

* I * S *

66
54

mo 1/2

1715

1714 -
A

22

MORES, LE-
GES, ET RITVS
OMNIUM GEN-
TIVM,

PER
IOANNEM BOEMVM
*Aubanum, Teutoniam, ex
multis clarissimis re-
rum scriptori-
bus colle-
cti.*

Cum Indice locupletissimo.

LYCDVNI,
Apud Ioannem Tornæsum,
& Gul. Gazeium.

1556.

H E N D E C A S Y L L A B O N
A D L E C T O -
R E M .

Non sic Herodotum, haud quidem Strabonem.
Haud Trogum, neq. Plinium, haud Solinum,
Scriptorem haud Siculum, haud senem Berosum:
Facundis aliquem nec ex nouellu,
Non Papamq. Pitem, Sabellicumq.
De rebus breuius fideliumq.
Hu trahasse. Videre nationes
Hic omnes Asia queas vagantes,
Persas atq. Arabes, Scythas, & Indos,
Parthos, Assyrios, Syrosq. Medos,
Europa pariter Getas, Daecosq.
Thracas, Sauromatasq. Pamonesq.,
Germanos, Italos, Gallos, Iberos,
Hybemos quoq. Cantabros, Britannos,
Et gentes nullo sub Africano,
Panos, Aethiopes, & incolentes
Aegyptum, & Libya aridas arenas,
Nymphausq. per insulas morantes:
Tui carum insuper atq. Tartarorum
Sellas, Christianumq. nationum,
Qua late dominantur, & gubernant
Nunc regna, imperia, atque principatus
Mendum prauallide per vniuersu.

SIGISMUNDO GRYM, AV-
GVSTANO, OPTIMARVM
artium & Medicinæ eximio
Doctori, Ioannes Boëmus
ubanus Teuto-
nicus S.

*

OLLATVRVS me ad celeberrimum hunc morem, quo omnes, qui unquam à se scriptos libros in lucem dedere, unum aut plures è præstantioribus viris eligere solent, quibus velut defensoribus patronis, illos adscribant, dedicentq.: Cum hac atque illuc mutuum diuq. circumspicerem, cui et ego lucubrations hæc meas de Gentium moribus, ac earundem viuendi ratione, nominatim dedicare, & ad propugnandum tradere cumprimis velim, cui acceptas fore considerem: Nemo mihi te, splendidissime Doctor, cum dignior, tum aptior occurrit: non eo solum, quod eas sub expensis tuis, tuoq. sub mundissimo castigatissimoq. literario prelo impressurus, laudem (quantulacunque mihi inquam à grato & humano lectore pro habitis laboribus cesserit) communem mecum habiturus sis: necrum quod te magis, ea haud mediocriter delectari noverim cognoui, cum anno superiori similes libellos duos, unum de Septicentibus Gentibus, cuius autor Matthias de Michau, alium

150

54.

de Meridionalibus cuiusdam Ludouici de Bononia, impresseris: meq; librum presentē in Germanicam linguam nostram transferre interpretariq; adhortatus sis. Et hoc dignissimē: quippe, qui optimē diu antea haec atq; alia, qua de externis nationibus memorantur, omnia cognoris, sciasq;: licet non ex leuibus circulatoribus, non ex uagis mendicis, qui ut uulgō admiratiores, acceptioresq; sint, adeo nefandissimē aliq; omni uercundia plerunq; mentiuntur: ut non ipsis modo non fides etiam minima habeatur, uerum omnibus iuxta, qui aliquid de his aut scribunt, aut recitant: Sed ex grauium fide dignissimorum auctorum scriptis, quibus per diu & pernox tu quoque, quandocumque à medicis curis uacare datur, operam summam impendis. Atque ex hinc homini in publica praesertim administratione consiuit nihil utilius, nihil gloriosius, incurdiusq; magis, quam ueraciter aut legendo, aut peregrinando cognoscere, qua religione, quibus moribus, qua regiminis forma, quibus legibus, institutisq; alia per orbem gentes uitam traducunt. Quod ita compertum est, ut illis, qui extra patrios agros ad secundum uix lapidem unquam peruenierint, quisq; ingenuorum morum & artium in iuuentute parum aut nihil perceperint, quamuis natura sua bonitate opulenti, facundi & solertes satis superq; in patrie sinu populos moderentur & urbes: tantum tamen felicitatis adimatur, ut propenodum pro despiciato quicquid dicant

dicant faciantq; ab omnibus habeatur. Et diuerso alijs, qui peregrē aliquando profecti, sub fidelibus & eruditus praeceptoribus in claris probiq; institutis urbibus egregia multa uiderint didicerintq;: tantum gloria & maiestatis adijciatur, ut nihil ab eis autentetur, nihil fiat, quod non feceris, quam à diuinissimo oraculo praeceptum alacriter non omnes amplectantur, cunctisq; non summē placeat. Quapropter, ornatisime sigsissime mundi, scripta haec nostrā, qua ex malis praclarissimis rerum scriptoribus, iam triennio sermē non sine maximis laboribus in librum istum collegi, congesi, & quantum ingenio atque industria potui, augmentaui, à me obuijs manibus & serena fronte suscipe, susceptaq; tanta diligentia, tanta fidelitate perlege, perlustra, examina, ab omniq; macula expurga: ut nihil usquam praetermittatur, nihil praeterfluat, quod secum inuoluti quippiam subripiat inuoluatq;: quod postea à hincis uiriligatorum obscurigilatorumq; oculis inuentum, sphinxeis unguibus enodatum, uiperis linguis compunctum, exhibaturq;: in fama & nominis nostrorum amborum dispensandum, atq; obsuscationem in omnibus triujs pro fabula iactetur. Quod ubi diligentissimē perfeceris, sub dedalco tuo literario pralo accuratissimē imprime-
re curabis.

Vale.

IOAN. BOËMI

AVBANI TEVTO-
NICI AD LE-
CTOREM

P R A E F A T I O .

Autores
quos in
hoc opere
sequitur.

M E M O R A B I L I O R E S gen-
tium mores, ritus, leges, locorumq;
ubi degunt situs, quos Historiam
pater Hierodotus, Diodorus Sicu-
lus, Erosus, Strabo, Solinus, Tro-
gus, Pompeius, Ptolemeus, Plinius, Cornelius
Tacitus, Dionysius Apher, Pomponius Mela,
Cæsar, Iosephus: & ex recentioribus nonnulli,
Vincentius, Aeneas Syluius: qui postea Pij se-
cundi Pontificis maximi nomen tulit: Anto-
nius Sabellicus, Ioannes Nauclerus, Ambro-
sius Calepinus, Nicolaus Perottus in Cornu-
pijs: aliq; permulti clarissimi rerum scriptores
in Commentarijs suis diffuse & ceu per partes ce-
lebrare: ut in uno libro conscriptos haberes,
facileq; quando usus deposceret inuenires, histo-
riarum lector cultorq; studiosissime, per otium
succisuis horis undique conquisiui, collegi, &
in diarium hunc conscripsi, digessi: non spe lu-
cri ullius, non popularis aua ambitione: ne-
rumen

Causa que
cum ad
scribendum
impulerit.

rumenimvero tam libero & plane otioso studio,
quam rei ipsius mira dulcedine atque utilitate.
Congessi inquam tum ueteres, tum recentes, bo- Libelli far-
nos item et malos, indifferenter, ut ipsis tanquam rago.
presertim atque optimis exemplis perspectis
nitam instituendo: laudabiles sanctosq; emu-
labundus sceleris, culpabiles & obscuros uita- Vitilitates
bundus pretercas: Cognoscausq; mi lector, quam enumerat
pulchre & feliciter hodie, quam item inculte &
simpliciter olim primi mortalium, à creatione Mortaliu
sua ad generale usque diluuium & ultra multis ueterum
seculis, terra fusi uixerint: quom in usu adhuc plex uita.
as signatum haberent nullum, mercimonia
nulla, beneficia mutuo beneficij aequarent, ni-
hil proprij cuiquam esset: quemadmodum aer
& caelum, ita terra & aqua omnibus commu-
nes: Non honoribus, non diuitijs inhiarent: cum
quisque sibi & admodum paucis contentus in
rare sub dio, aut saltem umbrosa sub arbore
aliqua, humili ue casa, cum consorte una uel
pluribus, cum dulcibus natis securus & penè
otiosus ageret: congestis agrorum fructibus
pecorumq; lacte uesceretur, aquam potaret,
uestimentum ex arborum corticibus lauisq;
folijs primim, deinde ex inconcinnatis anima-
lium pellibus sibi consueret: nullis obseptus ma-
nibus, nullis fossis, liber uagansq; inter libera
& uagantia pecora, ubique nox depre-
henderit, resideret: non latrones, non fures Securitas
ullos metueret: latus profususq; ignarus eorum & libertas
a 4 omnium

omnium esset. Quae postea una cum adolescente mundo ex varijs discordibus mortalium studijs, uoluntatibus, emulationibus, subsequuta sunt, quando propter fructuum absque cultura nascentium insufficientiam, aliarumq; rerum defectum, bestiarum hominumq; externorum imprimis crebram incursionem, grassantemq; uiolentiam, congregati hominum cœtus eam perueniendi nocendiq; libertatem communibus auxilijs prohiberi: quiq; sibi certos terræ limites, certos agros uendicauere, in quibus coadunatis iuguris populariter habitare capere: semuris ac fossis praeuincire, legesq; sibi & magistratus, ut pacatè & ipsi inter se uiuerent eligere. Iam non ex rure, non ex pecore solum, sed uarijs inuentis artificijs, uarijsq; laboribus uita emolumenta quaerere: per mare colligatis ratibus quàm longissimè, deportandi primam colonias gratia, deinde increandi, ire: iunctis equis curribus uti, ac in montem signare, cultius mollusq; ueliri, humanius loqui, pacatius conuersari: splendidius uesci, magnificentius adificare, per omnia iam mitiores, cultiores, prudentioresq; esse: agnatam barbariem feruientemq; semosam sponte sua exuentes, à mutua cede, ab humanarum carniuum esu, à rapinis, à publico & indifferenti matrum filiarumq; congressu, talibusq; multis abstinerere: Rationi & uiribus iam immitentes terram, quae tota tunc opacis syluis, nocentibus bestijs, &

Cōgregati homines primum.

uariamortaliū studia & inuenta.

Homines cultiores facti.

stagnan

stagnantibus undis, humano incolatui inconueniens, deserta, horrida, omninoq; inculta & infrequens iacebat, ab industria & labore à saxorum salebris, ab arborum truncis, à superfuis undis expurgare, plantare: & totam fecundam spectabilemq; fecere: Campos aruis, colles uinetis adaptare, sarculo proficissos frumentum atque uinum largiter producere instituere, qui gratiè prius glandes syluestriaq; poma dedere, ualles irriguis prauis hortisq; amœnissimis decorare, suprema montium syluis relicta: adeo omne solum fructificationi assignauere, ut quod lignationi pabulationiq; satisfaceret, superesse uix passisunt. Loca adhac omnia frequentissimè incolere ceperunt, passim adificare, ex modicis pagis amplissimas urbes, ex uillis pagos, in excelsis montibus arces, in uallibus deorum templa struere, fontes ut salubriores utq; delectabiliores essent, casis marioribus complexi sunt, circumcircaq; confisis arboribus amœnissimè obumbrare, à quibus in urbes salientem aquam per cannales, latentesq; siphones quàm longissimè deriuauere: ubi naturaliter decrat, defossis in terram puteis profundissimè quiescere, torrentes impetuosaq; flumina, quae frequenter prius pro libito in maximam interdum accolarum perniciem expatiabantur, obiectis aggeribus coercuere: atque ut transuadabilia, nihilq; negotiationibus humanis obstantia essent, immisis in

Terra uberior facta & cultior.

inum palis aut arcibus eductis, ualidissimos pontes superimposuere: In mari scopulos, à quibus nauigantes periclitari solebant, ut plurimum detecere. Insulis & continenti solo portus multos fecere, ac in quibus admote naues à uentorum flatibus securè quiescerent naualia stationesq; amplissimas effodere: adeò omnia per terram, per mare excoluere, elaborauerunt; ut terra ipsa ad priscum eius situm, naturalemq; squalorem hodie comparata, alia esse credi possit, quàm quae olim fuerit, deliciosissimo huic

Terra partho a-
radio a-
quata.

horro certè haud multum dissimilis, ex quo propter diuini praecepti transgressionem, infelices protoplasti Adam & Eua eiectioni sunt. Praeterea multas ingeniosissimas disciplinas, multas artes inuenere homines: quibus per excogitatas etiam uarias literarum notas libris, tabellisq; (ut ad posteros peruenirent) demandatis, sese extra mortalem conditionem in tantum uindicauerunt, exultauerunt, ut indignum deorum beatissimam uitam iam consequuti uideri potuissent. Si non mundi princeps iniquissimus Sathan superfeminata pestilentissima zizaniam integrum & felicem hunc statum confudisset: qui ut homines & numero succrescere

Mali de-
monis in-
uidia ho-
genus fecerit
genus sceleribus
primùm sibi obnoxios
factos, mox futurarum
super caelestiumq; re-
rum curiositate affectos, per obscuras oracu-
lorum

lorum ambages, imbecilla superstitione atque timore, deorum dearamq; profanam culturam (ut unus ueri singularis Dei cognitionem aboleret, mortalesq; ipsos aliquo insidioso malo afficeret) edocuit: hic Delphica, illic Euboica, alibi Naxosmonia adita, Dodoneasq; quercus maligna inspiratione resonare fecit: quibus in Latio Saturno, in Creta Ioui, Ianoni in Samo, Baecho Thebis & in India, Isidi Osyriq; in Aegypto, in Ilio Iesthe, in Aethiopia iuxta Tritonem Palladi, Mercurio sub Tentatis nomine in Gallia & Germania, Minerva Himetto atque Athenis: Apolloni Delphis, in Rhodo, Chio Patara Licia, in Troade & Zymbra, Diana in Delo & Scythia, Veneri in Cypro, in Papho Gnido Cytheraq; Marti in Thracia, Vulcani in Lippara & Lemno, Priapo in Lampsaeco Hellepontis alijsq; multis in locis (quorum adhuc nomina ob praclarissima inuenta & beneficia popularibus suis collata, in recentis memoria erant) diuinos honores fieri excitauit. Deinde etiam postquam Christus Iesus uerus Dei omnipotentis filius assumpta carne apparuisset, atque eranti mundo rursus uerum aeternam beatitudinis iter ostendens, uerbo & exemplo ad patris sui caelestis gloriam, ad bene beatq; uiuendam hortatus esset, missisq; in orbem uniuersum discipulis, salubri illorum praedicatione nequissimos superstitionis ritus demasserat, religionem nouam, nouaq; saluberrimam

Verus
Deus, obli-
uioni da-
rus.

Pluralitas
deorum in-
ducta.

Vbi loco-
rum quicq;
deorum ma-
gis culti.

Christus
Iesus ab
errore uin-
dicauit
sindum.

Malus de-
mon ite-
rum ho-
mini infi-
diatus.

Gētes Ma-
hometæ-
næ.

Idololatræ
Scythæ.

Schisma-
tici.

Veti Chri-
stiani.

uite instituta promulgasset : & iam eo qui-
dem deduxisset , ut ipsis ab omnibus in orbē
gentibus receptis , ad veram felicitatem desyde-
rari ulterius potuisset nihil : Ipse Subhan in ge-
nūm malitiam recurfus , curiosa hominum
pectora , quæ desistere coactius fuerat , iterum
circumueniens , quædam in priorem errorem
reduxit , quædam novis hæreticis opinionibus
adeò corrupit , adeò excæcavit , ut multo me-
lius ipsis fuisset , ingressam semel veritatis viam
quodammodo ignorasse , quam sic temerè , sic
malitiosè dereliquisse . Observant hodie , divi-
noq; honore quam devotissimè prosequuntur
Asiæ minoris , Armenia , Arabia , Persi-
dis , Syria , Assyria , Aethiæ , & in Aphrica
Aegypti , Numidia , Libya , Mauritania : In
Europa totius Græciæ , Mysiæ , Thraciæ , Tur-
cici nominis gentes omnes , Christo abiecto , Epi-
lenticum Mahometum & illius nefarium do-
gma . Sythiæ laetissimi populi , qui Tartari ho-
die uocantur , pars Imperatoris sui Chamī idola
pars astræ , pars etiam unum Deum ex apostoli
Pauli doctrina venerantur . Indiæ ac Aethio-
piæ gentes , quæ presbytero Ioanni parent , Chri-
stianam pietatem tuerentur , sed instituto lon-
gè à nostro diverso . Synceram orthodoxamq;
Christi fidem , quæ gratiosè olim orbis uni-
uersus illustratus fuit , Germani retinemus , Itali
Galli , Hispani , Angli , Scoti , Hyberni , Daci
Liuoni , Prusii , Poloni , Hungari , & insulares
Rhodij .

Rhodij , Siculi , Corsici , Sardinij , pauciq; alij . Ef-
fecit acerbissimus humani generis hostis hac in-
ducta morum diuersitate , hac sacrorum & ri-
tuum perdita damnosaq; superstitione , ut dum
unaqueq; gens Deum , quem religiosè colit ,
quemq; præ se ferre uerum summumq; esse , dum
se rectam aeternæ beatitudinis viam ambulare :
ceteras uerò omnes per deuia , per abrupta ober-
rare magnis rationibus contendit , dumq; una-
queque sectam suam longè lateq; propagare &
extendere nititur : sese mutuo tantis inimicijs ,
tantis odijs habeant prosequanturq; , ut ad ex-
ternas hodie nationes peregrinari non solum
non sit tutum , sed ferè omnino prohibitum &
occlusum : unde fieri persuasum mihi habeo , ut
dum uicinarum gentium nomina uicinis gen-
tibus nix cognita sint , pro mendacis hodiè repu-
dientur quæcumque de ipsis aut scribantur aut
referantur : quorum cognitio tamen adeò dul-
cis , adeò utilis , gloriosaq; semper reputata est .
Iur clarè constet , non ob aliam causam quam illius
amore atque desiderio plerisque relicto natali
solo , relicti charis parentibus , coniugibus , li-
beris , & amicis , relicta (quod magis est) pro-
pria salute , cum maximis difficultatibus , peri-
culis , curis , angustijs , ut aliquid experirentur ,
remotissimas transmarinas interdum assump-
sisse peregrinationes : ut compertum habeamus
non hac tempestate nostra solum , uerum ab
exordio ferè mundi omnes perquam maxima

Discordie
omnis se-
minarium
cultus di-
uini dispa-
ritas.

Cognitio
aeternarū
retum iu-
cunda &
utilis.

autor

autoritatis, prudentiae, eruditionis ab omnibus existimatos, in Reipublica (pacis & belli tempore) magistros, consiliarios, iudices, censes, administratores, duces publico consensu electos, assecutos; esse: qui ad remotas terrae oras aliquando profecti multorum populorum mores cognouere & urbes: quemadmodum Graeciae atque Italiae priscos illos philosophos, Socratem Socraticam, Platonem Academicam, Aristotelem Peripateticam, Antistheum Cynicam, Aristippum Cyrenaicam, Zenonem Stoicam, Pythagoram Pythagoricam: tantas sectas tantamque discipulorum frequentiam insiliuere conciliareque: sibi potuisse conspiciamus: quemadmodum ueteres quoque legumlatores Minos & Rhadamanthum Cretensibus, Orpheum Thracibus, Draconem Solonemque Atheniensibus, Lycurgum Lacedaemonibus, Moysen Iudeis, Zanolxim Syechis, aliosque: multos popularibus suis praescriptas sacrorum caeremonias, ciuilesequi disciplinas ferre potuisse uideamus: Quod non a se intra patrios muros eas excogitasse, sed a

Prisci Graeciae philosophi unde philosophia & gloria auferantur.

Primi legumlatorum unde autoritate consequuntur.

Sapientissimi seculi.

Præstantissimi heros unde militarem gloriam obtinuerunt.

sapientissimis seculi hominibus Chaldaeis ipsis Magis, braconis, gymnosophistis, & ab Aegyptiorum sacerdotibus, cum quibus aliquandiu conuersati essent, deperitisse scirent: quemadmodum postremo praestantissimos heros Creteum Iouem, qui quinquies terrarum orbem perlustrasse praedicatur: Pari quoque studio successuque: eius duos filios Diomysium cognor-

mento Bacchum, & fortissimum Herculem, amulumque illius Thesea, Iasonem cum ceteris argonautis, naufragum Phylsem, & ex Troia profugum Aeneam, Cyrum, Darium, Xerxem, Alexandrum Magnum, Annibalem Paenum, Mitridatem Ponti regem, quinquaginta nationum linguis loqui peritum, Antiochum magnum, innumerosque Romanorum principes, Scipiones, Marios, Lentulos, Pompeium magnum, Iulium Caesarem, Octavianum Augustum, Constantinos, Carolos, Othones, Comrados, Henricos, Federicos, per factas a se in exteris nationes bellicas expeditiones: immortalem hanc gloriam sempiternamque memoriam comparare potuisse cognoscimus.

Petoratio.

Quapropter cum tanta sit in gentium earundemque morum cognitione uoluptas, tanta utilitas, cumque omnibus remotas terras adire inuiserem: ob plurimas causas non concedatur, non liceat etiam: uel, suauissime mihi lector, conscriptos in hoc libro celeberrimos gentium mores celebrioraque, in quibus habitant, loca non minori auctoritate, promptitudinique: legendo amplexari & cognoscere, quam si te per manus regionalium circumducens fidelissime, quo instituto, & quo in loco unaqueque gens uita egerit hodieque agat, & ore ad os referrem, ut ad oculum digno demonstrarem. Non moueri, non auerri uelis, quod a rigidiore censore mihi obijci, exprobarique possit.

Veneriam precatur.
rem

rem me percutissimam, & plus quam à mille
 autoribus antea pertractatam, etiam non alijs
 quam eorum uerbis, nunc pro meo, proq; nouo
 aliquo attulisse: uerum institutum meum dili-
 gentius introspiciens cognoscas, me tam ex inge-
 nijs mei, quam librorum meorum thesauro haud
 uulgari, tibi (cui liberalis hic Paterfamilias,
 cui in Euangelio Christus omnem scribam do-
 ctum comparauit) dilecto hospiti non aliena
 modo & uetera, sed mea etiam

& plurima noua exhibe-
 re. Vale, & quicquid
 est boni consule,
 acceptumq;
 habe.

DE ORIGINE
 HOMINIS OPINIO
 THEOLOGORVM
 VERA.

C A P V T I.

DIVINA maiestas, cum cœ-
 lum, & hanc uniuersa fa-
 ciem, que ab ornatu, & ele-
 ganti forma mundus appel-
 lata est, ac omnia qua illius
 ambitu comprehenduntur,
 quinto creationis die absoluisse: sexto hominem
 masculum, ut esset, qui illis & præsset & fruc-
 retur, nobilissimum animal fecit: unum omnium
 animantium quod cœlestem mentem sortitum
 est. Illi, quod ex rubentis terra uena fieri conti-
 gisset, Adami nomen dedit: tum mulierem ex
 dormientis Adæ latere depromptam, ne solus
 esset, illi in sociam & coniugem commisit: si-
 mulq; in amoenissimam terram partem constituit,
 fluminibus quaque uersus irriguam. Locus à
 uiridante facie, hilariq; aspectu παραδεισος est Paradisus,
 Graia uoce appellatus. Primò beatissimam uita-
 tam agere, malorum omnium expertem, terra
 sua sponte ferente omnia. Ceterum lege aberran-

Mundus
 unde ap-
 pellatus.

Primotū
 parentum
 origo &
 appellatio
 Adamus.

Paradisus,

tem amœnissimo incolatu, sedeq; illa beatione depulsi, solum stibiliber uertere. Cohibita deinceps & tellus est, cum nihil ulro ferret amplius, per sudorem & arumnam uitam agere subiit, inde morbus, tentareq; experunt frigora & æstus humana corpora. Cainus primo ex his primogenitus, secundo loco Abelus, & tum multi alij: ita adolescente mundo: quum iam terra frequentius coleretur, quò maior humanarum gentium uis erat, eò magis uita inualefere, uitaq; in peius libi, iniuria pro innocentia haberi cœpta est, pro pietate numinis contemptus: eòq; scelus ipsum proceffit, ut Deus (uix Noë uno mortalium iusto reperto, quem propter hoc eum domo sua seruari uoluit, ut esset per quem humanum genus ex integro reparari possit)

Cataclysmus.

cataclysmum immiserit, qui inundans omnem terram, una clade omnia animalia, que tunc in terris fuer: præter admodum pauca, que mystica nauis tuebatur, cum uolueribus etiam extrinxit. Post quinque deinde menses, quibus ea inundatio saue, arca in Armenis montibus desedit: Noë cum suis in terram egressus, mortale genus breui tempore propitio numine reparauit: & ut rursus omnis terra incoleretur, filios, nepotes, ac pronepotes alios ad alias terrarum oras uelut in colonias habitatum misit.

In Ægyptum (ut Berosus habet) cum Colonijs Chamis Æthiopijs, in Libyam & Cyrenem, Tritanem, & in totam reliquam Africam

Lape

Tapetum, Atalæ: in Asiam orientalem missu Gangem, cum aliquot ex filijs Comeri Galli, in Arabiam felicem Sabum cognomine Thurisfrum, Arabum præfecit Arabia deserta, & Petreum Petreis: Canaan posuit in Damasco usque in extrema Palæstina: In Europa regem Sarmatias scicit Tuisonem à Tanai ad Rhenum flumen: ionliq; sunt illi omnes filij Isiri & Mese cum fratribus suis ab Adula monte usque in Mesimberiam Ponticam: sub quibus tenuerunt Tyrus Archadius Emathius Italian, Comerus Gallus Samotes possedit Celtas, & Iabal Celtiberos. Fuit breuis illa & immatura filiorum alienatio à progenitoribus (quorum uiuendi ritus & mores nondum adhuc suis imbibierant) omnis diuersitatis, que sequuta est, causa. Chamus siquidem ob ludibrium, quo patrem habuit, cum uxore & liberis profugere coactus, in ea Arabia parte consedit, que ab eo postea nomen sortita est: posteris nullum sacrorum rituum tradidit, cum nullum à patre accepisset. Unde factum, ut quum procedente tempore alij post alios ex ea terra rursus uelut in colonias missi, diuersa mundi loca tenuissent (creuit enim supra modum abdicata soboles) quidam in errores incidere inextricabiles: lingua uariata est: cognitio ueri dei, & omnis cultus periit. Adcoq; quidam in cultu & barbaro modo, ut audies, uitam duxere: ut quid differentie inter eos, &

Vnde morum & linguarum & diuersitas orta. Chamum maturum exiliu.

Homines à brutis non differant.

b 2 sbs

fluctibus animalia extiterit, nix uideat. Qui in Aegyptum transire, caelestium luminum motum pulchritudinemq; mirati, Solem & Lunam, uelut certum ipsis numen incesset, pro dijs colere coepere, isidem hanc, illum Osirim nominantes. uitali spiritui etiam sub Iouis appellatione: sub Vulcani igni: Aetheri sub Palladis: sub Cerevis telluri, alijsq; sub alijs nominibus diuinis honores tribuere. Nec tenebrae illerum tantum in Aegypto steterit: sed quascunq; a principio terras tenuerunt à Chanae procreati, uera pietatis ignorantia simul & infanda seruitus cepit. Caterum nulla unquam tellus plurium fuit coloniarum mater, quam Arabia pars illa, quam is cum suis infedit. tantam humano generi cladem intempestinuum unius attulit exitium. Contra Semi & Iaphetis prognati, legitime à maioribus instituti, modicis finibus contenti, haud tam latè, ut illi, sunt per omnes terras euagati: Quo accidit, ut ueritatis studium, pietatis dico & ueri dei cultus apud unam duntaxat gentem ad Mesiam usque tempora in oculo permansit.

De origine hominis opinio Ethnicorum falsa.

C A P. I I.

Philosophorū de mūdo duplex opinio.

Veteres uerò illi Philosophi, qui praeter ueri numinis cognitionem, ante multa secula naturam & historias tradiderunt, de hominis origine aliter senserunt. Quidam enim inuendum ingenium & incorruptibile, & genus humanum

manum ab aeterno extitisse, neque habuisse ortus principium credere. Quidam genitum corruptibilem; arbitrati, & homines dixerunt generationis initium tempore esse sortitos. Nam à rerum primordio & caelum & terram unicam habuisse ideam immixta eorum natura. Exinde distinctis inuicem corporibus cepisse mundum, hunc ordinem, quon uideamus. Aerem quidem motum hunc continuam sortitum, & igneam partem eius superiora loca, propter leuitatem, apperisse. Eadem causa solem astraq; cetera cursus suos sortita. Quod uerò humorū mixtum, eodem stetit in loco, propter grauitatem. quacum mixta essent, ex humidis quidem mare effeclum, ex durioribus uerò terram lutosam euasiffet, & omnino mollem. Haec primum quom solis ardore densior euasiffet, eius postmodum superficie uic caloris ramesacta, multis in locis humores quosdam esse concretos: in quibus putredines tenui contexta pellicula sint excitatae, quemadmodum in paludibus Aegyptijs & stagnis accidere uidemus: quom frigidam terram subito aestus aeris calefacit: tum uerò in humidis calore adhibito generatio fiat: & noctu quidam circumfusis aer humorem praesect, qui in die, solis uirute consolidatur: tandem putredines ille ad summum perducta adueniente ueluti partus tempore exustis contractisq; pelliculis omnis generis educunt animantium formas: quorum ca

Leuia superiora, grauiora inferiora appertisse.

Animantium naturalis creatio.

Aegyptis foreunditas.

que

que maiorem calorem sortita sunt, in superiori-
regionem uolutilia effecta, abierunt: que
uero plus terre continebant, serpentina, aliaq;
terrestria censerunt animantia. Naturam aquo-
san nata in sui generis elementum delata sunt,
& pisces appellata. Terra deinceps, tum solis
ardore, tum uentis indies magis ardens, à
gignendis maioribus animalibus desit: sed que
generata erant, mutua commixtione alios ani-
mantes procrearunt. Eodem quoque modo &

Primorū
hominum
inculta ui-
ta.

Primi ho-
mines à
beluis in-
fektati.

Diuersitas
linguarū
unde fa-
cta.

Gentium
diuersitas,
Homines
periculo
prudentes
facti.

homines à principio genitos dicunt, in agris
pastum quærentes, siluestri & incognita
uita uixisse: quibus herba & arborum fru-
ctus uluo uictum præbent. Beluas insuper
iis fuisse insensas, quibus ut obsisterent, cæ-
tus hominum ob timorem factos aiunt com-
munis uirtutis gratia, auxiliariq; inuicem præ-
bita, & loca habitaculis quaesita: sonus oris
confusus quum esset, paulatim discernisse uo-
cem aiunt, & res omnes suo nomine ap-
pellasse. Verum quum diuersis sitis essent in
orbis locis, non eisdem usus uerbis serui: pro-
pterea & diuersis literarum characteres exti-
tisse. Trimosq; hominum cætus sue quæq;
gentis initium fuisse. Verum primi homines
nullo subsidio iuli, duram agebant uitam,
quum ignorarent agricolas fructus in usum si-
uorum condere, & ad ægestatem seruare: hinc
fiebatur, ut hyeme plurimi aut fame, aut frigo-
re interirent. Experimento deinde edoctos,

¶ Et

¶ speluncas aiunt quasisse, ad uitandam frigo-
ris uim, & fructus seruare coepisse. Ignis ad hæc
notitia, cæterarumq; utilium rerum percepta:
& cæteras quoq; uitæ hominum commoditates
breui tempore esse adiuuentas, deniq; necessita-
tem ipsam rerum magistram factam, singulorum
peritiam ingenijs mortalium subministrasse: qui-
bus coadiutores data sunt manus, sermo, animiq;
præstantia. Et illi, qui eam hominis originem
fuisse persuasam habuerunt, & non ad diuinam re-
ulerunt providentiam, & Æthiopes omnium
mortalium primos fuisse dixerunt. hæc coniectu-
ra uis, quod Æthiopicum solum ante omnes
terras syderis propinquitate inceptare coepisset,
quum terra esset ab initio uliginosa: quo contigit,
ut ex prima illa humoris calorisq; temperie ho-
mo sit ipsa genitus, atq; eam terram in qua nasci
contigisset, libentius tenuerit, quam diuersam ul-
lon, quum ignota adhuc essent omnia, quæ suc-
cirit. Ibi ergo exordientes, ubi prius pauca de
Æthiopia una trium partium, in quibus totus
terrarum orbis, & hic liber noster partitus est,
pronisrimus de Æthiopia sua & eius gentis
moribus primum, tum singularum regionum,
& gentium per ordinem, qua poterimus dili-
gentia, referemus.

De terræ sicut & partitione.

CAP. III.

MAiores nostri, ut refert Orosius, totius
terra circuli Oceanum limbo circumscriptum
b 4 triquet

Magistra
rerum ne-
cessitas.

Æthiopes
omnium
mortalium
primi.

Captatio
beneuolentia
à dicē-
dotū pro-
positione.

Terra in
partes tres
diuictur.

triquetra esse figura statuere: cuiusq; tres partes
 Aphrica *Aphricam, Asiam & Europam. Aphricam*
 ab Asia *ab Asia distinguitur Nilus, qui à meridie in*
 diuiditur. *Aethiopiã diffunditur, & Aegyptium per-*
 labens, ac mirabili fecunditate irrigas, ostijs non
 minus septem mari infunditur. Europam ab
 Europa *Aphrica diuidit mare mediterraneum, quod ab*
 ab Aphri- *occidentali oceano circa Gades insulam, & co-*
 ca diuidit. *lumnas Hercules, non amplius decem millibus*
 passua patens, terras aperit atq; intrat, ait Pom-
 Asia ab *ponius Melas. Asiam ab Europa Tanais fluius*
 Europa di- *separat, à septentrione in mediam ferè paludem*
 uiditur. *Maotidicm desluens, cù Ponto reliquum Asiae*
 Aphrica *ab Europa diuidit. Aphrica ab orientis parte*
 situs, qua- *Nilo, à caeteris partibus mari terminata. Europa*
 litas, & gé- *brenior, ubi mare attingit latior: unde in iuga*
 ces, *exurgens, pergit in curua ad occasum, fastigiataq;
 se mollior, & fit paulatim adductior: ubi fini-*
 Aphrica *itur, angustissima est. Quantum incolitur fer-*
 incommo- *tilitate praestat. Verùm maxima inculta est, &*
 da. *uel ab arenis sterilibus obducta, uel ob situm*
 Quatuor *caeli deserta: uel multo ac malefico animalium*
 Aphrica *genere infesta. Mare quo à septentrione cingi-*
 laetra. *tur Nilycum uocatur, à meridie Aethiopicum,*
 ab occidente Atlanticum. à quatuor non am-
 plius nationibus ab initio Aphricum solum
 incolabatur, quarum duæ (sic scribit Hierodo-
 tus) indigena sunt, totidem alienigenæ. Indi-
 Indigene *gena quidem Pæni atque Aethiopes: quo-*
 Aphrica *rum alteri ad aquilonem Aphricæ, alteri ad*
 gentes. *ausè*

austrum incolunt. Aduenæ uerò Phœnices & Aduenæ.
 Græci. Vetusiores Aethiopes necnon & Aegyptij, si uera sunt, que ipsi de se prædicant, aspe-
 ri & inculti ab initio, ferine carnes herbaq;
 ueluti pecoribus; uulgo cibis sacre: neque mor-
 ribus, neque lege, neq; imperio ullo usi: uaq; te-
 mereq; palantes, nullas certas sedes habueret
 ubi nox oppresserat, ibi corpora quieti dabant.
 Postea uerò ab Hercule, qui & in eam terram
 colonias deportasse dicitur, mitiores, cultioresq; Aphri ab
 facti, ex us nauibus quibus in Libyam trans- Hercule
 fretauerunt, iuguria fecerunt, & conuenire cultiores
 cohabitareq; ceperunt. Sed de his plura postea facti.
 dicemus. Inequaliter terra Aphrica colitur, Terræ
 ad meridiem plurimum, ob nimios aestus deser- Aphricæ
 ta: contra quæ Europam spectat, frequentior qualitas.
 illi cultus. Eximia & propemodum porten- Porticosa
 tosa agrorum feracitas, utpote qui locis qui- Aphricæ
 busdam tenuissimo fanore reddant cultoribus feracitas.
 messem. Mitrum est, quod de Mauritania Mauritania
 ubertate dicitur: esse in ea uites, quas duo- nix mira
 rum hominum complexus capere non possit, ubertas.
 uuarum racemos cubitales: Staphilini, Hip- Aphricæ
 pomaratri & carduorum scapos duodenium mirabilia.
 cubitorum, enormi crassitudine calami In-
 dicitur similes, quarum nodi octo capiant mo-
 diolos. Asparagos ad hæc uideri haud minus
 notabili magnitudine. Arbores circa At-
 lantem proceritate insigni enodi, nitore folio
 cupressi: sed omnium nobilissima Citrus Ro-
 manis

Quae animalia in Africa nascuntur. *mis delicijs inserta. Alii & Africa Elephantos, & Dracones, qui ipsi beluis insidiantur, suorumque complexu enecant Leones, bubalos, pardales, capreae, & simias, quibusdam locis supra modum frequentes. Sunt & Chameleopardales, Rhinoceros similes. Hierodotus cornutos Asinos ibi nasci auctor est, Dracones insuper, Hyenas, Aestrices, agrestes arietes, Thos ex Hyena & Lupo genitas, Pantheras, Ciconias, Pigardos, Strynios, & praeter multa serpentum genera Cerastas & Aspidem: cui pesti Ichneumonem minimum animal opposuit natura.*

De Aethiopia, & gentis eius praevis moribus.

CAPVT IIII.

Aethiopia duplex. *Aethiopia duplex. Aethiopia hodie India dicitur.* **A**ethiopia duplex regio est Asia & Africa: altera, quae & hodie India dicitur, ad orientem solem rubro & barbarico mari alluitur: ad septentrionem Libyae & Aegypti contigua: ad occasum interiorum habet Libyam: ac reliqua parte, qua austro iacet obuersa, alteri inscribitur Aethiopia, quae maior est & australior: sic appellatur ab Aethiopiae Vulcani filio, qui illi praesens: ut Plinius ait: uel a Graeco uerbo cremo, id est, asphelus: quod solis uicinitate torreat. Est enim ignis estus. Quicquid eius est, sub meridiano cardine est. Montuosa est circa occidentum, arenosa in medio, ad orientem deserta. Plurimas habet gentes diuerso uultu & monstruoso, specie horribiles.

Qualitas Aethiopiae.

Biles. *Primi omnium mortalium creduntur uerissimi; indigenae. & seruientem nunquam experti: Semper genti libertas incolumis mansit: Primo deorum cultum apud eos institutum memorant, primasque sacrorum caeremonias. Duplicem literarum usum, ut quae sacra dicebantur sacerdotibus duntaxat uocata essent: Alterum earum, quae uulgò paterent. Fuerunt tamen literarum figurae haud tales, ut ex illis syllabae coalescerent: sed animantibus extremisque hominum partibus, utriusque instrumentis artificum perquam similes: singulisque sua inerat figuris significatio: ut in accipitre celeritas, in crocodilo malum, custodit in oculo, sicque aliae in alijs. Ex sacerdotibus, quem phanatico cultu circumscribi uiderint, omnium sanctissimum iudicant. Quam ubi regem creauerint, ueluti nomen insit, aut sit ad minus diuina prouidentia eis datus, uulgò adorant: uitam is agere statuatam legibus debet, omniaque facere iuxta patrios mores. Neminem neque praemio neque poena afficere. In quem autem animaduersum uiderit, horum signum mortis habentem ad eum mittit, quo inspecto confessum, quisquis ille est, domum reuersus sibi mortem consciscit. Tantus regibus honor, tantumque studium ab his tribuebatur, ut si quando aliqua corporis parte ex quavis causa debilitaretur Rex, domestici homines sponte sua eandem partem debilitarent: turpe existimantes, Rege clauda aut monoculo &*

Mortalis ueritissimi Aethiopes.

Deorum cultus ab Aethiopiis institutus.

Litterae quibus usi Aethiopes.

Rex ex sacerdotibus phanaticus eligitur.

Obedientia Aethiopiae.

non amicos omnes claudos aut inuoloseffe.
Ferunt quoque consuetudinis esse, amicos ul-
tro in regis morte nuda defungi, existimantes
eum interitum gloriosum ueraq; amicitia te-

Vestitus
Aethiopū. Plures syceris propinquitate nudi agunt.
ouillis caudis pudenda obtegent, pauci omni-
no pecoriam nesciunt pellibus. Alij subliga-
cula capillis contexta ad medium corpus indu-

Studiū &
exercitiū. Pecuariam rem uulgo exercent: pecora
pusilla admodum duri hirtiū; uelleris. Canes
& ipsi nihilo maiores, ceteram asperi & pu-
gnaces. Mizily hordiūq; frequens usus, unde po-
tium etiam conficiunt: caeteris carent frugibus,
praeter palmulas, easq; peraras. Quidam her-
bis uictitant, tenuioribusq; harundinum ra-
dicibus, carnibus, lacte, caseo uescuntur.

Meroë o-
lim regni
Aethiopi-
ci caput. Meroë fuit olim regni caput: clypei figuram ea in-
sula imitatur, ad tria milia studiorum cum
Nilo protensa. Accolunt pastores eam, qui
passim uenantur, & agricolae aurifodinas
habent. Herodotus auctor est, apud Macrobios

Aurum
apud Ae-
thiopes e-
re uilius. Aethiopes es pluri existimari, quam aurum,
cuius tam nilis sit usus, ut Cambysis legati eo
profecti, fontes uiderint aureis cathenis in cu-
stodia uinctos. Quidam Sisamum, alij lotum
ferunt: Hebeno abundant, & Siligua stro:
Elephantes uenantur & comedunt: Leones
habent, Rhinoceros, Basiliscos, Pardales,
Draconesq; qui multiplici nexu implicitos Ele-
phantes haustu sanguinis conficiunt. Hyacin-
thus

thus ibi & chrysopterus reperiantur. Colli-
guntur & Cinnamomum. Arcubus utuntur que
Arma Ae-
thiopum. dricubitalibus lioneis & perustis: instruuntur
thiopum. bello & mulieres, quarum pleraq; oris la-
bium anco traiectum habent circulo. Vene-
Religio
Aethiopū. rantur eorum quidam orientem solem, occiden-
tem diris supplicationibus insectantur. Aethio-
ptos nonnulli in profluentem decipiunt, alij fi-
tilibus condunt dolis, quidam etiam uirris
conditos domi in annum afferunt, religioseq;
interim colunt, primitias offerunt. Sunt qui
eradant Regem ab his potissimum declarari,
qui forma & alendorum pecorum peritia, ro-
boreq; & opibus ceteros antecellat. Fuisseq;
ius olim (ut Aethiopicis Sacerdotibus) mor-
Sacerdotū
Aethiopū
autoritas. tis per interuincium imperande, alteriusq; in
demortui locum, quem libitum esset, consti-
tuendi. Deum alterum immortalem credere,
Dii Ae-
thiopum. eum qui rerum sit princeps atque uniuersus
conditor: mortalem alterum, eumq; incer-
tum. Regem, ut dictum est, & eum, qui de
ciuitate meritis sit, secundum post Regem, ut
deos uenerantur. Et talis fuit ab initio, &

iam ante multa secula Aethiopiae status: si ge-
Recentes
Aethiopū
mores. nus, ritus, & mores. Hodie uero, ut se Mar-
antoniū Sabellicus (ex quo maiorem
partem eorum, que hic, & in sequentibus à
nobis dicuntur accepimus) ab ipsis locorum
illorum indigenis cognouisse dicit, Aethio-
Pretolia-
pia Rex (quem nostri Pretolianem uocant, nes.
ac sacer

Glam, siue de sacerdotem Ioannem siue Iancem: illi *Giam*,
 præsbyter id est, potentem) tam potens est ut duobus &
 iam Aethiopia rex.

Sacerdotes coniugati sunt.

nis. Sacerdotes procreationis causa ducunt uxorem, quam, si morte amiserint, nefus est aliam superducere. Magna duorum templa, ac nostris opulentiora, plurimumque fornicato opere ad summum educta. Multae piorum ordinum familie, *Antonij*, *Domitici*, *Calaguritanij*, *Augustini*, *Macharæi*. Colore amicitur indiffereto antistitum permissu. Secundum deum optimum deprecantur; uirginem, summa in his terris ueneratio *Thoma* cognomento *Didymo*.

Thoma apostoli in Aethiopia summa ueneratio.

Regum ille maximus, quem *Giam* uocant, à *Dauide* procreatus, stirpe unius gentis in tot atates (ut ipsi persuasum habent) propagata. Estque non atro ut plurimum Aethiopum, sed candido colore. *Garama* urbs regia, que non muris non parietibus constat, sed tabernaculis in ordi-

na

nem digestis, ex serico, bisso, purpura intextis. Vteris instituto Rex in aperto agit, nec se in re mania plus biduo continet: aut quia id tempore ducunt, & molle, aut quòd lege quadam non liceat. Decies centum millia hominum ad bellum instruit, quingentos Elefantos, equorum ad hæc, & Camelorum ingentem numerum: & hæc uel medicori verum motu. Suntque in tota gente familia stipendiarie, ex quibus orti, signo crucis, uelut cauterio insignantur, cute leniter incisa. Arcu in bello utuntur: conto, lorica, galea. Sacerdotium in summa dignitate. Secunda dignitas sapientium, quos *Balsanatos* & *Tenquatos* uocant: tribuitur etiam non parum innocentia & probitati, quam primo sapientia gradu collocant. Nobilitati tertius habetur honos, sequuntur stipendiarij. Iudices de uita hominis decernunt, decretum ad presertam urbis deferunt, quem *Zycomegiam* uocant, locum regis is tenet. Legibus nullis ex scripto utuntur: ex bono & equo iudicant: si quis adulterij sit conuictus, quadragesima bonorum omnium pars multa est. de adultera domestica ultio: illi quorum interest puniunt. Viri dotem constituunt ijs, quas sibi matrimonio iungunt, non aliunde querunt. Mandus multiebris ex ataro (quo gens plurimum abundat) *Margarijs* & serico. uiri & fame uestitu utuntur ad pedes demisso, manicato, nec usquam adparto, indiffereto colore, præterquam nigro, qui

Regis Aethiopi potentia.

Arma bellica Aethiopum.

Adulterii multa.

Dotē uiri multiebris constituant.

in ea

in ea gente luctificus est. Defunctos lugent quadraginta dies. Lautioribus conuiuijs secunda mensa cruda inferuntur carnes, quibus aff. bre concisis, resperisq; aromatici avidissime uescuntur. Lanificio carent, sericum aut linum uelut totam gentem: non unus omnibus sermo, sed uaria loquendi ratio, uarijsq; distincta nominibus. Agriculturam exercent. & rem pecuariam. Bina mensis est illis: bina etiam aestas.

Mahometus etiã in Libya obseruatur. Quicquid Libycarum gentium ab Aethiopia hac seu India usq; ad occidentem solem, omnes Mahometi impietatem colunt, uiuuntq; eodem serẽ calu, quo & Barbari qui in Aegypto sunt hodie. & Mauri appellantur, ab ih̄sa, ut creditur, Maurorum euagatione: nam ea quoq; gens Libya non minus infesta fuit, quã Saraceni: diris illis temporibus, quibus magna in humanis rebus facta est mutatio, mores gentium, pietatis cultus, terrarum nomina passim immutata.

De Aegypto, & ritu gentis uetusto.

CAPVT. V.

Aegypti
denomi-
natio &
descriptio.

AEgyptus regio in Africa, uel secundum aliquos Africa proxima, ab Aegypto Danais fratre sic appellata, quum prius Aeria diceretur. Hac teste Plinio lib v. ab oriente rubro mari, Palaestinaq; coniungitur: ab occasu Cyrenem & Africa residuum habet: à meridie usque in Aethiopiã protenditur. A septen-

trione mare Aegyptium. Eius insignes urbes fuisse Theba, Abydos, Alexandria, Babylon, & Memphis (hodie Damietta) & Soldani sedes ciuitas Chyruus siue Aegyri amplissima. In Aegypto (ut Plato inquit) nunquam uisum est pluere, sed terram ipsam Nili inundatione quotannis post aestiuale solstitium fecundari. A plerisque inter insulas relata est, ita se Nilo scindente, ut triquetram terra delinect figuram: quo contingit, ut à Græca litera similitudine, sit à multis Delta cognominata. Aegyptij omnium primi duodecim deorum nomina commenti sunt, aras & simulachra delubraq; statuisse creduntur: animalia in saxis figurasse: quæ omnia plene arguunt eos ab Aethiopibus esse oriundos, qui horum omnium fuerunt auctores, ut tradit Diodorus Siculus. Eorum sermone olim negotiari, cauponari, institoriaq; obire munera consueverunt. Viri intra murorum parietes texere, hi onera capitibus gestare, mulieres humeris: illa stantes melleuere, hi sedentes: domi uulgo uentrem exonerare, in uis comessari. Mulierum nulla neq; dei cuiusquam, neque deæ sacerdotium habuit. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum unus est Pontifex: ubi is defunctus est, filius eius subrogatur. Mares liberi, gentili instituto, parentes haud inuiti alabant: contra cogebantur filie etiam nolentes. Pleriq; mortalium in funere deglabrant capita, e barbam

Aegypti
ab Aethio
pibus ori
iundi.
Mulieres
Aegyptiæ
uitorum
obieremu
neta, uiri
mulierũ.

Lugedi de
functos ri-
tus admi-
randus.

barbam promittunt. Aegyptij promittebant capillum, & barbam tondebant: panem pedibus, luum maxibus subigebant. Horum fuit (ut Graeci persuasum habere) & qui ab illis oriundi sunt, uirilia circumcidere. A dextera in sinistram literas digerunt. Horum mares bimis uestibus uti moris fuit: foeminas singulis: bipartitus literarum usus, profanus hic, ille sacer, sed utraque ab Aethiopiibus sum-

Sacerdotū Aegyptiorum munda-
dices. Sacerdotes tertio quoque die corpora rasare, ne quid sordis, quum sacra faciunt, intreretur. Linea ferre uestimenta, semper recens abluta, fassi munditie gratia se circumcisos esse, quia fatius sit mundos esse quam decoros. Vestem sacerdotes lineam tantum ge-

Faba im-
mundum
legumē
feritur ne-
que come-
ditur ab
Aegyptijs.

stare, & calcos papyraceos. Fabam neque ab eis feri, neque alibi natam uesci. Sacerdotibus etiam illa uidere prohibitum, eo quod immundum hoc legumen sit. Lauantur quotidie frigida aqua, interdum ter nocte bis. Hostiarum capita prius excretionibus diris damnata non manducabant, sed aut peregrinis negaciatoribus uendebant sacerdotes: aut si, qui ille emerent, non affuissent, in Nilum proiecebant. Boves mares eisdemque mundos, ac uitulos uniuersi Aegyptij immolant: foeminas immolare non licet, utpote Isidi consecratas. Cibo è farre, quod quidem sitiginem uocant, confectio uelut. Vino utinum factio ex hordeo: de-

Vinum ex hordeo.

tum piscibus, partim crudis ad solem arefactis, partim sulfure conditis, tum auibus, sed carum crudis prius tamen sale conditis, cotermicibus an tibibusque apud locupletes: Eorum cum multi conuenerunt, & à canis discessum est, circumferre aliquis in loculo mortuum è ligno factum, aut pictura & opere maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali: ostendensque singulis conuiuium ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis post mortem futurus. Minores maioribus natu obuij in uia cedunt atque deflectunt: aduenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum Laedemonijs conueniunt: occurrentes mutuo se in uis adorant manu genuitenu demissa. Vestibus, ut dixi, lineis amictuntur, circa crura fimbriatis, quas Castiras appellant: super quas candida ferunt amictula alia tanquam superiecta. Lanca uestes neque in ades sacras gestantur, neque una cum caduere sepeliuntur. Nunc quoniam omnes, qui olim doctrina aliqua excellere, quique alijs gentibus leges & uita instituta praescripserant, Aegyptios prius, ut mores illorum, leges & sapientiam (quibus tum omnes terrae nationes facile antebant) perciperent, transire: ut Orpheus, posteaque Homerus, Melampus, Melampodes, Dardalus, Lycurgus, Spartanus: deinceps Solon Atheniensis, Plato philosophus, ac Samius Pythagoras, & huius discipulus Samolxis, Eudoxus quoque mathe-

Mutua adoratio in uis.

Lanearū uestiū contemptus.

maticus, Democritus Abderites, & Inopides Chius, Moses Hebraus, atque alij multi, ut in sacris eorum libris contineri Aegyptij sacerdotes gloriantur: Libet, conueniens etiam esse mihi uidetur, illorum uiuendi ritibus diutius immorari, ut cognoscatur, quid & quae quisq; illorum ab his acceperit, atque aliò transportarit. Nam ut Philippus Beroaldus super Apu-

Christianam Aegyptiorum religionem traslata in religionem nostram sunt, ut linea uestes, de rasi sacerdotum capita, uerigines in altari, pompa sacrificialis, musica modulamina, adorationes, preces, aliaq; id genus complura. Aegyptij Reges (ut scribit Diodorus Siculus libro secundo) uitam non aliorum regnantium more, quibus uoluntas pro lege est, traducebant licentia: sed legum instituta in cogendis pecunijs quotidianoq; ui-

tu sequentur. Eorum cultus obsequioq; nullus deputatus erat, neque empticius, neque domo genitus seruus, sed nobilium sacerdotum filij, tum ultra niginti annos nati, tum doctrina praeceteris eruditi, ut horum corporis ministrorum die noctuq; astantium conspectu motus Rex, nil turpe committeret. Raro enim potentes rerum mali euadunt, ubi desunt suarum cupiditatum ministri. Instituta erant dici noctisq; horae, quibus regi, lege permissa, agere fas erat. Mane surgentem Regem primo epistolae omnes missas capere oportebat, ut cognitis his,

q^{uo}

quae sibi agenda essent, responso dato singula in tempore exq; ordine recte agebantur. His actis, quum in uirorum excellentium cœtu lausset corbus, uestem praclaram indutus sacra dijs faciebat. Mos erat sacerdotum principi iuxta aram hostijs deductus, astante Rege, magna uoce audiente populo ualitudinem prospera omniaq; bona precari, Regi iustitiam in subditos colentes, in deos pietatem, ac religionem, in homines humanitatem seruantis, tum illum continentem dicere, iustitiam, magniq; animi, ueracem, liberalem, omneisq; fruentem cupiditates, poenas insuper mitiores quam postularent errantis crimina exigentem, reddentem uero gratiam meritis amplioem: plura his similia orans, tandem his execrationem in malos exquebatur. Tum Regem culpa purgans, omne crimen in ministros, qui Regi iniqua suaderent, conieciebat. Quibus actis sacerdos & regem ad felicem dysq; gratiam uitam hortabatur, & simul ad bonos mores, agendumq; non qua suaderent mali, sed qua ad laudem & uirtutem maxime pertinere. Demum quum Rex tauro dijs sacra fecisset, Sacerdos quaedam ex sacris libris clarissimorum uirorum consilia, atq; proferebat: quibus rex monitus, imperio pie ac iuste aliorum exemplo uteretur. Non autem pecunijs congregandis uacandi, iudicandiq; legibus solum antiquis: sed deambu-

Mos laudandi reges in templis obsecratus.

Criminū regis expurgatio.

Cibo simplici Aegyptij uescēbātur.

landi quoq; lauandiq; & cum uxore cubandi, omnisq; degēde uitae tempus erit lege praestitutum. Cibo uescēbantur simplici, ut quorum mensē nihil praeter uictulum & asserem inferretur: uini potandi certa statuta erant mensura, quae neque sateiri uentrem, neque inebriari possent. Denique ipsorum uita ea tenebatur modesta, ut non a legislatore, sed a peritissimo medico ad conseruandam sanitatem composita uideretur. Mirabile uidetur Aegyptios non ex uoluntate, sed ex lege uitam priuam agere: sed multo est mirabilius illis, neque iudicandi, neque pecuniam congregandi, neq; puniendi quinquam per superbiam aut iram, aut aliam iniustam ob causam, licentiam permisam. Sed ueluti priuata teneri legibus: neque id egre ferebant, existimantes parendo legibus se beatos fore. Nam ab his qui suis indulgerent cupiditatibus, multa censebant fieri, quibus dama periculūq; subirent: Sciētes enim sapius se peccare, tamen aut amore, aut odio, aut alio animi morbo uicti nihilominus aberrant. Qui uerō sapientia consilioq; uitam insistent, in paucis offendunt. Haec usi erga subditos iustitia. Reges omnium beneuolentiam, ad eū assequuntur, ut non solum sacerdotibus, sed singulis Aegyptijs maior Regis quam uxorum filiorumq; aut aliorum principum, salubris inesse cura. Fata uerō his moribus defunctum, omnes communi maestitia lugent, nescies

Salus regū omnis cura.

Luctus in regū mortis publicus.

lacet

lacerant, templis clausis forum non frequentant, festa solemnia non agunt, dies septuaginta duos luto deturpantes capita, ac sindone subitus manus cinelli, unā uiri mulierēs; ducenti ferme aut trecenti circumambulanti bis in die nouantes luctum, atque ad numerum cum cantu, uirtutes regis commemorantes. Cibis alimentum coctisq; ac uino omniq; mensa apparatu abstinent. Non lauacris, non unguentis, non stratis lectis, non ueneris utuntur: sed tanquam defuncto filio per eos dies moerentes lugent. Hoc tempore, quae ad pompam funeris spectant preparatis, postremo die corpus in arca conditum ante sepulchri aditum ponunt. Ibi breuiarium in uita ab rege gestorum de more recitant, uolentiq; facultas datur defunctum accusandi. Astant sacerdotes, mortui recte facta laudantes: populus is permagnus est, qui exequias circumstitat applaudens ueris laudibus, in reliquis magno reclamans tumultu. Quo accidit ut plures reges repugnante multitudinc, solito caruerint sepulchri honore ac magnificētia. Is timor coegit Aegyptii reges iuste uiuere, ueritos futuram post mortē plebis iram, atque odium sempiternum. Antiquorum regum uiuendi mos hic maxime fuit. Aegyptio omni in plures partes, quatuor qualibet Graeco uerbo uocēs appellabatur, diuisa: cuiuslibet praetor aderat, qui omnium haberet curam. Aegypti uellegibus trifariam partitis, priorem

Aegyptio tū regum funeratio.

Quid coegerit Aegyptii reges iuste uiuere.

Aegypti uetus administratio.

c + port

portionem percipit collegium sacerdotum magna apud incolas autoritate: tum propter deorum curam, tum propter doctrinam, qua plures erudimur. Hanc partem tum ad sacrificiorum ministeria, tum ad priuatae uitae commodam impertiuunt: neque enim deorum cultum omitendum putant, neque publici consilij utilitatisq; ministris aequum censent uitae commodam deesse. Ad sunt enim gratibus in rebus hi semper consilio atq; opere regibus; tum astronomorum peritia, tum uero sacrificijs futura praedicentes. Ex libris praeterea sacris priorum gesta referunt, quibus Reges in agendis noscant, quae sint profutura. Non enim, quemadmodum apud Graecos, unus homo, aut unica mulier sacris praest: sed plures in cultu deorum honoresq; uersantur, qui eandem sacrorum curam filijs tradunt. Hi omnes immunes sunt, secundumq; post Reges honoris dignitatisq; locum tenent. Altera portio ad Reges peruenit, quam & ad bella & ad uitae cultum, tum ad liberalitatem erga strenuos uiros pro meritis impediunt. Quae ex re fit, ut populares nullo grauentur tributo. Tertiam percipiunt milites: & qui belli sunt insituti ministerio, ut hoc stipendio accepto paratorem habeant animum ad bellorum pericula obeunda. Est insuper eorum politia in tria hominum genera instituta. Agricolarum, pastorum, & opificum. Agricolarum, quae quadam mercede a sacerdotibus regeq; aut militibus

Politia egi-
prioru in
triplici ho-
minu gene-
re con-
sistebat.
Agricola,

militibus agros mercati, per omnem aetatem ab ipsa pueritia uel rustica sine intermissione uicant: quo fit, ut agricultura caeteris, tum ob doctrinam a parentibus perceptam, tum ob continuum usum, praesent. Eodem modo & pastores cura atq; arte regendi pecoris a patribus accepta semper in eo gubernado aetatem agunt. Artes quoque apud Aegyptios admodum excoltas uidemus, & ad summum perductis. Nam soli Aegyptij opifices, omnia uerum publicarum cura, nullum nisi aut legibus permissum, aut a patre traditum opus exercent: ut neq; eos docentis inuidia, neq; ciuile odium; neque aliud quid ab insituito impediatur exercitio. Iudicia uero eorum non casu fiebant, sed ratione: existimabant enim ritè facta plurimum uitae mortalium prodesse. Nam punire nocentes, aut xilium ferre oppressis, optimam ad prohibenda mala facinorosa uiam putant. Paenam uero delicti aut pecunia aut gratia tolli, existimabant confusionem uitae communis fore. Quamobrem ex ciuitatibus clarioribus ut Heliopoli, Memphi, Thebis uiros optimos eligebant, quos iudicij praeficerent: qui iudicium confessus, neque Athenarum Areopagitis, nec Lacedaemoniorum senatus longo tempore postea institutis cedere uidebantur. Postquam hi conuenerant triginta numero, inter se eligebant optimum uirum quem iudicij principem constituebant, in locum cuius ciuitas alium

Pastores,

Opifices,

Iudicia
egyptioru
non casu
sed rationeIudicium
electio.

Iudicibus *indicem substituebat: his omnibus uictus, sed*
 Aegyptio- *principi opulentior à Rege dabatur: is aurea*
 riu uictus à *cathena signum uarijs ornatu lapidibus à collo*
 Rege da- *suspensum, quod appellabant ueritatem, gesta-*
 batur. *bat. Capus uictus ac signo ueritatis à principe*
 Veritas in *iudicium propositio, omnibusq; legibus, quæ*
 signe iudi- *ocho libris continebantur, in medio eorum con-*
 cum prin- *stitutis, mos erat accusatorem scribere ea, in*
 cipis. *quibus alium accusabat, modumq; patrie*
iniurie, aut damni facti, quanti eam extima-
ret, scribere. Reo tempus dabatur rescribendi
ad singula: & aut se id non fecisse, aut rectè
fecisse purgandi, aut iniuriam uel damnum mi-
noris extimendi. Rursus accusatori reoq; inui-
cem respondendi locus erat. Ita bis auditis li-
gatoribus, cum iudices de controuersis qua-
suisserent, princeps signo ueritatis in partem ue-
riorem uerso, sententiam ferebat: hic mos iu-
diciorum erat. Quoniam de legum institutio-
ne mentio incidit, haud alienum ab instituto
erit, antiquas Aegyptiorum leges etiam re-
ferre, quo cognoscatur, quantum ceteris pre-
ferent, & rerum ordine, & utilitate. Primum
 Peritium *periuiri capite multabantur, tanquam qui dis-*
 capitale *plici tenerentur scelere: ut qui & pietatem in*
 fuit apud *deos uiolarent, & fidem inter homines tolle-*
 Aegyptios *rent, maximum societatis uinculum humantæ.*
Si quis ier faciens aut hominem à latronibus
ecidi comperiret, aut quamlibet iniuriam per-
peteret, neq; subueniret auxilio (si posset) mortis
erat

erat reus: Si auxilium ferre non posset, de-
 nuntiare latrones tenebatur, & iniuriam ac-
 cusatione prosequi: qui ea negligebat, plurgis
 ad certum numerum pledebatur, triduoq;
 carebat cibo. Falso quempiam accusans, si post-
 modum ad iudicium delatus foret, pœnam ca-
 lumniatoribus statutam subibat. Cogebantur
 Aegyptij omnes scripta nomina sua ad præ-
 sides, & simul quo exercitio uiuere de ferre:
 qua in re si quis mentiretur, aut si iniustus ui-
 ueret quæstus, in mortis incidebat pœnam. Si-
 quis sponte aut liberum aut seruum occidisset, Homici-
 diu morte *inhibitum.*
 morte damnare leges iubebant: qua noui fortuna
 conditionem, sed consilium facti pendentes,
 homines à sceleribus deterebant, & simul
 uindicata serui morte reddebantur liberi secu-
 riores. Patribus qui filios occiderent, non erat
 pœna mortis indicta, sed tribus diebus nocti-
 busq; continuis edictum ut circa desuncti cor-
 pus assideret publica etiam custodia astante:
 Non enim iustum putabant, eum uita pri-
 uari, qui uita filij autor fuisset: sed potius con-
 tinuo dolore factiq; pœnitentia affligi, quò ca-
 teri ab simili facto auerterentur. Parricidis
 exquisitam imposuerunt pœnam. Nam arti-
 culum præcutis calanis casus iubebant ui-
 uos supra spiritatum aceruum comburi: maxi-
 mum inter mortales iudicantes scelus, ei mor-
 tem per uim inferre, à quo uitam accepisset.
 Mulierum morti desinatuarum si prægnantes
 essent,

Homici-
 diu morte
 inhibitu.

Lex alia in
 patres qui
 liberos oc-
 ciderent.

Lex in
 parricidas
 atrocissima.

Lex castré-
sis igno-
miniosa.

Lex in mo-
natarum
falsarios.

Lex in
mæchos.

Lex in
adulteros
& adule-
ras.

Bocchori-
des legi-
lator.

essent, parvus expectabatur: existimantes pe-
nitius iniquum esse, eum, qui nihil commississet,
um: cum scitioroso poenam pati: aut duos ple-
cti, quum unus deliquisset. In bellis qui aut or-
dinem reliquissent, aut non parerent ducibus,
non pledebantur morte, sed maxima omnium
ignominia: qua postmodo uirtute & recte fa-
ctis deleta, ad priorem statum redirent. Ea lex
& homines assuescibat, ut id dedecus pesti-
mum malum, morteq; ipsa grauius censerent.
His qui secreta hostibus reuclassent linguam
lex iubebat abscondi. Et qui monentem circum-
cideret, aut adulterinam caderet, aut pondus
uel signa immutaret, aut literis inscriberet, aut
de scripto demeret, aut falsas syngraphas affer-
ret, amba amputabantur manus, ut que corpo-
ris pars peccasset, per uniuersam uitam lucret
penam. Ceteri quoq; aliorum calamitate mo-
niti, ab simili scelere abstinerent. Aspera etiã
pena circa mulierum delicta statuta erant.

Nam ei, qui mulierem liberam uiolasset uirilia
excecabantur: quoniam uno crimine tria haud
parua scelera complexus esset: iniuriam, cor-
ruptelam, & liberosum confusionem. In adul-
terio spontaneo deprehensus uirgis cadebatur
ad mille plagas, mulier naso mutilabatur. Quo
dedecore nullus maculatus ea multaretur par-
te, qua maximè facies exornatur. Legum que
ad hominum commercia pertinent, Bocchori-
dem latorem fuisse scribunt. Hæ mandant, cre-

ditiis

ditis absq; scriptura mutuo pecuniis, si nega-
rentur, stari debitoris iuramento: ut que iusu-
randum ueluti religiosam rem magni exima-
rent. Nam cum certum sit is, qui sepius iurant
abrogari fidem: plurimi ducunt, ne boni uiri
nomen amittatur, raro ad iuramentum descen-
dere. Lex insuper lator omnem fidem in iu-
tute constituens, bonis moribus iudicauit as-
suescere homines ad probitatem, ne indigni fi-
de uiderentur, debere. Iniquum etiam putauit
eis, quibus absque iuramento credita pecunia
esset, de re sua iurantibus non prestari fidem.
Fenus quod ex scripto contraheretur, prohibi-
uit ultra contracti mutui duplum exigi: solutio
ex bonis debitoris solim fiebat. Corpus non
poterat addici creditori: putabat enim oportere
bona tantum subdita esse debitis. Corporas quo-
rum opera & bello & pace uerentur, ciui-
tatibus addicta esse. Non enim æquum uide-
batur milites, qui pro patria salute pericula
subirent, pro usurus in carcerem duci: quam
etiam legem Solon uidetur ad Athenienses
transulisse: quam Sitalcam appellauit: decernens
ne ob usuras ciuium corpora necerentur.
Lex priuatim præterea de furibus apud solos
Ægyptios hæc erat. Inibat eos qui furari
uolebant, nomen suum apud principem sacer-
dotum scribere, atq; euestigio furum ad eum
deferre: similiter quibus res furto crepto erat,
ad eundem rei sublatæ tempus diem & horam
scrib

Ad iura-
mentum
raro def-
cendentē.

Lex scne-
ratoribus
data.

Lex detur
to admi-
randa.

scribere tenebantur. Hoc modo facile inuenio
 furto, qui rem amisisset, quarta malebatur
 parte, qua daretur furi: scilicet legislator esse
 duxit, quum impossibile esset, prohiberi furta,
 alicuius portionis, quam totius rei amissa ho-
 mines iacturam pati. Nuptiarum non idem
 apud Aegyptios mos est. Sacerdotibus unam
 tantum uxorem ducere licet. Reliqui pro uo-
 luntate & facultatibus plures habent. Nullus
 ex eis nec ex serua quidem empti genitus spu-
 rius habetur. Solum enim patrem existimant
 generis autorem, matrem & nutrimentum
 & locum infanti praeberere. Natos adeo parua
 educant faciliq; impensa, ut uix credi possit.
 Nam tum scirporum, tum alijs radicibus, quas
 sub cineribus coquunt, tum caulibus palustribus,
 quas partim coctas, partim assas igni, partim
 crudas pro cibo praebent; liberos nutrant:
 discalciati nudiq; inuiri ex parte ob patriam
 tempericem uitam ducunt. Omnis sumptus in
 pueros, quousque ad aetatem perueniant, a pa-
 rentibus impensus non excedit dragmas uiginti.
 Erudiant sacerdotes filios & literis, quae
 appellantur sacra, & alijs quae ad communem
 spectant doctrinam, ut plurimum Geometriam,
 Arithmeticaq; studio intenti. Palaestra aut
 Musica non uicant, existimantes quotidianum
 illius exercitium inuitoribus infirmum
 esse, & periculosum. Ex eoq; breuiorcs uiros
 effici. Musicam non solum inutilem, sed noc-
 uam

Musica
 damnatur
 ab Aegy-
 ptijs.

eam ducunt, tanquam uiuorum animos effe-
 minantem. Morbos uel ieiunio curant, uel uo-
 mium: idq; aut quotidie, aut tribus diebus aut
 quatuor interiectis: afferunt enim ex ciborum
 superfluitate omnes creari morbos: eam ergo
 ad ualitudinem curam esse optimam, quae mor-
 borum principia auferat. In milicia aut pe-
 regrinationem profecti, nulli impensa merce-
 de curantur. Medici enim ex publico uictum
 sumunt, egros secundum legem curant ab an-
 tiquis medicis comprobatisq; scriptoribus tra-
 ditam. Si quis normam sacri libri sequutus
 infirmum curare nequinerit, omni caret cri-
 mine: si praeter ea, quam quae libris continetur,
 illum curauerit, morte puniatur. Credidit enim
 legislator ea medendi cura, quae plurimo tem-
 pore ab antiquis medicis obseruata profecta-
 fu, haud facile meliorem reperiri posse. Colunt
 Aegyptij animalia quadam praeter modum
 non solum uiua, sed etiam mortua: sicut Fel-
 lem, Ieneuonam, Canes, Accipitres, Ibi-
 des, Lupos, Crocodillos, & eiusmodi plura.
 Non solum horum cultum palam profiteri
 non erubescunt, sed tanquam in honoribus deo-
 rum effusi, id laudi sibi & decori ducunt. Cuiq;
 signis illorum proprijs urbes, & uaria loca
 circumueant procul ostentantes, quae seruent
 animalia, ea more supplicum singuli ueneran-
 tur. Cum aliquod eorum moritur sindone con-
 teclum cum ululatu peccus peruenientes sale
 litiu:

Morbos
 Aegyptii
 uomitu
 curant aut
 ieiunio.

Medici Ae-
 gyptioru.

variorum
 animaliu
 cultura
 portetosa.

Ibidē uel
felē apud
Aegyptios
interficiēs
interfici-
tur.

Animalia
in templis
splendidē
nutriūtur.

Apis bos
mortuus
maximo
sumptu se-
pultus.

Mortuorū
funeratio
apud Aegy-
ptios ad-
miranda.

liniunt: ac Cedri liquore unguentisq; odorife-
ris, quō diutius seruetur corpus unctum, in sa-
cris locis sepeliunt. Si quis aliquod horum ani-
malium sponte occiderit, morte dāatur: *Ae-
luro* & *Ibide* exceptis, quos si quis sponte uel
secus occiderit, interficitur accurrenē turba,
& absque iudicio hominem uarijs supplicijs
adfectum interficiunt. Quo timore, qui hos
mortuos conspexit, procul astans, lamenta-
tur, & testificans animal absq; sua culpa mortuū
esse. Nutriuntur haec animalia summa cura
atq; impensa in templorum ambitu à uiris
haudquaquam contemnendis, quae similitudine
& alicui uarijsq; epulis lacte conditis cibant:
anseris tum elixos tum assatos apponunt quo-
tidie. His, quae cruda edunt, aues captas pre-
bent, deniq; ea omnia magna sustentant cura
atq; sumptu. Eorum mortem aequē ac filiorum
lugent, sepeliuntq; sumptuosius, quam corum
facultas ferat, ut, ut Ptolemaeo *Lago* *Aegy-
ptum* tenente, quum bos in *Aemphi* ex sene-
cta mortuus esset, qui illius nutriendi curam
ceperat, pecuniam, quae in eius sumptibus data
erat permagnam, ac insuper quinquaginta ta-
lenta argenti mutuo à *Ptolemao* sumpta, in
eius sepulturam impendit. Videbuntur forsitan
haec, quae diximus miranda, sed nequaquam
minus admirabitur quis, si quid apud quosque
Aegyptios sit consideret in funere mortuorū.
Nā ubi aliquis defunctus est, propinqui omnes
amici

amici, qui derupto luto capite lugentes ciui-
tatem, quoad mortuus sepeliat, circumcunt,
interim neq; lauātur, neque uinum capiunt,
aut cibum nisi uilem, neque uelutibus utuntur
splendidis. Sepulchrorum tres habent species,
sumptuosas, mediocres, & humiles. In pri-
ma argenti talentum exponunt. In secunda, mi-
nas, uiginti. In ultima, parum quid sumptus ir-
rogatur. Qui funera mortuorum curant, eo
exercitio à maioribus tradito funeris impensam
domesticis describam serunt, scrutantes quanti
uelint celebrari funus: conuentione facta, cor-
pus eis traditur, ut iuxta impensam curetur
funus. Primus *Grammaticus* (ita enim ap-
pellatur) posito humi corpore, circa illa descri-
bit, quantum à sinistra parte incidatur: deinde
qui dicitur *scissor* habens lapidem aethiopicam,
quantum lex sinit latus aperit, subitq; cursu
à prosequētib; qui astant, lapidesq; cum
excretionē in eum iacientibus fugit. *Exisli-*
mian enim odium inhære, quicumque amici
corpus uulnere illato uoluerit. Curatores uerò
corporis, hos salutores appellant, honore di-
gni, exislimationeq; habentur. *Præantur* enim
sacerdotibus, templaq; pariter ingrediuntur.
His penes cadaver astantibus, unus per *scissu-*
ram corporis interiora, præter renes & cor,
ducit. Quae singula alter uino phaniceo ex re-
bus odoriferis lauat, deinde corpus totum pri-
mum ex cedro, tum alijs pretiosis unguentis
d unguent

ungunt dies amplius triginta. Myrrha deinde ac cinnamomo, ceterisq; rebus liniunt, quae non solum id seruare diuine, sed odoriferum reddere queant. Curatum cadaver cognatis tradunt defuncti. Ita singulis eius partibus etiam superciliorum palpebrarumq; pilis integre seruat, ut omnis corporis species dormientis more integra perducat. Antequam sepeliatur corpus, praedicatur à cognatis tum iudicibus, tum defuncti amicis sepulture dies, afferentes illum mortuum: paludem transfurum. Astantibus iudicibus amplius quadraginta numero, sedentibusq; in preparato ultra stagnum Ficini cyclo, trahitur nauis ad id composita ab his, quibus ea cura iniuncta est: tum antequam corpus in arcam condatur, permittitur lege uolenti accusare mortuum. Si quis probatur male uixisse, iudices sententiam ferunt, qua censent corpus eius sepulchro priuandum. Qui deprehenditur iniuste crimen obiecisse, magna multatur poena. Quum deest accusator, aut per calumniam accusatum constat, cognati finito luctu, ad laudes mortui uertuntur, nil de genere eius, sicut Graeci consueverunt, narrantes. Existimant enim se omnes Aegyptij pariter nobiles esse, sed ordines à pueritia, in qua uita institutionem, eruditionemq; recensent, ad uiri aetatem descendunt, eius erga deos religionem, in solium, continentiam, uirtutesq; ceteras commemorantes:

in hoc

Defunctorum uita apud Aegyptios iudicio discutitur.

inuocatis uero inferis dijs, precantur, ut eum inter pios locent: ad quae uerba omnis multitudi correspondet, gloriam mortui extollens, tanquam apud inferos eum beatis semper futurum. Sepelire postea quique suos, hi in proprijs sepulchris, hi quibus ea defunt, domi apud firmiorem parietem arca corporis erecta. Qui uero crimine aliquo aut fenore sepultura prohibentur, domi absque arca ponuntur. Quos posteri ditiores facti, ac debita crimina soluentes honorifice sepeliunt. Mos est apud eos defunctorum parentum corpora diue in pignus hereditarij. Summa illos, qui non redimunt, sequitur infamia, & sepultura earent. Mirabitur quis meritò eos, qui haec instituerunt, non solum quae ad uiuentium mores spectarent prosequutos, sed etiam quae ad mortuorum sepulchra cultumq; pertinere. Ad hoc uero pacto ad bonos mores quantum fieri posset componi uita hominum existimabant. Graeci sane, qui fictis fabulis, ac poetarum dictis fidem excedentibus de priorum meritis malorumq; poena tradiderunt nequaquam potuerunt suis scriptis traducere homines ad uirtutem. Quin e contra potius derisi contemptiq; sunt ab improbis. Apud Aegyptios uero non fabulis, sed uisu, impijs poena, iustis laus impartita. Singulis diebus utrosp; eorum, quae uita uiliter existant admonent: qui uideant cuique pro his, quae egit, debiti praemij memoriam impedi. Quae ex causa ad meliorem singuli

Defunctorum patet corpus credituribus oppigeratur.

d

uert

uertuntur uiuendi normam. *Eas enim optimas esse leges putandum est, quibus non diuites, sed honesti prudentesque homines fiant.* Et hac de *Aegyptijs: nunc de reliquis Africæ populis.*

DE PÆNIS & CÆTERIS AFRICÆ populis.

CAP. VI.

Pœnorum multe sunt & varia nationes: *Adrmachida Aegyptum uersus siti, eisdem, quibus Aegyptij, moribus utuntur. Vestem gestant qualem & alij Pœni, uxores eorum in utroque crure armillam aream habent; capitis comam nutriunt; pedunculos suos, quos quisque capit, præmordet, atque ita abijcit: quod isti tantum ex omnibus Pœnis faciunt; soli que uirgines nupturas regi exhibent, quæ illi placita fuerit eam deuirginat. Nasamonum grandis & dira natio, nauium Syrtybus inuolutarum spoliatores: sub æstatem relicti ad mare pœcoribus descendunt ad locum augilem decerpunt palmulas, quæ ibi permulte & speciosæ sunt, & fructifera omnes. Ex quibus ubi palmulas immaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturificiunt: deinde lacte maceratas forbillant. Uxores plures singuli è consuetudine habent, & cum his in propatulo coeunt, eodem penè, quo & Massagetæ modo: nisi quòd hi prius scipionem prætendant. Mos citam Nasamonibus est, quom quis primum uiuis coëducit uxorem, ut sponsa singulos conuiuas adgnoscitur, eam Veneris gratia: & ut quisque cum ea concubuit,*

Nupturæ regi deui-
ginandæ
exhibetur
Nasamo-
nes nauium
spoliato-
res.

Sponsa
apud Na-
samonibus à
singulis
uiuis co-
ducitur, eam

concubuit, donum dei illi, quod fecum habet domo allatum. Inueiundo ac diuinatione tali utuntur per eos uiros, qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur: iurant illorum sepulchra tangentes, diuinant ad suorum accedentes monumenta: & illi ubi preces peregerint indormiunt: ubi quodque per quietem insomnium uiderunt, eo utuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: de manu alterius uterque sumpto inuicem poculo bibit: quòd si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Garantantes omnium hominum commercia aspectuque refugiant: nihil bellicæ armaturæ habentes, nec defendere quidem sese audentes, supra Nasamonum incolunt. Circa maritimam uero occasum uersus his Mæcæ confines sunt: qui summum capitis uerticem radiant in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem rudentes. In bellum subterraneorum struchionum pelles pro armamento ferunt Gnidanes Mæcæ contermini: quorum mulieres fimbrias pelliceas ferunt, singule multas: ob hoc (ut memoratur) quòd ut à quoque uiro Venerem passa est, fimbriam orat: & ut quæque plurimas habet, ita præclarissima conferunt, tanquam à pluribus uiris adamata. Machybes circa paludem Tritonidem habitantes occupant erinitum gestant. Auses uero anteriorem capitis partem. Horum uirgines anniuersario Minerva festo in honorem ipsius Deæ indigne in-

Fidei dan-
dæ consue-
tudo.

Garantan-
tes homi-
num com-
mercia fu-
giunt.

Fimbria
Veneris
pretium.

cer se bifariam diuisis præstantur lapidibus fu-
 sibusq; dicentes se morem patrium seruare ei-
 uirginū decertatio in Miner-
 uae festo.
 quam *Amerinam* dicimus: & que uirgines ex
 uulneribus decedunt, eas falsas uirgines appel-
 lant: sed priusquam à pugna defisunt, hoc
 faciunt: que uirgo in pugnam optimam operam
 nauauit, eam semper communi sensu cetera uir-
 gines exornant: eum cetera armatura Græca
 tum crista Corinthia, & curru impositam cir-
 ca paludem circumferunt. Idem promiscue
 cum mulieribus non unâ habitantes, sed pecu-
 dum more concumbunt: ubi apud mulierem
 puer robustus est factus, apud quem uirum ha-
 bitare sustinet (nam tertio quoque mense uiri con-
 ueniunt) eius filius nascitur. *Atlantes* à mon-
 te *Atlante*, iuxta quem habitant, appellati,
 æro uirgines sunt, id est, nomen proprium singuli
 non habent: Solem transcedentem execratur,
 eiq; propterea omnia conuitia ingerunt, quod
 torridus & ipso & regionem perdat: nullo
 animante uescuntur, nec somnia ulla cernunt.
Pastorici *Aphri* carne & lacte uictitant, ni-
 hil uaccinum gustantes, quia nec *Aegyptij*
 fœcum gustant, nec uaccam alunt, nec *Cyrene* fœ-
 mina ferire eas sibi fas putat, ob idem, que in
Aegypto est: cui & ieiunia, & dies festos
 agunt studiosè. At mulieres *Barce* non mo-
 tu gustu uaccine carnis, sed etiam suille absti-
 nent, filij ipsorum ubi quadrimi effecti sunt, ue-
 nis uerticis, quidam etiam temporum illorum
 lana

lana succida inurunt, ob eam causam, ne ullo
 unquam tempore pinna officiat è capite de-
 fluens: eaq; de re, se autem esse optima ualetu-
 dine. Eo modo sacrificant: ubi pro primitijs pe-
 cedis aurem præciderunt, eam supra domum
 abijciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. So-
 les omnium deorum immolant Soli & Lunæ.
 Defunctos, ut Græci, sepeliunt omnes *Aphri*,
 præter *Nasamonos*, qui illos sedentes sepeliunt.
 obseruantes, ut dum quis cepit agere animam,
 eum sedentem constituant, ne supinus expiret.
 Domicilia eorum sunt uirgultis compacta su-
 spensis circa lentiscos: & ea quoque uersis
 uersa uilia. *Atax* dextera capitis partem com-
 mitem gestant, sinistram radiant, corpus minio
 tingunt, asserentes se à Troianis esse oriundos.
Zabicum *Ataxibus* confinium fœmine auri-
 ganur currus in bellum. *Zigantes* (ubi ma-
 gnanim mellis apes cõficiunt, sed multo plus
 opifices uiri fœcere dicuntur) omnes minio in-
 ficiuntur, ac simijs uescuntur, quarum affatim
 gignitur ijs, qui in montibus degunt. Et omnes
Libyci uita syluestri sub dio, ut plurimum *Libycarū*
 habitant, uictu (ferarum more) contenti, nil gentiū ui-
 domesticum edunt: nullis uestibus, præter ca-
 prarum pellibus, tegunt corpora. Potentiores
 inter eos, nullas habent ciuitates, sed turres
 aquis proximis, condentes in eis, qua usui su-
 persunt. Subditos populos singulis annis adi-
 rant, ut principi pareant obtemperantes, ut
 socios

Belligerā
di ritus.

socios diligant: abnuentes imperium, ut latro-
nes persequantur. Eorum arma sunt & regioni
& moribus cōgrua. Nam cum sint corporibus
leues, patria uero ut plurimum plana, neq; en-
se, neq; gladijs, neq; armis utuntur in bello. Tris
tantum seruii hastas, lapidesq; in uasis ex co-
rio factis delectos, cum his certantes, tum in
congressu, tum etiam recessu: primò ferre hos-
stem conantur ad cursum, lapides rectè iacien-
dos longo usu edocli. Erga externos nullum

Troglodytae, qui
etiam pa-
stres di-
cuntur.

ius, nullamq; seruant fidem. Troglodyta (qui
& à Grecis, quòd ex pecoribus uiuant, pasto-
res appellantur) Aethiopiae populi ceteris ac
tyrannos inter se constituunt. Uxores ac filias
habent communes; excepto (qui unicam tenet)
tyranno. Huic appropinquanti multam
tyrannus irrogat certo pecudum numero.

Ethiopiae, quo maximi decidunt
imbres, sanguine & lacte immixtis paulumq;
coctis nutriuntur. Aestu solis deficientibus
pascuis ad loca declinant palustria, pro quibus
solis iniucem certant. Pecora uenusta aut in
morbos eadentia occidunt, exq; his per omne
uiuunt tempus. Farentium nomina minime in-
diderunt suis, sed tauri, arctis, ouis. Et
hos quidem patres, hos matres: quoniam ab
his, non a parentibus quotidianus praebatur
cibus, appellant. Primum potu Idiota Paliuri
arboris succo: potentiores ex quodam flo-
re expresso, qui est deterrimo nostro musto

persimil

persimilis. Armentorum greges secum du-
centes uarias, ne isdem in locis morentur diu-
tius, regiones mutant. Corpora, praeter uirilia,
qua pellibus teguntur, nudi. Pudenda Tro-
glodyta omnes uelut Aegyptij circumcidunt,
his dempsis, quos à casu claudos appellant. Hi
soli intra regionem hesternorum habitantes
ab infantia non nouacula inciduntur. Arma
ferunt Troglodytae ij, quos dicunt Megana-
res: scutum ex corio crudo bonis, rotundum,
& ferratam clauam: alij arcus laeueasq;. Se-
pulchra nihil penitus curant: nam paliuri ui-
minibus corpus ligantes defuncti cernicem crui-
ribus applicant, deinde cadauer in loco editio-
ri positum lapidibus ridentibus obruunt; im-
positoq; supra saxorum acruum capra cornu
abeuni nullo dolore moti. Bellentur iniucem
non ut Graeci, ob iram, aut ambitionem, sed
pabuli gratia: In eorum concertationibus pri-
mum iactis lapidibus, quoad aliqui uulneran-
tur concertant: tum arcu quo admodum exer-
citati sunt pugnantes mutuis uulneribus ca-
dunt. Ea certamina dirimunt, qua etate pra-
ecedunt femina: quibus nullo periculo in me-
dium prodentibus (nefas est enim has ulla
pacto ledere) ex tēplo à certamine cessant. In-
uualidi ob senium armenta sequi, gutture bouis
cauda adstricto uitam finiunt. Qui mortem
differt, licet nolentem eodem modo (admoni-
tum tamen antea) uita priuare: ibiq; habetur
beneficij

Certami-
na femi-
nae diri-
munt.

d s

beneficij loco. Febricitantes item, aut morbo incurabili correptos, simili adsciunt morte. Maximum arbitratum malorum, ab eo uitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignum uita. Herodotus scribit: Troglodytas specus in quibus habitent excauare, nullo habendi diuitias desiderio teneri: quum paupertati se uoluntaria abdicarint: tantum lapide uno gloriari, quem Exaconthaliu nominamus: Serpentum carnibus uesci. Sermonis ad haec ignaros esse. Et propter hoc stridere magis, quam loqui. Alia in Aethiopia, qua super Aegyptium est, habitat gens, Rizophagi uocatur, radices arundinum, quas ex propinquis locis effodiunt, magna cura luuantis barbari lapidibus terunt, quoad molles factae cohaereant: deinde placetas ad modum lateris, quantum manus capit factas, atq; ad Solem decoctas mandunt. Quem solum cibum, ipsi per omnem uitam suam atq; affatim habent, eò quod pacem continuam seruent. Bellantur tamen cum leonibus, qui è deserto umbrae causa. Et ut minores uenentur exuentis dilaniant. Et iandudum ea deleta esset à leonibus natio, nisi natura eis sponte presidium tulisset. Nam sub ortum canis mirabilis atq; innumera nullo agitate uento culicum multitudo ad ea loca aduolat. Homines ad patuldes fugientes minimè ledunt: leones abire ex his regionibus cõpellunt, tum morsu, tum uocis

sono

Rizophagi
radicibus
uiscitantes.

Rizophagi
leonibus
prede sunt.

sono territos. His propinqui sunt Alohagi Spermatothagiq; quorum hi quidem fructus, qui aestate ex arboribus decidunt colligentes absq; labore edunt: reliquo tempore herbam in umbrifis nascentem locis decerpunt, que uis subuenit in egestate. Alohagi uero cum filijs uxoribusq; ad loca campestria accedentes arbores ascendunt, ac teneras ramorum summitates auferunt: tantum ex continuo usu ramos ascendendi peritiam habentes, ut (quod incredibile uidetur) de arbore in arborem uelut aues prosiliant, ascendantq; tenues absq; pericula ramos, macilera, leuitateq; corporis nixi, quoad si quando pedes labatur, manibus ramis comprehensis sese à casu peropportum uindictam: quod si forte deciderint nulla in re propter corporis leuitatem leduntur: ita ramis tenerioribus deinde excessu uentri faciunt. His semper incedum nudo corpore, communesq; uxores ac liberos habent. Pugnant inuicem pro locis armati baculis aduersus alios ac dominantur uiculis: moriuntur ut plurimum fame, quum deficiente uisa corpore princtor eo sensu, quo cibum quarebat. Reliquam circa regionem Aethiopes tenent, qui Cyneci dicuntur, numero haud multi, uita ab reliquis diuersa. Syluestrem enim incolentes patriam, et penitus asperam rarisq; aquarum fontibus, super arbores ferarum timore dormiunt. Sub auroram ad aquarum decursus armati procedentes se abscondunt inter

Homines
de arbore
in arbore
ut aues pro-
filientes.

Cyneci fe-
rarum timo-
re sup ar-
bores ha-
bitant.

arbor

arborum frondes. Sub aestu uero solis agrestes boues, pardalesq; , ac uaria ferarum genera, eum caloris tum suis impatientia ad aquas potus causa confluunt. Repletas, granesq; aqua bestias Aethiopes ex arboribus descendentes adoruntur, ac lignis adustis, faxisq; Sagittis occisus, perq; cæteris diuisas edunt. Aliquando uero quamuis perraro & ipsi a ualentiori bestia interficiuntur: sed multas ipsi dolo & arte ualentiores beluas capiunt. Si quando desunt animalia, antea captorum pelles madafactas remotis pilis ad ignem lenem ponunt: dissipatasq; singulis auidè ad satietatè sumunt. Impuberes pueros exercent ad certum signum iacere, solis cibum prabentes his, qui signum tetigère: idè iaculatores optimi euadunt urgente fame. Acrid-phagi deserto contermini homines sunt paulo cæteris breuiiores, macilentis, ac supra modum nigri. Veris tempore Zephyrus ac Libycus uenti infinitum pene locustarum ex deserto ad eos deferunt numerum. Hæ permagnæ sunt, sed colore alarū turpi ac squalido. Aethiopes ad id assueti in quandam lætam longamq; multis stadiis conuallè plurimum materici ex propinquis locis ingerunt: quum suo tempore tanquam locustarum nubes a uenis supra uallem deserunt, in uerem congestan, omnemq; loci herbam antea succisam incendunt. Locuste desuper uolantes ingenti sinu cuncta paulum ultra uallem ad terrã tantã decidunt

axiis lo-
culti u-
eticantes.

decidunt copia, ut uicium omni genti abundè præbeant. Hæ enim sale (quem regio plurimum fert) superinfuso diutius seruant, cibum gustu eis suauem: hic est solus eorum per omne tempus locustarum uicium. Neq; pecora nutriunt, neq; pisces edunt, procul à mari positi: neq; ullum aliud uitæ adminiculum habent. Corpore leues sunt, ueloces cursu, & uita breuis: ut qui longissimè uiuunt, quadragesimum non excedunt annum. Finis eorum non solum miserabilis est, sed & incredibilis. Nam propinquante senectâ, pediculi alati, non solum uisu uarij, sed specie horridi, ac turpes, in corporibus nati uentrem primò, tum pectus, deinde totum corpus paruo tempore exedunt. Qui morbum patitur primùm ueluti scabiei cuiusdam pruritu allectus, corpus scalpit, uoluptate simul & dolore percipit, deinde exorientibus pediculis, simul effluente sanie, morbi acerbitate ac dolore percitus, unguibus corpus magno cum gemu lacerat. Tanta uero uermium copia effluit: alijs super alios itaquam ex perforato uase, scaturientibus, ut deleri nequeant: hoc pacto sine cibi, siue aeris causa miserum sortiuntur uita finem. Extremas ad meridiem Africa partes uiri habitã à Grecis Cynnami à uicinis Barbaris Syluestres appellati. Barbas habent admodum magnas, greges syluestrium canum nutrientes presidia uitæ. Nam ab æstiuo tropico usq; ad mediũ hyemis Indici boues

Pchir-
si acrido-
phagi mo-
riuntur.

Cynna-
mimi siue
Sylue-
stes, ca-
num gre-
ges nu-
triant.

boves innumera multitudine eorum patriam ingrediuntur: causa incerta est, utrum ne alias insectantes se feras fugiant: an pastus penuriam an alio nature (quae omnia miranda gignit) impulsu hominibus ignoto acti. Haec homines quia obsistere nequeant, suis freti viribus se canibus tucuntur: quibus in uenatione usi boves permultos capiunt. Et hos quidem recentes edunt, hos saliant ad futurum usum. Azulea insuper & aliae animantia à canibus capta comedunt. Postremi, qui ad meridiem habitant, in hominis forma ferarum uitam ducunt Ichthyophagi, sub Troglodytica ora in Arabico sinu Barbarae gentes. Nudi per omnem uitam degunt, uxores filiasque communes habent, bestijs similes: ut qui neque uoleptatis, neque doloris ulli, nisi naturalem sensum percipiat, neque turpis neque honesti discrimen norint. Habituacula habent non longe à mari iuxta promontoria, ubi non solum profunda caernae, sed conualles immense & angusta speluncae existunt, egressu ipsa nauis difficili ac tortuosa. Harum itaque ad eorum usum nauis factarum aditus incola magnorum congerie lapidum obsepunt: qua ueluti retibus capiuntur pisces. Maris enim fluxu (quod his diebus singulis circa tertiam ac nonam horam accidit) oras littori propinquas inundat, aqua in immensum exarscens operis locis omnibus innumeras copiam diuersorum piscium secum in continentem deferit: qui cum in diuersa

loca

loca cibi gratia diuertunt, refuete mari per lapides pisces in sicco destituuntur. Quos in loca cum uxoribus, puerisque concurrentes capiunt: captos supra petras ad meridiem sitas, nimioque solis aestu incensas ponunt, pauloque post renouantur: a quibus sic ad solem decolatis, carnem emmen excutiant, & concavo saxo inieclam pinjunt, admixto paliuis semine, cibum sibi conficiunt suauissimum. Nam sic immixtas carnes in modum longioris lateris formant, ad solemque paulo desiccatas, sedentes, cum uoluptate edunt: non quidem ad certam mensuram, ut pondus, sed ad satietatem: habent hunc cibum semper uelut è penu promptum. Neptuno pro Cerere cum largè subministrante. Quando uero maris tempestate adeo littori uicina loca multis diebus inundantur, ut nulla detur piscandi facultas (quo tempore cibi penuria laborant) Conchas legunt permagnas, quarum testa saxis atrita interiori carne cruda, sapore Ostreis persimili uesuntur. Vbi uero tempestas uentorum ut diutius perseuerat, conchasque deficiunt: ad ossa sine spinas ex piscibus excussas, & in hunc usum coaceruatas consuegunt: reueneriores, recentioresque ex his dentibus mandunt, duriores edunt saxo contritas, nil brutis animalibus dissimiles. Epulantur autem palatum cum laetitia, ut dixi, cantuque absono omnibus inuicem congratulantibus: deinde mulieres, ut in quaque quis forte incidit, cognoscunt proles

causa

causa, omni cura ob ciborum, qui praesto sint copiam, uacui. his studijs quatuor diebus in-
tenti, quinto potius gratia ad fontes pergunt
gregatim: omnibus simul uocem (uelut incondi-
tum sonu) tollentibus. Est profectio haec haud
dissimilis ab armicis bouum. Repleto aqua uen-
tre, adeo ut uix redire queant. Ea die nihil
edunt amplius: iacet quisq; aqua plenus, disten-
tusq; similis ebrio. Postera die denuo ad ca-
piendos pisces redeunt: ita eorum uita per omne
tempus transacta ob simplicem uictum raro in
morbos incidunt: breuioris tamen quam nos
sunt uita. Natura eorum incorrupta sanem se-
dere maximum ducit bonum: nullam aduen-
titiā uoluptatem quarens. Haec corā qui in-
tra sinum habitant uiuendi norma est. At il-
lorum qui extra sinum sunt multo est mirabili-
or: ut qui nunquā bibant, & natura ab omni

Homines
ab omni
animi pas-
sione se-
moti.

Mirae pa-
tetic ho-
mines.

semoti sine animi passione. Hi procul à terra
habitabili tanquā in loca deserta à fortuna eie-
cti piscationi dant operā: humida non appetūt,
pisces edunt semicrudos, non quo sitim effu-
giant, sed feritate quadam, cōtenti uictu, quem
à fortuna sortiti sunt. Felicitatem summam pu-
taui his careere rebus, quae dolore possent egen-
tibus afferre. Tanta patientia esse dicuntur, ut si
quis educto ense eos percussisset, nō diffugerent,
& uerbera & iniurias perferentes, soli per-
cussentē respiciunt, nullam neq; ira, neq; mise-
ricordiae signum ostendentes: sermone carent,

nutu,

nutu, manibusq; significant, quibus indigeant,
& quae uolunt. Haec gens unanimi consensu
pacem curant, nulli externo homini infesta.
quod uita genus licet mirabile, à prisca olim
temporibus ea gens seruauit: siue ita longo tem-
pore assuetā, siue acta necessitate. Habitaculis
non uscēm, quibus Ichthyophagi uinum, sed
diuersis habitant modis: quidam in speluncis
diuersoria habent, ad arctum positis, in qui-
bus tum umbra, tum spirans aura eos ab aestu
solis tutatur. Nam quae ad meridicem loca spe-
ctant, fornacibus ex nimio aestu similia, accef-
sum ad ea adimunt. Qui sunt aduersus arctum,
ex costis cetorum incuruis, quas mare pluri-
mas effert, ex utroq; positis latere colliguntq;
quas maris alga operiunt, habitacula sibi ex-
truum ad euitandos aestus: Natura sibi artem
ex necessitate ad se tuendam reperiente. Et ta-
lis fertur esse Ichthyophagorum uita. Superest
pauca de Amazonibus dicere, quas prisca
temporibus in Libya ferunt extitisse. Mulieres
pugnaces & ualidas uiribus, non eandē, quam
nostra uitam duxisse. Nam mos fuit illis certo
tempore bellicus ad seruandam uirginitatem re-
bus exercitari. Transactis militis annis uiris
coniungi proles gratia. Haec solas & principari,
& publica obire munera: uiros nostrarum fe-
minarum instar domestica rei curam habere,
tum obtemperantes feminis, tum militiae prin-
cipatusq; ac omnis Reipublicae expertes: post
e partum

Amazo-
nes belli-
cosae mu-
lieres.

partum nati infantes uiris dantur, quos lacte
nutriant, alijsq; rebus prout etas poscit. Mas-
culus mox natus, ut bellice rei inuiles sint, dex-
terum brachium frangunt: aut eos interficiunt,
uel procul ablegant: Femellis mamillas, ne
crescant, inurunt: asserentes impedimento eas
ad bellandum esse. Unde à Græcis, eò quòd
mammis careant Amazones appellantur. He-
esperam insulam inhabitasse illis asserunt: di-
Etiam ita, quòd ad occasum sita sit. Eam uerò
esse in Tritonidis palude, que proxima oceano,
à flumine, quod in eam defluit, Tritonia appel-
latur: Æthiopia contermina & monti, qui
Atlas dicitur, omnium in ea terra maximo.
Hæc insula permagna est, narijsq; arborum fru-
ctibus, ex quibus incola uiuunt, ferax,
multos tum caprarum, tum pecu-
dam greges habet: quorum lacte
& carnibus uescuntur: fru-
mento penitus caret:
illius usû inco-
lis igno-
to.

DE ASIA, ET
CELEBRIORIBVS
HIVS GENTIBVS,
LIB. II.

*

CAPVT I.

ASIA altera Tripartita terre Asiæ deno-
pars, appellata ab Asia oceani minatio.
& Thethyos filia Iapeti uxore
ac Promethei matre: Sive, ut
alii uolunt, ab Asia Mæti Asiæ qua-
Lydi filio: a meridie per oriente usq; ad Septen-
trione protenditur: terminos habet ab occidentem
Nilû & Taurum cum Euxino ponto & parte
mediterranei maris: tribus alijs partibus tangi-
tur oceano, qui ab oriente Eois, à meridie Indi-
cus, à Septentrione Scythicus appellatur. Taurus Tauri mō
mons mediam quodammodo continentem diui-
dit, ab oriente in occidentem excurrens, partem
ad aquilonem relinquit, partem ad meridiem: al-
teram Græci interiorem uocant, alteram extero-
rem. Mons hic multis in locis latitudinem ha-
bet stadiorum trium milium: longitudinē qua-
rta Asia, stadiorum circiter quadraginta &
quinque milia à transmarina Rhodi ora usque
ad India ac Scythia extrema orientem uersus.
Idem in nomina, ac partes multas diuiditur:
c 2 quæ

quarum alia maiores, alia minores ambitus comprehendunt. Tam latum autem & patens dicitur esse, quicquid terræ Asia nomine continetur, ut *Aphrica* & *Europa* reliquæ duæ partes non magis complectatur, quam hæc solæ. Cælo temperato est, solo fertili, & propterea omnium animantium genere cultissima. Provincias siue regiones multas habet: ubi *Aphricam* aspicit, *Arabia* est: regio inter *Iudæam* & *Aegyptum* triplex, ut *Plinius* refert, una *Petraea*, a Septentrione & occasu *Syria* inserta, cui a fronte *Deserta* præceditur *Arabia*, a meridie altera, quæ *Felix* nominatur. Quidam etiam *Panchæiam* & *Sabeam* adiungunt. *Arabia* dicta ab *Arabo* *Apollinis* ex *Babylone* filio. *Arabes* longè lateq; diffusi diuersis moribus viuunt, & cultibus plurimis, crinibus inonsis, mitrata capita habent redimitu pari, pars rassa in cutem barba. *Artes* hæc ab uno in alium transferuntur, sicut apud nos, sed in patrijs quisque permanet institutis. Qui maximus est natus, is in totam gentem regnum obtinet. Quæ possidentur uniuersa sunt cognationi communia. una omnibus uxor. Qui, primus domum subierit, posito ante ianuam *scipione*, cum ea congregediur, cum grandiori natu pernoctat: ita omnes omnium sunt fratres: coeunt cum matribus & sororibus pecudum riu. Adulter capite plectitur: alterius sanguinis congressus pro adulterio est: domesticæ in uniuersum legit

Arabia, triplex, petrea, deserta, felix.

Cum matribus & sororibus coeût Arabia.

legitimi habentur. Coniuiuia ferè terdeni celebrant, et in his *Musica* artis duo non imperiti: consanguinei sibi inuicem ministrant. *Urbes* & oppida sine mœnibus pacatè inter se agunt. *Sesamino* oleo utuntur beatissima alioqui rerum ubertate. Ouium greges candidi uelleris: grandiori statura boues: equis omnino carent: Equi nulli in Arabia. quorum desiderium adimit *chamelorum* copia: *Aurum*, *argentum* & plura aromatum genera terre peculiaria. *Aes*, *ferrum*, ueslîs, *purpura*, *crocus*, *coctus*, *torumuta* aliunde aduehuntur. *Defunctorum* corpora stercore abieciunt. *Regum* cadaver *sterquilinijs* sepeliunt. Fidem inter homines, ut qui maxime, seruant, Fides Arabum. quam huic in modum dant. Quoties *foedus* inire uolant, alius quidem *medius* inter utrunq; stans, acuto lapide ferit uolam iuxta maiores digitos ipsorum, qui *foedus* inuenit: deinde sumpto *flocco* ex urinsq; ueslimento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocans *Dionysium* & *Vranian*: hoc acto, idem, qui fuit sequester *foederis* inter amicos contrahendi, uadatur *hospitem*, aut fortè *ciuem*, si cum ciue res agitur. *Quod foedus*, & ipsi, qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. *Azrrha* sarmen-
tis ignes fouent: quorum sumo, satis noxio, nisi odore cremati *stomacis* occurrant, plarumque incurabiles morbos contrahunt. *Cynnammum* per sacerdotes legitur, *hospijs* prius *casis*: quas cum

litauerint, obseruatur, ut mēsis, nec ortum solis anticipet, nec egrediatur occasum. Quisquis principatum tenet, fumentorum strues hasta diuidit, qua sacra est in hunc usum: atque ita portio manipulorum etiam Soli dicatur: qua, si iuste diuisa est, radijs inflagrata incendium sponte concipit. Pars eorum, quibus asper uictus est, angues edunt. Nulla illis animi uel corporis cura, ac propterea Ophiophagi nominantur. Nomadibus usus Chamelorum frequens, his pugnant, proculq; onera exportant, lacte & carnibus uescentes. Fluminis quem accolunt, auri ramenta habet: id non constant artium insuita. Deba & ipsi pastores, colunt idem & agros aliqua ex parte: gens auri abundans, inter glebas temere iacentes aureas pilas in glandium magnitudine reperunt: quibus lapillis affabre interiectis monilia conficiunt haud inuicunda aspectus, ea collo & manibus inducunt. Vendunt aurum finitimis triplo auri pretio: argenti duplo: cum auri contemptu: tum desiderio, que commercio parantur. Proximi his Sabai thure, myrrha & cinnamomo diuitem: & in ora huius terrae Balsamum nasci quidam prodiderunt. Habent & palmas odoriferas, & calamum. Serpens ibi palmari longitudine, lethalis serē eius morsus: in arborum radicibus cubat. Odor nimis rerumq; fragrantia stuporem sensibus inducit, quem bituminis suffitus, & hyrci barba leuant.

Equi auri
serpentum
camelorum
res.

Deba di-
uites auri.

Sabai thure
ac myr-
ra opul-
lenti.

leuant. Penes regem omnis iudicandi ratio. Sabaeorum plerique sunt agricole: aromata alij legunt. In Aethiopia ob negotia nauigant nauigij corio contentis. Cinnamomum & Cassiam lignea materia loco igni adhibent. Eius gentis metropolis est, quam Sabam appellant, supra montem sita. Reges ex generis successione habent eos, quibus multitudo honores distribuit bonis malisq; immixtos. Regiam nunquam exire audent, ne à turba hominum lapidibus ueteri quodam Decori resposito obruantur, timentes. Saba ubi regia est, torcumata argentea, aureaq; omnis generis poculorum habent. Lectos insuper tripodasq; argenteis pedibus, ceteraq; supellectilem ultra fidem sumptuosam. Magnis quoque columnis porticus fulciuntur: quarum capita, tum argentea, tum aurea existunt: liquaria uero, ac porta auris phialis, pretiosis lapidibus intermixtis totius domus sumptuosissimum ornatum ostendunt. Alia enim auro, alia argento: quadam lapidibus splendunt. Nonnulla, tum elephantiorum dentibus sunt exculta, tum multis praeterea rebus alijs, qua plurimi apud homines aslimantur. Et eam sanē multis seculis perpetuam habere felicitatem. Absuit enim ab eis penitus, que multos in praecipuo dedit, ambitio per auaritiam aliena possidendi. Nec Garrai his minus opulenti, quorum serē supellex omnis ex auro est & argento:

Reges Sa-
baeorū re-
giam exire
non audent

Supellex
Sabaeorū
omnis ex
auro & ar-
gento.

Garrai au-
ro & argē-
to abun-
dantes.

ex his & ebore domorum limina, tecla, parietes construunt. Nabathæi omnium continentisissimi, in quærendis opibus mira generis industria, sed in tuendis multo maior. Qui rem domesticam minuit, publicè multatur: contra honore afficitur, qui patrimonium auxit. Gladio, arcu, lancea, & funda in bello, plurimum

etiam bipennibus Arabes utuntur. Diva Sarracenorum gens, pestis illa hominum terribilissima, inde sumpsit originem. Abyrçs (ut credere est) pars Arabum maxima in Sarracenicum nomen: cateriam ueterem appellationem nunc quoque tenent, qui circa Ægyptum habitant, raptu plurimum uiuentes: chamelorum celeritate freti.

De Panchaia & moribus Panchaiorum.

C A P V T. I I.

Panchaia Arabia regio. Diodorus Siculus insulam esse dicit, ducentorum stadiorum latitudine: tres in ea nobiles urbes enumerat, Dalidam, Ehyradam & Oceanidam. Regio omnis, quam ubi arenosa, fructifera est. Vini maxime abundans & thuris, quod in ea adeo excrescit, ut per uniuersum orbem satisfaciat Deorum sacris. Fert etiam myrrhæ plurimum. & alia uarij generis aromata, odorem præbentia, quæ Panchai legunt, & Arabis mercatoribus uendunt: à quibus alij pretio sumptus, in Phœniciam, Syriam, & Ægyptum transfuchunt: inde à reliquis orbis mortalibus

Thuris in Panchaia copia.

talibus importatur. Curribus in bello Panchai utuntur more prisco. Politia eorum trifariam partita est. Primum locum sacerdotes tenent, quibus adduntur artifices: Secundum agricola habent: Tertium milites, quibus pastores adijciuntur. Sacerdotes omnium sunt duces, quibus & controversiarum iudicia & publicarum rerum arbitria permissa, mortis poena tantummodo excepta. rustici agros colunt, fructus omnes in commune conferentes. Qui ex eis optime uidentur agro colendo uacare, hi usque ad numerum decem ad caterorum exhortationem distribuendorum fructuum iudices à sacerdotibus leguntur. Pastores tum ea, quæ ad sacra pertinent, tum reliqua in publicum, alia numero, pondere alia, cum omni serunt diligentia. Nil cuiquam priuatum est, domo atque horto exceptis, sed tum uectigalia, tum cetera sacerdotes percipiunt, æque illa, prout usus fuerit, dispartientes: ipsis duplex conceditur. Vestibus induuntur mollibus. Oues enim apud eos plurimum ab alijs differunt mollitie. Ornamenta aurea non tantum mulieres, sed etiam uiri deferunt, torquibus collum ornantes, armillis manus, aures more Persarum in auribus, pedes nouis ac uarij coloris calceis. Milites patriam armis tutantur. Sacerdotes ultra reliquos delicijs uacant, uitam ducentes mundam ac sumptuosam. Stolas lineas maxime tenues, ac delicatas: quandoque etiam uelites ex molliori lana

Nihil Panchaia priuati.

Sacerdotes Panchaiorum delicijs dedicati.

contextas induunt. *Mittas in super gestat auro intextas. Sandalijs pro calcamentis uarij coloris uiuntur. summa arte factis. Ferunt & aurea (mulierum more) prater inanes, ornamenta. Hi maxime Deorum incumbunt curas, hymnis & laudibus eorum pestia recensentes. Genus eorum à Ioue manasse narrant, quom*

Iuppiter in Panchaiam uenisset: quo tempore inter homines uersatus orbi imperauit. Reserta est ea patria auro, argento, aere, stanno, ferro: quorum mixta insulam asportari licet: neq; uerò sacerdotibus extra locum sacrum proficisci fas est, ultra deprehensum interfici licet: Dona plurima aurea atque argentea Dijs à longo tempore oblata in templo seruantur. *Valua eius structura mirabili auro, argento, ebone, sunt decore: Dei lectus sex est cubitorum longitudine, quatuor latitudine, aureus totus, opificio splendido, ac uenusto. Simili modo & Dei mensa cum magnitudine tunc pari in-*

templum ultra fidè ingens. *ensa splendoreq; iuxta lectum posita. Templum ingens ex albo adificatum lapide, magnis sculptisq; suffulium columnis, duorum iugerum longitudinem, cui aqua est latitudo complectitur. Per magna Deorum status summa arte, fabricata templum exornant: circum sacerdotes, quibus sacrorum cura demandata est, domos habent. Ager qui circumiacet stadijs ducentis Dijs sacer est, cuius negligè in sacrificijs consumitur.*

Ager circa templum Dijs sacer. *ficijs consumitur.*

De

De Assyria, Assyriorumq; uiuendi moribus.

CAP. III.

Assyria regio Asia ab Assur filio Sem, ut Augustinus ait, appellata: hodie Syria dicitur, habens ab ortu Indiam & Media partem, ab occasu Tygrim fluiuium, à meridie Mesiam, à Septentrione Caucasum montem. Raro in Assyria pluit: quicquid in ea frumenti prouenit, fluminis irrigatione parauit, non sua sponte, ut in Aegypto, sed accolarum ingenio & labore: ita ut ubertas ut ducentena uulgo, & ubi eximie ferax est, trecentena messe redundet tellus: quatuor digitorum latitudine tritici & hordei folia sint. Sesamè & milij proceritas instar arborum attollunt. Quae omnia sibi explorata, cum clarius tamen Hierodotus memoranda censuit, uelut parum credibilia: si quis, qui ea non uiderit, talia proderentur. Palmis uescuntur, ex quibus mel & uinum conficiunt. Fluminalibus nauigijs utuntur, in speciem elypei orbicularis, non puppi, non proua discretis, qua super Assyrios in Armenia salicibus texuntur, crudo corio exteriori parte obducto. Amicuntur Assyrij duabus tunicis, linea una ad pedes demissa, altera linea breui, candidaq; stola his superinicta: calceos pedibus inducunt, quales Thébana solea fuerunt: alunt comas mirraq; redimunt: unguentis delibuti in publicum exeunt. Anuli signatorum singuli habet: & sceptri usus, affabre

Assyriae fines.

Mel & uinum ex palmis.

Nauigia Assyriorum.

Vestitus Assyriorum.

Anuli usus.

Absq; ceptro in publicum ne mo prodi-

Virgines nubiles ueniam expositae.

Mos à Venetis obseruatus.

affabre factum, cui malum, aut rosa, aut lilium, aut aliud simile sit impositum. sine insigne aliquo id gestare indecorum ac turpe creditur. Ex legibus, quibus ea gens usa dicitur, ea mihi res memorabilis uisa est, quod uirgines iam matura uiro in publicum productae, singulis annis, ijs uenales proponebantur, qui uxores ducere uellent; dabanturq; primo ueniam formosissima quaeq;. Quibus minus spectata erat forma, & quas non modo non quisquam sibi mercaturus fuisset, sed ne gratis quidem alioqui ducturus, ea pecunia, qua fuerat pulchrioribus uenditis in publicum redacta, connubio locabantur. Herodotus autor est, hunc olim morem in Venetis Illyrico finitimis seruatum. idq; fama se compertum habuisse. Ego (inquit Antonius Sabellicus) tenuerit ne mos ille gentis aliquando, haud multo plus compertum habeo, tantum affirmare possum, Venetis, cuius urbis opes hodie terra mariq; insperanter pollent, inter praecleara ciuitatis instituta, uirgines furto conceptas, & ad limen Pietatis expositas, ex publico ad nubiles usq; annos in aperto sub teretica disciplina instrui: quae sunt elegantiori forma, quoniam sunt ingenuae instituae, aut sine dote matrimonio locari, ijs praesertim, qui periculo aliquo, aut graui morbo seruari, notorum damnati, eas sibi in uxores deposcunt. Alij pudicitiam seruauit, aut formam, sine dote ipsas sibi uirgines

inng

inungunt, modo i sunt, qui liberaliter, quas duxerint, habituri existimentur: aut si nihil horum sit, minus graui dote nubunt, quae forma praestant, quam si facie fuerint parum liberali: etsi pari disciplina instituta. Altera Babyloniorum lex, quo utilior, eo magis memorabilis: quum nullus ab initio in his esset medicorum usus, lege serunt comparatum, ut qui agrotare coepisset, eos de morbo consulere, qui idem languoris genus passus essent, medicamq; ad id leuandum opem aliquam experti. Apud alios scriptum reperio, in publicum agrotos deferri solitos: legeq; cauum, ut qui aliquando agrotassent male affectos circumirent, docerentq; singulos, quae ipsi ope potissimum adiuti aliquando à morbo liberati essent. Eorum sepulchra in melle: funebrius luctus, qui & Aegyptijs. Qui cum uxore noctu congressus est, nihil prius uterq; tangit, quam lotus fuerit. Omnibus Babyloniorum mulieribus olim mos fuit, ex causa quadam in aliqua re Venerea cum hospite permisceri: cum turbate & cultu plurimo ad illum uenientibus, qualibet noto aliquo coronabatur: hospes quam cognoscere uolebat ponebat super illius genua argentum quantum sibi uidebatur, tum coibat cum ea longè à sano abducta: argentum illud Veneri sacrum erat. Fuere in his familiae quadam, nulla re alia nisi piscibus uictitantes: quos ad solem arfactos, pisicibusq; iustos ex

caq;

Babilionorum lex ueniam circa infirmos.

Mulieres cum hospite permiscerantur.

Magistra-
rus Aſy-
riorum.

Magorū
officia.

Mundus
æteruus
habitus à
Chaldæis.

Planeta-
rum obser-
uatio.

eaq; materia aſſeruata, undiq; reſperſa offi-
conſcribant, torrebantq; eas in uſum panis
ad ignem. Tres fuerunt magiſtratus, eorum qui
iam militia emeriti erant, nobiliorum alius &
ſenium, ſeorſum regio poſito. Fuerunt etiam
Magi, qui & Chaldæi dicebantur, tales qua-
les in Aegypto ſacerdotes ad deorum cultum
inſtituti: per omnem uitam philoſophari,
aſtrorum periti, an tenere, nunc augurūs, nunc
caminibus ſacris, mali hominis auertere,
bono afficere: auguria, inſomnia, prodigiaq;
fida interpretatione explanare: nec foris in-
ſtituebantur, ut Greci, ſed à parentibus diſ-
ciplinam, uelut hereditariam ſortiti: pueri do-
meſticè diſcebant, quia perpetua cura facilis
ſequeretur profectus: una conſtansq; dicendi
ratio, non uaria, & anceps, qualis apud Gre-
cos, ubi qui eam tradere conſueuerunt uaria
de principijs & rerum cauſis, atq; inter ſe re-
pugnantia diſſerebant. Sed hi mundum com-
muni aſſenſu æternum opinati, neque princi-
pium habuiſſe neque finem habiturum, uni-
uerſorum ordinem & ornatum diuina prou-
identia conſtare: ecceleſtia corpora non ſua ſpon-
te, ſeruiuo ue motu, ſed lege quadam, certoq;
numinis iudicio moueri. Aſtrorum curſum
uctuſta obſeruatione perſcrutari, multa ex il-
lorum inſpectione mortalibus futura uaticina-
ri. Maximam uim planetis tribuere, præſertim
huius, quem noſtri Saturnum uocant, Charifi-
mum

mum Solem omnium arbitrari: & cui præcipua
adeſſet uirtus. Martem, Venere, Mercurium,
& Iouem præ cæteris obſeruari, quoniam uelut
proprium curſum ſortiti, futura oſtenderent,
iâ uanæ deorum interpretes. Quod ipſum uſq;
ad eò perſuaſum habuerunt, ut quatuor illa
aſtra uno nomine Mercurios appellarent, uen-
tus præterea, imbribus, aſtu, comæis, ſolis &
lune defectu, terra, huius, multus deniq; ſignis,
ſalubria ſimul ac permiſſa prædicere. Imagi-
nari ad hæc alia ſydera illis iuſſit: & ex iſ
quædam noſtri hemiſphærio alia ſydera aſeo
uagari, pari ad hæc cum Aegyptijs more
duodecim ſibi Deos ſinxerunt: quorum ſingu-
lis menſem, & unum in Zodiaco ſignum tri-
buere. Multa quidem regibus natura uaticina
bantur: ut Alexandro uictoria cum Dario di-
micaturo. Firratiori deinceps S. Lucio & alijs
Alexandri ſucceſſoribus: mox & Romanis ſuc-
ceſſoribus non pauca, quorum euentus fide non
caruit. Numerant præterea ſydera quatuor &
uiginti: extra Zodiacum, ad boreã duodecime
reliqua aſtrum uerſus, horum qua appareant,
ad uiuos pertinere arbitrati: reliqua ad eos, qui
uita defuncti eſſent. Hæc illi ad alia rerum
ambages effuſerunt mortalium oculis: ut que
de annorum obſeruatione meminerunt quadra-
ginta tria annorū multa à prima ſarum rerū
memoria ad Alexandri aſcenſum colligentes, quod
impudenti quidem mendacio aſſerebant, ſa-
niſi

Ex aſtris
Chaldæi fu-
tura præ-
dixerunt.

Temporū
per Chal-
dæos ſup-
putatio ſa-
ſa

nisi aliquis eam annorum rationem menstruam
interpreteur, qualis apud Aegyptios fuit.

De Iudæa, & Iudæorum uiuendi ritibus,
legibus ac institutis. CAP. I. III.

Palæstine
fines.

Palæstina, quæ eadem est quæ Iudæa, particu-
laris Syriae prouincia, inter Cælo-
syræam iacens & Arabiam petream, ad occi-
dum Aegyptiaco alluitur pelago: perfunditur
& Iordane fluuius ad orientem solem. hanc
terram bibliaci libani. & Iosephus eos secutus,
Cananeam appellat, terram uariarum opum
diuitem & gibus fertilis, aquis illustrem, opi-
mæ balsamo: in medio orbis constitutam,
quo fit, ut nec frigore nimio rigeat, nec calore
torreatur. Ob quam elementorum gratiam
assimauerunt Israelita sive Hebraei gens anti-
quissima, & apud quam solam à prima ho-
minis formatione cælestis ac ueri numinis co-
gnitio cultusq; & primum idioma permansit,
eam esse, quæ patribus olim Abrahæ Isaac
& Iacob promissa à numine esset, terram ui-
delicet lacte & melle fluentem. ideo Iosue for-
tissimi ducis ductu quadragesimo anno post-
terralacte quam Aegyptum exissent, sue ditiosis fece-
runt, uno & triginta Regibus in ea potenti
manu deuictis. Leges Israelita tenent, ac se-
cundum eas uiuunt, quas à Mose primo suo
duce acceperunt: quamuis & multis ante
Mosen seculis, absque lege aliqua scripta, pie
sancteq; nixerint, ueritatem diuinis oraculis,
animiq;

Terra A-
brahæ &
semini ei
promissa.
Cananea
& melle
fluens.
Leges à
Mose Iu-
dæis pro-
mulgata.

animiq; acumine & magnitudine consecuti.
Existimabat eximius ille theologus Moses
nullam ciuitatem sine iuris & aequitatis cultu
diuini consistere posse. Tam quæ bonorum
premijs, & impiorum supplicijs suos ad am-
plexandam uirtutem, & impietatem fugien-
dam, satis exhortatus esset: tandem super de-
cem illa legum capita duabus tabulis ad Si-
nam perlata, alias populo leges ciuiliq; in-
stituta promulgauit. Hæ quæ aded multa
sunt, ut sola integrum librum præstare possent:
memorabiliores tantum hic ponam, cetera à
Iosepho bibliacisq; libris petantur. *Sancti*
Moses, ut pueri initio leges discant: quæ
disciplinam ille in se optimam contineant. *Qui*
Dei nomen blasphemia laeserit, per diem su-
spendatur, insipultus abiciatur, ut ex meretri-
cia pecunia sacrum nullum fiat. *Septem sint*
in singulis urbibus principes, qui iustitia &
prudentia cæteros antecellant, ut duo cum his
leuitici ministri iudicent. *In re iudicanda au-*
tem, si quid relictum sit, iudicibus parum li-
queat, Pontificis, & senioris arbitrio res to-
ta decernatur. *Ne unus testis recipiatur*, ac
ne duo quidem, nisi horum primus sit spectata
fides. *Tres ritè testimonium dicant*: Sed ne
mulier testis sit neque principum, quod in
hoc fortuna, leuitas in illa merito suspecta ha-
beat. *Præterea ne ex consensu arboribus ali-*
quid ante quartum annum attingatur, ut tunc

Decalo-
gus in mō
te Sina da
tur.

Pueri le-
ges discat.
Blasphæ-
mi suspen-
dantur.
Magistra-
tus Iudæo-
rum.

Tres testi-
monij fe-
rant.

ex frugibus decime dentur. Propinqui & hospites non nihil percipiant: quod reliquum fuerit, agricolatoris sit: ut semina munda non mixta terre condantur, quod dissimilium communi-
one terra non gaudeat: utq; uideatur non à frugibus arceatur, sed quantum uolet ex his legat, si lellas presens usus exigat. Si pudor obstet, ulro accersatur. Que turpem quaestum fecerit, alteri ne nupserit, uxor ne ducatur: ut puella pro uirgine ducta, si corrupta sit corpore reperta, flagitij, conuicta, lapidibus obruatur, aut uina cremetur. Si quis uirginem alteri desponsatam, non inuitam uitiauerit, uerque extremo supplicio afficiatur. Si uis illa-

Vidua si-
ne liberis
liberis uir-
gine relicta
est, fratri
defuncti con-
iungatur
cui nubar.
ex coq; ma-
rimonio in
successionem
nubar.
generis prolem
tollat: si eam
ducere nolit,
causam apud
seniores dicat.
Si causam
probauerit,
cui uolet illi
uincendi facul-
tas sit, ut lu-
lus in trigessimum
diem extendatur,
sat, esse

Filius patris
in iurijs
superioribus
suspensus
datur.
id tempus
sapientiam
lacrymas. Filius
si patris
iniurias
facit, extra
urbem suspen-
datur. Hostis
bello prostratus
non insepul-
tus accat. Si
pignus ab inope
creditor acceperit,
ante noctem
restituat. Qui
non fuerit sol-
uendo, apud
cum, cui debet,
seruiturum

Aesinu-
tum pro-
clametur.
sexto mox
anno liber
exiſtat. Qui
aurum
& argentum
inuenit, inuen-
tum palam
pro-
conis

conis uoce faciat, ut aberrans pecus ad magi-
strum gregis reducat, uel quoad dominum
exiſtat, custodiat. Et Israelitarum nemo uen-
ena conficiat, neq; confecta aliunde emat. Qui
uenenum alicui miscuerit sceleris conuictus id
bibat. Qui oculum alicui pro iniuriis eruerit,
pari clade puniatur. Si taurus quencquam per-
emerit cornu, lapidibus obruatur, eius carnes
non attingantur. Deposium ut sacrum custo-
diatur, ut filius patris scelus non luat, nec pa-
rentibus erit fraudi, si quid filius deliquerit.
Et hac domi. Militia uero illa, ut bellum prius-
quam inferatur, res per legatos aut praeco-
nes repetantur: si res non reddantur, dum placet,
rite inferatur. Ad ministrandi belli summa pe-
nes hunc sit, qui strenuitate & prudentia alios
anteibat: ut miles ex omni multitudine fortissi-
mus legatur. Si hostis obsidione premitur fru-
giferas arbores ne ledantur. Laſanenim si nocem
habeant conuictum faceret procuratori. Re-
belles uel tot ad unum interficiat. Ceteri quam
uicti fuerint tributarij aut uel ligales fiant. Ne
qua mulier belli tempore uirile attingat instru-
mentum, neque uir muliebrem. Et uiscendi
sanguinis usus in uniuersum Israelitis nullus
esset. Lepra infelci, & quibus genitale semen
sponte fueret, ciuitate expellerentur: & in
his mulieres septenis diebus, qua mensura
essent, octauo redirent: totidem dies aber-
rant, qui funestam domum haberent: Et sacer-

Venena
miscere lu-
daei prohibi-
bitum.

Leges ca-
strenses.

Sanguine
Iudaei non
uescitur.
Leprosi
& Gonoc-
rhæi ciui-
tate expel-
lebantur.

dos duabus agnis pro eo faciat, qui fluvium
feminis per quietem passus est, ipseque prius
frigida aqua inpediretur: Parique ratione
expiaretur, qui cum coniuge parum legitimis
diebus concubuisse. Puerpera x. dies tem-
plo areatur si matrem enixa fuisset, si femi-
nam octoginta. Qui uxorem impudicam arbi-
traretur, hordacea farina asarium offerret:
mox ea ad templi postes constituta in sacerdo-
tis verba iurare cogetur, nihil lasam a se pu-
dicitiam. Si falleret, femore dextro disjunc-
to, uteroque putrefacto moreretur: Si castè
iuraret, decimo mense puerum sine uteri noxa
eniteretur: tum ut sacerdos dei in membrana
nomen diluens phiala det iuratae mulieri bi-
bendum. Adulterio, incesto, sodomiceque
feduitati capitalem penam irrogavit. Et si
sacerdos manco debiliue corpore altaris ascensu
prohiberetur: aleretur tamen sacris oblatio-
nibus. Et terra septimo quoque anno, si
quando Canaanem Iudaei obtinuisent, aratri
esset immunis. Qua tellus sua sponte ferret
quingagesimo quoque anno, qui Tobeus di-
cebatur, tribulibus esset extraneis commu-
nis: debite relaxarentur pecuniae: libertate
serui donarentur: Praedia quae uilius uenif-
sent, antiquis possessoribus redhiberentur.
His ille instituitis domi forisque, sub id tempus
quo uita decepsit Israelitas instruxit. Adhi-
bit et precationem solemnem pro horum suc-
cessu,

Expiatio-
nes Iudaeo-
rum.

Solemnia
suspectarū
uxorū ex-
purgatio.

Adulteri
pœna.

Septennii
obserua-
tio.

Tobeus
precipitur
obseruari.

cessu, qui ritè leges et instituta sanctè custodi-
rent, contra diras imprecationes in praenari-
catores. Postremò populum sacramento ad-
git, ut diuinas et humanas leges, quae semel
lata essent, perpetuò obseruaret: nec, si quis uiol-
lere esset ausus, impudè factum pateretur. Ce-
terim quia satis constat nullum genus homi-
num ceremoniarum studiosius magisque reli-
giosum fuisse unquam, quam Israelitas fuisse:
quae fuerit apud illos sacrificandi ratio ab ini-
tio instituta, operaretur ducò breuiter ex-
plicanda. Duobus ab initio sacrorum generi-
bus Iudaei usi sunt, quorum unum holocau-
stum dixere, idque primores gentis perpetrab-
ant: qui erant siue boue, siue agno rem diui-
nam facturum, siue quid aliud immolasset, an-
nicula masculaque esse oportebat animalia aris
adhibenda: altaris aram sacerdos uictimali
cruore perfundebat, inde faciem membratim
dissectam super aram concremabat. Alterum
genus plebicum, in quo maiora anniculis offe-
rebant, cruoreque super aram diffuso renes, adeps,
omenta imponebantur flammis: peccata et cru-
ra dextera sacerdotibus dabantur: quae superere-
rant, intra biduum, qui rem diuinam fecissent,
estabant. Inopia si qui premebantur, colum-
bas offerre, aut turtures duas, quarum haec in
holocaustum abibat, illam sacerdotibus fortie-
bantur. Qui imprudens deliquisset, huic an-
nicula agna erat, aut hœdus piaculum. Qui
f 3 occulti

Ceremo-
nariū lu-
dæorū ra-
tio.

Holocau-
stū sacri-
ficiū pri-
morum.

Plebicorū
sacrificiū.

Inopū sa-
crificiū.

Piacula occulti sibi criminis fuisset conscius, ex p[ro]scribi delinquentium.

Publicū sacrificium.

pro legis caso arietē expiari oportuit: horum carnibus uescebantur sacerdotes in templo. tam publicis quam priuatis sacrificijs. mundissima farina adijciunt, in agno assarij mensura, in arietē duorum, in taurō trium. Adhiberi & oleum, quod sacris infundebatur. Agnus

Sabbatū mane & uesperī publice immolari. septimis Iudēis maxime sacrificium.

quisq; diebus: quae ipsi ex lege maxime sacrae erant, & sabbata dicebantur, geminata hostiaris admovebantur. Principio mensis duo boves cum septem anniculis agnis, arietē uno, & haedo uno piaculi causa. Adijciunt binos haedos: horum unus extra fines missus multitudinem expiabat: in suburbana alter delatus, loco purissimo cum totis uelleribus cremabatur. Pontifex taurum in id sacram, & in holocaustum arietem dabat. Fuerunt & illis alia sacra statim criminis ferijs uel permixta, quale fuit x. v. mensis die, quem Macedones hyperueretheum dixerunt. & uerente autumno tabernacula figere: holocaustaq; ferijs tenentibus stata quotānis reddere, myrrhē, salicis, palmatarum & malipersici ramos, qui

Mensis Hyperueretheus.

Mensis haec facerent, gestantibus Xantico mense: unum Xanthicus, de principium sumebat annus sub plenilunij id est, Aedem sole arietem transiit: quia his diebus ex

Azymorū feriā. inde azymorum feriā, luna itidem plenaria paucis interiectis diebus, celebres erant genti:

genti: tauri duo, aries unus, agni septem quotiē die per eos dies holocausto cremabantur, adijciabantur hircus unus piaculi nomine. Secunda azymorum primitiē frugū cum olei assario dabatur. & frugum principijs agnus in holocaustum. Erant & pentecostes stati dies. Pétecoste. Asarhan id illi tempus nocitabant, id est, quinquagesimam, fermentatos tum panes ex siccis aphtis efferebant: agnas duas in holocaustum, uirtulos duos, arietes totidem, duosq; pro piaculo hircos. De Iudaeis & Mose duce eorum Ethnici scriptores ab Ecclesiasticis dissentiunt. Cornelius enim Tacitus x. i. Diurnalium libro egressionem gentis illius ex Aegypto non diuina uoluntati, sed necessitati tribuens scribit: Orta per Aegyptum scabies & pruriginē feda, Bocchorim regem in Hamonis templo remedium petiisse, insum regnum purgare, atq; illud hominum genus deis iniustum alias in terris ablegare. Quo expulso, ubi ingens scabiosorum colluies nastis in locis relicta consedisset, ceteris per lacrymas torpentibus, Mosē unum exilium monuisse, ne quā deorum hominumq; opem expectarent: sed sibi, ut duci, crederent, assensum esse, atque omnium ignaros fortunatum iter arripuisse: sed nihil aque, quam aqua inopia laborantes: tum iam haud procul exitio totis campis procubuerant, uidisse agrerum asinorum gregem è pastu in rupem nemore opacā concedere: secu-

Israēlitae ex Aegypto expulsi.

Iudæorū ritus cæterorum mortaliū ritibus cōtrariū.

sum Mosē, quo sibi in posterum gentem firmaret, nouos ritus, contrariosq; cæteris mortalibus indidisse. Profana illic omnia, quæ apud nos sacra, rursus concessa, quæ nobis incesta. Animalis effigiem, quo monstrante sumus, erroremq; depulerant penetrati sacrauere, caso ariete in contumeliam Hamonis. Bos quoque immolatur, quem Aegyptij Apim colunt. Sue abstinent ob scabim uitandam cui animal hoc obnoxium. Septimo die ociantur, quia is finem laborum tulerit: deinde blandiente inertia septimum quoq; annum ignauie datum: alij honorem cum Saturno haberi ob factum & ieiunia. Panis eorū non fermentatur. Hi ritus quoquo modo inducti defenduntur: quia apud ipsos, fides obstinata, & misericordia in promptu est, sed aduersus omnes alias gentes hostile odium: separati epulis, discreti cubilibus: procellosissima in libidine gens, æternarum concubiuū abstinent, inter se nihil illiicitum: circuncidere genitalia instituerē, ut diuersitate noscantur. Nec quidquam prius imbuunt, quam contemnerē deos. Animas prælio, aut supplicio peremptorum æternas putant: eadem cura, & de inferis, & persuasio Cælestium. Contra Aegyptij pleraq; animalia effigiesq; compositas uenerantur. Iudæi mente sola, unumq; nomen intelligunt. Prophetas qui deorum imagines in species hominum fingunt. Hæc & multa alia Cornelius Tacitus

Religio Iudæorum.

Tacitus & Trogus libro XXXVI. scribunt Iudæorum secta tres à communi reliquorum uita discretæ erant, Pharisæorū, Saducæorum, Essæorum. Pharisæi cultu austero, & uictu perperato uebantur: traditiones suas statuentes quibus traditiones Mosi determinabant. Pietas chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus decalogus in scriptis erat, quod dixerat dominus, & in manu tua. Et bacphylateria dicebantur, à *βασίλειον* quod seruire est, & *θηρατ* legē. Et etiam maiores simbrias alijs ferentes spmas eis affigebat, quibus puncti inter eundem memores mandatorum Dei fierent. Pniuersa Deo deputabant, & Emarmeni, id est, fato agere quidem quæ iusta sunt, uel negligere: in arbitrio hominum plurimum esse dicebant, tamen in singulis adiuuare Emarmenem, quam ex motibus corporum superiorum fieri putabant. superioribus suis, & natu maioribus nunquam contrarium respondebat. Iudicium Dei futurum credere, omnem animam incorruptam esse, solas bonorum animas in alia transire corpora usque ad resurrectionem & iudicium: malorum autē æternis detruēi carceribus: & quia à communi hominum habitu diuersi erant, ideo Pharisæi dicebantur. Saducæi Emarmenem negabant Deum inspectore omnium diuites, & in arbitrio hominum suum esse ut bonum

Animas in alia corpora migrare.

Saducæorum more.

Animas *hominum malum ne faciant. Animarum post*
 eū corpo- *hanc uitam uel supplicia negabant, uel gaudia.*
 ribus in- *Quod resurrectionem mortuorum futuram ne-*
 terire. *gabant, animas mori cum corporibus putantes,*
 nec angelos esse dicebant, solos quinque libros
 Moysi recipiebant. Ipsi se ueri nimis erant, nec
 inter se sociales, ob quam seueritatem Sadu-
 eos, id est, iustos se nominabant. Essai uerò in
 Effortum *omnibus Atonasticam agebant uitam, nuptias*
 uita tota *& seminarum congressum omnino fastidien-*
 monasti- *tes, non quia coniugia & hominum successio-*
 ca. *nem censere perimendam, sed cauendam in-*
 temperantiam mulierum, nullam earum fidem

Omnia Ef *seruare uiro putantes. Omnia habebant com-*
 faeis com- *munia: probra unguentum & balneum du-*
 munia c- *centes, squalorem decus putarent, dummodo*
 rant. *in ueste candida semper essent. Nulla eis certa*
 ciuitas, sed in singulis domicilia habebant.
 Ante solis ortum nihil profanum loquentes,
 Solem, ut oriretur orabant: post usq; ad quin-
 tan horam operantes, loti corpus in aquis, si-
 mul & cum silentio edebant. Iuramentum ha-
 bebant pro periurio. Secta sua neminem adhi-
 bebant, nisi sub annua probatione. Recepti au-
 tem ad se post annum, duobus alijs annis mores
 probabant, deprehensum in peccatis a se pelle-
 bant, ut herbas pecorum more decerpens, usq;
 ad obitum paniteret. Quum decem sederent,
 nullus nouè inuitu loquebatur. Spuere in me-
 dium, uel in dexteram partem sui uitabant.

Ad dō

Ad dō sabbatum obseruabant, quod nec eo die
 alium purgarent. dolabram ferebant ligneam,
 qua in loco secretissimo fodiebant terram ad
 alium purgandum: demissa ueste, diligenter se
 contingentes, ne splendori diuino facerent iniu-
 riam: ob id etiam statim foueam replentes: ui-
 uebant quam longissime ob uictus simplicita-
 tem. Palmis enim uilitabant. Pecunia eis nul-
 lus usus erat. Mortem pro iniustitia iudicabant
 meliorem. Animas omnes à principio creatas
 pro temporibus incorporari. exutas bonas cor-
 poribus ultra Oceanum degere, ubi sit reposita
 eis perfruitio, ad orientem magis malis procel-
 losa, & hyberna loca delegantes. Erant in eis
 qui futura pradicere: quidam coniugibus,
 sed moderatè operam dabant: nisi à mulieri-
 bus abstinentium arbitrarentur, genus huma-
 num deficeret. Syriam hodie Greci inhabitant,
 qui & Gryphoni dicuntur, Iacobita, Nesto-
 riani, Sarraceni, duæq; Christiana pietatis
 gentes Syriani & Marouini. Syriani Græca-
 nico ritu sacrificant, paruiciniq; aliquandiu
 Romana ecclesia. Marouini sentiunt cum Iac-
 obitarum gente. Eorum lingua & licera,
 que & Arabum. Ad Lybanum montem
 habitant hæc piorum hominum genera. Sar-
 raceni circa Hierosolyman strenui in bello gau-
 dent agrorum cultura. Syriani inuitiles. Ma-
 rouini pauci numero, sed uiri pugnacissimi.

De

Sabbati
 obserua-
 tio.De ani-
 ma, Effo-
 rum opi-
 nio.
 Animarū
 exutarum
 corpore
 merita.

De Media Medorumq; moribus. CAP. V.

Mediae ap-
pellatio.

Mediae fi-
nes.

Studia gē-
tis.

Media Asia regio à Medo Medea & Egei Aibeniensium regis filio appellata, & populi Medii dicti, ut Solinus refert: Iosephus autem à Medeo Iaphet filio dictos fuisse scribit. Azac regio, ut Ptolemæus habet, à septentrione mari Hyrcano terminatur, ab occasu maiori Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab oriente Hyrcania ac Parthia, quæ montibus excluditur. Sagittandi equitandiq; studium genti precipuum ac pene peculiare. Peructusa & regum ueneratio. Thiana pileus rotundus, & manicatæ uestes ab his ad Persas cum imperio fluxere. Proprium Medorum regum fuit plures uxores ducere, mox & in priuatos translatum ut minus septem habere non liceret. Pulchrum & femina multos habere uiros, pauciores quinq; calamitatem arbitrari. Inuenti fœdus Medii tum Grecorum ritu, tum feriendo brachia, quo illi humeris connectuntur ac mutuum sanguinem delingunt. Sterilis regio, quæ ad septentrionem obuersa est: quo fit, ut ex malis in hunc usum exiccatis ac contusis massam conficiant, ex tophis amygdalis panem, ex herbarum radicibus uinum, ferinis carnibus plurimum uictantes.

De Parthia & Parthorum uiuendi moribus.

CAPVT VI.

Parthiæ
termini.

Parthiam Parthi Scytharum exules à se uocauerunt terram furto occupatam, à meridie

uidie Carmaniam, à septentrione Hyrcaniam solum, ab occidua solis plaga Mediam, ad ortum Ariam habentem. Regio est nemorosa montana & inops frugum gens ipsa. Assyrijs Medisq; temporibus obscurissima regnoq; à Medis ad Persas translato, uelut uulgus sine nomine, uictoribus præda fuit. Postremo Macedonibus seruiuit. Proceðite deinde tempore, ea fuit ipsius gentis uirtus, hi rerum successus, ut non tantum finitimis imperaret, sed à Romanis omnium gentium uictoribus bello perita eos magnis cladibus uictos affecerit. Plinius quatuordecim Parthorum regna numerat. Trogus his orientis Imperium attribuit, uelut orbis diuisione cum Romanis facta. Administratio gentis post defectionem Macedonici Imperij sub regibus fuit: qui Arsaces ab Arsace primo rege dicebantur omnes. Regum maiestati proximius populorum ordo fuit: ex hoc duces in bello, ex hoc retores in pace electi. Sermo his inter Scythicum Medumq; medius, ex utriusq; mixtus: uestis olim sui moris: posteaquæ accessere opes, ut Medis, perlucida ac fluida. Armorum parthius ac Scythicus mos. Exercitum non ut alie gentes liberorum sed maiore ex parte seruorum habent. Quorum uulgus nulli manumittendi potestate permissa, ac per hoc omnibus seruis nascentibus indies crescit. hos pari cura ac liberos suos habent, & equitare & sagittare magna industria docent: ut quisque locuples est.

Quatuor
decim Par-
thorum re-
gua.

Arsaces
Parthorum
reges.

Parthorum
pugnandi
ratio.

est, ita magnum regi ad bellum iuro equitatum instruit. Itaq; Antonio bellum Parthis inferenti cum quinquaginta milia equitum occurrerent soli DCCC. liberi fuere. Cominus in acie praeliari nesciunt, obsessasq; expugnare urbes; pugnant autem procurritibus equis, aut terga dantibus, sepe etiam fugam simulant, ut incautiores aduersus vulnere insequentes habeant: signum his in praelio non tuba, sed tympano datur, nec pugnare diu possunt. Ceterum intolerabiles essent, si quantus his impetus est, uis tanta & perseverantia foret: plerumq; in ipso certaminis ardore praelia deserunt, ac paulo post pugnam ex fuga repetunt: & cum maxime uicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Munimentum equitibus lorica plumatae idem & equis, quibus bello utuntur. Auri argentiq; nullus olim, nisi in armis usus. Vires dulcedine uariae libidinis singulipines ducunt: nec ullum grauius flagitium, quam adulterium uindiciant: ob id mulieribus non conuiuia solum uirorum: uerumetiam conspectum inuident. Quidam autem & in his Strabo, coniuges eos suas amicus in matrimonium tradere, ut liberos ex eis suscipiant. Carne non alia uescuntur, quam uenatibus quaesita. Et quis omni tempore uchiuntur, his petunt bella: his conuiuia adeunt, mercantur, colloquuntur, omniq; publica & priuata obeunt munia, equo sedentes: atq; singulare illud in-

ter

ter ordines discrimen, quod seruilis fortuna uiri pedibus comment, ingenui equis uchiuntur. Sepultura uulgò aut auium aut canum Liniatus est. Nuda demum ossa obruiunt: deorum cura ueneratioq; praecipua. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia: quippe uolentiam uirus, mansuetudinem forminis assignant: Semper aut in externos aut in domesticos motus inquirunt. Natura taciti, ad sciendum, quam ad dicendum promptiores. Proinde secunda aduersaq; silentio regunt. Principibus metu non pudore parent. In libidinem procelli: in cibum parcis, fides diuitis, promissusq; nulla: nisi quatenus expedit.

De Persia, & Persarum moribus, ritibus, & institutis. CAP. VII.

Persia Orientalis Regio, à Perse Ionis & Persiae cò Danatès filio dicta: à quo & Persepolis finia. totius gentis caput. Populi Persa dicti sunt. Haec regio ut Ptolemaeus lib. v. scribit, à septentrione Aedis terminatur, ab occasu Susiano, ab ortu solis duabus Carmanijs, à meridie parte sinus Persici. eius oppida suere Aximia, Persepolis, Diospolis. Cælum Persae, Iouem credere. Solem quem Mitræ dicunt, in primis uenerantur: colunt & lunam, Venerem, ignem, tellurem, aquam, & uentos: non aras, nò statuas habere, sed sub dio, excelsosq; loco sacra operari: cum imprecationibus coronat

Religio
Persarū.

coronantur hostiam ad aram statuentes, nihil prater hostie animam superis dandum existimare, nec eos etiam quicquam aliud uelle: quorundam tamen in ea gente exta focis imponere moris fuit. Igni sacrificantes arida ligna imponunt cortice adempto, & aruina supermicata, deinde infuso oleo succedunt: non inspirant, sed uentilant: quod si quis inspirarit, aut mortuum quid conuenit in ignem immiserit, morte plectitur. In flumine Perse non lauantur, non micantur, nec cadauer inijciunt, non etiam spuunt, aut quid calefaciunt, sed aquam hoc modo religiosissime colunt. In lacum uel flumen uel fontem uenientes serobem faciunt, ibique hostiam iugulant, cauentes, ne quid proxima aquae sanguine contingatur, tanquam omnia polluturi: postea carnis super myrto, lauro impositis, eas Magi subtilibus uirgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte & melle mixtum inspergunt: non in ignem, nec in aquam, sed in terram imprecationes per multum tempus faciunt, facticulum uirgarum myricinarum tenuium tenentes. Reges creati ex una familia: qui regi non paruerit, capite & brachijs amputatis inssepulchus abiicitur. Refert Policitus quod Persarum Regum quisque suas ades in monte faciat, & thesauros & tributa, qua exigit, ibi recondat, bene administrate rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum,

Aquam religiosissime colunt.

Reges ex una familia creati Persae.

ex mediterranea, qua quaeque regio ferat, ut colores, medicamenta, lanam, uel aliud tale, eodem & pecora. Neminem illi ob unam tantum causam occidere licet, neque alicui aliorum Persarum quicquam in aliquem ex familia sua atrox agere. uxores ducunt singuli multis, aluntque propagandae sobolis gratia, pellentesque plurimus. Reges premia proponunt ijs, qui uno anno plures procreauerint filios: qui creati sunt ante quinquennium ad patris conspectum gentili instituto non perducuntur, sed apud feminas degunt: ea praeipue gratia ut si inter educationem quis decedat, nullam e damno patri afferat molestiam. Nuptiae uerno equinoctio celebrantur. Sponsus malum, aut chameli medullam, nec super haec aliud quicquam cernatus, thalamum ingreditur. A quinto anno ad quartum & uigesimalium discunt equitare, iaculari, sagittare, & in primis uera loqui: disciplinarum magistris continentissimis utuntur, qui fabulas, deorum laudes, uirorumque illustrium complexas, cum cantu, interdum uoce tantum ad uita institutionem referant. Aeris sonitu uocati unum in locum ad haec discenda pertendunt. Ratio ab his deponitur eorum, qua pueri audierunt. Decursione utuntur, duce sibi, quem sequuntur, ex principum filijs aliquo ad id lecto: campus quem decurrant, ut minimum, triginta habet stadia. Ad asilum & frigus perserendum;

Studia quibus Persarum pueri instituuntur.

torrentium transitu exerceantur. In armis
in medijs uelibus perdurant, pascuntur, ru-
Perfarum sticantur. Fructibus Terebinthi, glandibus,
uiciusquo piris apestibus uescuntur: quotidianus cibus,
zidianus. post cursum ceterasq; corporis agitationes pa-
nis durissimus, Cardanum, & salis granum,
asfic carnes indifferenter, & elix: aqua potus.
Venantur missilibus telis ex equo arcu & sa-
gittis usi: utuntur & funda: ante meridiem ar-
bores serunt, radices effodiunt, arma fabrican-
tur, aut limo & retibus student. Pueri auro
exornantur, & imprimis delitijs. Pyropus est
illis lapis, quem summo in honore habent, &
ob id mortuo eorum non apponunt: Nec etiam
ignem, ob honorē & reuerentiā, quam illi de-
ferunt. A uigesimo anno ad quinquagesimum
militant: forensem usum non norunt, neq; uen-
dunt quicquam neque emunt. Cetero in Rhombi
speciem ad bellum instruantur, ac prater pha-
retam sagarim & sicas habent, & pilcum
turritum: squamosum gestant circa pectus rho-
racem. Principes Anaxyridem triplum ha-
bent, & tunicam manicatam ad genua demis-
sam: intus candida siltura, exterior pars colore
inscilla. Amiclum astate purpureum, hyeme
uarium. Tiaras magorum insulis similes, Vul-
gus duplici mununtur tunica, ad media usque
crura demissa: circum caput sindonij ueli uo-
lumem ingens. Lecti & poculorum ornatus
ex auro & argento: de rebus maximis non nisi
medio

Principū
Perfarum
ueltius.

Vulgi Per-
fici uelti-
eus.

medio potu, consultant, eam demum consulta-
tionem firmiorem rati, quam qua à sobrijs sit
inita. Noti inter se, & aquales, osculo se in oc-
cursu excipiunt. Qui humiliori sunt fortuna,
uenientem adorant. Solo sepeliunt corpora,
cara obliuiscunt. Magos inscultos abijciunt,
auius laniandos. Cum matribus insituro quo-
dam peculiari coeunt: & hi riuus moresq; Per-
farum suere. Herodotus & alios quosdam ha-
bet haud memoratu indignos, ut quod ridere
coram rege, aut spueri nefas duxerint, & fla-
gitiosum. Græcos ab his rideri, quibus persua-
sum esset deos ex hominibus ortos: quicquid
nefas esset facere, idem & dicere nefarium ar-
bitrari. Turpe creditum debere, sed omnium
turpissimum mentiri. Caduera non prius hu-
mare, quam à canibus, aut aliter traherentur.
& quod indecorum sit cætrarum gentium
opinioe, parentes inopia adacti uulgò filias
prostituunt: quanquam Babyloniorum id
propriū esset. Hodie Perse a Saraccis ui-
li, Mahometiq; delirio imbuti in tenebris
agunt: bellica olim gens: ut qua diu in oriente
sit rerum potita, nunc armis desueta, ueteri
gloria excidit.

De India, & Indorum prodigiosis ritibus mo-
ribusq; uiuendi. CAP. VIII.

India, orientalis regio, Asia terminus, tam
Indiè ma- gnitudo & descriptio.
Inasla perhibetur, ut eam tertiam omnium
terrarum partem tradant. Pomponius tantum
littoris

litoris occupare scribit, quantum per x l. dies noctesq; uelificantiis cursus est: appellata à flumine Indo, in quem ab occidentali plaga desinit, à meridionali mari incipiens, ad usque solis ortum porrigitur. & à septentrione usque ad montem Caucasum peruenit: gentes habet multas. & oppidis adeo exulta, ut quidam in ea quinque milia fuisse dicant, nec mirum sit uel de hominum uel de urbium copia: quum soli Indi nunquam à natali solo recesserint. Fluiuos memorabiliores Gangem, Indum, Hypanim, sed omnium maximus Ganges, Terra fauonij spiritu saluberrima in anno bis metis fruges, uice hyemis Ethesius patitur uentos. Pino carent, quamuis non desint, qui hoc quoq; Musicanum solum ferre autumant.

Indicuber
tas diu-
tiarq; ad-
miranda:

Nardum fert Australis ora: fert & Cinnamonum, piper, & calamum aromaticum ut Arabia & Aethiopia. Ebenum arborem sola producit, Pistacum auem, Monoceron bestiam, Beryllis, chrysoprasis, adamantibus, carbunculis, hychmitibus, margaritis, unionibus, gemmis abundat. Bina illic aëtales, leues aure, temperius caelum, ubertas soli, aquarum abundantia. Centum ob id & triginta annorum auum eorum quidam, ut Musici, agunt. Scribis uita aliquanto longior. Indis omnibus est promissa castrois, non sine furo carulei aut crocei coloris: cultus precipuus cum gemmis: habitus discrepantissimus, alij laneis, alij lineis

peplis

peplis ueliantur, pars nudi, pars obscenatantam amiculati, plurimi etiam flexibilibus libris circumdati. Niger uulgo corporis color, in materno utero tales fiunt, feminis dispositione, quales ipsi sunt qui genuere. Genitale semen, ut Aethiopiibus, nigrum, statura proceri ac ualida. In uictu frugales sunt praesertim in castis, nec multa turba gaudent: ornatu plurimo ut dixi uentur: à furtis magnopere abstinent: legibus utuntur non scriptis, literas non norant, sed omnia memoriter administrant, & propter simplicitatem ac uitae parsimoniam omnia eis prospere succedunt. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex oriza conficiunt, & hordeo: cibis magna ex parte oriza forbilis est. In legibus & contractibus maximam simplicitatem esse, uel ex eo argui potest, quod non multum sunt litigiosi: nam nec commissi nec depositi iura ulla habent, nec testibus indigent, nec sigillis, sed simpliciter credunt: domum frequentius incustoditam habent, quae profecto omnia continentia sunt indicia. Ceterum non facile quis admitat, ut quod soli degant, & quod non una omnibus & exuandi & praendendi hora sit, sed ut cuique libitum sit. Nam ad socialem ciuilemq; uitam illa sunt commodatiora. Exercitiam precipue fictionem probant, & maxime strigilibus. Ebena arbore corpora expoliunt. In tumulis & sepulchris faciendis perparci. In cultu

Literarū
apud In-
dos nullus
usus.

Potus &
cibus Indo-
rum.

Simplici-
tas Indis
affectata.

Fictio cor-
poris proba-
tur.

corpore nimij. Nam & aurum gestant, & lapillis ornantur, & sindonem candidissimam induunt, & umbellas secum portant: nam pulchritudinem excolentes, omnia faciunt, quæ ad decorandam faciem pertinent: ueritatem perinde recipiunt atque uirtutem: etiam

Senibus, nisi senum prerogatiuam nullam tribuunt, nisi prudentia excellant. Multas nuptas habent, quas à parentibus accipiunt, pari bouum emptas, alias obedientia gratia, alias prolis ac uoluptatis, & nisi castas esse cogant, fornicari licet. Nemo ex Indis coronatus sacrificat, nec adolet, nec libat. uelimas non iugulant, sed præcluso spiritu necant, ne quid mancum Deo offeratur, sed integrum. Qui falsus testis apprehenditur extremis decuratur digitorum articulis. Qui membro aliquo quempiam orbauerit, non modo rationis penam subit, sed etiam manu truncatur. Quod si quis artificij manum oculum uel ademerit, capitale est. Regis corpus empticia mulieres curant, quæ regem custodiunt, & reliquus exercitus manet extra portas. Si qua mulier Regem ebrium occiderit, manus habet, ut cum illius succedere iungatur: succedunt autem filij. Regi interdum dormire non licet, nocte cogitur cubilia per horas mutare, idq; propter insidias. Quum in castris non est saepe exit: nam & ad iudicium exit, & audit: & si hora est, ut corpus curet, quod strigilum se perfrictione

simul

simul & audit. & à tribus perfrictoribus perfricatur: exi etiam ad sacrificia: tertio ad uenationem: ubi Bacchico more maxima mulierum caterua circumsunditur: stipitatores foris manent, uia finibus obrexiit: quod si quis intro ad mulieres prauaricauerit, capite plectitur: præcedunt eum tympana & timinnabula. Quum in locis sepius uenatur, assistunt ei dua tres uel mulieres armata: quum uerò in locis non clausis uenatur, ab elephante sagittat: mulierum aliqua in curribus sedens, quædam in equis ac elephantis: quemadmodum & militat: omnibus armis exercitata: multum profectò à nostris discrepans. Neque hæc etiam à veterum scriptoribus dicuntur, quod Indi Ionem pluuialem, & Gangem flumen, & indigetes genios colant: & quum corum Rex capillos abluat, solennia celebrent, & maxima dona mittant: diuitias suas certatim ostendentes. In septem ordines olim diuisa uniuersa gens fuit, quorum primus philosophorum erat, qui ceteris numero pauciores, honore & dignitate, apud Reges longè antebant. Hæ ab omni opere immunes neque seruiunt cuiquam, neque imperant: recipiuntq; à primatis ea, quibus sacra dijs faciunt, & curam habeant defanctorum, tamquam chari dijs: & que fiant apud inferos præcipue norim: propterea dona plurima honorisq; eis impendantur: multum enim profunt

§ 4

Indo

Regis uita
mulieribus
apud Indos
permissa.

Indorum
gensin
ordines
septem
diuitia.

philosophi *Indorum* uita. Nam anni principio unâ conuenientes siccitates, pluias, uentos, morbos quantum uita nostra profunt. predicunt: ceteraq; quorum cognitio possit utilis esse: futura enim audientes cum populus tum Rex & futura declinant mala, & bonis fauoris imminet. Qui autem philosophus falsâ prâdixerit, nullam, præterquam quod perpetuô silet, pœnam subit. Secundus ordo est agricolarum, qui multitudinem superantes ceteros, à bello reliquoq; opere liberi, solum agris colendis colentes, rerum afferunt ubertatem. Viuant autem in campis cum uxore & liberis, neq; in urbes commeant: dant Regi (omnis enim India subdita est Regibus) tributum: nulli privato licet agros possidere absq; tributo, quintam quoq; fructuum partem regibus impendant. Tertium ordinem consuevit omnis generis pastores, qui neq; in ciuitatibus, neque in nullis morantur. Viuant tabernaculis, uenata ac reibus: tutas à feris auibusq; regiones reddunt: hoc exercitio Indianam domesticam præstant: multas uarijsq; tum bestijs, tum auibus sementi agricolarum insensis copiosam. Quartum locum artifices tenent: quorum pars armis, pars rusticis instrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacant. Hi non solum immunes

à tributo sunt, sed frumentum insuper à regia percipiunt. Quinto ordine milites, sed numero secundi, belli disciplina exercentur: omnis ea multitudo armis dedita: tum equi elephantiq; bello apti ex regia uictum habent. Sextus est ordo Ephorum: hi quaecumq; in India aguntur inspicientes regi referunt. Septimo loco existunt, qui publicis consilijs præsumunt, numero paucissimi, nobilitate prudentiaq; maxime insignes. Ex his enim ad regum consilia, tum ad rem publicam gerendam, tum ad res dubias indicandas asciscuntur: duces insuper ex his diliguntur, ac principes. Etas in partes Indiarum politia distributa, haudquaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitum mutare. Neque enim fas est militem agrum colere, aut philosophari artificem. Sunt & apud Indos statuti principes, qui iniurias ab aduenis prohibent: si qui eorum infirmentur, conductis medicis curant, defunctosq; sepeliunt, eorum pecunia proximioribus tradita: Iudices causas cognoscunt, fontes diligenter puniunt. Seruilis conditionis apud eos nemo fuit, imò lege quadam sancitum, neminem omnino seruum esse: liberos a quo iure honoreq; haberi omnes, qui assuescerent neque præstare ceteris, neque iniuria quencquam afficere, optime ad omnes fortunæ casus instituisse uitam: stultum sanè uideri leges æquas omnibus positas, fortunas non æque omnib

omnibus communes esse. Sed quia Indorum gentes multe sunt, & forma, & lingua, propter latissimum regionis tractum, diuersae, non ipsidem, quos descripsimus, moribus aeque omnes inuunt, sed quibusdam etiam incultioribus. Eorum qui auroram spectant alij rei pecuaria dediti sunt, alij non. Item alij in palustribus fluminibus habitantes, crudas uescuntur piscibus, egressi arundineis nauigijs exceptant. Sim-
Nauigia gula autem nauigia è singulis arundinis inter-
Indorum nodijs sunt, isti ex Indis ferunt uescen è tege-
ex arundi- num inier-
num inier- nodijs, plecentes in modum storea, tanquam thora-
nodijs, cem sibi induunt. His finitimi auroram uer-
 sus sunt Indij pecuarij, carnibus crudis uescen-
 tes, nomine Pade, qui talibus sui moribus
Aegrotan- nauarant. Quoties ciuium aliquis, aliqua ue-
tes ineri- egrotat, uirum quidem sui maxime familiares
mūtur & interimunt, quod dicant illum morbo tabe-
comēdun- scentem carnes ipsis corrupturum: & licet se
atur. neget ille egrotare, et nihilominus isti non
 ignoscentes necant eum, epulanturq;. Mulieri
 uero sua maxime necessaria idem, quod uiri
 uiri faciunt. Qui autem ad senium peruenit,
 eo iudem maclauo pascuntur. Ideoq; cum hac
 de causa, tum quia in morbis necantur, non
 multi sanè eorum ad senectutem perueniunt.
 Est aliorum Indorum hac diuersa consue-
 tudo, ut nullum ammantem interimant, neq;
 nihil serant, nec domos parandas existiment,
 atque

atque herba uelint. Est eis semen quoddam
 milij instar sua sponte nascens è terra suo in
 calyce, quod cum ipso calyce lectum coquunt
 eduntq;. Quorum quisque in morbum inci-
 dit, is in locum desertum pergit, ibiq; de-
 cumbit, eius uel discumbentis, uel desinli
 curam gerente nemine. Eorum etiam omnium,
 quos iam recensui Indorū coitus in propatulo
 est, sicut pecorum. Philosophos habent Indi
 Gymnosophistas, qui, ut Petrarcha scribit,
 ultimas & umbrosas regionis partes incol-
 lentes nudi (quod ipsum nomen indicat) ac
 uagi in solitudinibus philosophantur, ab
 ortu solis ad occasum persistentes: immobili-
 bus oculis orbem candentissimi sideris con-
 tuebantur, in globo igneo rimantes secreta
 quaedam: insislebant æternis pedibus toto die
 feruentibus harenis circa dolorem, & frigo-
 ra niuum & flamma æstus perferabant. In-
 ter quos Bracmana gens fuit, quae, ut Didimus
 eius Rex Macedoni Alexandro, qui illam
 debellare cogitaret, scripsit, pura & simplici
 uita uiuit: nullis rerum illecebris capitur. Ni-
 hil appetit amplius quam ratio natura flagi-
 tat: facili huic alimonia: non quam luxuria
 sagacitas per omnia elementa perquirat, sed
 quam tellus ferro iniolata producit. Aten-
 sas epulis onerat innocuis. Hinc est quod ge-
 nera morborum nec nomina numerat diuer-
 sa, sed diuturna salute perfruitur: opem non
 prec

Moriendi
 ritus.

Gymnoso-
 phiste In-
 dorū Phi-
 losophi.

Bracma-
 na gens.

precatur alter ab altero, ubi uiuitur communi-
ter. Inter pares locus non præbetur inuidiæ, ubi
nullus superior est. Omnes diuites facit pauper-
tatis æqualitas. Iudicia non habet, quia corri-
genda non sciunt. Leges nullas tenet, quas cri-
mina nulla proferant. Una genti lex est, con-
tra ius non ire natura. Quæ laborem nutriat,
auariciam non exercet, ocium turpe deuitat.
Libidini membra ad debilitandum non tradit,
omnia possidet, quæcumq; non cupit. Quod fe-
rocissima sit pestis cupiditas, quæ solet egenos,
quos capie efficere, dum finem inquirendi non
inuenit, sed & magis quo fuerit locupletata
mendicat. Sole calefcit, rore humectatur, suum
uiuo frangit, thorum ministrat huic, Somnii
solicitudo non rumpit, Mentem cogitatio non
fatigat. In homines sibi similes superbia non
agitur imperium, nec quæcumq; uel minima ser-
uitate exigit, præter corpus quod solum animo
famulari debere censet. In extruendis domibus
igne saxa non soluit, nec admixtione pulueris
camenta duriora conficit: quin potius in de-
positis speluncis telluris speluncis aut concauis montium
latebris habitat: nullos ibi uentorum freni-
tus, nullius turbinis tempestatem formidat.
Tutius se ab imbre defendere speluncam arbi-
tratur, quam regulam cuius geminus est usus,
dum uiuat mansionis, sepulture quando mo-
riatur. Nullus ibi pretiosus amictus, sed mem-
bra pappi tegmine, uel quod uerius, pudore
uelant

Speluncas
Bracmani
inhabitât.

uelantur. Fæmina non ornantur ut placeant,
nec sciunt in augenda pulchritudine plus affe-
ctare, quam nactæ sunt. Ad concubitum non
admonet libido, sed sobolis amor. Bella non ge-
rit, sed pacem moribus, non uiribus confirmat.
Nemo parens filij comitatur exequias, nulla
extruit instar templorum sepulchra defunctis,
nec in gemmatis urnis funera combusta recon-
dit, quod non honoris esse ducat, sed pænæ.
Pestilentiam aut alios corporis morbos, ut di-
ctum est, Bracmani non patiuntur, quod fœ-
dis actibus eorum non temerant, sed semper
apud eos tenet natura cum temporibus concor-
diam, & uices suas clementia inoffensa custo-
diunt. Mædicina remedium parsimonia est,
quæ non solum illapsos potest curare dolores,
sed etiam procurare ne ueniant. Nulla ludicra
spectacula affectant, sed theatrum spectare qui
uolunt, gestorum monumenta relegunt, quæ
quæ sunt maxime ridenda, desent. Non in fabu-
lis anilibus (ut multi) delectantur, sed in pul-
cherrima mundialis machine, & rerum natu-
ralium dispositione. Mercandi gratia pontum
elafibus non nauigant. Artem bene loquendi
non discunt. Simplex est apud illos eloquentia,
communisq; omnibus, solum præcipiens non
mentiri: forum scholasticq; minime frequentant,
quorum doctrina discors, stabile nihil certumq;
diffinit. In honestate una gentis pars, alia in-
uoluptate bonum consistuit. In cultum diuinum
innoc

Partimo-
nia mor-
borum o-
mnium cu-
ratio.

Religio
Bracma-
norum.

Cathæ
Indi uxo-
res multas
habent.

Vxorum
charissi-
ma cum
defuncto
ulro cre-
matur:

innocuas pecudes non maculant, dicentes deum
sacra sanguine pollutorum non accipere: cul-
tum potius diligere incruentum, uerbo pro-
pitium orantium, quod solum ei hoc cum ho-
mine est, sua ergo similitudine delectari. In
Cathæ Indis multa uxores in unius uiri coeunt
matrimonium. Et is ubi uita discessit apud
grauissimos iudices suam quoque de meritis
agere causam: Et quæ officiosior præ cæteris
uero chariorq; fuisse iudicantium sententia
comprobatur, illa in habitu ornataq; , quo cul-
tus se exornare potest, uictrix Et letabunda
rogum ascendit, ac iuxta mariti cadaver ac-
cubat, amplexans illud Et deosculans suppo-
nitur ignibus pudicitia laude contemptis cum
coniuge defuncto concrematur: cætera cum
notæ Et dedecore uiuunt. Liberi ab ineunte
ætate non parentum arbitrio tollantur, sed eo-
rum, quibus id negotium publicè iniungitur,
tenentorum infantium illi habitum inspicunt:
ac si qui seges ab initio, aut parue aliqua cor-
poris debiles deprehendantur, necari iubent.
Comubia non opibus Et nobilitate, sed for-
me præstantia conciliant inter se, liberorum
magis quàm uoluptatis causa. Consuetudo Et
apud Indos quibusdam hæc est, ut qui filias
præ inopia locare non possint, in ipso ætatis
flore, cum tuba Et clavicis, quibus bellica
significari solent, in forum producant, tum
multitudine conuocata puella accedenti pri-
mum

mum posteriora humerotenus detegit, postea
anteriora, quæ quæm placita fuerit, Et ap-
probata, quibuscunq; uidetur illa iubit.
Megasthenes per diuersos Indic montes na-
tiones esse scribit capitibus cannis, armatas
unguibus, amictas uestiu tergorum, ad ser-
monem humanum nulla uoce, sed laraiibus
tantum sonantes asperis uictibus. Gangis fon-
tem qui accolunt nullius ad escam opis indi-
gent, odore uiuunt pomorum Sylicstrium,
longiusq; pergentes eadem illo in presidio ge-
runt, ut offectu alantur, quod si ictuoreum
forè spiritum traxerint, exanimari eos certum
est, Et illorum aliquos in Alexandri castris
fuisse memoria traditum est. Legimus mono-
culos, quoque in India esse: Quosdam etiam
tam insigniter auritos, ut aures ad pedes de-
suerint: atq; in alterutram earum decubent qua-
rum duritia arbores conuellant. Quosdam item
singulis pedibus, Et adeo latis quidem, ut
ubi se defendi à calore uelint, resupinati his
totaliter inumbrentur. Apud Clesiam legi-
tur quosdam feminas ibi semel tantum pare-
re, natosq; canos ilico fieri. Esse rursus gentem
alteram, quæ in iuuentute sit cana, nigrescat in
senectute, ultra xvi nostri terminos perennat-
icm. Esse etiam perhibent alteram sumina-
rum gentem, quæ quinquennes concipiant, sed
ultra octauum annum uiuendi spacia non pro-
trahit

Monstruo-
se Indiæ
gentes.
Cynocephali in
India.

Homines
odore solo
uiuentes.

Monoculi
in India.

Monope-
des in In-
dia.

Mulieres
quinquen-
nes conci-
pientes.

trahere. Sunt qui cervicibus careant, & in humeris habent oculos. Sicut præter eos iam enumeratos sylvestres quidam homines caninis capitiibus, hirci & aspero corpore, stridore terrefico. Sed hæc & alia id genus, quæ de India & gente eius memorantur, quoniam magna est opus fide, ut pro ueris recipiantur, quam ne in ijs quidem, quæ sunt penè oculis adnota, nisi grauatè adhibent, qui aliena legunt scripta, parcius sunt referenda. Cathiani hodie eam Indiæ partem, quæ inter Gedrosiam Indumq; fluuium sita est, atq; ab his modò Cathainum appellatur, inhabitant. Sythicum genus hominum, & in quibus magna morum mutatio facta uideri possit, si uera sunt, quæ Armenius Arionus de illis prodidit in hystoria: Sagacissimi sunt, inquit, aiuntq; se solos hominum duobus luminibus cernere, cæcos mortales aut cæcos esse, aut altero oculo captos, magnum ingenij acumen, sed iactantia maior. Persuasum est uniuersæ genti, se cæteris mortalibus artium subtilitate & scientia longè antecellere. Candidum genus hominum, paruis oculis, natura imberbes: literis utantur Romanis quadratura similibus, alij alio superstitionis aguntur delirio. Cæterum omnes uerè pietatis expertes. Solem adorant hi, illi Lunam, quidam fusiles stantus, nonnulli bouem: uariq; per hæc monstra, sparsa est gentis superstitio. Non scriptas leges, non fidem norant ullam:

ullam: & quum in opificijs mirum sit gentis acumen, nulla tamen his rerum diuinarum notitia. Timidum genus hominum, mortemq; formidans: gerunt tamen bella magis ingeniosè, quam fortiter: sagittis in pugna utuntur, telorumq; generibus, quibusdam hominibus aliarum gentium minime notis: papyracea moneta in usu, quadrata forma, & in ea regis imagine expressa, quæ si uetustate obliterari ceperit, obsoletam cum recentius impressa in regia commutant. Supellex ex auro & argento, cæterisq; metallis: olei inopia insignis, hoc reges diuitaxat unguenti loco utuntur. Et de Indis hæcenus, nunc de Scythis, qui sunt India contentim dicendum.

De Scythia Scytharumq; feris moribus.

C A P. I X.

Scythia, regio septentrionalis, à Scythæ Herculis filio, ut tradit Herodotus, dicta: uel, ut Herosius, à quodam alio ex Araxe prius, quæ Noæ coniux fuit, genito indigena Scythia. Hi olim à primordio paruum patriam possidebant: postmodò paulatim per uirtutem & uires aucti, quam regiones multas sibi subdidissent, in magnum imperium gloriamq; peruenere. Ea primum natio iuxta Araxim flumen parua numero propter ignobilitatem contempta confedit: nati regem quendam bellicosum, & militari uirtute præcipuum, agros ampliarunt. Arionas quidem usque ad Cas-

Moneta
papyracea
in usu.

Scythiæ
appellatio

casum, campeſtres uero uſque ad oceanum & Aſiaotida paludem, aliaq; loca ad Tanaim uſque flumen, à quo Scythia ipſa longo tractu uerſus orientem protenſa Imao monte per medium uelut in duas Scythias diuiditur, quarum una Scythia intra Imaum montem dicitur, altera extra: ab alieno imperio aut intelli aut inuicti Scythæ ſemper manſerunt. Darium Perſarum regem turpi à Scythia ſubmouere fuga. Alexandri magni ducem cum copiis uniuerſis deleuerunt. Romanorum audire, non ſenſere arma: gens & laboribus & bellis aſpera, uires corporum immenſæ. Hæc inter ſe olim diſcreta non erat, ut pote, que neq; agrum coleret, neque tellurum ſedes ne haberet ullas: per ſolitudines & inculta uagabatur loca, armenta pecoraq; præ ſe agens: coniuges & liberi pluuiis uehebantur. leuibus nullis obnoxia, inſtitutam ſponte colebat. Nullam furto grauius in tota gente flagitium fuit, ut que non parietibus aut ſeptis armentum circumdat, ſed in propatulo habeat. Nullus ipſi aut auri, aut argenti uſus. Lac & mel in cibariis frequens: contra frigora & rigores ſerinis pelibus murinisq; corpora communibat. Lancus uſus ac neſtium ignotus genti. Erat is ſanè uiuendi ritus frequens Scythiis, ſed non omnibus, plerique eorum, ut loco plurimum diſtantes, ſic ab inuicem uia diuerſi, ueluti peculiare inter

Scythæ ſe
per inui-
cti perma-
ſerunt.

inter ſe fouebant mores, de quibus poſtea dicemus, ubi adhuc communes quofdam dixerimus. Gaudent Scytharum plures humana cæde: quem primum uirum in bello uir Scythæ ceperit, eius ſanguinem potat: quoſcumque in prælio interemerit, eorum capita regi offert: nam capite ablato ſit præda, quamcumque ceperit particeps, alioquin expers. caput hoc modo præcidit, in orbem illud amputat circa aures, uerticemq; ſumpto exciuit, deinde pellem detrahit, & ubi ſicut bouis corium, manibus molliuit, tanquam mantile poſidit, eaq; ad habenas equi ſui appenſa gloriatur: qualia mantilia ut quiſque plarima habet, ita uir præſtantiffimus iudicatur. Multi etiam ſunt, qui coria hæc humana, tanquam brutorum, conſumunt, quibus pro amiculis induuntur. Caſorum hoſtium manus dextris cum unguibus excoriant quidam, atque cum iſ phœtrearum opercula obducunt. Nonnulli totos homines excoriant, & coria ſuper ligna extenta ſupra equos circumferunt. Capita dicto modo exciſa exterius crudo bovis corio ſuperducunt, intus inaurant etiam, qui ditiores ſunt, & pro poculis utuntur: hoſtibus, qui ad eos ueniunt, uiri alicuius acclamationis exhibent, referuntq; illos à ſe eſſe ſuperatos, id ſtrenuitatis loco ponentes. Senec quatuor ſinguli regionum principes unum crateri miſcent, de quo Scythæ omnes

Homicidio Scythæ
gaudent.

Humana
coria pro
amiculis
concin-
nantur.

Oſſa capi-
tis huma-
ni Scythi
pocula
præbent.

hostium homicide bibunt, nemo gustat, qui nihil praclarum operis ediderit, sed sine honore scorsum sedet, quae res apud eos maxime est ignominia: qui vero complures caedes fecerunt, hi duobus pariter, quos habent, calicibus potant. Deos hos solum propiciantur & colunt, Vestam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem, existimantes Tellurem Iouis coniugem esse: post hos Apollinem, & coelestem Venere, Martem & Hercule: nulli tamen ex ijs simulachra, aras & delubra faciendi putant praterquam Marti, cui ex captiuis centesimum quinquaginta, ceteris tum alia pecora, tum praecipue equos: suos pro nihilo putant, quos nec alere omnino in sua regione uolunt. Rex in quos animaduertit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed uniuersos in uires interficit, feminis nihil laesis. Foedera cum quibuscumque inuicem Scythae, hoc modo: infuso in grande calicem fistilem uino, commiscunt eorum sanguinem, qui foedus ferunt, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquam uulnem corporis, deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, iaculum: haec ubi fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea uinum epotant non modo hi, qui foedus fecerunt, sed etiam comites hi, qui sunt maxime dignitatis. Regum sepulchra apud Gerros sunt, ubi Borysthenes iam nauigabilis est. Ibi quum rex eorum decebit, ingentem serobem effodiunt, formae quadratae, de hinc mor-

Pompa in regio funere.

Ineundi foederis forma apud Scythas.

tuum accipiunt, corpore incarato, alio euulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymumate atijq; semine & anisi quum expleuerunt, resuunt rursus, impositumq; plauistro cadauer ad aliam gentem ferunt, quod qui excipiunt, eadem agunt. Sed regum Scythae aurem decidunt, crinem circumtendenti, brachia circumcidunt, frontem nasumq; consauciant, sinistram manum sagittis traiciunt: postmodo cadauer ad aliam gentem, cui imperitant, ferunt, quae ipsos comitatur ad eos unde primum uenerant, ubi iam mortuum circumferentes singulas gentes lastrauerunt, quibus imperitauit, apud eos deponunt, qui in extremis habitant & in sepulchris, ij postquam illum super chorum in loculo constituere, hastis hinc atq; illinc defixis, desuper ligna disponunt, atque pallio contegant: deinde ubi in reliqua locali spatio sitate pellicum una omnium charissima, minister unus, coquus, agaso, uiator, pincerna, equus, stragularii sunt, cum aureis phialis, aliarumq; rerum omnium primarijs conspeliunt: circumacto anno hoc iterum agunt, & famulis regis intimos sumunt. Sunt autem famuli regum ingenui Scythae, & quos ipse rex iusserit, nam nullus uenalius Regi ministrat: horum ministrorum quinque uiginti ubi stragulariunt, ac toridem praestantissimi equos, eductis intestinis pallijsq; rursus dislentis atque consu-

Regii Scythae.

Cum rege intimi famuli sepeliuntur quinquaginta.

Privatorū
Scytharū
humatio.

ris: per ambitum regij sepulchri fornicato opere equos & super eos famulos insidentes erigunt, ac ita statuunt, ut procul aspicienti equitatus speciem, defunctum regem custodientis præbeant. Et talis regum humatio est, & sepultura. Habent & privati morem quendam in sepeliendo: nam ubi quis decesserit, proximi quique in plaustrum collocatum ad amicos circumferunt, eos singuli amicorum excipientes, epulum præbent, tam propinquis, quam ceteris cadaver comitantibus: ad hunc modum quadraginta diebus circumactum, dehinc humatur, capite prius exinanito, atq; abluto: supra corpus tria ligna statuunt mutuo inclinata, circa quæ præcedunt lancea pilca, quam maxime possunt constipantes, & in scapham in medio lignorum pilcorumq; positam lapides coniungunt ex igne perspicuos. Viri Scythæ non lauantur, sed uxores eorum insidentes aquam corpore ad lapidem aliquem scabrum conterunt, cyproso, cedro, aut thuris ligno deinde perfrictum corpus, quum intumuerit, illud facimq; medicamentis oblinunt. Ad eas simul bene olentes facit, ac postero die medicamentis amotis mundas & splendidas. Iurandi iusurandumq; interponendi ipsis per regnum solum mos est: quo si quis periurasse à diuinatoribus, qui hoc salignis uirgis experiuntur, conuincitur, sine mora capitis prænam subit, atque saculatas omnes amittit, quas accipiunt

Lauandi
mirabilis
ritus.

Massage-
the & mo-
res eorū.

tiunt qui illum periurasse probauerunt. Massagethæ populi Scythiæ in Asia ultra mare Caspium uesliu & nielu Scythiis perquam similes, quo fit, ut Scythæ à plerisq; credantur, ex equis pugnant, & pedibus: utroq; pugna genere penè inuicti: sagittis, hasta, sagari (sic enim ferrum quo uulgo accincti sunt dicitur) auro in baltheis & capitis ac axillarum ornatu utuntur: aures thoraces equorum pectoribus inducunt. Ex auro frana & phaleras conficiunt: areas cuspides hastis præfigunt, are phætras muniunt. Ferri & argenti nullus apud eos usus. Singuli uxorem ducunt, easq; communiter utuntur, idq; Scytharum soli faciunt, si Scythæ habendi sunt. Quoties aliquis mulieris libidine capitur, suspensa ad plaustrum phætra cum ea sine pudore concumbit. Terminus uita nullus genti præfixitus: ubi quis admodum consenuit, cum propinqui & necessarii in unum cœnantes cum ouibus aliquot immolant, & carnibus pro epulo, ubi decoxerunt, indifferenter uescuntur, quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes, quod ad immolationem non uenerunt. Nihil omnino serunt, pecoribus nichitant, & piscibus, quos Araxes abundè suppeditat: lac plerimum potant. Ex Dijs unum Solem uenerantur, cui equos immolant, ut perniciosissimo

Lideri è pecoribus omnibus perniciosissimum mē-
 Ent. Seres nutes inter se & quietissimi om-
 nium mortalium ceteris fugiunt, adeo ut ce-
 terarum gentium commercia abnuant: primium
 eorum suuuium mercatores transeunt, in cuius
 ripis nullo inter partes commercio, sed disposito
 rerum pretio, oculis aestimantibus sua tradunt,
 non emū nostra. apud illos neq; meretrix neq;
 adultera neq; fur ad iudiciū deducitur, neq;
 occisus homo fertur ibi aliquando: sed est apud
 eos legū suarū metus uehementior, quā gen-
 sis constellatio. In initio orbis terrahabitat, quia
 castē niuant, nec erugine, nec grandine, aut pe-
 silentia ceteris ue malis affliguntur. Fœmina
 postquam conceperit à nemine petitur, neque
 quam purgatur: carnibus immundis nemo ue-
 sciunt, sacrificia nulla nouit, secundum iusti-
 tiam omnes sibi ipsi indices fiunt. Ideo non cas-
 tificantur huiusmodi plagis, qua pro peccatis
 accidere solent, sed plurimum temporis perdur-
 rantes, absq; agri tudine uitam finiunt. Tauro-
 scythæ à monte Tauro circa quem habitant,
 Virgini naufragos immolant, & quoscunque
 Græcos illuc delatos, hoc modo postquam pre-
 ces peregerint hominis caput claua feriunt,
 truncum eius quidam aiunt perturbari è rupe
 Nam in rupe prærupta templum est eorum si-
 tum: cruci adfigunt caput: quidam de capite
 suffigendo consentiunt, sed truncum è præci-
 pitto deiçi negant, sed humo contegi dicunt.

Damon

Nullis ca-
 lamitatib⁹
 affliguntur
 Seres.

Græcos
 Tauroscy-
 the Iphige-
 niæ immo-
 laant.

Damonem, cui immolant, aiunt esse Iphige-
 niam Agamemnonis filiam. In hostes, quos
 ceperint, hoc agunt: amputatum quisque hos-
 tis caput domum portat, & iustū suffigunt,
 admodum sublime supra tecta statuit, & ple-
 runque supra sumarium. Ideo in sublimi lo-
 cantes, quod dicant eos totius domus esse cu-
 stodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At
 Agathirsi excelsissimi uiri sunt, & aurum
 plerumq; gestantes in commune cum mulieri-
 bus cocunt, ut inter se germani sint ac dome-
 stici omnes: nihil neq; luoris, neque simulta-
 tu mutuo exercentes: ceterum ad Thracum
 similitudinem accedentes. Neuri Scythicis
 uentur moribus, qui una ante Darij expedi-
 tionem à late, coacti fuerant, propter serpen-
 tium multitudinem, in is forum solo procrea-
 tionem, terram mutare, sibi persuadent, deierantes
 se quotannis ad dies aliquot lupos fieri, &
 rursus in pristinum habitum & formam redi-
 re. Anthropophagi, id est, humanae carnis co-
 mestores, agrestissimos omnium hominum
 mores habent, non iudicis, non legibus ul-
 lis uentes, rem pecuariam exercent: uentem
 Scythica similes gestant: linguam propriam
 habent. Melanchleni omnes indumenta ni-
 gra gerunt, unde & cognomen tum habent,
 qui sol ex his humana carne uescuntur, insti-
 tutus Scythicis uentes. Budini ingens natio
 atque numerosa, caesus oculis omnis ac rufa.

h 5 Gelon

Hostium
 capita su-
 pra domo-
 rum tecta
 figuntur.

Neuriquo
 tãnis dies
 aliquot lu-
 pi fiunt.

antiquo-
 rum oim
 hoimagre-
 stissimi.
 Melâchle-
 ni nigra
 omnes in-
 dumenta
 gerunt.
 Budini pe-
 dunculos
 præmot-
 dent.

Gelonus urbs, à qua & Geloni dicuntur, gentis caput est. Libero Triclerica, id est, triennialia agunt. & Bacchanalia exercent, Graeci quondam fuerunt Summoti, ibi confederunt. Lingua adhuc partim Scythica, partim Graeca uentes. Sunt tamen Budini à Gelonis, & lingua, & uita dispares. Nam quum indigenae sint, pecuariae operam dant, foliisque eius re geloni. gionis pedunculos edunt. Geloni agriculturae operam dantes, frumento uictitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectus, neque colore similes: horum regio omnis est arboribus frequens ex lacu, qui ibi etiam ingens est, & multus: Lyras capiunt, castores, aliasque multas feras, ex quarum pellibus reñones faciunt, atque induunt. Lyrca è uenatione uictitant, hoc modo, conscensis arboribus, quae & per omnem eorum regionem frequentes sunt, feris insidiantur. singulis adest canis & item equus in uentrem cubare edoctus humiliter subsidendi gratia: ubi quis ab arbore feram uiderit, sagittaque percussit, conscenso equo illum persequitur, comitante cane. Argyppei natura cal ui. sub excelsam montium radicibus incolunt, homines, qui ab ipso natali calui sunt, mores pariter, & sexmine: simis quoque naribus, & ingeni merito, proprio quodam oris sono. Scythican gestantes uestem, ex arboribus uictitantes, rei pecuariae haud student: unde eis pecorum non multum est. sub arbore quisque cubat:

cubat: per hyemem quidem ubi arborem pilco albo firmoque contexerint, per astatem uero sine hoc pilco, his nemo mortalium iniuriam inserit. Sacri enim dicuntur esse, nihil martium armorum possident. Idem finitimorum controuersias dirimunt: ad quos quisque confugit, is à nemine leditur. Issedones talibus moribus uti sciuntur, quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quae ubi matlauerunt, concideruntque, concidunt & mortuum patrem illius, à quo in conuiuium accipiuntur, commixtisque omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tum desuncti nudatum purgatumque inaurant, eoque pro simulacro utuntur. agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasque: haec filius patri, pater filio facit, quemadmodum Graeci natalitia dicuntur praeterea & isti, iusli esse: & ipsarum uxores peraeque fortes ac uiri, et tales olim fuisse Scythiarum mores, à Tartaris postea subacti, & illorum uiuendi instituta complexi, Tartarorum more uiuant, Tartarique uno nomine uocantur.

Homines opinionem facri.

Issedones partes defunctos comedunt.

Annuerfariè partationes.

De Tartaria, gentisque Tartarorum moribus, & potentia. C A P. X.

Tartaria, quae & Mongal dicitur, ut Vincentius scribit, in ea terra parte sita est, ubi orientis Aquiloni coniungitur, ab oriente Cathorā ac Solangorū terrā habuit, à meridie

Tartariae situs & terminus.

Tartaria
appella-
tio.

Boum &
equorum
stercore i-
gnes foue-
tur.

Tartaria
pecorudi-
ues.

Quatuor
Tartaria
populi.

die Sarracenorum, ab occidente Naymanorum,
ab aquilone oceano circumdata. Tartaria à flu-
uio Tartar, qui per eam currit appellata. Regio
plurimum montosa, ubi campestris est, ad-
mixta glareâ harenosa est, sterilis nisi aquis
fluminibus, quæ tamen rarissime sunt, irrigetur.
& ob hanc etiam causam multum deserta
& infrequens est, ciuitates in ea nullæ, nullæ
uilla, præter unam, quæ Cracuris dicitur. lignis
in plerisque locis adeo inops, ut arido boum &
equorum stercore incolæ ipsi ignes fouere atque
cibaria decoquere cogantur. Aer & cælum
imemperatum & mirificum, tonitrua & ful-
gura in æstate adeo horrenda ut præ timore ho-
mines inereant, iam calor magnus est, mox
frigus & densissima niues cadunt: uentorum
frequenter tam ualidi statum ut equitantes de-
tineant, & ad terram homines deiciant, arbo-
res radicibus euertant, & multa damna infe-
rant. In hyeme ibi nunquam pluit, in æstate
frequenter, sed adeo parca ut uix terra mada-
fiat. Regio alioquin omnium animalium diues
in camelis, bobus, &c. iumenta, & equos
in tanta copia & multitudine, quantum non
credimus reliquum mundi habere. A qua-
tuor ab initio populi habitabatur: unus Iec-
chamogal, id est, magni Mongali dicebatur
tur. Secundus Sumogal, id est, aquatici Mon-
gali. Et illi sese etiam à Tartar fluuio iuxta
quem habitabant Tartaros appellabant. Ter-
tius

tius Merchat uocabatur. Quartus Metrit.
Omnes unam corporis formam, unam linguam
habebant. Ferus ab initio cultus, sine moribus,
sine lege, sine ullo uite cultu, armenta pascere,
obscuri nominis inter Scythas, finitimorum
uestigales. Atrox gens ipsa in plures uelut tri-
bus diuisa est, capitiq; sub ducibus agitare, pe-
nes quos erat totius rei summa, pendere ta-
men nihilominus Naymanis uicinis accolis
tributum. Quum Canguista oraculo quodam
primus est Rex ab ijs creatus. Is recepto Impe-
rio primum omnium malorum demonum cul-
tum abrogauit, edictoq; præcepit, ut tota gens
Deum optimum in æquum coleret, cuius prou-
identia regnū credi uoluit à se receptum. Edi-
ctum est deinde, ut quicumq; per atatem arma
ferre possent, ad certum diem regi presto adse-
sent. Estq; militaris multitudo in hunc mo-
dum distributa, ut decuriones centurionibus
parent, centuriones chiliarchis, chiliarchi
myriadum præfectis. Inde ad periculandas
imperij uires septem principum (ex ijs, qui
uniuersa genti ante constitutum regnum præ-
fuerant) filios parentum manu insit interfici
iussit illi Imperium: etsi acerbum &
atrox, cum multitudinis metu, tum religio-
nis adæli: credere enim uulgo cæli numen
eiusmodi regni initij intersuisse, non regem,
sed Deum ipsum uiolenti arbitraros si illius
dicto minus obtemperassent. His fretus opibus
Canguista

Vetustio-
res Tar-
torū mo-
res.

Canguista
primus Tar-
tarorum
rex.

Militæ or-
dinatio.

plurimum reuerentis exhibent: his primum lac omnis iumenti ac pecoris offerunt: & antequam quicquam uel bibere, uel comedere incipiunt, partem apponunt: quodcumq; animal ad esum maclant, illius cor in scypho per integram noctem appositum mane coquunt, & comedunt. Venerantur etiam & sacra faciunt Soli, Lunæ, & quatuor elementis. Chiam præterea Regem & dominum suum filium Dei existimantes, religiosissime adorant, sacrificant, & tantam illi tribuunt, ut digniorem in toto mundo, non esse credant, nec aliquem alium nominare patiuntur. Ceteros homines ad hoc hæc gens contempit, & se prudentia & bonitate excellere putat, ut alloqui fastidiat, & a se explodit. Papam Christianosq; cunctos canes appellant, & idololatrias, quod lapides & ligna adorent, ipsi maleficis artibus intenti, somnia obseruant: Magos habent, qui ea ipsi interpretentur, & ab idolis responsa petant, & accipiant. Deum enim cum illis loqui persuasum habent, & propterea ex oraculo uniuersa faciunt. Tempus & præsertim lunationes obseruant: nullam rem præ alio aut singulari festiuitate aut abstinentia colunt, æqualiter omne habent. Tanta auaritia & cupiditatis sunt, ut ubi quispiam aliquid uiderit quod habere desiderat, si illo potiri cum uoluptate possessoris non possit, dummodo Tartari non sit, ui rapit: ex præcepto & instituto regem licere

Chaa regem filium Dei credentes Tartari adorat.

Auaritia Tartarorum infantianda.

licere arbitantes. Quum tale mandatum à Canguisla, Chiamq; primis regibus habeant, quod quicumque Tartarus aut etiam Tartari feruus equum, hominem, siue uirum, siue mulierem, in uia repererit literas aut conductum regium non habentem, cum sibi uendicet, & pro suo, perpetuo utatur. Pecunias indigentibus commutant, sed pro grandi & intolerabili usura, unum denarium de decem singulis mensibus accipientes, & de usura usuram, si dilata fuerit. Tributarios suos tantis tributis, tantis exactionibus molestant, & aggregant, quantis nulla alia gentes unquam suos exercuisse leguntur. incredibile relatu est: capiunt semper, & ut domini omnium extorquent, nihil retribuant. Mendicantibus elemosynam etiam denegant. in hoc laudantur quod prandio aut eamne superuenientes uolentes comedere non excludunt aut repellunt, sed inuitant, & quibus uestuntur misericorditer communicant. Fratres autem immundissimi sunt, utpote qui mensas, ut dictum est, manibus non operant, manutergis non utantur, quum manus non lauent, non corpus, non uestimenta: panem neque edant, neque conficiant: olea non edant, non legumina, sed tantummodo omnium animalium carnes. Canum etiam & cattorum, equorum ac grandisculorum murium. Captorum inimicorum corpora, ad crudelitatem suam ostendenda, & uindicandi desiderium, ad ignem quando

Vsurarij Tartari.

Crudelitas Tartarorum infantianda.

quandoque assant, & ubi plurimi comesuri conuenere, denibus (suporum adinstar) dilanant, atq; absument, eorum sanguinem etiam ad hoc prius collectum crateris insusum epotant. Lac iumentinum aliis ipsis potus est. Vinum apud eos non nascitur, aduectum, sicut ceteri homines, auidissime bibunt: alter alterius pedunculos comedunt de capite uel aliunde extrahentes, & dicunt, Sic inimicis nostris faciam. Scelus magnum habetur si cibi aliquid aut potus perire permittitur. Ideoq; ossa, nisi medulla prius excepta sit, canibus nequaquam proijciunt. Nullum animal ex nimia tenacitate comedunt, & absument integrum & sanum, sed quando mutilatum fuerit, experitq; iam aut senectute, aut aliqua alia pernicie, languescere. Mulium frugales sunt & in paucis minimisq; contenti, bibunt mane unum uel duos scyphos lactis, & interdum toto die aliud nihil bibunt aut comedunt. Vestitus tam uiri quam mulieres serè uno induuntur, uiri mitris caput obtegunt non multum profundis, obusis ante, retrò caudatis unius palmi longitudine, pari latitudine, que ut capiti adhercant, & ne à vento quidem deturbentur, iuxta aures insutas fascias habent, quibus submento conuectantur. Famine coniugata canistro quodam rotundo teguntur, unius pedis & semis longitudine, in summitate instar doli plano, diuersicolori serico, aut pictis pannonum plumis circum

Vestitus
Tartarorū

circumornato, gemmis ad hæc & plurimo auro, cetero corpore, ut queque diues est, ita uelantur, potentiores purpura, & serico: quemadmodum carum uiri. Tunicas portant miro modo formatas, fissura earum in sinistro latere, à quo induuntur & exiuntur, nodulos quatuor aut quinque habet, quibus clauditur: uelimenta que in astate gerunt, nigra sunt communiter omnia: qua in hyeme, pluuiosisq; temporibus alba, infra genua non descendunt, pellicis uelibus, quibus maxime utuntur, pilos non occultant & carni applicant, ut nos, sed corium, pilos propter decorem uidendos præbent. Virgines à non coniugatis ac ille à uiris discerni facile nequeunt, quod indifferenter serè omnes à uiris & habitu & gestu similes. Femoralibus eque omnes utuntur. Bellam iniri brachia, que nuda habent, quidam ferreis laminis circumdant, corrigijs quibusdam concatenatis, quidam multiplicato corio, quo etiam caput obmuniunt. Scutis uti nesciunt, pauci quoque lanceis & longioribus Gladijs. Enses habent, brachiali longitudine ab una parte fastigiatos, quibus pugnantes arma, à latere percunt. Equites sunt agiles, sagittarumq; scientissimi. Is omnium fortissimus censetur, qui & imperij obseruantissimus est: sine stipendio militat, gens in prælijs & rebus gerendis solers, & ad omnia momenta rerum, imperiumq; obcundum præsto. Duces

Vnus pe-
nè uirotū
& mulie-
rum habi-
tus.

Bellica
Tartarorū
arma.

Principes bellum non intrant, sed procul stantes, suos acclamant, hortanturq;: & quid facto opus sit diligentem prospiciunt: liberos, uxores, & aliquando hominum imagines equis impostas exercitui addunt, ut maior, ac hosti terribilior magis appareat. Nec fuga turpis, si conducibilis sit, aut necessaria. Sagittarum dextrum brachium ab armatura exauunt: & tanta ut postmodum sagittas excutiant, ut nullum armorum genus sit illis non penetrabile. Turmatim pugnam capiunt, turmatim fugiunt, ubiisco sagittarum iactu sequentem a tergo hostem conficientes. Inde prognantium paucitatem conspicati subito in pugnam redeunt, homines, equosq; sagittantes uulnerant, ac tum maxime uincunt quem uicti creduntur. Quum regionem aliquam intradere ueniunt, diuiso exercitu ab omni parte innadunt ut eis occurrere non possit, ac nemo incolumem effugere, ita uictoriam semper in manibus habent. Illa superbissime utuntur, capti nulli parentes, non pueris, non mulieribus, non senibus, omnes promiscue occidunt, praeter artifices, quos ad opera sua reseruant: occidendos per centuriones diuidunt, seruo cuius ad interficiendos decem, plures, uel pauciores, prout numerus fert, assignantes: quibus omnibus bipenni, ut faes, machatis, cetera in terrorem hoc agant: quemque mellesum accipiunt, & capite subuerso, pedibus ad

stipitem

stipitem in medio caesorum erectum ita suspendunt, ut suos adhuc admonere & audire uideatur: pleriq; adiacentium corpora ipsa procedentes e recentibus uulneribus emanantem sanguinem ore excipiunt & ingurgitant. Nemi quantuncunq; etiam se obligauerint seruant fidem, quin in deditos eo modo, & multo grauius faciant. Iuuenulas mulieres in quam quisque incidit & quantuncunq; uult stuprari licet: abducuntur qua liberalioris forma sunt, atque in extrema omnium rerum penuria seruire perpetuo coguntur. Incontinentissimi enim omnium hominum Tartari sunt: nam licet uxores ducant quotquot uolant & sustentare possunt, nullusq; (excepta solummodo matre filia & sorore) ipsis aut consanguinitatis aut affinitatis gradus ad matrimonium contrahendum obslet, Sodomitici tamen ultra modum sunt: se non minus, quam Saraceni indifferenter & impune cum masculis, pecudibusq; & Sarracenis commiscetes. Aliquem quam sibi coniungunt, pro uxore non habent, nec dotem accipiunt, donec pepererit: unde sterilem repudare possunt, & aliam superducere. Hoc mirum est, quod licet mulieres multae uirum unum habeant, propter illum inter se non facile rixentur, cum tamen una alijs preferri soleat, atque iam cum illa, mox cum alia dormire: unaquaque autem suam stationem habet, unaquaque suam familiam: castissime

i 3 uiuunt,

Stratagemata Tartarorum.

Crudelitas Tartarorum ferina.

Sodomitici Tartari & Sarraceni.

In adulterio deprehensi tam uir quam mulier lege ipsa occiduntur. A re bellica seruiati uiri pecora in pascua ducunt, & custodiuunt, uenianturq; & se luctando exercent, aliud nihil agunt, mulieribus omnia committunt: his cura est & qua sunt uictui & que amictui necessaria procurare. Gens ipsa multas superstitiones obseruat: cultellum in ignem mittere, uel eo saltem attingere: carnes item ex olla cultello extrahere magnum nephas est: nihil etiam iuxta ignem securi fecerant, ne quocumque modo ledant, quem alius religiose uenerantur, & à quo omnia purificari debere persuasum habent. Flagello quo equus impellitur (calcaribus enim non utuntur) corpus aut brachia quietis gratia supraponere, aut flagello sagittas tangere, maxime deuitant. Inuenes aues non solum non occidunt, sed nec capiunt quidem. Fræno equum non uerberant. Os ossæ alio non frangunt. Cibum ac potum, præsertim lac, nemo profundit. In stationibus nemo mingit: quod si obstinatè aliquis faceret, absque misericordia occideretur. Si autem necessitas cogat, ut sepius fit, tentorium in quo factum est, & omnia que in eo continentur, purgari debent, tali modo: duos ignes, tres passus abinuicem distantes faciunt, intra quos hastas duas insigunt, iuxta quenque ignem unam statuunt. deinde cordula ab una ad aliam ducta, ac buccarum

Purgandi
per ignes
ratio.

intellecta

intellecta per medium illorum, ceu per ianuam, quacumque purificanda sunt iraducunt: mulieres due, quarum hoc interest, in alia parte stant, hinc atque hinc una, aquam inspergentes, ac carmina quedam submurmurantes. In conspectum regis nullus adueni, cuiuscunque dignitatis exislat, & quantacumque agere habeat admittitur, nisi purgatus prius. Qui limen tentorii in quo Imperator aut ducum aliquis moratur, pedibus calcet, in ipso uelut ignis interficitur. Præterea si aliquis morsum fecerit, quem deplurire non possit, cogenturq; eundem euomere, accurrunt illico omnes, & foramen sub statione faciunt, per quod extractum crudeliter necant. Multa alia sunt, qua pro inexpiablebus peccatis habent: ast hominem occidere, aliorum terram inuadere, res & bona aliorum contra ius, fasq; diripere, Dei præcepta negligere, pro paruo aut nihilo ducunt. In mundo quodam alio, quem tamen describere non possunt, se post hanc uitam æternaliter uicturos credunt, & meritorum suorum condigna præmia percepturos. Quum qui infirmari cœperit, & morti iam uicinus esse, hastam unam cum nigro panno tabernaculo, in quo decumbit, præfigunt, ut ab ingressu præteruentem auertat. Nemo enim hoc conspecto inuocatus intrare audeat. Postquam uero defunctus est, omnis illius familia conuenit, & funus extra tentorium in locum

Limen
tentorii
in quo
Imperator
aut ducum
aliquis
moratur,
pedibus
calcet,
in ipso
uelut
ignis
interficitur.

Æternam
uitam
Tartari
credunt

aliquem antea delectum clam portant, & fo-
uca lata profundasq; fatis facta, tentorium in
ea erigunt, mensam ferulis instruunt: atque
defuncti corpus prius preciosissimo habitu ue-
stitum ad eam applicantes, una omnes terra
Sepeliendi obruunt. Sepeliunt etiam cum eo iumentum unum,
Tartarotū & equus phaleratus unus. Potentiores in uita
tius. seruum unum eligunt, atque cauterio suo in-
ustum secum tumulari faciunt: & hoc ideo, ut
in alio mundo his utantur. Dehinc amici alium
equum accipiunt, & maclant, carnes com-
edunt, cutem forno repletam, atq; resuram qua-
tuor palis supra sepulchrum in defuncti signum
erigunt. Ossa in anime expiationem mulieres
comburunt. Cum cute potentiores aliud agunt,
in tenuissima lora illam discindunt, atque his
extensis per sepulchri circuitum terram deme-
ntiuntur: tantum nanque in alio orbe defun-
ctum sortiri credunt, quantum hic ab amicis
illi hoc corio admensum fuerit: Tricesimo die
luctum finiunt. Quidam Tartarorum Christia-
ni nominis, sed pessimi, parentes iam senio con-
Tartari pa fectos, ut citius moriantur, multa pinguedine
rentes ne-
dus obsecant, & inde defunctos comburunt:
canti. puluerem diligenter collectum, quasi preciosum
aliquid obseruant, illo cibaria sua quotidie con-
dicunt. Quae autem pompa, qua festiuitate
Tartari post regis obitum alium illi substituunt,
quoniam nesciam scribere, sed legere fortè ue-
rosiosum, paucis absoluaui. In locum in campis

aprium

aprium ad hocq; consuetum Principes, duces, Mos in re-
barones & omnis populus totius regni conue-
niunt: tum cum cui regnum aut ex successione,
aut electione debetur, in thronum aureum col-
locant, atque procedentes unanimi uoce, &
excelsa omnes in hunc modum acclamant: Ro-
gamus, uolamus etiam, & praecipimus ut do-
mineris nobis. Respondet ille: Si hoc à me uul-
tis, necesse est, parati sitis quicquid preceperis.
facere: quum uocauero, uenire: quocunq; mi-
sero, ire: quocunq; occidi iussero, id inre-
pidos facessere, & totum regnum in manus no-
stras statuere atque committere. Ubi respon-
derunt, Sanus: inquit rursus, Ergo oris mei
sermo, de cetero gladius meus erit. fit applau-
sus à populo. Principes interea ipsam e regio
solio exceptum supra filtrium in terra sitratum
humiliter sedere faciunt, ita alloquentes: Vide
sursum & agnosce Deum, ac respice filtrium
in quo sedes deorsum: si bene administraueris,
ad uotum habebis omnia: Si autem male, adeo
rursus humiliaberis, spoliaberisq;: ut ne exile
hoc filtrium, in quo sedes, tibi relinquatur.
quo dicto, charissimam uxorum adiungunt,
& ambos cum filiro eleuantes, hunc: omnium
Tartarorum Imperatorem, illam Imperatri-
cem salutant. Adsum tum mox ab omnibus
gentibus, quibus imperare habet, dona. Ad-
sunt & quacunq; Rex defunctus reliquit, de
quibus nouus Imperator unumquemque prim-
cipum

Regū po-
testas no-
tatur.

cipum donat, cetera sibi seruari precipit, & cum hoc comitia dissoluit. In eius manibus seu potestate omnia sunt: nemo potest, auctiq; dicere, hoc meum est, uel illius est. Nemo commorari in aliqua terre parte debet, quam in assignata. Imperator ipse ducibus assignat, duces millenarij, millenarij centenarij, centenarij decanis, decani ceteris. Sigillum quo utitur ita inscribitur: Deus in caelo, & Chuichuth Cham in terra: Dei fortitudo, & omnium hominum Imperator. Quinque maximos & robustissimos exercitus habet, quinque duces, per quos omnes, qui obsistant, expugnat: aliarum gentium legatis ipse non loquitur, nec etiam in conspectum admittit, nisi tam ipsi quam munera (sine quibus uenire praesertim non debent, nec possunt) a mulieribus quibusdam ad hoc deputatis prius purgati fuerint. per medias personas respondet, quibus quando & quandiu loquitur (quantumcumq; magni sint) flexis genibus auscultare debent, & ita attendere, ut ne a uerbo quidem aberrare. Nemini enim licet imperatoris uerba mutare: Nemini late ab illo sententia qualicumq; modo contraire. In publico is nunquam bibit, neque aliquis Tartarorum princeps, nisi prius cantetur ei, aut citharizetur. Potentiores quum equitant, umbella qua longiori haste imposta iuxta eos portatur, obumbrantur: quod & mulieribus eorum fieri dicunt. Et tales Tartarorum

Sigillum
imperatoris
Tartarorum.

Imperator
Tartarorum
per se non
respondet.

Potentiores
Tartarorum
quum equi-
tant obum-
brantur.

orum genti mores anno ab hinc ducentesimo erant, hi uiuendi ritus. Georgiani quos Tartari eodem fere tempore deuicerunt, cultores Christi erant, ritum Græcorum seruantes, Persis vicini: longo terrarum tractu à Palestina ad Caspios usq; montes eorum dominium extendebatur. Episcopatus decem & octo habebant, & catholicum unum, id est, episcopum uniuersale, qui loco patriarchæ erat. Antiocheno patriarchatu ab initio subiecti erant, bellicosi homines: rasuram in capite faciebant, clerici rotundam, Laici quadratam. Mulieres eorum quedam equestris ordinis erant, & ad prælium doctæ. Georgiani ordinatis iam aciebus in pugnam ituri repletam optimo uino pugillarem cucurbitam epotare solebant, & aduersarios postea animosius adire. Clerici usura & Simonie libere uacabant: cum Armenijs mutuo & perpetuo odio persistebant: Erant enim & Armenij Christiani nominis populus antiquam, Georgians subactis, Tartari illos superauere: sed à fide, rituq; orthodoxæ ecclesiæ in multis discordabant. Diem natalis domini ignorabant, nullas festiuitates, nullas uigilias, nec etiam quatuor tempora obseruabant. Sabbato Pascha non ieiunabant, Christum eo die circiter uesperam resurrexisse asserentes. Omnibus sextis ferijs infra paschatu & pentecostes festiuitates carnes manducabant. Nil uinum ieiunabant, à septuagesima rum. quidem

Georgianorum
ritus.

Raduntur
in capite
georgiani.
Mulieres
ad bellum
edoctæ.

Armenio-
rum ritus.

Ieiunia
Armenio-
rum.

quidem incipientes ita stricte ut nec in quartis sextisq; feriis oleo, uino, aut piscibus uterentur: plus peccare existimantes, qui his diebus uinum biberet, quam cum, qui Veneris gratia lupanar subiret. die Luna penitus se ab omnibus cibis abstinebant, die Martis ac Iouis comedebant semel, die Mercurij & Veneris omnino nihil, Sabbatho uero & Dominico die esuabant carnes, & reficiebantur laute. Per totam septuagesimam exceptis sabbatis & dominicis diebus missarum officia nemo celebrabat, nec etiam sextis feriis per totum annum: per hoc enim uiolari ieiunium uolebant. Porro duorum mensium insantes, & quoslibet alios indifferenter communioni admitebant, aquam sacrificio non addebant cum lepore, uiso, corniculis, & huiusmodi sicut Greci, Iudaeizabant. In calicibus uitreis & ligneis celebrabant: quidam sine paramentis & sacerdotalibus uestimentis omnino: quidam cum diaconi & subdiaconi insula tantum operiri. Usura & simonia tan clerici quam laici, quemadmodum Georgiani, aequè studebant omnes. Sacerdotes quoq; diuinationibus & necromantia incumbant. Potationibus magis quam laici uacabant. Uxoribus ducant, sed post mortem alterius secunda coniugia utrisque prohibita erant. Adulterant uirò repudiare & aliam ducere licentiam episcopi dabant. De igne purgatorio penitus nihil

Sacerdotes Arme-
rioru uxo-
res ducen-
bant.

ingia utrisque prohibita erant. Adulterant uirò repudiare & aliam ducere licentiam episcopi dabant. De igne purgatorio penitus nihil

hil tenebant. Negabant etiam obstinate in Christo duas naturas fuisse. In triginta articulis à recto Christiana pietatis tramite eos aberrare Georgiani prodidere.

De Turcia, Turcarumq; moribus, legibus, & institutis omnibus. CAP. XI.

TERRA, quae nunc Turcia est, maiorem Turciae Armeniam ab ortu habet, excurretq; fines. ad Cilicium usque pelagus. Septentrionem uersus Euxino terminatur, ab Aicono Turquia dicitur. plures in ea prouinciae: Lycaonia, in qua Iconium caput gentis: Capadocia, in qua Caesarea: Isauria, ubi Seleucia: Licia, quae nunc Briquia: Ionia, quae Quiscum, ubi Ephesus: Paphlagonia, ubi Germanopolis: Lenecch, ubi Trapezus. Hoc quicquid est terra, quae hodie Turciae tenet nomen, non una gens inhabitat, sed Turcae, Graeci, Armeni, Saraceni, Iacobitani, Nestoriani, Iudaei, Christiani. Secundum leges & instituta plerumque uiuentes, quas Mahometus pseudopropheta Saracenis Arabiae genti anno salutis sexcentesimo atque undetrigesimo sanxit: uir dubium Arabes an Persa, utrunq; enim traditur. Pare malorum demonum cultore, matre Ismaelita, & ob id Hebraeae legis non ignara. distrahere puerum illi, ambiguumq; effingere, dum hic, dum illa suam uterque legem ingerit. Igitur utroque puer imbutus cultu, neutrum adultus recepit, quin homo callidus

Gentes
Turciam
incolentes.

Mahometi
parêtes.

dus

Ex duabus
legib⁹ Ma-
hometus
unam cō-
mentus.

Sarraceni
& Turcæ
quid de
Christo.

das atque uaser ingenio, inter Christianæ pietatis uiros diuinitimē uerſatus, rem perniciosam humano generi ex duabus legibus commentus. Hebræos aciebat impiè sacre, qui Christum natum ex uirgine inficiauerunt, quando id propheta, uiri præcipua sanctitate diuinoq; afflati spiritu, futurum cecinissent, expectandumq; multo antea prædixissent, contra Christianos stultè credere Iesum Dei amicissimum natumq; ex Virgine, opprobria & cruciatum à Iudeis perpeti uoluisse. Martinus Segonius Nonomontanus suo hæc de Christi regis nostri sepulchro memoria prodidit. Sarracenos & Turcas, ex antiqua Mahometi prædicatione ridere Christianæ gentis homines, qui id conditorium uenerabundi obseruent. Christum prophetam summum affirmantes, ex Dei spiritu, omnis terrene labis expertem, uenurum iudicem gentium: inficiari tamen uerum ipsius sepulchrum adiri, quoniam gloriosum corpus, diuino conceptum statu prorsus fuerit impassibile. Hæc Segonius, & alia in hanc sententiam, que à Mahometica gentis hominibus non magis impiè quàm stultè in nostros iactari soleant. His pseudopropheta quum suam gentem malis imbuisset, legem tulit, cui ne ab hominibus sane mentis quandoque iretur obuiam, abrogareturq; ut sordida & pestilenti, capitalem inscripsit pœnam, sanxitq; in suo

suo Alcorano, si quis de ea ausus esset disputare. Qua sanctione palam fecit nihil sinceri in ea lege esse, quam uelut mysterium quoddam texerit, uerueritq; tractari, ut quale esset id quod ferebatur, populus haud scire possit. Sergij Monachi Nestoriana impietatis uiri consilio & opera in illa serenda præcipuè usus. Hæc ut popularior esset, ex omnium gentium sectis aliquid assumpsit. Christum imprimis laudandum censuit, uirum fuisse affirmans sanctum & omni uirtute præstantem, eundemq; supra humanitatis fastigium ponere, nunc uerbum, nunc spiritum & Dei animam prædicans, uirginis utero natum: ipsam uirginem miris efferre laudibus, astipulari miraculis & Euangelicæ historia quatenus à suo non discrepat Alcorano. Euangelia ab Apostolorum discipulis corrupta esse dicebat, oportuisse per Alcoranum suum emendari: & Christiani nominis multitudini per hæc blanditus à Sergio uoluit baptizari: inde in aliorum studia concilianda cum Sabellianis negare trinitatem: cū Manichæis binariū in diuinis numerum ponere: Negare aequalitatem patris & filij cum Eunomio: spiritum sanctum creaturam dicere cum Macedonio: cum Nicolaitis multitudinem uxorū probare, & uetus testamentum, tametsi id quoq; diceret quibusdam in locis non carere uitio: prætexit his ambagibus incredibilem illecebram, qua facile uita capi-
tur,

De lege
Mahome-
ti disputa-
re capita-
le est.

Sergius
monach⁹.
Lex Maho-
meti ex se-
ctis mul-
tis menda-
cata.

Christia-
nis perque
Mahome-
tus blan-
ditus.

Voluptatum indulgentia. tur, remissis suæ genti *Peneris* & omnium uoluptatum habentis. Serpit pestis hæc propterea in gentes innumeratas, ut iam quædam pars hominum præ multitudine illa à uero aberrantium adhuc sit in officio. Ex hoc facile attendi potest quod Christo credui non Europa tota, *Mahometo* autem & illius maxima pars cum tota ferè *Asia* & *Aphricæ* *Sarraceni*, qui hæc pseudopropheta impietatem & delirium primi acceperant, eam *Arabie* partem incolebant, quæ *Petrea* dicta est, ubi uidelicet terra ipsa ab uno latere *Iudæe* inferta est &

Sarraceni unde appellati.

reliquo *Aegypto*, à *Sarraco* loco *Nabathæis* propinquo: siue ut ipsi uolunt à *Sara* *Abraæ* uxore appellati: unde legitimos se omnium mortalium solos diuinæ promissionis successores esse adhuc persuasum habent. *Apriculura* quidam uocabant & rei pecuaria, maior autem pars militia: & ob id ab *Heraclio* ad *Perficum* bellum stipendio conducti, quum se ab illo post consequutam uictoriam fraudari cognouissent, ira & ignominia accensi *Sarraceni* *Mahometo* duce & monitore in *Syriam* secedentes *Damascum* occupabant, ubi copiis & comætu aucti *Aegyptum* petebant, quæ subacta *Perfidem*, postea *Antiochiam*, & hinc *Hierosolymam*: adeo potentia & fama in dies eorum res exercebant, adeo in dies augmentabantur, ut nihil amplius ipsis resistere posse timeretur: quum *Turca* fera & crudelis

Rerū Sarracenorū incrementa.

Turcæ qualis gēs & unde progressa.

Syth

Sythica gens ex *Caspjjs* montibus à finitimis pulsata iam per *Caucasas* portas in minorem *Asiam* primo, postea in *Armeniam*, *Mediam*, ac *Perfidem* descendentes, ut & armis omnibus sibi subiugarent. *Sarraceni* igitur his uis uis imperij fines defendere obuiam processerunt, sed quia ipsis impares erant in breui ad eam desperationem adducti sunt, ut *Mahometi* fide ab his recepta, passi sint eos in *Perfide* secum regnare: ut nescias utra gens maiorem fecerit *Ituram*, quæ tanto regno cesserit: an que eam sibi pestem inculcari passa sit regnandi cupiditate. unius itaq; fidei uinculum ita utranque gentem copulauit, ut *Sarraceni* pro *Turcis*, & contra *Turca* pro *Sarracenis* indiscreta appellatione aliquandiu uocati sint. Nunc ut uideo *Turcarum* nomen inualuit, altero abolito. Non unum apud hos equitum genus in usu. Sunt *Thimareni*, qui stipendiarij interpretantur, ad octoginta millia: hi *nicos*, nullus, castella, ut quisq; meritis est, Regis indulgentia possident stipendij loco, præstoq; sunt *Sensacho*, duci uidelicet eius pronuncia, cui attribuiti sunt. In duos hodie diuisi sunt exercitus, *Asiaticum* & *Europæum*, ductu inde maiorum ducum militaturi, quorum hic *Asia*, ille *Europæ* præsidet. Hos *Bassas* gentili lingua appellant. Sunt & *Aconizæ* fatales dicti, hi sine stipendio militant, semperq; agmen præcedunt prædabundi, quintam præda partem regi de-

Turcæ & Sarraceni in unum conflui.

Militia Turcarū ex quibus constat.

Bassæ exercitus Turcarum.

Aconizæ milites factales.

Charippi
equites il
lultres.

Spahi &
Soluphta-
ri Regij sti
patores.

Peditum
Turcarū
triplex or-
do.

bent, manubiarum nomine: sunt hi circiter
quadraginta millia. Abijt tertium genus in
Charippos, Spahiglanos, & Soluphtaros. pra-
stantissimi horum Charippi equestris dignita-
tis illustres, & circa regem frequentes oclm-
genti numero ex Scythijs Persijsq; neq; alio ge-
nere hominum lecti in conspectu regis insigni-
ter, quam opus est, dimicant. Spahi & Solupht-
tari sunt, qui ab initio ad turpem usum, pueri
adhuc, apud Regē suere, mox adulti Regis in-
dulgentia uxorem ducūt, auctiq; dote coniugis
& stipendio plurimum oratorum utuntur of-
ficio. Regis latus dextra leuaq; stipantes inter
eundem. Ad praefecturas & ceteras dignita-
tes ex hoc ferē ordine leguntur. Mille sunt &
trecenti numero. Triplex in peditibus ordo. In-
nitari hi impuberes adhuc ex toto imperio le-
guntur a conquistatoribus, aliquandiu militari
disciplina instruantur, sub magistro in pu-
blicis gymnasijs, mox militia ascripti amicum-
tur breuiori ueste, & pileo albo, ac sursum
uersus erecto: arma, scutum, ensis & arcus: hi
castra munium, urbes oppugnant, suntq; ad
viginti millia, & amplius. Secundi sunt ordi-
nis. Asappi, leuis armature pedites, ense, scu-
to, & longiore hasta instruantur, rubro pileo
a Tanizarijs discreti hostium equos in praelio
confodiunt: horum numerus ad belli magnitu-
dinem accommodatur, minimum quadraginta
millia, cum rege proficiscuntur: his stipendium

cum

Regius
exercitus
ducenta
millia.

Regius
Turcarū
in re mili-
tari peri-
tia.

Soli Tur-
caē legiti-
mē mili-
tant.

Regius exercitus ad ducenta armatorum millia. Caterum peditum turba sine stipendio volun-
tariorum, aut euocatorum, suntq; his Calones
mixti, Lixa, fabri lignarij, & qui pugnantibus
necessaria ministrant: sternunt vias, per
loca ardua & abrupta: pontes fuminiibus aut
stagnis imponunt, aggeres in hostes erigunt,
ceteraq; ad expugnationes urbium utilia ex-
pediunt. Comitantur castra Numularij, Tra-
pezita, inslitores, atq; aliorum id genus homi-
num impens colluio, ne quid desit eorum, quae
humano usui conducunt. Sed nihil est quod in
ea gente magis mirari possis, quam celeritas in
agendo, in periculis constantia, obseruatio im-
perij: ad minima delicta capite plectuntur:
profunda & uorticosa tranant fumina, ab-
ruptos superant montes, iussi per aqua & ini-
qua eunt precipites, non uita sed imperij memo-
res, peruigily, inediaq; tolerantissimi: nulla
ibi seditio, nullus tumultus: fientiu non cla-
more utuntur in praelio: in castris noctu tam
pertinax silentium, ut pariantur captiuos di-
labi, ne tumultus excitetur aliquis. Hi ex omni
mortalium numero hodie legitime militant, ut
nemini mirum uideri possit, quid sit, quod res
eorum tantum ad hunc diem creuerit, quan-
tum ducentesimo ab hinc anno nullius alterius
genus: possitq; uerē dici, esse id genus hominū
inuisum, nisi aut lue aut peste aliqua teter-

k a rima

rima, aut domestica discordia uincantur. *Restitutus quo milites uiuentur honestissimus est, nihil indecentia, nihil inhonestatis omnino habens. In fellis ac frenis nulla curiositas aut superfluitas est. Armis indutus eorum nemo incedit, nisi quem pugna inestet. arma post eos in sarcinis deferuntur. Vexillis non utuntur, sed lanceis, ex quarum summitate quedam diuersicoloria fila dependunt, per que singuli ducum à suis internosci ualeant. Tympano tamen & fistulis ad conuocandum concitantur; ad pugnam utuntur. Registrario, qui magnatum unus est, defuncto bello presentari omnis exercitus debet, tum ut, qui, & quot bello amissi sint cognoscatur, quem ut in illorum locum alij scribantur. Pro militibus in omnibus congregationibus & conuiujs orant, sed multò magis pro communi patria causa cæsis: felices beatosq; eos appellantes, quòd non domi inter coniugum, filiorumq; lamentationes obierunt, sed foris inter hostium fremitus hastarumq; fragorem. Maiorum suorum uictorias describunt, descriptas cantant & extollant: multum enim militum animos per hoc exercitari existimant. Domus & cætera ædificia, sub quibus habitare solent, de lapideis & terra uulgo sunt, pauca de lapidibus: solorum magnatum domus, balnea & Deorum templa ex his uulgo constructa: quamuis & plebciorum quidam locupletes ad eò sunt ut exercit*

Vexillis non utuntur Turcæ.

Tympano & fistulis etiã Turcæ utuntur.

Pro militibus & cæsis suis Turcæ orant.

Maiorum uictorias Turcæ de cantant.

Humiliter Turcæ ædificant.

exercitum armare expedireq; integrum unius possit: sed quia frugales sunt, & omnem sumptum deuitem, humilitatem deligant: uoluntariam hanc pauperiam, & rerum suam patienter ferunt. Ob hanc etiam causam pieturas abijciunt, imaginum sculpturas sic abhorrent, sic detestantur, ut Christianos, qui eis tantum detestentur idololatræ uocent, & in ueritate esse contendant. Sigillis in literis, siue regis aut cuiuscunq; alterius fuerint, nullis utuntur, nullis signis obmuniunt: fidem habent statim ubi solummodò mentis nomen audierint aut scribentis stylum inspexerint. Campanarum usus apud eos nullus, nec etiam Christianos inter eos habitantes habere ac ui permitunt. Pro pecunia aut aliqua alia re non ludant, ludere repertos ignominijs multis et probris afficiunt & prosequuntur. Ad sedendum secomum, sedile aut aliud fulcimentum nemo cuiuscunq; dignitatis conditionis ue existat requirit, sed decentissima quadam & membrorum & uellium compositione super terram puerorum more recumbit. Mensæ supra quam uescuntur ut plurimum è corio bubulo parata est, aut ceruino non concinnato & adhuc hirsuto rotunditatem habens, quatuor uel quinque palmarum latitudinis circulos multos per circuitum infutos ferreos, quibus quum corrigia inducta sunt, instar burse clauditur, expanditur, & portatur. Domum, ecclesiam aut alium

Christiani idololatræ à Turcis habentur. Sigillis literas Turcæ non rotorant.

Sedibus & scamis Turcæ nõ utuntur.

Mensæ Turcarum de corio est.

locum in quo sedendum est, nisi difcalceatus, nemo intrat, quum inhonestum indecorumq; male habeatur, ut calceatus quis sedeat, quare calciamento quodam utuntur, quod facile & deponi potest & recipi. Locus in quo vel domi vel in ecclesijs sedetur, stratus tegetibus laneis est, aut scirpeis: habentur quoq; interdum propter locorum humilitatem, & immunditiam tabulata. Vestimentis utuntur tam

Vestimēta Turcarū fluxa.

uiri quam feminae satis largis & longis, in anteriori parte aperti, quo honestius curuati natura opus perficere calareq; possint. Multum enim in egestione cauetur, ne meridiem uersus, quo orantes se uertere solent, faciem conuertant. Multum etiam ne ab homine quopiam conspecti turpitudinem suam ostendant. Curuati etiam quemadmodum apud

Viri curuati minungunt.

Vinū non bibūt Turcæ.

nos mulieres mūclurunt: nam si stando quispiā mingeret, pro stulto aut haretico ab omnibus haberetur. A uino, quoniam peccati & omnis immunditici seminarium sit, ex lege abstinent, uuas tamen comedant, & mustum potant. Abstinent se quoq; a carne & sanguine suillo, nec nō ab omni morticino, reliquis comestilibus cunctis uescentes. Diem Veneris ab omni labore feriati tanto studio & religione colant, quanta nos dominicam, aut quanta

Cato suilla & omne morticinum uitatur.

Dies ueneris Turcis sacra.

Iudæi sabbatum. In singulis ciuitatibus ecclesiastica una principalis est, in qua eo die post meridiem conueniunt omnes, atq; oratione solentur

uiter peracta, predicatio fit. Vnum Deum confitentur, qui nullum sibi uel similem habeat, uel equalem, cuius propheta fidelis Mahometus sit. Quinquies in die Saraceni omnes orare tenentur, facibus ad meridiem uersis: hoc antequam faciant, perfectissimam corporis munditiam habere, culum, ueretrum, manus, brachia, os, aures, nares, oculos, capillos, ad ultimum pedes etiam decentissimè lauare, presertim post coitum & egestionem, nisi aprotauerint, uel in itinere fuerint. Si uero aqua eis ad hoc desit, quod tamen contingere raro aut nix potest (quod in omnibus ciuitatibus continua balnea ad hoc habeantur) puluere munde & recentis terre perficiunt: ante ablationem hanc, pollutus quacumq; pollutione loqui secum, aut se etiam uidere, quantum possibile est, permittit neminem. In quolibet anno mensis integrum & hebdomadam strictissimè ieiunant, interdiu nec comedentes, nec bibentes quicquam: nec etiam se mulieribus commiscientes, post Solis autem occasum ad usq; sequentis diei exortum cibus, potibus, ac Veneri ad placitum indulgent. In fine ieiunij & postea uerum sexagesimo die Pascha celebrant, in memoriam Arietis Arabæ ostensi in sacrificium filij loco: noctisq; cuiusdam in qua Alcoranum de caelo datum existimant. Semel quotannis etiā ad domū Dei, que in Mecha est ire Saraceni omnes debent, tum pro-

Quingēs in die orare Turce tenentur ridi uersus, loti corpore.

Continua in omnib⁹ ciuitatib⁹ balnea.

Ieiunia Turcarū.

Pascha Turcarū.

Doctus Dei in Mecha.

pter professionem suam recognitionis, tum annuos honores Mahometo persoluendos, cuius sepulchrum ibi obseruatur. Religionem seu sectam suam abnegare Sarraceni neminem cogunt, nec istud alicubi persuadere conantur: quantum Alcoranus precipiat, ut aduersarios prophetasq; eorundem perdant, & omnibus modis persequantur: unde fit ut in Turcia omnium sectarum gentes habitent, & quaeque, ut solet, suo Deo sacra faciat. Sacerdotes praeterea eorum à communi populo non multum differunt, nec à priuatis adibus ecclesiae. Alcoranum scire sufficit & quae ad orationem cultumq; legis pertinent: meditationibus, literarumq; studijs minime uacant. Non enim ecclesiarum aut animarum aliquot cura occupati sunt, sacramenta nulla habent, reliquiarum, stercorumq; uasorum, & altarium nulli obseruatio, sed uxoribus, liberis, ac ceterae familiae intenti, agriculturae, mercaturae, uenationi, & similibus studijs, quibus uictus quaeritur & uita sustentatur, quemadmodum laici ceteriq; incumbunt: nihil est ipsis facere illicitum, nihil prohibitum: à seruitute, ab exactionibus immunes sunt. honoris plurimum ab omnibus percipiunt, ut qui legis ceremonias sciunt, ecclesijs praesideant, & alios docere possint, Gymnasia multa & magna habent, in quibus ciuiles leges à Regibus laici pro regni administratione defensioneq;

Sacerdotes Turcarum.

Gymnasia Turcae multa habent.

plurimi

plurimi docentur, quorum dein quidam ecclesiasticis, quidam secularibus officijs praeficiuntur. Sunt etiam in ea secta multi & uarij religiosi, quorum quidam in memoribus & solitudinibus uitam uillatim ducentes hominum commercia (fugiunt, quidam in ciuitatibus hospitalitatem exercentes peregrinos pauperes ad hospitium saltem recipiunt, si non habeant quo reficere possint, ex mendicitate enim & ipsi inuim: alij per ciuitates uagantes in utribus quibusdam bonam atque semper recentem aquam portant, quam cuiq; petenti bibendam uliro offerunt, pro quo pietatis officio, si quid ipsis porrigitur accipiunt: cupiunt nihil, tantam religionis ostentationem in dictis & factis, in moribus & gestu praeferentes, ut non homines sed Angeli credi possint: signum quoddam quisque perit per quod cuius professionis sit internosci habet. Iustitia Sarraceni seu Turcae exactores strenuissimi sunt: qui hominis sanguinem suderit paripara semper plectitur. In adulterio deprehensus cum adultera absq; misericordia, absq; mora lapidatur. Est etiam fornicarijs sua poena expressa: octingentos flagelli ictus seu uerbera tolerare debet, qui praesentis fuerit. Fur prima & secunda uice deprehensus totidem na. ictibus flagellatur: tertia, manu truncatur: quarta, pede. Qui damnus alicui infert, pretio aestimato satisfacere compellitur. In

Religioforū Turcarū fama lia.

Iustitia Sarracenorum.

Adulterorū poena.

Furū poena.

ks posses

possessionibus repetundis ut pecuniam testibus comprobetur, lege sancitum, utq; negator iuramento sese expurgat. Testes nullos nisi ualde idoneas probatasq; personas, & quibus sine iuramento credi possit admittunt. Inquisitores per regionem multi etiam constituti sunt, qui orationum ad quas tenentur, negligentes indagatos talibus quidem adficiunt ignominij: tabulam unam cum pluribus caudis uulpinis illorum collis appendunt, & hinc inde per totam ciuitatem trahentes non dimittunt donec se certa pecunia absoluant. Extra matrimonium nemini, qui ad prouectam etatem iam peruenit, uitam agere licet. Uxores autem ducere legitimas quatuor possunt, et demptis matribus & sororibus quasunque uolunt: nulla sanguinis habita ratione: illegitimas uero quotquot placuerint, & enutrirı ualeant. Filij tam ex his, quam ex illis suscepti haeredes in patris bonis aequaliter habentur. Hoc tamen seruato, quod duae filiae filio uno coquantur. Coniuges duas aut plures non in una domo, nec etiam in una ciuitate habent, ob in- ges contentiones carum, atque inquietudines sed in singulis ciuitatibus singulas. Libertatem uiri eas tertio repudiandi habent, tertio uero recipiendi. Repudiata uero a quo uiro suscipiantur, si lubet, permanere possunt. Haec in Sarracena uelitu honestissima sunt. In capite matris u uultu uelut ipsi superpositis, ita, ut decen-

Uxores
Turcae
quatuor
ducunt.

Repudiū
apud Tur-
cas.

Mulier
Sarracena
u uultu uelut
ipsi superpositis,

ter hac inuoluta, una uel extremitas a dextra aut sinistra capitis parte dependeat, quae, si domum exire, uel in domo in uiuorum conspectum prodire debeant, sine mora totam faciem praeter oculos uelire possint. Nunquam audet foemina Sarraceni ubi uiuorum congregatio est apparere. Forum adire, uendere aliquid aut emere omnino foeminis illicitum. In ecclesia maiori locum a uiris longè remotum habent, & adeo oclusum, ut nemo introspicere possit, nec aliquo modo intrare. Quem tamen non omnes, sed magna uero soliam uxores, & nunquam alia quam die Veneris ad unicam orationis meridiane horam, quae apud eos, ut dictum est, solennis est, intrare debent. Colloquutio uiri & mulieris in publico adeo rara est, adeo praeter consuetudinem, ut si inter eos per annum integrum morarieris, semel uix uidere posses. Virum apud mulierem in aperto sedere, aut equitare cum aliqua, pro monstro duceretur. Coniugati mutuo, alijs uidentibus, nunquam lasciuunt, nunquam rixantur, quum nec uiri erga mulieres grauitatem unquam remittant, nec mulieres erga uiros reuerentiam. Magni domini, qui apud suas perpetuo esse non possunt, ad eorum custodiam deputatos Eunuchos habent, qui tanta custodia illas obseruant, & tuentur, ut praeter maritum impossibile ulli uiro sit eas alloqui posse, impossibile ipsas posse praeruaricari.

Eunuchi
mulierib⁹
deputati.

ricari. Postremum Mahometo, legibusq; ipsius fidei tantum Saraceni tribuunt, ut illas seruantibus eternam beatitudinē certissimē promittant: Paradisum uidelicet deliciarum, horum dulcibus & amantissimis aquis quaque uersum irriguum sub puro & temperato celo constitutum, in quo quicquid uelint habituri sint: omnium serculorum genera ad saturitatem, serica atq; purpurea indumenta, adolescentulus ad nutum speciosus, cum aureis argenteisq; uasis, Angelos pincernarum more in aureis lac, in argenteis uina rubra uberim propinantes ministros. Contra non seruantibus infernum committuntur interitumq; sempiternum. Hoc etiam credunt, quod quamuis scunq; quis criminibus obnoxius, si moriturus tantum deo credit & Mahometo, saluus fiat.

De Christianis, eorumq; origine & ritibus.

CAPVT XII.

Causæ
natiuitatis
Christi.

Christus Iesus dei patris omnipotentis uerus & eternus filius, secunda in sancta indiuidua equali perpetua trinitate persona, incomprehensibili & a seculo abscondito consilio, atq; mysterio, anno ab hinc millesimo quingentesimo uigesimo, ut miseris, & infelices homines in primis parentibus Adam & Eua per inobedientia peccatum eheu lapsos, & ob id multis seculis celesti patria exclusos erigeret, eoq; reduceret: ac detrusorum spirituum uictiosorem ruinam, ad quam sup-

plendam precipue cretti fueramus, aliquando in coloris foret: Sancti spiritus cooperatione in Iudæa a uirgine Maria de progenie Dauid homo conceptus, & natus est. Tricesimo uite sue anno usque in tricesimum quartum: quo ex Iudeorum inuidia cruce affixus perijt, Iudæam omnem percurrens, Iudæos primum, deinde alias gentes ab antiqua Mosaica lege, ab idolorum profana cultura ad nouam suam institutionem adhortatus est, Sequaces quotquot habere potuit discipulos appellauit: Ex quibus duodecim selectioribus post mortem suam, cum (ut predixerat) uerum uisus apparuisset, commisit: ut apostolorum siue legatorum nomine, in orbem uniuersum irent: & quæcunq; ab eo didicissent uisissentq; creature omni predicarent. Symon Petrus, cui ecclesie sue regimen principatumq; diu antea post se suscipiendum tradiderat, quem post sancti spiritus preceptionem cepit, alij ad alias terre oras, ut foriiti & iussi fuerant, ad predicandum diuersissent, primum Antiochiam uenit, ibiq; ecclesia cathedram primariam constituens, cum alijs apostolis, qui sepius ad eum uenerant, concilium celebrauit: in quo inter cætera Christianos a Christo deinceps dici decretum, qui illius dogma orthodoxamq; pietatem amplexi uerentur. Romam deinde sede primaria translata, pro maximo ipse, & successores sui semper

Maria uirgo Christi mater,

Christi sequaces discipuli uocati.

Petrus ecclesie christiane princeps.

Antiochia prima ecclesie sedes.

A Christo christiani appellati.

habuere

Christiana religio
à quibus
sumpta.

habuere negotio, rudem & incultam adhuc
Christi sui sectam, eamq; professos aliquo bo-
no ordine & gubernatione ex *Mosaiica* lege,
quam Christus non solucere, sed adimplere uen-
nisset, ex *politijs Romanorum, Græcorum,*
Aegyptiorum, aliarumq; gentium sacris
& profanis ritibus, legibus, moribus: ex
saluberima in primis Christi Iesu doctrina,
& sancti spiritus inspiratione cultiores facere.
Rem aggressi, quemadmodum non solum apud
Hebræos, sed alias etiam gentes, diuisos uide-
derint homines in sacros & profanos, &
tam his quam illis pulcherrima ordinationes
suos gradus, suas dignitates. Esse monar-
cha morbis uniuersitunc *Romanum Impera-*
torem, esse consules, esse paruitios, qui & se-
natores ad arbitrium quorum omnia ordina-
rentur, esse per terram reges multos, duces, co-
mites, praesides, praefectos, suffectos, tribunos
militum, tribunos plebis, praetores, primipi-
los, centuriones, decuriones, quaterniones,
duumuiros, quæstores, adles, ianitores, scri-
bas, lectores, & priuatos homines utriusque
sexus multos. In deorum uero templis Regem
sacrificulam esse, archistamines, protostamines,
flamines, sacerdotes. Pari ordine apud *He-*
bræos in sacris summum Pontificem esse, mi-
nores sacerdotes, leuitas, nazæros, luminum
extinctores, exorcistas, ianitores siue aditus,
& cantores. Apud *Græcos* chiliarchos, heca-
tomarch

Romana
politia.

Hebræorū
ciuitas.

Græcorū
admini-
stratio.

tomarchos, pentacomarchos, decarchos, pen-
tarchos. Esse præter eos quoque tam apud hos,
quam illos diuersos & uirorum & mulierum
religiosos conuentus multos, *Saducæos, Es-*
sæos, Phariseos apud *Hebræos*: *Salios, dia-*
les, uestales apud *Romanos*. Cōsensere sanctissi-
mi apostoli omnes, ut *Petrus* & qui ei in *Ro-*
mana sede succederent, in perpetuum *Papa*
tanquam pater patrum, uniuersalis, aposto-
licus, sanctissimus, & summus pontifex di-
ceretur. Ecclesie catholicae *Rome* tanquam
monarcha *Romanus* Imperator, orbi uniuerso
praesideret. Consules quorum semper duo erant
aquarent in ecclesia patriarcha quatuor, *Con-*
stantinopolitanus, Antiochenus, Alexan-
drinus, & Hierosolymitanus, senatores *Car-*
dinales exprimerent. Reges qui tribus ducibus,
Primates tribus archiepiscopis imperantes de-
signarent, archiepiscopi seu *Metropolitani*
ducibus compararentur, quod uelut illi plu-
ribus Comitibus, sic ipsi episcopis mandarent.
Episcopi Comitum similitudinem exprime-
rent. Coepiscopi siue episcoporum uicarij praes-
sides, praefectos praepositi. Tribunos militum
archipresbyteri redderent. Tribunos plebis
cancellarij, praetores archidiaconi. Centurio-
nes decani. Decuriones presbyteri parochi.
Aduocatos sacerdotes alij. Adiles diaconi.
Quaterniones subdiaconi. Duumuiros exorci-
sta. Quæstores hostiarj, anla ianitores lectores,
cantores.

Ro. pont.
Papa uo-
catus.

Quatuor
patriar-
chæ.

Primates.
Archiepi-
scopi.

Episcopi.
Coepisco-
pi.

Archipre-
sbyteri.

Cæcellarij.
Archidia-
coni.

Decani.
Presbyte-
ri.

Diaconi.
Subdiaco-
ni.

Exorcistæ.
Hostiarj.
Lectores.

cantores.

Acolythi. cantores, siue poëtas. Acolythi scriptores aut
ceroferarios presentarent. Eos omnes commu-
ni appellatione clericos, à clericos, id est, sorte
qua ex populo primum in dei sortem elige-
bantur, uocari uolere. Septem tamen, quos

adhuc Romanus pontifex solemniter sacrifi-
cans secum in altari habet, cæteris nomina-
tiones esse. Episcopos scilicet, presbyteros, dia-
conos, subdiaconos, acolythos, cantores, quibus
singulis in ecclesia sua officia, habitum atq;
dignitatem attribue. Episcopis clericos alios
ordinare, uirgines uelare & benedicere, ponti-

ficis consecrare, manus imponere, confirmare,
basilicas deo dedicare, deponendos ab officio
cellum. sacerdotes deponere & regradari, synodos
celebrare, chrisma consicere, uestes & uasa
sacrare, & alia qua etiam minoribus sacer-
dotibus communia, ut cathechizare, bap-
tizare, sacramentum altaris consicere, alijs com-
municare, a peccatis poenitentes absolue, con-
uictos arctius irretire, euangelium annun-
ciare. Caput in apice, quatuor digitorum la-
titudine, in rotundum more Nazæreorum ra-

edere. & neq; comas neq; barbam nutrire, per-
petuo castos esse, sacerdotibus omnibus præci-
pere. Nictum his solum ex primitijs, decimis
& oblationibus esse, secularibus curis nego-
tijsq; omnino uacare, honestè uestiri, incedere,
& conuersari: soli Deo & ecclesia deseriue,
lectioni sacre sedulo incumbere, ut omnia qua

Christi

Christiana religionis sunt, in quibus alios insti-
tuere obligantur, ipsi perfecte norint. Religiosi
conuentus tam uirorum quam mulierum sunt
Benedictini, Prædicatores, Franciscani, Au-
gustiniani, Bernardini, Antoniani, Iohanni-
tæ, Carthusiani, Præmonstratenses, Carmelita, Ci-
sterciensis, innumeriq; alij, quibus omnibus ex
regula, quam sibi priuatim quicq; præscribere,
terius habitus, certaq; uiuendi ratio est. conti-
nentiam, paupertatem atque obedientiam per-
petuam professi, ut plurimum, uitam solita-
riam agunt, quare monachi, id est, solitarij ap-
pellantur: quidam abbates, quidam præposi-
tos, aut priores sibi præficiunt. Episcopi autem
Romano tantummodo pontifici subsumt. Cucullo
quamuis non unius coloris ferè utuntur omnes,
& carnibus abstinent. Episcopis sacrificati-
uis sacras uestes ex Moisaica lege desumptas
ob perfectionem eorum quindecim numero
esse, Sandalia, amictum, albam, talarem, cin-
gulum, stolam, manipulum, tunicam, hyacin-
thinam, Dalmaticam, chirothecas, anulum, cas-
sulam, sudariolum, pallium, mitram, pedum,
& iuxta altare, in quo sedere, cathedra. Et

quidem sacra-
Episcopo-
rū uestes.

quibus nouem quoque minoribus sacerdotibus
communes esse uoluerit. amictum, albam, ta-
larem, cingulum, stolam, manipulum, casu-
lam. Romano pontifici præter eas ex Consttan-
tini magni largitione, omnia Romani Impera-
toris insignia permissa, tunica coccinea, pur-
pura

Nouem
Priuatorū
sacerdotū
uestes.
Romani
Pontificis
uestes.

purea chlamys, sceptrum, diadema fastigia-
 tum, quibus in magnis festiuitatibus in sacra-
 rio rite indutum rē diuinam facturum al-
 tare stipatum procedere, presbytero à dextro,
 diacono à sinistro lateribus: subdiacono cum
 libro clauso caroserarijsq; duobus, & uno cum
 turibulo suffumigante praecedentibus: eò per-
 uentum mirram deponere, atque in imis gradi-
 bus peccatorum publicam confessionem cum
 comitibus dicere, ascenso postmodum altari
 codicem in cornu ara sinistro itentem aperiri
 deosculari, & missa sacrificium suis ceremoni-
 nis perficere. Subdiaconum epistolam, Dia-
 conum euangelium legere. Septies per singulos
 dies Deum laudare, orareq; praescriptis oratio-
 nibus, tam maioribus quam minoribus sacer-
 dotibus praecipere, circiter uesperum uesperas
 sub noctis crepusculo completorium, matutino
 tempore matutinas, primam, tertiam, sextam,
 nonam, prima, tertia, sexta, nona diei ho-
 ris: & hoc, si fieri possit, in ecclesia ante altare
 humiliter orientem uersus. Oratio dominica,
 symbolumq; Apostolorum, quemadmodum
 adhuc hodie à uulgo, ab initio tantum dice-
 bantur. Beatus Hieronymus Damasi papae im-
 pulsus, psalmos per ferias digessit, & horis sin-
 gulis proprios deputauit. Nocturnis die sacro-
 nouem: non sacro, duodecim. Laudibus ma-
 tutinis quinque, Uesperis quinque, ceteris omni-
 bus treis. Euangelia, epistolas, aliaq; quae ex
 ueteri

Septies per
 diem ora-
 re sacerdo-
 tes.

Horae se-
 ptim cano-
 nicæ.

Orationes
 quis ordi-
 nauit.

ueteri ac nouo instrumento adhuc leguntur,
 prater cantum, pro maiori parte ordinauit. Da-
 masus antiphonas, quas Ambrosius Medio-
 lancensium episcopus conscripsit, diuiso psallen-
 tium choro alternatim cantare instituit & sin-
 gulis uersum Gloria patri &c. adiecit. Lectio-
 nes & hymnos, qui horis singulis pramittun-
 tur, concilia Toletanum & Agathonenſe ap-
 probauere. Orationes, gradualia, tractus, alle-
 luita, offertoria, communionem in missa, An-
 tiphonas, uersiculos, tropos, aliaq; quae tam in
 nocturno quam diurno officio cantantur, le-
 gunturq; ad decorem & laudem dei, Grego-
 rius, Gelasius, Ambrosius & plerique alij
 sancti patres non uno, uerum diuersis tempori-
 bus adidere. Missa (sic appellant sacrificium) Missæ offi-
 à lectione primum, eo simplici apparatu teno-
 req; quo adhuc sancto pasche sabbato fit, ce-
 lebrabatur. Coelestinus papa introitum addi-
 dit. Thelephorus Gloria in excelsis. Hymnum
 Et in terra Hylarius Pictauiensis composuit.
 Symachus cantari instituit. Salutationes, quae
 per Dominum uobiscum septies in ea fiunt, ex
 libro Ruth transumpta, Clemens & Ana-
 cletus interposuere. Gelasius caetera ad offer-
 torum usque ordine quo peraguntur ordina-
 uit, prater sequentias, quas Nicolaus, & Sym-
 bolum, quod Damasus ex Constantinopoli-
 tana synodo immiscuere. Predicatio, quae ex
 suggesto diebus festis à sacerdote aut diacono ad
 l 2 popul

Alternatim cātare

Missa offi-
 cij appa-
 rus.

Sermo *populum fit, Necmie aut Esdre exemplo inoleuit magis, quam instituta est. Monebantur in hac ab initio quum omnes in missa presentes ex precepto communicarent, ad mutua[m] concordiam, qui odio insecrabantur, ut mundi non pollui uirtus, sacramentum altaris perciperent: ratione cuius publica peccatorum confessione adhuc hodie ea concludi solet, ueteris ac noua*

De quibus *legis instrumenta, decem dei precepta, duodecim fidei articuli, septem ecclesia sacramenta, sanctorum uite & martyria, dies sacri, doctrina, uirtutes & uitia: & quaecumque alia, quae Christiano homini cognitu necessaria sunt, edocentur. Offertorium Gregorius apposuit. Leo prefationes. Maiorem & minorem Canonones Gelasius. Sanctus, beatus Sixtus. Pater noster ex Matthei euangelio Gregorius. Martialis beati Petri discipulus benedictionem dare episcopos. pacem minores sacerdotes Innocentius instituit. Agnus dei Sergius adiunxit. Gregorius communionem. Conclusionem per Iremissam, per benedictionem domino, & Deo gratias, Leo adiunxit. Duodecim fidei articuli, quos quemlibet nedum constantissime confiteri, uerum etiam credere beati Apostoli mandauerunt, tales recensentur: Primum unum Deum & trinum esse patrem omnipotentem, caeli terraeq; factorem. Secundus, Iesum Christum filium eius unigenitum, dominum nostrum. Tertius, eundem de spiritu sancto conceptum,*

ptum, ex Maria uirgine natum. Quartus, sub Pontio Pilato passum, crucifixum, mortuum, atq; sepultum. Quintus, ad inferna descendisse, rursum a mortuis tertia die surrexisse. Sextus, ad caelos ascendisse, sedere ad dexteram dei patris omnipotentis. Septimus, uenturum rursum cum gloria, iudicatum uiuos & mortuos. Octauus, spiritum sanctum esse. Nonus, sententiam ecclesiam catholicam. Decimus, sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Undecimus, carnis resurrectionem. Duodecimus, aeternam post obitum in alio orbe uitam. Decem precepta, quae Deus digito suo conscripta per Moysen Israelitico populo dederat, & nos obseruare uoluere. Primum est, unum Deum credere. Secundum, ipsius nomen uanè non assumere. Tertium, sabbata sanctificare. Quartum, parentes & natu maiores honorare. Quintum, non occidere. Sextum, non mœchari. Septimum, non furari. Octauum, falsum non attestari. Nonum, rei aliena non inhiare. Decimum, alteri nuptiam neque rem concupiscere. Septem ecclesie sacramenta, quae in posterioribus bus quinque fidei articulis includuntur, & a nobis sancti patres preceperunt. Primum baptismus est, hoc ex canonica sanctione, nisi maxima necessitas citius depoposisset, olim non nisi in fide prius optime instructus & approbatus catechumenis per examina nel inquisitiones septem, quae septem certis per quadragesimam

gesima ieiunium diebus fiebant, sacris pascha & pentecostes sabbatis, quibus consecrari in parochijs omnibus solet, dabatur. Quoniam uero præceteris ad æternam salutem id apprime necessarium est: nequis eo orbatus ex uita hæc abscedat: statuere, ut nato mox infantes, pariri huic, tanquam testes, aut fidei iussores, rogentur, à quibus ante ecclesia fores statutus, à sacerdote ad hoc accersito priusquam sacro fonte immergatur, quaeretur, an Sathani pompiq; eius omnibus abrenunciauerit, an fidei Christianæ articulos omnes firmiter credat. Patris pro eo affirmantibus, sacerdos ter in faciem illi insufflans, exorcizat, catechizatq;

Septem
circa bap-
tizandos.

Septem postea cum eo per ordinem facit: benedictum salori illius primò immittit. Secundo, oculos, aures, nares, terra suo sputo madafacta illinit. Tertio, nomen, quo postea uocetur imponens, in pectore & dorso oleo sancto in crucis formam conformat. Quarto, baptismo ter sanctæ trinitatis nomine, patris & filij & spiritus sancti: quo etiam alia sacramenta omnia exhibentur, immergit: aut in crucis formam ter perfundit. Quinto, pollice sacro chrismate inuncto frontem ipsius cruce notat. Sexto, uesitem cum candidam induit.

Tam gra-
uatè Iudæi
cur bap-
tizentur.

Septimo candelam ardentem præbet. Iudæi antea quam baptizantur, ex Agathonensi concilio menses nouem catechumeni in fide instruantur, diesq; quadraginta ieiunare debent.

diuinijs

diuinijs se suis omnibus abdicare, seruos manumittere: filios si quos Moisaica lege circumciderint, à se procul repellere. Nemini ob id mirandum, si tam grauatè gens illa baptismo admoueat. Confirmatio, secundum sacramentum, ab Episcopo solum in ecclesia, ante altare adultis, & si fieri possit, ieiunijs, tali quidem ritu largitur. Confirmandi cum singulis patris omnes adsunt. Episcopus dicta super omnes una oratione singulorum frontes humectato chrismate pollice, crucis forma in patris & filij & spiritus sancti nomine conformat, aliamq; maxilla sinistra in suscepti sacramenti memoriam, ne repetant, incutit. Patris, ne recens unctio desinat, aut per incuriam absertatur, mox preparata ad hoc fasciæ frontem obligant, quam non nisi septimo die deponere fas ducunt. tantum huic sacramento sancti patres concessere, ut nomen in baptismo positum, si displiceat, in huius perceptione ab Episcopo in aliud mutari possit. Tertium sacramentum est sacer ordo: similiter ab Episcopo solum in prima ecclesia in Decembri tantum, nunc continuè sex anni temporibus, puta singulis quatuor ieiuniorum, eam ob causam institutorum, sabbatis. Sabbato, quod sitientes dicitur, & sacro sancti pasche sabbato confertur, maribus solummodo: & quorum uita conditio, corporum habitudo, animorum

Confirma-
tio, secun-
dum sacra-
mentum.

Tertiū sa-
cramentū
sacer ordo

l 4 qualie

Septē cle-qualitas, satis cognita perſpectaq; ſit. Septem,
ricorū or-ſecundum quosdam nouem enumerantur, in
dines.

quibus ſingulis characterem ſpecialeſ ſuſci-
pientis anima imprimi, & eum hominem ſa-
crum deinceps eſſe, credi ſancti patres uoluere:
hi pſcales ſunt, hoſtarij, lectores, exorcifla,
acolyti, ſubdiaconi, diaconi, preſbyteri, epi-
ſcopi: unum tamen ſacramentum, non plura,
ratione finalis officij, quod eſt dominicum cor-

Ordini-
bus officia
& inſignia
data.

pus, conſecrare conſeſtur. Singulis ſua in eccle-
ſia officia, inſigniaq; ex Toletano concilio con-
ſtituta. Hoſtarijs ſacras ades tueri, aperire,
& recludere: clauis ob id eis in ordinatione
datur. Lectoꝝ ueteris teſtamenti ſacra-
mentq; hiſtoriarum legendi facultas, Codex
tribuitur. Exorciflus obſeſſos malo demone ho-
mines adiuuare, in ſignum, quo illud continet-
tur, liber porrigitur. Acolyſis candelabra, lu-
minaria, urceolos ad aram diſponere, atq; por-
tare: Candelabrum eis cum ceruo, urceoliq; ua-
cui preſtantur. Subdiaconis oblationes perci-
pere, calicem, patinamq; atreſtare, & ad ſa-
crificium deſerre. Vinum & aquam in urceol-
is diaconis adminiſtrare. uacuis ea de re ipſis
calix cum patina ab epiſcopo, urceoli uino
aquaq; pleni, & mappula ab archidiacono
dantur. Diaconis Dei uerbum gentibus pre-
dicare, & ſacerdotis in ſacris eccleſia actibus
deſeruire committitur, Euangely liber tribui-
tur, & ſtola in modum inſi aliter tã unmodo

eius humero inieſta. Preſbyteris Dominicum
corpus conſecrare, pro peccatoribus orare, atq;
per iniunctam penitentiam deo rursus concili-
are poteſtas. Calix cum uino, patina cum
hoſtia, ſtola ſuper utruq; humerum, & ca-
ſtula inſignia. Quid epiſcopo datum ſupra au-
ditum. Dominica hic tantum die, horam cir-
citer tertiam, infra miſſe officium priuſquam
Euangely legitur, ordinatur, per manus
& libri ſuper caput poſitionem ab alijs epiſco-
pis, communito Metropolitano, tribus. Epi-
ſcopi in prima eccleſia ab alijs preſbyteris pa-
rum aut nihil differebant, communi concilio
eccleſia moderabantur, antequam diſſenſiones
uulgo audirentur, quibus unusquisque ſe, non
a Chriſto, ſed a quo baptizatus eſſet, hic Pauli,
alius ſe Apollinis, tertius Cephe appellaret.
pro uniformitate igitur conſeruanda, & ſchif-
matibus uitandis, neceſſario decreta ſancti
patres, ut communi appellatione omnes qui ba-
ptizarentur, Chriſtiani deinceps a Chriſto di-
cerentur, atq; ſingulis prouincijs, prout ma-
gna uel parua eſſent, unus aut plures preſby-
teri probatiores, epiſcopi nomine, preſiceren-
tur: qui non, ut antea, ſuo nutu, ſed eccleſia
Romana ſacrorumq; conciliorum ſtatutis or-
dinationibusq; ſubditum ſibi & clerum &
populum gubernarent, inſtituerentq;: Tunc
primum piorum principum auxilio permiſſuq;
regiones per totum Chriſtianum orbem in
l s diocē

Epiſcopi
coſecratio

Epiſcopi a
preſbyte-
tis olim ni-
hil differe-
bant.

Chriſtiani
a Chriſto.

Epiſcopi
quomodo
primò in-
troduci.

Corp^o & sc^a
guis Chri-
sti quar-
tum sacra-
mentum.

Magna fi-
de opus ut
tredecim
sequentia
crederentur.

dioceses, dioceses in conuentus seu capitula
capitula in parochias diuise: & pulcherrima
illa ordinatio, qualis adhuc cernitur, tam in
clero quam populo facta, ut populus uicarius
dato iure suo parochia obediat, parochus de-
cano, decanus episcopo, episcopus archiepi-
scopo, archiepiscopus primati siue patriarcha,
primas siue patriarcha legato, legatus papae
papa concilio, concilium deo soli. Corporis
& sanguinis Christi saluiferum sacramen-
tum sacerdos quisque ritè secundum ecclesie
claus ordinatus consecraret: intendens obser-
uata uerborum forma conficere, ex triticeo
pane uerum corpus, ex uino uerum sangui-
nem Iesu Christi potest. Ipsemet Christus do-
minus nosler nocte, qua passionis sue diem
proximè præcessit, cum discipulis celebrauit,
& in memoriam sui ipsius celebrandum, man-
ducandumq; perpetuò instituit, & consecra-
uit. Magna fide circa id necessarium, ut pri-
mò transmutari panem in corpus, uinum in
sanguinem Christi credatur. Secundo, id li-
cet quotidie fiat, Christum tamen non au-
gmentari. Tertio, manducatum in dies non
minui. Quarto, sacramento in plures partes
diuiso integrum Christum in singulis etiam
minimis particulis permanere. Quinto, ab ho-
mine malitioso manducatum non coquina-
ri. Sexto, sumentibus malis mortem, bonis ui-
tam æternam conferre. Septimo, manducatum

non

non in manducantem, ut alius cibus, sed man-
ducantem in ipsum conuerti. Octauo, mandu-
catum illesum in cælum rapi. Nonò, tam in
exigua & modica panis aut uini forma im-
mensum incomprehensibilemq; deum & ho-
minem Christum comprehendendi. Decimò, unum
atq; idem Christi corpus uno momento multis
in locis, multis ab hominibus, & diuersa sub
specie percipi. Undecimò, mutata substantia
panis in ueram Christi carnem, uini in sangui-
nem uerum, naturalia accidentia panis & ui-
ni permnere: non carnis aut sanguinis assu-
mere. Duodecimo, dignè manducantibus uti-
litates duodecim maximas, que in his uerbis
enumerantur, subministrare: Inflammat, me-
morat, sustentat, roborat, auget Hostia spem,
purgat, reficit, uitam dat, & unit, Confirmat
fidem, minuit somitemq; remittit. Ultimo, tam
uiuis quam defunctis, pro quibus à sacerdote
speciatim in sacrificio offertur, mirò modo sal-
uificum & utile esse: Eucharistianam comunio-
nem propterea dici. consecratur quidem ab
exordio Christiana religionis, & adhuc, ut
aiunt, apud schismaticos quosdam, tanta ma-
gniudinis unus panis, qui à sacerdote in scutel-
lam comminutus, omnibus qui sacrificio ade-
rant, communicari satisq; esse posset, ex præ-
cepto namq; olim Christiani de eo quotidie com-
municabant: deinde dominicis tantum diebus.
Sed cum nec his etiã dignè obseruaretur, præ-
ceptum

Eucharis-
tia, com-
munio.

Quo tem-
pore su-
mendum.

ptum

ptum ut in anno ter uel ad minus semel, sacro uidelicet paschatis tempore, in omniq; uita pe-
 Vlatiū. riculo pro uatico, quo etiam nomine appella-
 tur, Christianus homo quilibet sane rationis
 diligentiori qua unquam possit, & anime &
 corporis sui ad hoc preparatione percipiat.
 Matrimo- Matrimonium, quod est maris & femine le-
 nium sa- gitima coniunctio, iure naturali, diuino, gen-
 cramentū tium & civili inductum sacramentum quin-
 quintum. tum. Sancti patres in Christiana pietate unum
 non plura simul, publicum non clandestinum,
 in ecclesia uel eius foribus solemniter fieri pre-
 cepeve, ita scilicet, ut sacerdos accersatur qui
 uirum primo, deinde feminam inquirat. In
 Matrimo- matrimonio contrahendum utriusque ne con-
 nij iura. sentiant: quibus consentientibus, quod maxi-
 me in eo necessarium est, ipse comprehensis
 amborum dextris eos in diuina sanctaq; Tri-
 nitatis & unitatis nomine patris & filij &
 spiritus sancti coniungens, iubet hortaturq;
 ut unanimis huius & mutui coniugij perpe-
 tuo memores, uiuentes se mutuo nunquam
 derelinquant, mutuo diligant, mutuo deser-
 uiant, honorent: procreationi, non libidini
 fideant: natos ex se pueros honeste & dili-
 genter educant: amulo postea eos subarrat: &
 aqua benedicta aspersos, porrecta stola in ec-
 clesiam introducit, supplices ante altare, si
 prius benedicti non sint, benedicit. Mulier
 rubea uitta, & supra hanc candido uelamine
 obuel

obuelatur, sine quo deinceps in publicum pro-
 dire, aut uiris aspicere haud licitum. Duode-
 cim esse, quibus matrimonium contrahendum
 impediri, contractum dirimatur uoluerit.
 Persona utpotè errorem, conditionem inter-
 positam, cognationem, crimen apertum, se-
 cula disparitatem, uiolentiam, sacrum ordi-
 nem, ligamen, quo alij alter obstringitur, pu-
 blicam honestatem, affinitatem, coeundi impo-
 tentiam. Sextum ecclesiae sacramentum Pœni-
 tentia est, à Christo pro altera naufragij tabula
 datum. Christianus homo quilibet indubie cre-
 dere debet in quatuor consistere, Peccatorum
 uidelicet pœnitentia, canonica confessione, ab-
 solutione, satisfactioneq;. Primo, non leui, sed
 grauissima pœnitentia in anima penetrabilibus
 super perdita, iterumq; amissa illa per peccatū
 puritate & innocentia, quam uel baptismo,
 uel superioris pœnitentiae beneficio consequutus
 fuit doleat, & dolore sine pœnitentia ea se
 reconciliandum rursus deo speret, omnia qui-
 bus sese innocentiam amisisse, indignationemq;
 dei in se cogitasse cognoscit, sacerdoti prudenti,
 ore proprio humiliter uerè loco dei consecra-
 tur, firmiterq; credat, à Christo illi censu suo in
 terris uicario potestatem concessam esse, ut se à
 peccatis confessis omnibus absolvere possit. Po-
 nitentiam pro satisfactione, & culpæ reme-
 dio non grauatè, uerim alacriter obeat,
 quicquid facere iussus fuerit: indubitata fide
 credat

Duode-
 cim matri-
 monio ob-
 stantia.

Sextum
 sacramen-
 tum pœni-
 tentia.
 Pœnitentia.

Confessio.

Satisfac-
 tio.
 Absolutio.

Trinitatis
festum.
Corporis
Christi.

quandoque ut promissus spiritus sanctus discipulis Christi singulis in ignitarum linguarum formis deorsum datus apparuit, ac omnium nationum linguas & loqui & intelligere dedit. Octava die sequenti festum sancte Trinitati celebre. Deinde quinta ex Urbani sexti institutione: ut in ultima cena Christus in perennem sui memoriam saluberrimum corporis & sanguinis sui Sacramentum sub panis & vini speciebus perpetuo uisendum, uescendumq; suis post se relinquens instituit, frequentius celebratae recolitur. Decimaquinta

Apostolorum
diuisionis.

July, ut beati apostoli, uelut iussi fuerant, duodecimo anno post domini sui in caelos ascensionem, ad predicandum gentibus in orbem uniuersum abierunt, nouo festo memoratur. Obitus genitricis Christi decimaquinta Augusti.

Assumptionis
Marię.
Natiuitatis
Marię.
Præsentationis
in
templum.
Cõceptionis
Marię.
Visitationis.

Natiuitas, octaua Septembris. In templo præsentata à trimatu ibi ad nubes usque annos deo iugiter seruicando permanserit, uicesima prima Nouembris peragitur. Octaua Decembris immaculata illius ex diu sterilibus parentibus conceptio ueneratur. Secunda Iulij die, ut montana transcendens Elizabeth cognatam inuisit. Constituti etiam duodecim apostolis, quibusdam martyribus, nonnullis confessoribus, & uirginibus, sacri dies. Uicesimaquarta siquidem Februarij Matthiæ, Marco euangelistæ uicesimaquinta Aprilis, quo die Letanias maiores Gregorius fieri ordinauit.

dimauit, Philippo & Iacobo maiori prima Maij, Petro & Paulo uicesimanona Iunij, & eiusdem mensis dies uicesimaquarta Natalis Iohannis baptista sacra est, Uicesimaquinta Iulij Iacobo minori, Bartholomeo uicesimaquarta Augusti, Mattheo uicesima prima Septembris, Uicesima octaua Octobris Simoni & Iuda, Prima Nouembris Andrea, Uicesima prima Decembris Thoma, & eiusdem mensis uicesima septima euangelista Ioanni, protomartyri Stephano præcedens dies dicata, Innocentibus pueris subsequens, Laurentio decima Augusti, Georgio uicesimatercia Aprilis, Martino & Nicolao solis ex omnibus confessoribus festa, huic sexta Decembris, illi undecima Nouembris tributa, Catharina uirgini uicesimaquinta Nouembris, Maria Magdalena uicesimasecunda Iulij, Esse etiam sub uicini Michaelis nomine omnibus beatis angelis diem uicesimumnonum Septembris sacrum. Et in commune omnibus sanctis & electis dei primum Nouembris uoluerunt. Septimam præterea quamque diem, quem admodum Iudeis sabbatum, Dominica appellatione ab omni seruiti operatione prorsus Christianis quietam esse: Solum diuinis laudibus, diuinis sacrificijs in ecclesia operari: Euangelium & fidei præcepta a sacerdotibus predicantibus addiscere, ac quibuscunq; modis caelestis in nos numinis iram diebus sex intermedijs pro-

Dominica
dies Christi
anistis ut
Iudæis sabbatum
barum facta.

Quinta
quæquidies
olim fa-
cra ut do-
minica ho-
die.

Processio
dominico
die quare
fiat.

Quinque
per annu
ecclesia re-
colit.
Christi pas-
sionem.

uocasse timemus, hac die totum deprecari ex-
piareq; . Olim quæq; quinta dies pari celebri-
tate obseruabatur : sed ne idololatriæ gen-
tibus quæ tunc hæc die feriabant nonnihil con-
donaretur, abrogata. rursus fiebat tam do-
minicis diebus quàm quintis ferijs ante missa
inceptionem per ecclesiarum circuitum à cle-
ro & populo sollemnis processio, atque aque
benedictæ per sacerdotem aspersio. *Agapitus*
instituit, hanc in memoriam Christi ascensio-
nis, in illa gloriosa resurrectionis quæ de do-
minica in dominicam, uelut de octaua in octa-
uam perpetuo festo celebratur : Per noctes,
quæ præcipuos sollemnes dies precedunt, totus
olim ex præcepto clerus & populus omnis in
ecclesia diuinis laudibus inuigilabant : sed
ob plura enormia scandala & crimina, quæ
tenebris occultantibus à malitiosis interim per-
petrabantur, mos iste sublatus, pro eo ieiunia
die præcedenti instituta adhuc uigiliarum no-
men retinent. Quinque per annum ecclesiam
recolere statuerunt : A dominica, quæ septua-
gesima à septuaginta diebus, quos includit,
ad octauam pasche Christi domini ieiunium,
passionem, mortem, sepulturam, præterq; hoc
primorum parentum miserabilem lapsum, ma-
ximosq; humani generis errores, illos, quibus
à ueri nominis cognitione cultusq; abducti, ad
idolorum & malorum demonum profanam
obseruationem declinauit. Duram item &

intol-

intolerabilem illam seruitutem, quam sub Æ-
gyptio Pharaone Israeliticus populus serue-
bat: quare in canonicis horis Genesios &
Exodi libri leguntur, & trisittimam tam in ge-
fitu quàm cultu omnem ecclesia ostendat. Ab
octauo paschæ die ad octauam penthecostes
Christi resurrectionem, ascensionem, & san-
cti spiritus transmissionem : cumq; hoc hu-
mani generis deo patri per filium reconcilia-
tionem redemptionemq; : ac in qua præfigurata
fuit, filiorum Israël in terram promissionis re-
stitutionem : noui ob id instrumenti libri le-
guntur & iucunda lataq; omnia repetuntur.
Ab octauo deinde penthecostes ad Christi
aduentum usque per hebdomadas plus uiginti
miracula & conuersationem illius cum mun-
do celebrare uoluerunt : præterq; hoc longam il-
lem peregrinationem, quam a restituta salute
ad extremum seculi diem de generatione in ge-
nerationem longa serie humanum genus facit,
unde ob diuersam fortunam qua uelut in æstuo-
so pelago nauis fluctuatur, ecclesia neque satis
exultat, neq; tristatur, uerum ut caute ambu-
let, uictoriamq; ex ingruentibus procellis re-
portet, uerij ueteris & noui instrumenti libri
præleguntur. A domini in super aduentu ad
Iesus ueritatem temporis meminisse, quod
à Mose ad Mesiam exortum perdurauit, quo
cerificatum de sui salute humanum genus
ex lege & prophetis illius aduentum futu-
rumq;

Christi in
mundo con-
uersatio-
nem.

Christi
expectatio-
nem.

m 2 rumq;

rumq; regnum ardentissimis desiderijs expe-
 ctavit: prophetias igitur legi, & ieiunium
 observari statueret: ut ecclesia ex his & edo-
 la melius & habitata domini sui Christi
 natalem, qui in quarta hebdomada semper ce-
 lebratur, dignè exceptum, laeta sabbatis sua pri-
 mordia, ueluti continuo festo ad septuagesi-
 man usque dignè & meritò pertraheret. Ora-
 toria siue templa, quæ Ecclesias appellauerit,
 non nisi Episcopi diocesani permisso edificari
 uoluere, & comportata ad structuram mate-
 ria fundoq; solidiori reperto: eundem ad hoc
 accitum lapidem primarium angularem in
 fundamentis benedicere, signo crucis signare
 & orientem solem uersus dirigere: tum pri-
 mum fabris cementarijs superedificare fas esse.
 Aedem in humani corporis seu crucis for-
 man. Chorum in quo summum altare, &
 psallentium clericorum chorus, à quo appel-
 latur, esset, caput præsentare orienti obiectum,
 rotundum, posteriori edificio breuiorem: sed
 propter oculos, qui in capite sunt, magis lu-
 minosum, cancellis è reliquo corpore, ueluti
 collo, distingui. Turrim huic unam, au duas
 (forsitan aptius) auriuum loco cancelli. Cam-
 panas in his suspendi, ad populum ad diurna
 nocturnaq; officia conuocandum. Posterioris
 edificium, ita quoquo uersum constitui, ut
 aptè brachia ad dexteram leuamq;, reliquum
 corpus cum pedibus porrectum in longum la-
 tumq;

Christi le-
 su natalè
 diem.

Christia-
 norù ora-
 toria siue
 templa.

Dispositio
 temporù
 Christia-
 norum.

Posterioris
 edificium.

tumq; significet. Conclauè concameratum, ut
 plurimum sub turrium una esse: ianuam in
 chorum habens, in quo sacrorum uasa, conse-
 crata uestes, aliaq; ecclesie utensilia reponan-
 tur. Sacrarium illud dici. Columnas duplici
 ordine locari, in quarum epistylis resudinem
 aut relictum quiescere, bassibus inferius altaria
 applicari, altaria pallis duabus rite instrata,
 Christi cruce, aut sanctorum reliquias conser-
 uante arcula. Candelabris duobus hinc atque
 hinc dispositis, & libro semper exornata esse.
 Parietes intus & extra incrustari, uariaq; pi-
 ctura insigniri. In singulis parochijs singulos
 excavatos & benè munitos lapides haberi, in
 quibus consecrata baptismatis unda pro bap-
 tizandis conseruaretur. Ad dexteram summi
 altaris parieti aut applicari aut incidi riscum
 in quo dominici corporis sacramentum ac
 oleum sacrum pro egrotis, Christina pro bap-
 tizandis omni tempore sub clausura haberi uo-
 luere. Suggestum in ecclesia ad hæc medio esse:
 ex quo festis diebus populus à sacerdote suo,
 qua sciri opus sit, edocretur. Clero soli chorum
 in ecclesia locum esse, profana multitudini
 posteriorem partem: diuisim uamen: uiris dex-
 trum latus, mulieribus sinistrum: honesto
 utrosq; & gestu & cultu esse: quicquid contra
 bonos mores, contra Christianam religionem
 esset, magna diligentia deuitare. Comas in pri-
 ma ecclesia tam uiros quam mulieres nutrire.

Sacrariù.
 Columnæ.

Altaria &
 eorù ador-
 natio.

Baptiste-
 rium.

Sacrù ti-
 scum.

Suggestum.

Christiano-
 rum hone-
 stas in ec-
 clesia.

Et corpus nudum ostentare mos fuit. Nihilq;
aut parum in corporis cultu differre. Mulie-
res. capitea obnubere, uiros comas decurtare:
Et utrosque in habitu discretos esse beatus Pe-
trus primum precepit. Admirari porro sacris
adibus omnibus adiacentem agrum, in quo
Christianorum hominum cadauera communi-
ter sepelientur, Cœmeterium appellari, ab Epi-
scopo consecrari, atq; omnibus quibus ecclesia
privilegijs uti. Defunctis non ubiq; equaliter
exequiæ parantur: aliqui enim continuis die-
bus septem, aliqui nouem, quidam triginta,
aut quadraginta, aut quinquaginta, nonnulli
centum, reliqui toto anno nigris indamentis
obuoluti magis quam uestiti lugent, Et iusta
quotidie faciunt. Cadauer lotum prius sud-
rioriq; aut cilicio indutum à suæ conditionis ui-
ris, clerici à clericis, laici à laicis cum cantu To-
lethæanum consilium efferre decreuit, à sacerdote
libere suffitum Et benedicta aqua conspersum,
cum certis imprecationibus sepulchro imponi
resupinum pedibus ad orientem capite, ad occi-
dentem solem uersis, terra postea obrui. Sepul-
chrum in signum Christiani ibi sepulti li-
gnea cruce Et circum eam hederæ,
cupressu, aut lawro insigniri.

Cœmite-
rium.
Defuncto-
rum exe-
quie, &
quãdiu lu-
gentur.

Christia-
norum fu-
neratio.

Christiane religionis
instituta hæc
sunt.

DE EUROPEIS

MEMORABILIORI-
BUS GENTIBVS,
LIB. III.

*

CAPVT I.

OST Asian ad Europam
tertiam orbis partē stylus uer-
tendus est, appellatam ab Eu-
ropa Agenoris Phœnicum
regis filia, que à Ioue raptā, in
Cretam abducta fuit. Ab occidente mari
Athlantico clauditur, à septentrione oceano
Britannico, ab oriente Tanai, Maotide pala-
de, Et Ponto, à meridie Mediterraneo. Terra
multiformis, Et ad uirorum uirtutem ingenue
disposita: ciuiumq; Et domesticarum ad alios
rerum trāsfusua. Est enim tota habitabilis: in
exigua tantummodo parte propter frigoris uim
inhabitabilis: que finitima Tanaidis Et Ma-
otidis incolis Borystenensibusq; in curribus de-
gentibus: habitabilis autē regionis id quod al-
gidum est, Et montanum laboriosè habitatur.
Curatores autem probos suscipiētia loca etiam
præ habitata Et per latrocinia mitigantur.
Quemadmodū obtinentes Græci mōtes petrasq; Græci.

Europæ li-
mnes.

Europæ
laudes.

Romani. incolerunt pulchre ob providentiam circa civilitate artesq; & reliqui ad vitam sensum. Romani quoque multas gentes accipientes, quae natura inhumanae erant, ex ipsis locis asperis importuosissq; & frigidis, causa ne alia male habitatis infociabiles homines inter se, multas alijs admixtis commexuerunt. Et civiliter quidem vivere agrestiores durioresq; docuerunt. Quantum autem Europae ipsius in plano est, naturalemq; temperiem habet multum adinvicem ad ista: quandoquidem id quod est in felice regione, pacificum omne est: & quod in tristi, pugnax & virile: accipiuntq; haec gentes aliqua inter se beneficia: aliae enim opem armis ferunt, aliae fructibus & artibus, morumq; doctrina. Manifesta vero sunt etiam non auxiliantium invicem detrimenta. Habet superius quiddam vis arma tenentiam, nisi ea ipsa multitudine superetur: adestq; terra ipsi etiam ultra hoc quoddam naturale bonum, quod ea sane omnis planicie, montibusq; distinguitur. Ita ut usquequaque descriptibile & civile pugnaxq; subiacet: plusq; esse alterum, id scilicet, quod est pacis familiare: ita ut hoc vincat adinvicentibus etiam ducibus, Graecorum

Europae et ad pacem & ad bellum sibi ipsi sufficientissima. Etenim multitudine pugnae abunde habet, & quae agros colat, & quae urbes quoque continet: Excellit hac

haec & fructus afferens optimos, vitaeq; necessarios: & metalla quaecumq; usui sunt. odores ad sacrificia, necnon multi sumptuos lapillos ipsa extrinsecus petit. Quarum etiam rerum inopibus nihilo deterior, quam abundantibus est vita. Similiterq; pecudum exhibens mirum multarum copiam: At bestiarum ferarumq; habet raritatem. Et talis quidem natura est Europa in universum, particularis autem pars prima est omnium ab ortu Graeciae.

De Graecia, & legibus à Solone Atheniensibus Graecorum longè principibus sancitis.

C A P. II.

Graecia, Europae regio est, à quodam Graeco, qui latè in ea rerum olim positus est, appellata. Haec ab Isthmi angustijs incipit, & à septentrione in meridiem uelctà, quae sol orientur Aegeis, quae occidit Ionij fluctibus obiacet. Thermopylae median dirimunt, ut Italiae Apenninus, iuga montium à Zeuceade pylae. & mari ad occidentem solem uerso, ad alterum mare, quod ad ortum spectat tendentia. Extremos montes od occasum Oetham uocant, quorum, quod altissimum est, Callidromum appellant, per cuius uallem in Malliacum sinum iter est, non latius L X. passibus. Hac una uia militaris est, per quam, si nemo prohibeat, traduci potest exercitus: cetera loca adeo ardua & perplexa, ut ne expeditissimis quidem sint peruisa: ideo pylae, quasi porta:

m s

dicta:

Græciæ de scriptio.

Callidromus.

Regiones
Græciæ. dicta: & à calidis aquis inibi nascentibus
Thermopylae. Iacent ad mare uersa, *Acarnania*,
Aetolia, *Loeris*, *Thocis*, *Beotia*, *Enboia*
penè terra annexa: *Attica* & *Peloponnesus*,
longius predictus in mare excurrunt, di-
uerſa montium specie: & qua ad septen-
trionem obuerſa iacet, includitur *Epirus*,
Perrebia, *Magneſia*, *Theſſalia*, *Pithorea*, &

Athenæ & finus *Malliacus*. *Athene* ciuitas liberalium
ciuiû inſti- literarû & philoſophorum mater, & qua nihil
tuta. habuit tota Græcia clarior atq; nobilior, fuit
inter *Achaia* & *Macedonia* in regione

Athenarû que *Attica* appellatur ab *Athi* filio *Athe-*
appella- narum regis, qui *Cecropi* in regno ſucceſſit,
tio. & *Athenas* condidit, unde & *Cecropia* di-
cta eſt, & poſtea à *Mopſo*, *Mopſopia*: & à
Ione Xuti filio, uel, ut *Iosephus* ſcribit, à *Iano*
Zaphet filio *Ionia*: poſtremo à *Minerva*. *Athe-*
ne: Græci enim *Minervam* *Adiſtæay* uo-

Draconis leges. *Athenienſibus* *Draco* primùm leges
conſcripſit, deinde *Solon Salaminius* mul-

tis prioribus ob pœnarum magnitudinem abro-
gatis: omnibus enim ſerè legibus quas *Draco*
tulerat pœna erat morte deſinita, ut otij & de-
ſidia conuicti, capite plecterentur. Qui olera
fructus ue in alieno prædio legiſſet, eodem quo
& parricide ſupplicio puniretur. Ciuitatem
census æſtimatione *Solon* in ordines diſtri-
buit. In primo ij ſuere, quibus quingentorum
Mædimium eſſet census. Secundo dein loco
adſcripti

Ciuitas in
ordines di-
ſtributa.

adſcripti, qui trecentis conſi forent, equosq;
alere poſſent. Tertius equorum onere adem-
pto pari cenſu æſtimatus. Et ex his ſerè ordini-
bus *Magiſtratus* creari: qui infra ſarunt,
Mercennarij nuncupati, concionis habende,
iudicandiq; munia, cæteris excluſi; magiſtra-
tibus obibant. Quam ciuilem inſtitutionem
Roma *Seruius Tullius* magna ex parte imita-
tus creditur. Concilium in *Areopago* ex an-
nuis magiſtratibus conſtituit, inſtitui huius
Draconem autorem prodiderunt. Quidam ſe-
candum hæc, qua dixi, ut omnem *Solon* ci-
uilibus diſcordiæ occaſionem in futurum tolleret,
ne temeraria multitudo incertis (ut ſolet) ſta-
tibus iudicia turbaret: ex quatuor tribubus,
qua *Athenis* erant, quadringentos legit ui-
ros, ex ſingulis centum: his permiſſum, ut
que *Areopagita* decreuiſſent, ſi aqua uifa fo-
rent, probarent: ſi minus eſſent placita, pari po-
teſtate reſcinderent. Atque ita, uelut duabus
anchoris nixus, aduerſus omnes fluctus immo-
bilis manſurus ciuitatis ſtatus uideri potuit.
Parricidij, affectatq; *tyrannidis* damnati, ne
magiſtratum caperent lege uicti. Nec hos ſo-
lum ab honorum petitione excluſit, ſed cum
quoque, qui orta in ciuitate ſeditione neutram
partium ſecutus eſſet, mali cuius eſſe ratus,
quum proprias rationes in tuto collocarit, nul-
la communi cura ſolitudine ue teneri. Habuit
nec minus admirationis illud, ut ſæmine, qua bu-

Concilij
in Areopa-
go.

Quatuor
tribus.
Quadrin-
genti uiri
Areopagi
tis additi.

Lex admi-
randa pro
mulieri-

uiros

Dotes pecuniariae sublatæ.

uirum parum ad rem ueneram idoneos sortita essent, unum, quem uellent, ex mariti propinquis impunè admitterent. Pecuniarias dotes è medio sustulit, ut pauca uestimenta, & usque ad quendam paruo empta paterna domo ferret mulier: testatus coniugij societatem, non pretio, sed natorum charitate iungi oportere: ne in defunctos uita maledicta iacerentur. Si quis in sacro aut in iudicio, cui conuicium fecisset, quinque dragmis multaretur.

Legandæ pecuniæ facultas permittitur.

Legandæ pecuniæ facultatem testari uolentibus permissam, quum prius patrio instituto in familia esse debere censerentur, qua amicitia propinquitati pralata est, & oratio necessitati, in ea cautum ne dementia subdoleue persuasione fieret. Ploratus & lamentationes in alieno funere sustulit. Nec subsidia alimentæ ue ulla filius patri deberet, à quo non arte esset aliqua ad usum uita institutus. Qui illegitimo essent thoro procreati, neu parentes alerent. Enimuerò qui meretricio non abstinet congressu, is perbellè demonstrat, se non liberorum procreationi, sed uoluptati studere, seq; ipsam mercede priuat. Aæchum

Luctus in alieno funere inhibitus.

in adulterio deprehensum impunè necari uoluit. Qui uim ingenuæ uirgini intulisset, decem dragmis multari. Ius uendenda filia fororis ue sustulit, nisi adhuc in stupro deprehensa. Qui Isthmia uicisset, centum dragmas, qui Olympia, quingentas pramium ferret.

Adulterio in adulterio deprehensum impunè necari uoluit.

Qui uim ingenuæ uirgini intulisset, decem dragmis multari. Ius uendenda filia fororis ue sustulit, nisi adhuc in stupro deprehensa. Qui Isthmia uicisset, centum dragmas, qui Olympia, quingentas pramium ferret.

Visitorum premia.

Qui Olympia, quingentas pramium ferret.

Qui

Qui lapum uictum attulisset, quinque dragmas ex publico acciperet. Qui lupam, dragmam unam: hoc pecoris, illud bouis premium. uictus fuit Atheniensium hanc beluam insectari, quippe que aque sit pecuniaria rei & agrorum cultui insecta. Eorum liberos qui in pralys occubissent publicè nutriendos erudiendosq; præcepit, quo sanè animati singuli fortiter ac strenuè in bellis dimicaret. Voluit etiam ut & is qui oculos in bello amisisset, publicè aleretur. Præclare & illud statuit curatorem cum pupillarum matre non inhabitare. Caut ne is fieret curator, ad quem post pupillarum obitum substantia spectaret. Illud item, non licere anulario uenditi anuli seruare sigillum. Et qui alteri unum oculum eruerit, ei ambos crui debere. Et que non posuisti ne tollas, si quis secus facit, capitale esto. Principem si ebrius deprehensus esset, morte multandum. Athenienses ut dies secundum lunæ cursum agerent, monuit. Ex omni genere frugum mel & caram extra Atticos fines asportari permisit. Nullum ciuitate donari nisi opificem, qui cum tota domo se Athenas contulisset, aut perpetuo exilio natali solo pulsus esset, censebat. Hæc leges Solon lignis tabulis, quas Axionas dixere, notatas, in centum annos sancendas curauit, haud ignarus fore, ut his ciuitas longa temporis intercapedine assueta, in perpetuum decemque sanciret.

Herod

Lupus ab Atheniensibus insectatus.

Occisorum in bello libere ex publico alti.

Curator pupillarum.

Princeps ebrius morte multandus.

Legum tabule Axionas dicitur.

Herodotus in decem annos Atticis legibus cautum prodidit. Sed ut sanctiores essent, magisq; obseruarentur, aliorum legumlatorum more, qui latas leges ad numen aliquod referre solent, ipse, quemadmodum Draco antea Minervam suarum autorem dixi: atq; in

Minerva Athenien-
sium legū
autor.

Atheniē-
siū origo
& inuēta.

Tres leges
in Nepu-
ni placa-
tionem in
mulieres.

Cæsos in
bello quo-
modo A-
thenienses
sepeliant.

ante triduum tabernaculo, mortuorum ossa proponuntur, & suorum quisq; reliquijs, si quid habeat, imponit: quem efferuntur, singularem tribuum singulas tribus suæ quamque tribus ossa continententes uehicula portant. *Item*

item thorus inanis fertur, constratus eorum, qui non extant, qui inter cæsos non fuerit reperi. Efferunt autem pronisicue uoluntarij quiq; uel ciues uel hospites, facinoris propinquitate conuenctis ad sepulchrum ciulantibus, conduntq; in publico monumento, quod est iuxta monumentum Callisti, apud suburbana, ubi semper eos sepeliunt, qui in bello ceciderunt, praterquam, qui in Marathone, quorum singularem fuisse uirtutem existimantes, eodem in loco sepulchrum fecerunt: postea uerò quam eos humauerunt, aliquis ab ipsa ciuitate delectus uir haud quaquam pro inconsulto habitus, & cui pro dignitate conueniat, super eos orationem habet, qualem decet de eorum laudibus: qua habita disceditur, hoc quidem more sepeliunt, quo per omne belli tempus, quoties id accidit legitime utuntur.

De Laconia, & Laconum, siue Lacedæmonum institutis. CAP. III.

Laconia in Peloponneso prouincia, quæ & Oebalia & Lacedæmonia dicitur, à Lacedæmone Iouis & Thygete filio: à quo etiam clara & potens ciuitas in eadem regione edificata est atq; appellata. Hæc quoq; Spartha dicta est, à Spartho Phoronæ filio: Agamemnonis regia fuit. Lycurgus insignis philosophus Polydectis Regis frater quem uita illo defuncto Imperiū relicti filij tuoris nomine aliquandiu administrasset, ciuitatis statū atq;

Monimen-
tū Callisti.
Marathō
ciuitas nō
procul ab
Athenis.

Oebalia
Lacedæ-
monia.

Spartha.

Lycurgus
philoso-
phus legis-
lator.

atq; regionis optimis institutis, optimis legibus excoluit. Quum antea ex omnibus ferè Reges simul apud Lacedæmones regnabant.

Octo & viginti seniores. Democrata, id est, principatus populi.

Ephororum potestas. Oligarchia.

Agrorum diuisio.

Græcis soli Lacedæmonij pessimè morati essent, tam circa se quàm circa hospites, nullo consuetudinis cōuersationisq; commercio. Licurgus ergo audacter rem aggressus, omnia iura, instituta, & prisca uiuendi ritus abrogauit, atq; ciuiliora quadam multoq; laudabiliora instituit. Primum omnium seniores de re publica electi, qui cum Regibus, qui duo numero creati sunt, consultarent: is ordo uelut arbiter fuit, inter regiam potestatem, & uim multitudinis: ne, aut hæc contumacia sciret, aut imperio illi. Octo & uiginti seniores (tot enim fuisse Aristoteles scripsit) duobus regibus asidebant, ne nimium Democratia inualesceret prouidentes, & rursus, ne qui Regnum tenerent, tyrannicum quippiam molirentur, quæ hic ordo decreuisset, cætera multitudo ut sciret necesse erat. Addita deinceps post multos annos Ephororum potestas, huic paucorum administrationi, quæ Græco uerbo Oligarchia dicitur, posteaquam nimis uisa est ferocescere: estq; quasi frenum concilio illi iniectum, accidit id tamen centesimo à Licurgo interitum anno, quum Theopompus regnaret. Alterum ab Oligarchia institutum, agrorum diuisio: persuasit illi multitudini, ut solum omne Lacedæmonium in medio positum, æquis in singulos portionibus diuideretur: oportere ratus ciuim ingenio

ingenio & uirtute, & non luxu, & diuitijs præstare. Abijt igitur uniuersa terra in sortium nouem & triginta milia: in nouem milia urbanus ager. Paganicus & Municipalis in triplo & amplius maiorem numerum: portio qualibet ea fuit, quæ uiro fumentum medimnos LXX fæmine XXI annuos ferret. Habuit à principio animo & res mobiles diuidere, sed inuidiam uertus, quæ inde immincebat (plures enim uidebantur id agrè latuiri) omnem auri argentiq; usum è medio sustulit, ferrumq; nummum induxit, percussuq; decussis, quem iussit minime ualere, ac tum demum omnis furandi occasio sublata est. Ignitum ferrum ex quo nummum percussit aceto extinxit, ut ad rem nullam amplius ob mollitiem utile redderetur. Omnes ad hoc artes ut inutiles urbe eiecit: quanquam artifices ipsi sublato auri usu sua sponte inde transmigrarunt, quum ferrei nummi apud alios in usu non essent. Mox uerò ut omnem ex ciuitate tolleretur luxum, publica conuiuia instituit, ut diuites promiscuè & inopes uni adhiberentur conuiuio, unusq; uescerentur epulis. Ac ne lautorum quisquam cœnatus in publicum ueniret: qui minus cupidè & hilariter uesceretur, ut parum frugis à proximè accumbentibus oburgabatur. quo planè instituto omnis uetus è medio luxuria sublata est. Exarserunt ex ea re potentiorum ira: impetuq; in eum factò, alter est illi oculus baculo excussus: quare

Auri & argenti usus è medio sublatus.

Artes omnes apud Lacedæmones sublatus. Luxus omnis sublatus.

quare cautum, ne Spartiata cum baculo amplius ad conuiuium irruerent. Hunc conuiuandi ritum Philias dixerunt, haud dubie publicae amicitiae & humanitatis argumento: uel quòd quasi Phiditia dicerent, quòd ita conuiuando perditò, id est, parsimonia assuescerent. Qui sacrificij aut uenationis causa conuiuio non occurrissent, his domi caenare permiffum, caetera multiudo aderam. conferebant ad haec conuiuium quotannis singuli farinae modicum, uini coros octo, casei quinque minas, ficuum quinque semis minas. Frequentabant id pueri etiam uelut temperantia, omnisq; ciuilis discipline gymnasium: assuescere ibi urbanis sermonibus, iocariq; comiter discabant, ac sine scurrilitate cauillari. In re uxoria haud tam pudicitia quam procreationi obastiduum militiam est consultum, couisq; uxoribus indultum, ut eas uiri heras appellerent. Virgines cursu, palestra, disco, iaculo exercebantur: ut otio & muliebribus delitijs subtilis robustiores ad tolerandos partus fierent: nuda ut pueri in aperto uersari, saltare & canare in sacris quibusdam, presentibus spectantibusq; iuuenibus: nudatio illa nihil turpe habuit: aderat namque uerecundia, petulantia omnis aberat. Hinc illa indoles tempestiuasq; in Laconicis faeminis ad omnia promptitudo. Qui caelebs uixisset, Gymnicis spectaculis arcebat, nudusq; hyeme forum circuebat,

Ocelibes
Iudibrio
habiti.

ne ue

ne ut ceteri senes in honore apud iuuenes esset. Nubebant uirgines raptu maturo uiro. Paranymphe in cubiculum abducta capillos ad cunctem referebat: sponsus inde ad eam ingressus cingulum soluebat, noctu tantum cum ea congregiebatur, nec prius sponfam aspiciebat interdiu quam ex illa factus esset pater. Filiorum & sobolis cura dignis hominibus permiffa. Licebat seniorum cuique honestum ex iuuentute ac probum aliquem ad uxorem procreationis causa adducere: atq; ubi eam alieno semine impleffet, suam quòd nasceretur efficere: neque probro dari si quis huic, qui fecundam pudicamq; haberet uxorem suadere esset ausus, ut cum ea sibi conoredi liceret, cui bono fertiliq; solo operaturus liberorum causa. Ridebant ad haec quarundam gentium stultitiam, quòd canes & equas nunc precio, nunc gratia optimis eius generis animalibus supponerent: uxores praesidio custodirent: ex illis soli ipsi siue anentes essent, siue agri infirmiq; generare uellent. Ius alendi partus nullam parentibus. natus infans in publicum deferebatur ad locum quem Ieschem dixere, ubi magno effecto puero, uiri pueri formam intuiti, si probassent, ex nouem milibus sortium in quas urbanus ager diuisus erat, unam illi curabant adscribi. Infirmum & deformem ad apothecas, locum haud longè à Taygeto praecipitem ac praeruptum, exponendum dabant,

Raptu nubunt uirgines.

Sponsus sponfam aspicit antequam pater sit factus.

Ius alendi partus parentibus nullum.

Infantes infirmi praecipio necati.

dabant, utpote Republica inutilem. Mulieres uno non aqua pueros abluabant, quo liquore admoto constat resoluti corpora debilitariq; si qua sunt Comitiali morbo obnoxia. Nulla lotis fomenta adhiberi, nulla teneris crepundia, solitudinibus tenebrisq; assuescere. Ob idq; exterarum gentium quidam Laconicas nutrices liberis alendis adhibuerunt. Pueri à se primo anno in aequalium coetu exerceri, literasq; pro necessitate addiscebant: reliqua disciplina toleratu percipiebatur. Ad eam pueri tondebantur, nudis calcibus ambulare, duodecimo anno tunicam unam patrio instituto fortiri, neque balneas, neque fomenta scire. Thoris ex arundine constructis quietem capiebant: Hyeme eos quos Lycophones dixerunt thoris immiscere. Iren qui coetui praeerat, is creabatur, qui uno anno aut altero ceteros antebat, grandiores lignari imperabat, minores onera furto quaerere. Maiorum conuiuia ingredi, inde etiam aliquid furari, qui deprehensi erant in furto, flagris admouebantur: non quia nefas esset furari, sed quod parum prudenter, & ingeniose esset id ab eis factum. Iren quosdam canere iubebat, alios argutas quaestiones proponere: breue esse oportebat, subitumq; responsum, quod si quis negligentius fecisset, huius pollex ab Irene acrius mordebatur. Instituebantur ad haec graui uti oratione, sed quae incunditate non careret, sententijsq; breui

Puerorum
Lacedaemo-
num edu-
catio.

Exercitia.

Iren pue-
roru pra-
ceptor.
Furari ho-
nestas ha-
bita Lace-
daemonijs.

breui sermone complexis, ita ut res in prouer- Prouerbiu-
bium abierit: facilius philosophari homines
posse, quam Laconicum sermonem imitari.
Openseptium est etiam cognoscere quale ab
initio studium fuerit omnium aetatum, quanta
ad uirtutem contentio, atque emulatio. In treis In choros
distincta erat choros omnis aetas. Tum in so- tres, aetas
lemnibus sacris seniorum coetus canere exor- omnis di-
sus, Fuimus olim robusti & iuuenes, canora uisã.
uoce pronunciabant. Tum adulta aetatis cum
excipens, Nos quidem iuuenes sumus & for-
tes, respondebant: idq; si libet experiamini, ad
eam puerilis chorus, Tam boni erimus, & me-
liores. Plutarchus autor est ad sua usque tem-
pora perdurasse Laconicos quosdam modulos. Cantus ti-
biarum in
bellu asur-
patu.
quibus illi ad tibiam in hostem iuari uti con-
sueissent. Thucydides Laconici huius instituti
reclator, tibiaram modulos in praelys usos scri-
ptum reliquit: negat tamen id aliquo religio-
nis ritu, uel ue diuina causa fieri solitum, neque
ut uibrarentur animi, excitarentur uel ad pug-
nam (quod cornua & litui apud Romanos
factitauerunt) sed ut equali modulatoq; sensim
gressu conuenientes pugnam capesserent, nec
suos ordines disrathi sinerent. Extat Laconici
uatis carmen, quo apparet non tibia solum
Spartiatas in procinctu usos, sed cithara etiam
concentu: qui mos & ipse à Cretensibus sum-
ptus uideri potest. Herodotus Habatam Ly-
dorum regem scribit fistulatores & fidicinas,
n 3 & quod

Citharæ
cōcentu in
procinctu
Lacedæ-
mones usi

Cornuum & quod penè indignum relatu sit, conuiuio-
 & lituorū rum etiam delicias in acie habuisse, eo bello,
 concentu quod Milesijs intulit. Romani, præter cor-
 clamoreq; num & lituorum concentum, ardentissimo
 romaribel multum clamore bellum capessebāt: quod longè
 Iū capesse- diueryum ab eo est, quod Homerus de Achais
 bant. Galli scripsit, quos tacitos fecit spirantesq; vobur in
 cum tripu pugnam procedere. Galli tripudio, ut Poly-
 diobellum inierūt, bari cum ululatu.

Rex bel-
 lum initu-
 rus Musis
 factifica-
 bat.

Suffragan di ratio ad
 di ratio ad miranda. hoc ipsum delecti conclauē Comitio propin-
 quum

quum subibant: unde ipsi neque quempiam ui-
 derent, neque ab ullo uiderentur. Tum uerò,
 ut primo, altero uel loco competitorum nomina
 sortito educta essent, quantus uocum assensus
 ad singula nomina ortus esset, diligenter atten-
 debant: ac quoto quisque clamor loco maior
 minor uel esset ad ipsorum aures redditus, ta-
 bella pernotare, ex qua in publicum missa per-
 cipiebatur, cui competitorum plures essent uo-
 ces suffragate. Primus ad hæc Lycurgus omni
 superstitione sublata permisit caduera in urbe
 sepeliri, tum etiam circa templa sortiri mo-
 numenta. Nec uiri nec femine nomen lice-
 bat cuiquam sepulchro inscribere, nisi eorum
 qui forent in bello perisissent. Lugendi tem-
 pus undecim erat diebus finitum. Nec ciui-
 bus peregrinari permissum, ne alienos mores
 urbi importarent. Quin & peregre eò delati,
 nisi qui reipublica utiles essent, urbe exclu-
 debantur: ne quid (ut Thucydides habet)
 Laconica discipline peregrine gentes imbi-
 berent, quod satis inhumane haud immeritò
 aliquis dixerit. Vel, ut Plutarchus scribit,
 ne mutuo congressu noui sermones in urbe ori-
 rentur. & ex his noua iudicia, dissonaq; uo-
 luntates, qua publicæ rei perniciosissime esse so-
 lent. Iuuenibus Lycurgus non amplius una
 ueste toto anno uti permisit, nec aliquem cultius
 quam alterum: non splendidius, ut dictum est,
 epulari. E mi singula non pecunia, sed mercium

Caduera
 in urbe se-
 pelire per-
 missum.

Luctus fu-
 nebris un-
 decim die-
 bus.

Peregrina-
 ri Lacedæ-
 monibus
 prohibitū.

Iuuenum
 uestitus.

compensatione iussit. Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci iussit, ut primos annos non in luxuria sed in omni labore & opere agerent. Nihil eos somni causa subtermere, & uitam sine pubentio degere, nec prius in urbem redire, quam uiri facti essent statuit. Virgines sine dote nubere iussit, ut uxores non pecunie causa eligerentur: seueriusq; matrimonia sua uiri coercerent, cum nullis frenis domitarentur. Maximum honorem non diuitum & potentum, sed senum esse uoluit, nec usquam terrarum locum honoratiorem senibus habet. Regibus potestatem bellorum, magistratibus iudicia, & annuas successiones, senatui custodiam legum: populoq; sublegendi potestatem concessit. Haec quoniam leges aut noua instituta solutis antea moribus dura esse uidebantur: eorum autorem Apollinem Delphicum finxit: & inde se eas ex precepto Numinis detulisse, ut consuescendi ratiorem metus religionis euincat. Deinde, ut aeternitatem suis legibus daret, iurciurando ciuitatem obligauit, nihil eorum quae sanxisset mutaturam, priusquam reuertetur: se ad oraculum Delphicum profecturum, consulturum quid mutandum addendumue legibus suis illi uideatur. Proficiscitur autem Cretam, ibiq; perpetuum exilium egit: praecipit etiam moriens ossa sua in mare abijci, ne Zacedaemonem delectis

Virgines sine dote nubere.

Senium apud Lacedaemones honoratissimum.

Apollo autem legum apud Lacedaemones.

Lycurgus uoluntate consulat.

Spartani se de non mutandis legibus à iuramento absolutos putarent. Libet hic quoque asserere quas dignationes Regibus suis Spartiatarum tribuerunt: duo sacerdotia Iouis Zacedaemonij, & Iouis celestis: & ius belli in quancunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur, ut in expeditionibus aduandis primi eant reges, in abeunda postremi sint. Centum delecti uiri eis in militia custodes adsint. In egressibus uentur quotiuncunque pecoribus libuerit, quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica haec. Alia sunt quae pacis tempore eis tribuuntur: quoties in aliqua republica eiusceratio fit, primi in caena reges discumbant. & iis primis distribui incipiat, utriq; eorum dupla omnium quam caeteris conuiuiis, libanumq; immolatorum & coria eorum sint. Singulis quoque Calendis instantis mensis singula pecora utrique publico dentur Apollini immolanda, & farinae modicum id est, sex modia, & uini Latonicus quartarius. & in spectaculis singulorum certaminum certis locis praesideant, licet atq; quibuscunque libeat ciuibus inniti, & utrique binos eligere Pythios. Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quiq; publice eum Regibus pascuntur. Regibus ad cenam non euntibus bina Choenices, id est, semimodia farinae: & uini singula Choenix.

Spart

Spartani se de non mutandis legibus à iuramento absolutos putarent. Libet hic quoque asserere quas dignationes Regibus suis Spartiatarum tribuerunt: duo sacerdotia Iouis Zacedaemonij, & Iouis celestis: & ius belli in quancunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur, ut in expeditionibus aduandis primi eant reges, in abeunda postremi sint. Centum delecti uiri eis in militia custodes adsint. In egressibus uentur quotiuncunque pecoribus libuerit, quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica haec. Alia sunt quae pacis tempore eis tribuuntur: quoties in aliqua republica eiusceratio fit, primi in caena reges discumbant. & iis primis distribui incipiat, utriq; eorum dupla omnium quam caeteris conuiuiis, libanumq; immolatorum & coria eorum sint. Singulis quoque Calendis instantis mensis singula pecora utrique publico dentur Apollini immolanda, & farinae modicum id est, sex modia, & uini Latonicus quartarius. & in spectaculis singulorum certaminum certis locis praesideant, licet atq; quibuscunque libeat ciuibus inniti, & utrique binos eligere Pythios. Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quiq; publice eum Regibus pascuntur. Regibus ad cenam non euntibus bina Choenices, id est, semimodia farinae: & uini singula Choenix.

Pacis tempore.

Pythij qui uocati.

Cotyla. Cotyla, id est, sextarij : presentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione pupilla utri danda sit, ei'ne cui mater, an cui pater desponderat, nec non de nijs publicis, etsi quis adoptiuum filium facere uelit inuitis regibus. Licet quoque eis pro suo arbitrio asidere in senatu, qui constat ex duodeviginti senibus : si eò non accesserint eorum maximè propinqui, duo Senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Vientibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuuntur, illa defunctis. Equites per uniuersam Laconicam obitum Regis enunciant. Famine per urbem circumeuntes ollas pulsant : quumq; hoc fit, necesse est, ex singulis domibus duos ingenuos, maron & samnan luclu fedari, magnis pennis (nisi hoc saxint) impositis. Eadem circa finus regum consuetudo Lacedæmonijs est, que Barbaris Asiaticis. Nam pleriq; Barbarorum eodem ritu in mortibus Regum utuntur. Siquidem posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum Rex, oportet eius exequijs adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosq; Spartiatarum, qui sunt numero uicenorum, quorum & item seruorum atq; ipsorum Spartiatarum, posteaquam multa milia in unum coacta sunt promiscuè cum mulieribus, frôtes suas intrepide plangunt, & ululatu immenso utuntur. Vltimum quæq; Regum dicentes semper fuisse optimum. Qui uero regum in bello perijt,

Honor de
functis re
gibus exhi
bitus.

Exequia
regum La
cedæmo
niorum.
Publico in
lacedæmo
niorum re
gū funere
luctus.

Qui uero regum in bello perijt,
cuius

eius simulachrum, quum expresserunt, in thoro bene strato efferunt : cuius tumulatione decem dies iudicium est, nullusq; magistratum confessus, sed luctus continuus. In hoc quoq; cum Persis isli conueniunt, quòd defuncto Rege alter, qui succedit, liberat are alieno, quicunq; Spartiata aliquid aut regi, aut Reipublica debebat. Apud Persas, qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum, quod debebant remittit. Cum Aegyptijs etiam Lacedæmonij in hoc congraunt, quòd eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt : & coquus è coquo, & tibicen ex tibicine : & præco ex præcone gignitur : neq; ulli propter uocalitatem alij insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant, atq; hæc quidem ita fiunt.

De Creta insula, & Cretensium celebratis moribus.

CAP. IIII.

Creta, que & Candia dicitur, insula in Cretæ de-
Mediterraneo mari centum urbium fa- scriptio.
ma clara : hæc ut Strabo scribit à septentrione
Aegæo alluitur pelago & Cretico, ab austro
Libyco, ad occidentem Egitam & Cythera spe
elat, ad orientem Carpathon. habet in longi-
tudine CCLXX. millia passuum, in latitudine quin-
quaginta milia. Circuitus eius quingenta octo
ginta octo millia passuum complectitur. Insi-
da mon-
gues in ea urbes sunt Corrina, Cydonæa, Gno-
sum, Azinois regia. & Ida mons omniū qui in
ptio.

In Creta
nullū ani-
mal noxiū

ea sunt celeberrimus, celsissimo is uertice assurgit. Apollodorus longitudinem eius duum millium trecentorumq; statorum tradit, circuitum quinque millium & amplius. Artemidorus mille minus. Nullum in Creta animal noxiū est. Serpens ibi nulla: nulla noctua: etsi inueniatur statim moritur. Capris copiosa. Cernus eget. Optimi uini feracissima. herbam producit, quae diptamos dicitur: & Alnosam, quae morsa diurnam famem prohibet. Sfalangos etiam uenenatos gignit, & lapidem qui Idæus dactylus dicitur. Creta olim uocabatur ab habitantibus Curetibus & per Synopam Creta. Aly dicunt Cretam dictam à Crete quodam Iouis filio Curetum Rege. Aly à Crete Nymphea Hesperidis filia. Incultum hominum genus à principio habuit: Rhadamanthus ad mansuetiores uita ritus perduxit, sequutus inde Ainos qui equitate & iustitia adhuc magis excoluit. Plato auctor est Lacedæmonios & alias uetustissimas Græcia ciuitates hinc sibi leges & instituta quesuisse. Optimum gentis statum euertit primò tyrannicus dominatus, mox & Cilicium Larcocinia. Fuit gens ab initio libertatis studiosa. ea se possidere arbitrat, quæ non essent tyrannorum libidibus exposita. fuit & concordie perpetua cura, quæ seditioni diuitiarum auaritie alumna inimica est: modicè proinde antiquitus frugaliterq; uitam agitare. Frequentabāt pueri conuentus quos greges

nomina

Mores Cre-
tensium.

nominabant. Adulæ ætatis uiri publica inter se conuiuia celebrare. arma Reipublica causa tractare, ab ineunte ætate corpora laboribus exercere. Maris æstus & frigora perpeti, acclius semitas saltusq; cursu superare. in Gymnasis pugnas cicer, arcubus & sagittis plurimum uti, in armis saltationem, quam pyrrhicem nominant, uulgo celebrare: flexu corporis hæc saltatio fiebat, quo plaga telaq; euitarentur. Stigulum & militarem calcem sibi inducere, arma preciosissimum munus credere: tantum ad hæc rei maritimæ studium, ut in prouerbii abierit, si quis quæ nosset se nescire dissimularet, Cretes (diceretur) pelagus nescit. Inter aquales conuibia conciliari, ex omniq; iuuenum ceterum uirginibus sibi sponso optare ius erat, nec prius paterna domo abduci moris erat, quam ad domesticam administrationem, essent idonea. Dotis magnitudo fuit, si frater adcat, patrimonij dimidium. Pueri ex legibus literas & cantilenas & musicæ artis modulamina quadam discabant. ad uirorum Sybitia perduci hi uilibus lecti amiculis sedebant, illisq; pugnam cientibus ministrare pueros ualidissimus, maximeq; elatus duclabat gregem. pro uiribus singuli plurimos aggregabant æquales, ad uenationes egredi, cursu exercebantur corpora, statis diebus pueros cæterus ad tibie & hyæ cantum inter se committi, ut in re bellica consuerere. Huius gentis etiam fuisse

Saltatio
pyrrhica.

Matrimo-
nia.

Dos.

Musicæ
studium.

Dies lapil-
lo signare.

quid

quidam memorant letos dies candido notare calculo, tristes atq; molestos atro: eisi plures hunc morem ad Thraces referunt.

De Thracia, Thracumq; feris moribus.

CAPUT V.

Romania.

Thracia, qua hodie Romania appellatur, Europe regio est, inter partes Scythia computata, Macedoniam sequitur, a septentrione Istrum habet, ab oriente Pontum ac

Scythion.

Propontide, a meridie Aegeum m.ve. Olim Scythos, postea Thracia, a Thrace Martis filio, sine ab asperitate appellata, Grecis enim θρακη asperum dicitur. Regio est, ut Pomponius scribit, nec caelo, nec solo (quam ubi mari micior est) satis fecunda temperataq; frigida est & eorum qua feruntur maligne admodum patiens: raro usquam pomiferam arborem, vitem frequentius tolerat, sed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, nisi ubi frigora obiectus frondium cultores arcuere. In ea quondam

Celebrioribus Thraciae urbes.

urbes celebriores fuerunt Apollophama, Enos, Nicopolis, Byzantium, qua postea Constantino Constantino Constantino dicta est, & in maius aucta gloriosissimi Imperij sedes & orientis totius caput delecta, Perinthos, Lyfmachia, Caliopolis, Amnes Hebrus, Nestos, Strymon. Montes Haemus, Rhodope, & Orbelos. Homines habet feros asperos & numerosos adeo, ut si, aut unius imperio regerentur, aut idem sentirent, ut historia pater opimatur

Herod

Herodotus, inexpugnabiles forent, & omnium gentium multo ualidissimi: sed quia arduum hoc illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina singularum regionum singula, moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti, praeter Getas & Transos, & qui supra Crestonas incolunt: ex quibus Getae se non mori persuasum habuere, sed ad Zamolxim Deum suum post satum migrare. fuit hic Zamolxis homo Pythagora quondam discipulus, qui in patriam reuersus, quum animaduertret Thraces male uiuere & inscite, ipse edoctus Ionicum uiuendi genus & mores ipsis legesq; dedit, docuitq;, atque persuasit popularibus eas seruantibus post obitum ad se in eum locum ire, ubi superstities omnium bonorum compotes essent. per hoc deitatis opinionem consequutus, e Thracum se conspectu subdixit, atq; euanuit, maximo sui desiderio post se relicto. Ad hunc mittunt assidue adhuc cum nau quinque remorum nuncium quempiam ex seipis forte delectum, praecipientes ea quibus semper indigent: eumq; ita mittunt: Quibusdam eorum datur negotium, ut tria iacula teneant, alijs, ut comprehensis eius qui ad Zamolxim mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitant in sublime iactent ad iacula: qui si in presentiarum extinguitur, propitium sibi Deum arbitrantur, sin minus ipsum nuncium insi-

Getae se non mori putabant. Zamolxis Getarum Deus.

Nucius ad Zamolxin mittitur.

nulana

In cœlum
fagittat dū
tonitruat
Thracēs.

mulant assueverantes malum illum esse virum.
Hoc in simulato alium mittunt, dantes adhuc
viventi mandata. Iidem Thracēs dum tonat
fulguratq; , in cœlum sagittas excutiant, Deo
mimitantes, quod nullum alium prater suum
esse arbitrentur. Trausi vero in cæteris qui-
dem omnibus idem quod Thracēs: verum cir-
ca maritalia suorum atque obitus hoc facti-

Adito pue-
ro Trausi
lamentan-
tur.

tant. Adito puero propinqui circumfidentes,
cum ploratione prosequuntur recensentes quas-
cumque necesse est illi, quod vitam ingressus
sit, perpeti humanas calamitates. Hominem

Homine
mortuo
Trausi la-
tantur.

sato functum per lusum, atque letitiam terra
demandant, referentes quot malis liberatus in
omni sit modo felicitate. At qui supra Cresto-
nas incolunt, ista agunt: singuli plures ux-
ores habent, quorum ubi quis decessit, discer-

Vxorū
charissī
cum
marito de-
functo se-
pelitur.

ptatio magna fit inter uxores acri amicorum
circa hanc rem iudicio, quoniam dilecta fuerit
a marito precipue, qua talis indicata est, &
hunc honorem adepta, ea a viris & mulieri-
bus exornata, ad tumulum a suo propinquissi-
mo maclatur, unaq; cum viro humatur, cæ-
teris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate
ducentibus atque lugentibus: nam id eis sum-
mo dedecori datur. Cæteri Thracēs filios uete-
ri instituto palam venditare, nec virgines a
parentibus & propinquis adseruari, sed qui-
bus libuit cum viris concumbere sinunt. Vxo-
gnabatur. rum pudicitiam sollicitus custodiunt, easq; ma-

Mulieres
ingenue
notis in
fronte si-
gnabatur.

quo are a parentibus coemunt fronte notis qui-
busdam signatas, generosum id indicatur,
ignobilitatis argumentum sine his esse. Nu-
ptura que præ cæteris specie ualeant prius sub-
taxari uolunt, & licentia taxationis admissa,
non minoribus nubunt præmiis. Quas forme
dedecus premit, dotibus emant quibus con-
iunguntur, uterque sexus epulantes focos am-
biunt, herbarum (quas habent) semine igni-
bus superiecto, cuius nidore percussis, pro leti-
tia habent imitari ebrietatem sensibus hebeta-
tis. Ociari, ex rapto uiuere pro re honesta ha-
beri: contra agros colere pro despicatissima.
Martem uulgo, Liberum, Dianam, & Mer-
curium religiosè colere: perq; cum solum iura-
re, sui generis autorem arbitrari. Corporum
magnitudine Thracēs omnes homines anteced-
dunt: earuleis oculis ac truci uisu, terrifico uo-
cus sono, annosa etate. Aedificia modicè ab
huano eleuata, amona eodem semper tenore, ui-
tes nesciunt, pomis abundant. In Regis electio-
ne non nobilitas praualeat, sed suffragium uni-
uersorum, populus enim eligit spectatum mori-
bus, & inueterata clementia, etiam amnis gra-
uam: sed hic in eo queritur, cui liberi nulli sint:
nam qui pater fuerit, etiam si uita spectatur, ad
regendam non admittitur: & si forte dum re-
gnat pignus susulerit potestate exiit: maxi-
mè hic custodiunt ne regnum hereditariū fiat.
Tam si rex etiam maximam præ se ferret equi-
tatem

Aedificia.

Rex eligi-
tur cui nō
libeti sunt

Quadragesima iudices Thracum habuerunt. In reges animaduersione acerba. Sepeliendarius.

tatem, nolunt ei totum licere: quadragesima ergo rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet. Quod si ipse etiam in peccato aliquo arguitur, morte multatur: non tamen ut cuiusquam manu atrectetur, sed consensu publico rerum omnium ei potestate interdicta, ipse tandem fame pereat. Optimates ita sepeliunt: proketo triduum caduere, mactatusq; omnifarius hostijs conuiuatur, ilbudq; defletu prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo contegunt, adgestoq; desuper tumulo cum alia omnis generis certamina proponunt, tum precipue certa cum ratione Monomachiam, hoc est, singulare certamen. Armatura qua (ut Herodotus scribit) in Darianae expeditione usi sunt, talis erat: e pelle uulpina cassides gestabat tunicis induti, & insuper circumdati uarijs singulis, pedibus et tibis indutus caliga e pellibus hinnulorum, iacula, peltas & pugniunculos: arcu ualde pugnares sunt, & exercitatusissimi.

Thracum quem apud se reperit uolunt. una cum Scythiis lingua uocabantur. Scribit Plinius totam Thraciam in quinquaginta stratageas diuidi solita. Sed ea Thracia pars qua Gethica olim dicebatur, ubi Darius Hidaspis filius penes perijt, hodie Valachia appellatur, a Flaccis quiritum gente. Romani enim, Gethis superatis & deletis, Flacci cuiusdam ductu eo Coloniam miserunt. unde primam Flaccia, dein corrupta noce Valachia dicta. Astipulatur huic opinioni

Valachia & eius appellatio.

Armatura Thracum.

nioni Romanus sermo, qui adhuc in ea gente durat: ceterum ad eo ex omni parte corruptus, ut uix Romano homini intelligatur: Romana uen literarum usus, elementorum forma aliquatenus in uersa sacrorum ritus, qui & Graecis. Daci postea eam terram occupauerunt, a quibus aliquandiu etiam Dacia dicta fuit, nunc Teutones, Siculi, & Valachi tenent. Teutones fortes uiri ex Saxonia illuc a magno Carolo transmissi, a septem urbibus, quas habitant, Seibenburgenses patrio sermone uocantur. Siculi Hungarorum ueustissimi, ex his qui ab initio ex Scythia digressi his locis confedere. Valachorum factiones duae, Dragula & Dani, alias Dau. Nam Getha & Dau seruorum nomina inde olim profecta Graecorum quidam prodidere. Dragula Danis impares Turcas nostrorum parum memoria in eam terram induxerunt, quorum armis Dani ad internecionem delicti sunt. Ioannes Huniades, uir acer, Danis demum auxilio fuit, terramq; ab hoste receptam sibi uendicauit. Agricultura rei; pecuaria Valachi ut plurimum student, quod originem gentis arguit. Tributum regi pendunt: sed semel tantum: ac id cuiq; regum: & confestim ab eius declaratione tum singula familia dant bouem tributui nomine. sexaginta millia numero & amplius esse traduntur. Insi ad bellum exire, capita est non paruisse. Est Valachia Transsylvania conterminata.

Valachia Dacia uocata.

Seibenburgenses. Dragulae & Dani.

Ioannes Huniades. Valachorum exercitia.

Valachiae quatuor latera.

Gentes
Istrū ac-
colentes.

ab occasu, ad ortum in Euxinum excurrit: ad boream & septentrionem Rusiam attingit: aluitur ad meridiem Istro, circa quem quicquid uagarum gentiū occupat perpetua illis hyems, triste cælum premit. Malignè olim solum sterile sustentabat, imbrem culmo aut fronde defendebant. In cælo super durata glacie stagno p̄fōsulabant, in alimentum feræ captabant: nulla illis domicilia, nullaq; sedes erant, nisi quas lassitudo in diem posuerat, nilis & his querendus erat uictus, quòd horrenda iniquitas cæli, incepta capta.

De Rusia siue Ruthenia, & recentibus Russianorum moribus. CAP. VI.

Rusie fi-
nes.

Russia, que etiam Ruthenia dicitur & Podolia, tripartito nominatur. Alba, superior, & inferior, pars Sarmatiae Polonia prætentata, Peuce fluuio ad septentrionem includitur, ad orientem solem Moscus, occidua illi Liuania atque Prussia extrema Germaniæ partes: patent hodie Ruthenorum siue Rhœtolancrum (nam & hoc nomine appellantur) fines octo dierum itinere, à Tanai ad septentrionalem oceanum, habetq; id spaciū nonaginta & amplius dierum iter, rursus à Germanico oceano, quem Balcium uocant, ad ma-

Terra o-
mnium fer-
tilissima.

re Caspium. Regio adeò fertilis est, ut agro rudè culto frumentiq; inperfo, tribus perpetuis annis fructum ferat: nec opus est agrum quotannis inuertre, sed inter metendum segete lenit

leniter excussa alia in sequentem annum sua sponte crescit. Gramen adeò procerum producit, ut perticam transcendat: unde ibi apum tanta copia, ut mella nedum in alucarijs, aut arboribus, uerum in rupium & terre cauernis reponant. Optimus Medo, & hi grandes cerærum orbes, qui ad nos usque aduehantur, ibi fiunt. Non impiscantur piscina & stagna Russianorum, sed, ut aiunt, pisces ex cæli influentia succrescunt. Sal quodam in lacu Kazibeio uocato siccis temporibus colligitur, pro quo genti cum Tartarijs crebra bella. Mirum est quòd dicitur in solo Chelmenfi desertos pini arboris ramos truncos, ne, duos aut tres annos super terram iacentes in saxa indurari. Est ibi optime cretæ copia, uersus Tanaim & Meotim calano aromatico & reupontico abundat, pluribusq; herbis & radicibus alijs, alibi non uisjs. Vrbs regia Moscouia est, ad Moscum amnem sita, quatuordecim millium passuum circuitu. Nullus hic signati argenti usus. Lapis est in medio foro quadrata forma, quem si quis ascendit, nec inde ui deturbari possit, principatum urbis obrinet, ingens de ascensu loci & deiectu dimicatio inter indigenas, sapiusq; ob eam rem pugnatum inter ciues. Gens adeò ualida est, quod superiori anno quodam bellico tumultu in regis castris centum uiginti millia equitum recessa sint, quorum singuli ordinem ducent

Apum co-
pia.

Sal in lacu
nascitur.

Calamus
aromati-
cus in Ru-
sia.

Signati ar-
genti nul-
lus usus.

Russiano-
rum po-
tentia.

Bellica Ru- *Arca in bello utuntur, quod gentile
fianorum* & *uetus est illis: est lancea in usu duode-*
arma. *num pedum: cataphracti equites supra ha-*

*matam lorica ferrum thoracem induunt,
umbilicis speculorum modo prominentibus:
gulerum gestant, pro caeside, in conum fasti-*
giatum: equite libentius utuntur in bello quam
pedite: pedites alij scorpione utuntur (balli-
stam Itali uocant) alij plumbeas pilas sul-
phureo puluere ex ancis excutiant machinis

Regium *Teutonico more. Inuisum genti Regium no-*
nomē Ru- *men: idcirco ducis appellationem libentius*
thenis in- *usurpant, ut magis popularem: qui ibi rerum*
uisum. *potitur, dux dicitur, qui in totam gentem*

*Imperium obinet: huic pileus paulo elatior
quam ceteris proceribus, cetero nihil ab alijs
differens: omnis color in usu, praeter nigrum.*
*Viri foeminaeq; limco amiciuntur indusio, eoq;
tenuissimo, & ad crura demisso, auro circa
collum rubenti ne serico excolunt id amicu-*
lum, laxior uestis, ac nihil ferè à Grecis dif-
ferens, qualem Turca quoq; & totus septen-
trio usurpat: manice tantum laxiores Ruben-
nis, auroq; simbriata à pectore & humeris:

Luctus su- *Lurina pellis ambit exterius uestem. Sola*
nebris. *uxor luget uirum, obducto capite albo lin-*
teo, & ad ulnas deiecto: quibus fortuna am-
prior est, quadragesimo die a funere conuiuan-
tur in defuncti memoriam: quorum res angu-
stior est, quinquies hoc temporis intervallo fo-
lemni

lemni modo epulantur: obseruantur dies obi-
tus, quem anniuersarijs quoq; celebrant epi-
ulis, quando ex ea stirpe superest aliquis, cu-
studiantur nomina defunctorum monumen-
tis literarum, ut sciri possit, quo cuiquam die
parentandum sit: plangit & lamentatione su-
uus educunt. Patrij moris est mulieres gemmas
& uniones ex auribus suspendere, decorum
& maribus, sed adhuc pueris: qua iterum nu-
psit, satis castam ducunt, auersantur ut im-
pu dicam tertio nubentem, par in maribus of-
fensa. Puella à tergo capillum promittunt, ce-
terum matrimonio locata sedulo abscondunt.

*Viri supra aures tondentur, datur probro huic
sexui omnis capillorum cultus. Gens uniuersa
in Venere pronam, ac bibacissima: hoc laudis
loco ponunt, alterum licere arbiuantur, modo
id fieri contingat circa omnem conubij offen-*
*sum: facerant uulgò, nec fraudi cuiquam,
ne sacerdotibus quidem. Pars multò maxima
Rufianorum seruitutem seruiunt, nec inuiti,
multi quidem & in his nobiles etiam se con-*
iuigent & liberos uendunt: aut quia sic ma-
iore otio fruuntur, aut quòd maiore uolu-
*ptate. Antistites sacrorum Graecanico ritu
nigro amiciuntur pallio: horum primores al-*
*bo, serunt hi bullam ad pectus suspensam, &
tabulam praeceptis diuinae legis inscriptam: mi-*
nores sacerdotes & ipsi Graecè uestiuntur: sa-
cra uirgines, quod unij genus in ea gente est, ex

Rutheni
ut pluri-
mum ser-
uiunt.

Sacerdotij
habitus,
Sermo.
Musica et
grammati-
ca ceterum
discuntur.

Antonij abbatis instituto nigra stola amittuntur. Est & suus sermo genti, Scythicus uerò, an alius, parum compertum habeo. Sunt causa dubia monomachia probatur.

literæ non multum à Græcorum figura abhorrentes. Musicæ & Frammaticæ discunt utraq; Græcè, cæteras artes uulgo aspernantur: de summa fidei cum Græcis sentiunt: par in cultu cerimonia, & in cœlestis ueneratio. Iudicia exercent duodecim numero uiri: unus aliquis è collegio cognoscit causam, crimen'ue, cognitum ad collegas defert, interdum & ad Regem. Si res maioris est ponderis, quam ut pro collegio uindicari possit, si reus nequeat conuinci, parum'ue liquet factum, cum accusatore cogitur de uita dimicare: atq; ita uictor duplici pecunia donatur, qualis fuerit æstimata. Agrorum cultum oppido exercent, equis arant, ager feracissimus præterquam uini. Ceruisiam potum ex millio, hordeo, atq; humulo decoctum potant, & idem ferè totus septentrio. Ex canapi, papauere, & nucibus oleum conficiunt: oliuam non fert Rustiana regio, neq; ex ea arbore liquor aliunde inuicitur. Varia alie animalium genera, & in his pleraq; pelium æstimatione nobilia, quarum aliqui à ueteribus celebrata: piscium ingens copia, & in his Seldis nobilissimus, ex Fares Lausco lacu, perquam similis ijs, qui in Benaco capiuntur. Lacus in Ruthenia illustres septem, flumina insignia nouem: & in his quem Eorsithe-

nem esse suspicari libet, ob ea, quæ de ipsius magnitudine & natura prædicant.

De Lithuania, & Lithuanorum uita.

CAPVT VII.

Lithuania est Polonia ad orientem connexa noningentorum millium passuum circuitu magna sui parte palustris plurimumq; nemorosa: & ob eam rem difficilis aditu, ac quodammodo inaccessa, aquis palustribus cuncta obtinentibus: hyeme commercia cum Lithuanis habilita, paludibus & stagnis alta glacie concretis niueq; superinfusa, fiunt omnia mercatoribus peruia: ut uelut alto mari, quædo nulla sit certa uia aut semita, sydera signent, iter. Rara in Lithuania oppida, uillarum incolatus infrequens. Accolarum diuitie pecora pellesq; multigenum ferarum, ut Zobellinae sunt, atq; Harmeline: quibus regio insigniter scatet, ceræ ac mellis abundans: usus pecunie genti nullus: inter se matrone palam concubinos habent uiuorum permissu, quos connubij uocant adiutores, contra pellicatus uiris probro datur. soluantur facile matrimonia mutuo consensu, & iterum atq; iterum nubunt. aded gens una ceteris mortalibus diuerso uiuit ritu, non ut absurdum sit illud Aristippi, Honestum non natura sed consuetudine constare. Pini rarissimus usus: panis nigricans non cribratus: armenta uinum præbent, multo lacte mentibus. Sermo genti, ut Polonis, Sclauonicus:

Lithuania tota palustris.

Regio hyeme tantâ accededa.

Diuitiæ Lithuanorum feratû pelles.

Pecunie nullus usus.

hic enim sermo quam lucisime patet, ac plurimis quidem gentibus communis est: ex quibus quaedam Romane ritum Ecclesie sequuntur, ut Poloni sunt, Dalnatae, Croatiaj, Cassiq;: Alia Graco ritum sacra peragunt, ut Bulgari, Rutheni, & ex Lithuanis pleriq;. Nonnulla ab his diuersa, proprias hereses habent, ut Boemi sunt, Morauis, & Bosnienses, Hussitarum quaedam obseruant delirium: pars multo maxima Manicheum: quaedam adhuc etiam gentili cecitate tenentur, idola colunt, quemadmodum multi ex Lithuanis. Hieronymus Pragensis, qui Eugenij quarti pontificatu in ea terra euangelium predicauit, quiq; gentis illius ritus & mores ad id tempus minus notos nostris hominibus demonstrauit, dicebat Lithuanorum quosdam, ad quos primum peruenisset domesticam serpentes habuisse: quibus per se quisq; ut dijs penetibus sacrificabat: ceteram tenuisse se, ut preter unum, qui cremari non potuit, a suis cultoribus interficerentur: alij ignem colant, captantq; ex eo auguria. Solem nonnulli mallei ferree specie immensi magnitudine, proprium ducem habent, quem Magnuum uocant: per sepe tamen regi Polonorum subditi. Caput regionis Vibna est. Episcopalis ciuitas tanta magnitudinis est quanta Crocacia cum suburbijs omnibus: domus contigue in ea non sunt, sed ueluti in rure horti intermediant, & pomaria. Duo fortissima castra

Serpentes domestica tim uenerati.

Sol sub mallei specie ueneratus.

stra habet, unum in monte situm, inferius in plano alterum. Distat haec ciuitas a Crocacia CXX. miliaribus. Tartari quidem circa Vilnam in assignatis pagis habitant, qui agros nostro more colentes laborant, & merces uehunt: Tartarica lingua loquuntur, Mahometum & sectam Saracenorum profitentur.

De Liouonia, Prusia, & militibus Marianis.

CAPVT VII.

Liuonia uere fidei cultrix, Ruthenia ad septentrionem pratenta & ipsa Sarmaticis finibus: Tartari Scythicum hominum genus crebrius incursant. Liouonians ad Christi cultum milites nostri traxere, quum antea nullum nisi malorum demonum nouere. Serpentes uario auentu de regni possessione in ea terra bellatum. Sarmaticum mare ab occasu, sinusq; incomperae magnitudinis, cuius hostium ab occidente est, non procul a Cymbrica Cherfoneo, quam Daciam hodie uocant. Circa finem ad septentrionem semifera gentes sunt, cum quibus nullum est linguae commercium, uel signis permutant merces. Prusia, unde Pruteni, terra hodie Germania & Sarmatiae particeps a meridie illi occurrit. Eam terram si Ptolemaeus uerus autor est, Pistula perluit a Torno oppido Gedanium usque: quo in loco Baltheo mari infunditur: ad Sarmaticum oceanum extensa circa Pistulam, ultra Germania est. ad orientem solem & meridiem Masouita

Milites mariani.

Cymbrica Cherfoneus hodie Dacia.

Prusia.

Vistula.

souita sunt. & Poloni accolunt: ad occiden-
 tem Saxones Prusia solum serax est, maximeq;
 frugiferum, irriguum, frequens cultus: Regio
 amena, & pecoris abundans, piscatus uena-
 tioq; multa. Vmerigi eam terram tenuere,
 quum Gothi ex Scandinauia insula egressi
 sunt in continentem, ut Tornandes scripsit. Pto-
 lemaeus Amaxobios, Alauos, Venedes, &
 Githones penes Wislulam habitasse autor est.
 Malorum & hac cultrix fuit demonum usq;
 ad secundi Federici tempora. Deiparini mili-
 tes, qui & Mariani dicuntur, post Ptolemai-
 dem in Syria amissam in Germaniam reuersi,
 uiri uidelicet nobiles & rei militaris periti,
 ne per otium marcerent, eundem accedentes.
 Prusiam Germaniae conterminam Christi cul-
 tum spernere dixerunt: sepe illius gentis ho-
 mines in Saxones, caeterosq; uicinos excurrere,
 ingentem uim pecorum abigere, esse in animo
 sibi compescere barbaram gentem, annuat tan-
 tum Imperator, prouinciamq; fratribus perpe-
 tuo iure possidendam tradat, si eam armis ac-
 quirant. Iam enim Massouie duces, qui eius
 se terre dominos affirmabant, ius suum fra-
 tribus concesserant. Grata oblatio Federico
 fuit, qui collaudato proposito, quas uoluerit
 fratres sub aurea bulla literas concessit. Illi
 sumptis armis breui tempore quicquid Prute-
 nici iuris citra et ultra Wislulam fuit subegere:
 subactam ac bello quaesitam, suae diuisioni fecere.

Wisla

Wisla gens Christi fidem complexa est, & cum
 fide Teutonicam linguam. Fuit ad Wislulam
 amnem quercus, ubi uictrix gens à principio
 castellum erexit, mox, ut sunt res hominum,
 quae tenui principio in maius augentur, oppi-
 dum frequenti cultu adoleuit, Mariburgum
 dixerunt. Caput gentis est, atq; sedes eius, qui
 uniuersi ordinis magister fungitur. Sacra
 huius militia origo Teutonica est, nec quis-
 quam nisi Teutonicus his sacris iniatur: atq;
 idem claris ortus natalibus, & cui proponi-
 tur, ut aduersus sacratissime crucis hostes pa-
 ratu sit omni tempore dimicare: albo pallio
 amictumur, nigra cruce insuta: omnes abunt
 barbam, praeter eos qui sacris operantur, &
 sacerdotes sunt: Dominicam orationem mili-
 tes ipsi pro canonicis horis usurpant: neq; literas
 discunt: diuitijs abundantes: nec minor quam re-
 gibus potētia. Saepē cum Polonis de regni fini-
 bus acceptis atq; illatis cladibus cōtendere, nec
 totis uiribus belli fortunā experiri recusauerūt.
 Est Prusiae atq; Lithuaniae contermina re-
 giuncula, quae Samogithia dicitur, fluis &
 fluminibus circumsēpta, quinquaginta mil-
 liarium longitudine: cuius gentes procerae &
 pulchrae staturae, agrestes tamen, moribusq;
 inculti. Matrimonia plura celebrant, & absq;
 sanguinis respectu, patre mortuo filius nouer-
 cam, fratre frater gloriā in uxorem accipiunt.
 Aes nullam habent, humiliter adificant, ex
 lino

Mariæ-
burgum.

Ordo mi-
litū Teu-
tonicorū.

Vestitū mi-
litū Teuto-
nicorum.
Potētia ot-
dinis Teu-
tonicorū.

De Samo-
githia &
gentis mo-
ribus.

lino culmoq; tuguria in carinarum aut gallearum formam, in quorum culminibus fenestram unam faciunt tam patentem, ut toti edificio lucem supernè præbeat. Focus perpetuo igne in singulis unius, circa quem familia uniuersa sedens, non solum ut cibos coquat, uerumetiam ut uehemens frigus, quo pro maiori anni parte terra hæc congelata constrictaq; iacet, propellat. Vaporaria seu stubas habent nullas. Gens ad diuinationem & auguria inclinata, præcipuum ei nomen ignis, quem sacrosanctum perpetuumq; esse persuasum habere, quòd in edito colle ad fluiuium Neuryatem aleretur. Vladislaus Polonie rex, qui eam ad Christi fidem compulit, illum unicum turri, in qua conseruabatur, extinxit, defecit, & syluas quas non minori religione quam ignem sanctus, proq; deorum habitaculis seruauit (iuxta poeticum illud: habitauerunt dii quoq; syluas) colebant. & nedum syluas, uerum quoq; quicquid eas subiisset, sanctum minimeq; uiolandum censebant, ut aues erant & fera. Malorum demonum prestigio uiolantes eas statim in manibus & pedibus contrahabantur. Erant in his syluis singulis familijs suis focus & sacra domus constituta, in quibus defunctorum suorum corpora cum equis, sellis & meliori eorum uestimento comburere

Diuinationi uacant Samogithæ.

Ignis sacrosanctus.

Superstitio gentis admiranda.

Festiuitas.

mos fuit. Conuenire eos noctu credebant, ideoq; sedilia

sedilia ibi ex subere contexta disposita, in quibus optimus medo, escaq; ex pasta in casti forma omni tempore largè subministrabatur, ut ipsis uescerentur. Prima Octobris die in his syluis maximum festum peragebant, ex omni regione uniuersus populus congregatus, quaq; familia in sua casula cibo & potu, ut melius potuit, patrio instituto indulgebat, tum ad focos dijs in primis quem Perkumo, id est, tonitruum dicebant. Cum Lithuaniae Sermo.

& Polonis linguam unam habent, nam & Polonico sermone sacerdotes eis in ecclesijs predicant. Romane ecclesie morem obseruant, licet Rutheni alij ad meridiem & Moscouita ad septentrionem habitantes Græcorum ritum teneant, obedientiamq; non Romano, uerum Constantinopolitano pontifici promittant. Ad septentrionem his Moscouita protenditur terra quadringentorum milliariorum patens: ardua. Moscouita diues, tam ualido ubiq; presidio conclusa, ut nedum aduenæ, uerum indigenæ, etiam absq; literis ducis exire atque intrare non possint. plana omnino regio est, non montosa, nemorosa tamen, & ut plurimum paludosa, plurimis maximis fluminibus Occa, Wolha, Dzu-Flumina uina, Borystheneq; & Dineper irrigua: piscibus ob id uarijs, & feris abundat, quemadmodum Lithuania, a qua non multum distripat, nisi quòd frigidior est, quia septentrionalior. Unde pecora parua habet, & communiter

Moscua ciuitas maxima. Moscuametropolis regionis dupla maior quam Praga Boemiae, lignea, ut aliae ciuitates, aedificia habet, multas plateas, sed dispersas, lauisissimi campi inuencunt. Mosca annis ipsam intersecat. arx in medio urbis in plano sita, septendecim turribus & tribus propugnaculis adeo pulchris & ualidis, ut similia uix reperiantur. Sedecim in ea arce ecclesiae, quarum tres sanctae Mariae, sancti Michaelis, & sancti Nicolai muratae. ceterae omnes lignae: Tres quoque in ea amplissima curiae, in quibus nobiles aulici morantur: pulcherrimum in quo dux est Italico more constructum, sed non amplum. Multos nobilissimos ducatus habet, ex quibus ingruente bello plusquam ducenta millia hominum duobus aut tribus diebus contrahuntur. Aqua genti scouitaru. potus & modo liquorque fermentatus, quae quasset, uocant. arant ligneo aratro: frondibus arborum aut spinis arpicant: segetes propter

Moscua annis ipsam intersecat. arx in medio urbis in plano sita, septendecim turribus & tribus propugnaculis adeo pulchris & ualidis, ut similia uix reperiantur. Sedecim in ea arce ecclesiae, quarum tres sanctae Mariae, sancti Michaelis, & sancti Nicolai muratae. ceterae omnes lignae: Tres quoque in ea amplissima curiae, in quibus nobiles aulici morantur: pulcherrimum in quo dux est Italico more constructum, sed non amplum. Multos nobilissimos ducatus habet, ex quibus ingruente bello plusquam ducenta millia hominum duobus aut tribus diebus contrahuntur. Aqua genti scouitaru. potus & modo liquorque fermentatus, quae quasset, uocant. arant ligneo aratro: frondibus arborum aut spinis arpicant: segetes propter

Frugis longum frigus, raro murescunt: ideoque in curatio. stibus desiccant, triturantque: aromatibus & sublimatis calfactorijs cocta frigus uarij utuntur. De aena & melle aquam ardentem siue sublimatum faciunt. & lacte etiam, adeo forte, ut sapias ab eo inebrientur. Vino & Ebricitas oleo carent. Ne inebriantur inebriantem potum omnem terra princeps capitis paena pro-na multa. hibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur. Monetam habent argenteam maiorem & minorem:

Frugis longum frigus, raro murescunt: ideoque in curatio. stibus desiccant, triturantque: aromatibus & sublimatis calfactorijs cocta frigus uarij utuntur. De aena & melle aquam ardentem siue sublimatum faciunt. & lacte etiam, adeo forte, ut sapias ab eo inebrientur. Vino & Ebricitas oleo carent. Ne inebriantur inebriantem potum omnem terra princeps capitis paena pro-na multa. hibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur. Monetam habent argenteam maiorem & minorem:

Frugis longum frigus, raro murescunt: ideoque in curatio. stibus desiccant, triturantque: aromatibus & sublimatis calfactorijs cocta frigus uarij utuntur. De aena & melle aquam ardentem siue sublimatum faciunt. & lacte etiam, adeo forte, ut sapias ab eo inebrientur. Vino & Ebricitas oleo carent. Ne inebriantur inebriantem potum omnem terra princeps capitis paena pro-na multa. hibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur. Monetam habent argenteam maiorem & minorem:

Frugis longum frigus, raro murescunt: ideoque in curatio. stibus desiccant, triturantque: aromatibus & sublimatis calfactorijs cocta frigus uarij utuntur. De aena & melle aquam ardentem siue sublimatum faciunt. & lacte etiam, adeo forte, ut sapias ab eo inebrientur. Vino & Ebricitas oleo carent. Ne inebriantur inebriantem potum omnem terra princeps capitis paena pro-na multa. hibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur. Monetam habent argenteam maiorem & minorem:

Frugis longum frigus, raro murescunt: ideoque in curatio. stibus desiccant, triturantque: aromatibus & sublimatis calfactorijs cocta frigus uarij utuntur. De aena & melle aquam ardentem siue sublimatum faciunt. & lacte etiam, adeo forte, ut sapias ab eo inebrientur. Vino & Ebricitas oleo carent. Ne inebriantur inebriantem potum omnem terra princeps capitis paena pro-na multa. hibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur. Monetam habent argenteam maiorem & minorem:

Frugis longum frigus, raro murescunt: ideoque in curatio. stibus desiccant, triturantque: aromatibus & sublimatis calfactorijs cocta frigus uarij utuntur. De aena & melle aquam ardentem siue sublimatum faciunt. & lacte etiam, adeo forte, ut sapias ab eo inebrientur. Vino & Ebricitas oleo carent. Ne inebriantur inebriantem potum omnem terra princeps capitis paena pro-na multa. hibuit: bis aut ter tamen in anno conceditur. Monetam habent argenteam maiorem & minorem:

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

minorem, non rotundam, sed quadrangularem oblongam. Dzuingis hanc dicunt. Sclauonica Lingua, lingua loquuntur. Sclan & religionem cum Religio. Graecis unam obseruant. Episcopi eorum patriarchae Constantinopolitano subsunt, & ab eo confirmationem postulant. Christum adorant, praeter Kosanenses, qui cum Sarracenis Mahometum uenerantur. & Scythas quos Scythae idem alios, ad septentrionem, qui linguis pro-lolatrae. prijs loquuntur, & idola colunt. Imprimis unum, quod Zlota baba dicunt, id est, auream Zlota baba idolu. uetulam, tanta ueneratione, ut nemo id petranseat, quin saltem pilo ex ueste tracto, si aliud nihil habeat, coram eo prostratus pro oblatione proijciat. His populis quamuis sermo sit unus, Sclauonicus uidelicet, est tamen adeo impar, Sclauonica lingua & externis linguis hic & alibi confusus, ut mutuo se non plane intelligat. Idololatria tempore pontificem maximum unum habebant, quem Cruiue nominabant: in ciuitate Romoue (a Roma dicta) habitabat. Communis gentibus illis mos est, ut non solum seruos ut pecora, sed etiam filios, & semetipsos uendant, & abducere quam longissime patientur, ob uictus tantummodo sufficientiam, quamuis grossissimus cibus uescantur.

De Polonia, Polonorumque recentibus moribus. CAP. IX.

Polonia Europa regio, uasta & plana, unde & hoc nomen accepit. Significat enim Sarmatia Europaea. p Sclano

Sclauonica lingua qua & ipse uitur: Pole planum: Sarmatia alio nomine uocata. Hac Slesia ad occidentem contermina est, Prutenis & Massouitis à septentrione, ab oriente Ruthe nis, à meridie Hungaris, Carpato monte, quem Crapak accolae uocant interiacente, hac in parte duas diuiditur, quarum quae Saxombus Prutenisq; uicina est, maior Polonia dicitur:

Termini
Poloniae.
Polonia duplex, maior & minor.

Cracouia
Polonotū
regia.

Gens Polonica
pruden- & comis.

Potus ceruicia.

Salis fodinae.

alutra Hungariae ac Russiae obiecta minor uocatur. Regnum uniuersum in quatuor uelut regiones diuisum quas in orbem Rex quotannis inuisit, singula ternis mensibus alunt Regem, regiumq; comitatum: ceterum si casu consilio ue in una regni parte diutius esse perseverauerit, nihil debetur ipsi amplius. In Cracouia celebri & amplissima urbe regia est, toriusq; regni garza, caetera ciuitates parum nitidae sunt: ex maceria domus ferè omnes compositae, pleraque luto collinitae, plaga regionis uemorosa. Gens in uniuersam prudens, multaq; comitate in hospites: bibacissimum genus hominum, ut totus septentrio, sed rarius uini usus: ignotusq; genti omnis uinearum cultus: factitia ex tritico, alijsq; generibus seminum portio in usu est: solum ferax, triticiq; abundant. Est & pasceus idoneum, armenta lae pascuntur: uenatio multiplex: equus syluester ceruino cornu, bos ferus, Prum Romani uocant. Plumbum duntaxat ex omnibus metallis fodunt Poloni, & saltem saxorum diuitie: nullae

nullumq; toto regno uberius uectigal: mellis copia tam ingens, ut non satis illis atq; Ruthe nis loci superfit: quibus illa recondant: arbores namque omnes & syluae alucaribus mellificantium nigricant. Literarum figuratio ex gentili & graecanico mixta: promiscuus & fidei ritus inter Romanum & Graecum: uiro- rum & mulierum uestitus Graecanico similis.

Mellis uectigal.

Literæ.
Fidei ritus.
Vestitus.

De Hungaria, Hungarorumq; uiuendi institutis.

C A P. X.

Hungaria nunc sanè ea regio est quae olim Pannonia fuit, licet hac hodie illius fines in totum non impleat, nec tam late quondam patuit, quam hodie Hungaria. Enimuerò à Zaytha flumine infriorem tantum Pannoniam usque ad Sauum amnem complexa, ultra Danubium Poloniam attingit, terramq; complectitur, quam Gepidae & Daci tenuerunt: Gepidae & Daci. patetq; imperium gentis multò latius quam terra nomen. Erat hæc terra, ut prisci rerum scriptores habent, nouem circulis, quos hægus Germanica lingua dicimus, circundata, quorum singuli ita stipitibus quernis siue fagineis uel abiegis extructi erant, ut de margine ad marginem uiginti pedum spaciū tenderetur in lauum, totidem erigeretur in altum: ciuitas autem uniuersa aut diuissimis lapidibus aut tenacissima creta repletur: porro superficies uallorum eorundem integerrimis cespitibus tegetur. Inter quorum confinia arbuscula plantatae

plantata erant, quæ abscise proieclaq; ut plurimum herbas & frondes proferebant. De primo autem circulo ad secundum uiginti millia-ria Teutonica protendebantur, & inde totidem ad tertium, & ita usq; ad nonum. quan-uis alius alio semper contractior erat. Intra hos aggeres nixi, nulliq; ita constitute, ut ab una ad aliam uox hominis audiretur. Aedificia ualidissimis muris prænunita: porte non satis lata propter hanc causam ut per eas latrocinandî gratia quaquaersum exire ingrediq; facile possent. Tubarum clangore unus circulus al-teri cuiusque rei certa signa dabat. Pannoncs ab initio eam terram tenuerunt, Pæones olim diçli, inde Huni habuere, gens Scythica. Mox Gothi ex insulis Germanici oceani profecti, post Gothos, Longobardi ex Scadinania etiam oceani insula: nouissimè Hungari ex alia Hun-garia Scythica egressi, quæ non longè à Ta-nais oru exiat, & Tubra hodie dicitur: mi-sera adhuc regio, utpotè sub frigidissimo celo iacens, duci Moscoiæ tributaria. Non tamen aurum argentum'ue, quibus omnino carent, sed pretiosas animalium pelles Sabellorum scif-morumq; pendunt homines. Non arant, non seminant, neque panes habent: serarum car-nibus & piscibus uescuntur: aquam potant: sub iuguris ex uirgultis contextis inter den-sis syluas humiliter habitant. unde fit, ut ho-mines syluestribus feris commorantes, uesti-mentis

Pannoncs.
Pæones.
Huni.
Gothi.
Longo-
bardi.
Hungari.
Hungaria.
Scythica.

mentis se non laneis neque lineis induant, sed pellibus nuper aut lepo aut ceruo uiso'ue de-tractis. Solem, lunam, astraq; alia alij ado-rant, & quicquid eis primum occurrit. Pro-priam linguam habent. Corallia piscantur & balenas, ex quarum cute rhedus burfusaq; fa-ciunt: axungiam pro impinguatione seruati-am exteris nationibus uendunt. Mediocris tumo-ris montes ad eam partem quæ oceano incum-bit, habet, quos pisces quidam Mors uocati dentibus se promouendo scandentes, dum su-periora nacti ulterius nituntur, precipites de-cidunt & moriuntur, eos illi colligunt eduntq;: dentes quos latos & albos ualde habent, refer-uant, & mercatoribus pro mercibus alijs per-mutant: Manubria cultellorum ex illis opti-ma parantur. Habet Hungaria nostra ad oc-casum Austriam & Boemiam, ad meri-diem Illyrici partem, quæ Adriatico est pe-lago obuersa: ad orientem solem Seruiam, quam Triballi & Mysij tenuerunt, nunc à quibusdam Sagaria uocatam: ad arcum & boream Poloni, Moschiq; finitimi. Vrbs regia est Buda, à Bada Athilo fratre appel-lata. Ager regionis quatenus colitur tritico fertilis est, auro atque argento diues. Mirum est, quod indigene narrant esse in Pamonia riuum, in quo si sapius ferrum mergatur, Cu-prum fieri. Viri uestes supernè excauant, cir-ca interscapillum, linea subtus tunica, circa

Fines Hun-gariae.

Buda urbs regia.

collum & humeros quodamtenus apparet, quam partem serico, & auro serè omnes exornant, indifferens in caligæ, cothurno superinducto: capillos inungunt, concinnantq;: lineo galericulo contegnunt, raroq; nec nisi in otio resoluunt, qui mos & à plerisque Germanis obseruatur. Muliebris uestitus strictior, & ad collum subductus, ut omnia tegantur, tantum lineæ tunicle ora emineant pretiosissime ornata: uestibus togam superinducunt, serico caput aut lineo componunt uelamine, ac præter oculos & nasum cætera serè abscondunt: gemmis & margaritis uulgo uiuentur. Cothurno calcantur uiri femineq;: ad media crura inducto. annuunt lugent defunctos, & quosdam ne singu- biennio. Barbam rasunt, præterquam superlari cõtro- riorè labro. Orthodoxæ fidei cultus ex lege uerfiæ di- dicant. Est & alia iudicij ratio, si causa rimuntur

Hungaro- rum pu- gnandi ra- tio. Setmo. Literæ. Ferocitas Hungaro- rum.

Certami- ne singu- lari cõtro- uerfiæ di- rimuntur

Hungaro- rum pu- gnandi ra- tio. Setmo. Literæ. Ferocitas Hungaro- rum.

scribitur, exciderit. Qui ex equo dimicant, lan- ceam prius, dein gladio uiuentur. Pedites præter uerenda, cætera nudi pugnant. Suis genti sermo, etsi Boëmia non multum absimilis. Habent & priuatas literas, sed Romanis libentius uiuentur. Ferox hominum genus & in bello ualid

ualidum, equestri prælio magis quam pedestri idoneum. Regis imperio parent, aut regijs du- cibus. Cataphracto equite in bello uiuentur, & leui armatura, sed parcius omnino, turmatim confidunt, non tamen toto agmine. Nulla gens Christiani nominis Turcarum arma magis exercuit. Nulla ab his rursus magis exer- cita est. adeo paribus animis uariiq; euentu est semper utrinque bellatum. Alia Hungaria quæ huius mater est, linguaq; & moribus penè adhuc illi similis, ritu Barbarico uiuit, ido- lis seruit.

De Boëmia, & moribus Boëmorum.

C A P. X I.

Boëmia Regio, Germanis limitibus inclu- sita, aquilonis flatibus obiacet: Hungaria Boëmia illi orientalis est, australis Banaria, Noricus limites. ager occidentuus, Polonia borealis. Latitudo eius longiitudini serè par: trium fortè dierum iter. Sylua Hercinia tanquam natiuo muro undiq; cingitur. Albi flumio media irrigatur, atque quodam alio Multania nomine, ad cuius ripam Braga sita est amplissima urbs & totius regni caput. Solum hordei & tritici ferax, pabulo, pecore, atq; piscibus abundat, olei sterilis est, quemadmodum Germania ipsa: nimo non omnino caret, ceruisiam optimam facit, qua Viennam usq; Austriam uehitur. Boëmi Ger- manis licet undiq; circumsepti sint, Germanica Sermo.

Hercinia sylua. Albis. Multania. Braga urbs regia. Ceruisia Boëmica commen- datur. Sermo.

p + tamen

tamen lingua non loquuntur, *Dalmatarum* aduentu Teutonice illinc pulsa. Etenim in eorum annalibus reperitur, fratres duos ex Croatia populis egressos, alterum in *Boëmia*, alterum in *Polonia* confedisse, mutasseq; & gentibus prioribus linguam & terris nomina, *Polaterrano* autore. *Mos* uetus & *Germania* lingua à plerisque in hanc usque diem obseruatur. In templis enim plebes sermone Teutonico docentur, in cœmiterijs *Boëmico*. Solis mendicantibus olim libertas fuit, qua uellent lingua populos instruere. Nulle genti leges sunt, nulla sanctiora instituta, quod libet licet: quippe *Christiane* fidei non solum non cultus, ut qui *Vualdensium* sectam amplexi tuentur, tum auorum nostrorum memoria *Iusitarum* ueneno infecti, *Orthodoxe* fidei cultum parum hodie integrè custodiant. Romanum pontificem in ordinem redigunt, negantq; ceteris Antistitibus augustiorem esse ac uenerabiliorem, inter sacerdotes nullum discrimen ducentes.

Lingua Germanica in Boëmia.

Vualdenses

Errores Boëmorum

Sacerdotes æquāt Boëmi.

Boëmi non parentāt. Benedictio nescerum irrident.

Presbyterum non dignitatem, sed uite meritum efficere potiorum. Animas corporibus excedentes aut in æternas euestigio patnas demergi, aut perpetua consequi gaudia, purgatorium ignem non inueniri, quo aliquando expiantur. Stultum arbitrantur desunctis parentare, auaritie sacerdotalis inuentum esse: *Dei* optime maximi diuorumq; simulachra è medio tollunt. *Aquarum*, *palmarumq;* ac ceterarum

uerum

verum benedictiones irrident. Mendicantium religiones malos demones inuenisse. Sacerdotes pauperes esse debere, sola elemosyna contentos: non opes, non pecuniam possidere. Liberam cuique uerbi *Dei* predicationem patere. Nullum capitale peccatum, quantumuis maioris mali uitandi gratia tolerandum. Qui mortalis culpa reus sit, eum iudicant neque debere seculari, neque ecclesiastica dignitate potiri, nec etiam parendum esse ei. Confirmationem & extremam unctionem inter ecclesie sacramenta minimè teneri. Auricularem confessionem nuquam, & superuacua esse: sufficere in cubili aut alio secreto loco sua quæque *Deo* peccata confiteri. *Baptisma* fluuialis unda nulla interiecta sacri olei mixtura recipendam. Cœmiteriorum inanem usum, quæstus tantummodo causa repertum: quacumque tegantur tellure humana corpora, nihil distare. Templum dei latè patentis ipsam mundum esse: coartare maiestatem eius, qui ecclesias, monasteria, oratoriaq; construunt, Sacerdotalis uestes altarium ornamenta, pallus, corporalia, calices, patenas, uasa huiusmodi nil habere momenti: sacerdotem quocumque loco, quocumque tempore sacrum *Christi* corpus conficere posse, petentibus ministrare: sufficere si uerba sacramentalia tantum dicat: suffragia sanctorum in caelis cum *Christo* regnantium impetrari, in Canonis horis cantandis dicendisq; frustra

Peccatum mortale tolerandum non esse.

Sacramentū eucharistiæ.

p 4

tempus

tempus teri. Nullo die ab opere cessandum esse existimant: quam quæ dominica nunc appellatur. Celebritates sanctorum reiiciendas. Ieiunijs quoque ab ecclesia insitutis nihil inesse meriti. Fama est etiam Boëmorum sacerdotes insanibus ipsis & cunctis alijs indifferenter sub iuræque specie corpus Christi ministrare hostia quam qua nos utimur aliquantum grandiori.

Infantes
Boëmi cõ
municat.

Georgius Poggebratius huius insituti autor fuisse dicitur. Picardus quidam ex Gallia, gentem alio delirio infecit: is non parvam uirorum mulierumque plebem contractam nudam incedere iussit. Adamas uocauit. autor omnis licentia Venus publica & mixta, reliqua horrenda audiui crimina hoc duce caperant, & in quibusdam locis adhuc durare, sed occultè, à multis dicitur. Nam subterraneos Boëmorum quidam (qui ex hoc Græbenhaimer appellantur) sacra operaturi subeunt, inter quam ciam à sacerdote pro more illud Genesis pronunciat. Crescite & multiplicamini, ac replete terram, lumina quæ ibi habentur continuo omnia extinguuntur, & tunc neque ætatis ulla, neque sanguinis attentæ reuerentiæ promiscuè uiri & in quam per tenebras quisque incidit mulieres cognoscunt. peracto scelere quum in locum suum se quisque receperit, luminaria rursum incenduntur, & sacrum peragitur. Est execrandus hic damnatæ gentis ritus non multum diuersus à bacchanalibus illis que in He-

Nefandus
Boëmorum
ritus.

Bacchana
lia olim in
Italia ce
lebrata.

truria

truria primò, mox Roma etiam noctu, multa uini & epularum crapula mulieres maribus mixte in abdito celebrare, nullo neque sexus, neque ætatis respectu habito ad promiscua puerorum ac maronarum stupra, atque aliorum flagitiorum, que ex ipsis tanquam ex officina quadam prodibant, quorum sacrorum capita Qu, Martio Philippo & Posthumio Albino Consulibus Roma capitali sunt supplicio affecta, ut scribit Sabellicus Enneade quinta libro septimo. Hanc Boëmorum impietatem, nefandam heresim quatuor reges Venustus, Sigismundus, Albertus & Vladislaus extirpare non potuerant, quamuis sapius totis uiribus attentarent.

Heresis
Boëmorum
inuicta.

De Germania, & institutis eorum plurimis.

C A P. X I I.

Germania Regio Europæ amplissima tota septentrionalis, à Gallis olim Rheno flumino diuisa fuit, à Rhetis & Pannonibus Danubio, à Sarmatis Dacisque: mutuo metu & montibus separata, cætera oceano ambiente. hodie extra hos fines Rhetiam, Vindelicam, Noricam, & superiorem Pannoniam, Alpes, partemque Illyriæ & usque ad Tridentina claustra Germania obtinet: Belgarum quoque ferè tota natio Gallici quondam iuris, omnisque Rhenus in Germaniæ nomen linguamque concessit, ut iam se Gallos dici nesciant: si audiant, indignentur. Helæti quoque in Germaniæ

Germaniæ
ueteres li
mites.

Quid Ger
maniæ ac
cessit.

no. m. c. i. i.

nomen & linguam tempore labente transiere. Itaq; magnam Gallie Transalpina partem ipsa Prusiam Germania sibi uendicauit. Prutenos ferocissimam gentem & idolis deditam intra trecentosimum annum ex infidelium manibus militibus Teutonicis ui & armis rapuerunt, ubi & lingua Teutonice inuoluta est, & Christi cultus genti imperatus. unde habita ad primanos illius terminos consideratione, uidebitur certe illa sibi ferè plus soli extra usurpasse, quam intus prius continebat. In duas uelut partes ab initio tota Germania diuisa fuit, ut que Alpibus propinquior est, superior sit Germania appellata: altera ad septentrionem atq; oceanum uersa, inferior. Durat hæc par-

Alemania titio sub Alemanie appellatione (que à Lemano, ut quidam autumant, lacu est) in hunc Prouincię usque diem. Prouincias tam hæc quam illa Germanię multæ. multas habent: superior à Mogano flumine, Superior quod Franconiam perlabitur, ascendendo Germaniam Bauariam habet, Austriam, Styriam, Atheuulgarter sim, Rhetiam, Heluetiam, Sueuiam, Alsatian, prouinciam Rhenensem, Moguntiacom Hoch teut adusque. Inferior, Franconiam, cuius magna schladin pars meridiem uersus etiam in superiorem proferior niderdeur, tenditur, habet, Hasiã, Lotharingiam, Brabantiam, Gebriam, Selandiam, Holandiam, Phrisiam, Flandriam, Puelualiam, Saxoniam, Daciam, Peninsulam, Pomeraniam, Liouoniam, Prusiam, Silesiam, Morauiam.

Boëm

Boëmian, Mysiam, Marchiam, Thuringiam. Fuit Germania terra ab initio, ut Cornelius Tacitus scribit, etsi aliquando specie differebat, in uniuersum aut syluis horrida aut paludibus infœcunda, humilior quàm Gallias, uentiosior quàm Noricum ac Pannoniam aspiciat. frugiferarum arborum & omnis cultura impatiens tellus, pecorum tamen fecunda, sed plarunquè improcerorum. auro, atque argento immunis; & propterea uilis despectaq; ab omnibus. Hodie regio aded amœna est, aded pulcherrimis nitidissimiq; urbibus, castris & pagis passim exornata, exculta, ut non Italia, non Gallie, non Hispania ipsa cedat. Cœlum satis clemens habet, Campi fertilitatem optandam. Sunt colles aprici, nemora opaca, frumentorum abundantia, nitiferi montes, clarissimi amnes, Rhenus, Danubius, Moganus, Albis, Necharus, Sala, Odera, & multi alij flumij, & rini lymphidissimi totam terram rigantes. Sunt fontes dulcis aque; sunt thermæ calide, sunt minere salis plurimæ: metallorum item fertilitate nullis terris cedit. Vniuersa & Italia, Gallia, Hispania argentum ex Germania negotiatoribus ferè omne habent, metallaq; non parum multa, nec auro est priuata. Quod si hodie priscorum quisquam ab inscriis resurgeret, ac oculis intima regionis contempleretur, nunquid non multum is miraretur? aut quid diceret tandem, si uider

Terra Germanie olim horrida & infœcunda.

Germanię laudes.

Flumina Germaniæ.

Diuitiæ Germaniæ. Metalla.

Germania uideret quanta nunc esset locorum salubritas,
quantum exculca.

Tempera-
ta Germa-
nia.

uideret quanta nunc esset locorum salubritas,
coeli humana temperies, ubertas soli, uini fru-
mentiq; quanta copia, arborum consitiones qua-
splendor urbium, templorum sacra, & erga
Deum religio, urbanitas ciuium, uelutius ho-
minum, rei militaris peritia, apparatus bellicus
ceteraq; ornamenta Germanorum, nobilitasq;
quam sincera, profecto, ut reor, non diceret ter-
ram informem, asperam caelo, tristem cultu. ui-
deret sanè quam uerum sit illud, quod dicitur,
Saepe bonam materiam cessare sine artifice.
Nam etsi alijs regionibus miior hyems sit, fru-
tusq; nobiliores, minus tamen aëstus temperatus
est, unde & frugum corruptio: adde animalia
uenenosa, et alia ad humani generis perniciem
imentissima. difficilis satis erit iudicatu, qua
cuiq; prouincia comparanda sit, qua antefe-

Germania
unde ap-
pellata.

renda. Dicta autem est Germania recentiori
appellatione quod eius populi ferè omnes inter
se perinde ac fratres, tum moribus atq; uiuen-
dum dispositione, tum moribus atq; uiuen-
di ritibus, prius Teutonia à Tuiscone Noë fi-
lio, & Alemania à Mammo eius filio, qui
gentis autores conditoresq; memorantur, no-
citata fuit. Quamuis pleriq; gentem indige-
nam, id est, inde genitam, nec aliunde proue-
ntam arbitrentur. & eius opinionis hic est, qui
ita uersificatus est:

Gens inuisa manet toto notissima mundo,
Terra ubi se deuexa globo demittit in arcton.

Solis

Solis & algoris patiens, duriq; laboris,
Ingrata ignauam uita tolerare quietem:
Indigena haud alia duccens primordia gente,
Sed caelo producta suo Demogorgonis alius
Protulerat: patulus ubi cuncta creata sub auras,
Germanos nocitai Itali, Graij sed Adelpus.
Quod fratrum soleant inter se uiuere more:
Nomen nobilibus quod adhuc uenerabile nostris
Pectoribus, similes ingentes corporis artus
Prodiga cui natura dedit, per lactea colla
Candida proceris tollemes corpora membris.
Flaua coma est, flauentq; oculi, flauoq; colore:
Temperie iustam retinent sua membra staturâ.
Vox habitum metis cū gestu & pectora prodit,
Vox qua nil muliebri sonat, sed tota uirilis
Martia crassiloquo testatur corda palato.
Commune his studiū uenari, equitare, uagari,
Atq; suum uarias uictum quassisse per artes:
Vel Bacchum uidius crescentem iungere palis,
Aruaq; quadriiugo proscindere pingua aratro,
Nec patrio tepuisse solo iuuenilibus amnis,
Sed mox doctiloqua praecepta adijisse Minerva
Vel uaga ueliferas duxisse per aquora naues,
Atq; suis terris uarias adducere merces,
Nec censere nefas animum intendisse rapinis,
Dū fera belligeri meditantur praelia Martis,
Atq; illum regum celsas quassisse per aulas,
Quatuor ad fines quas Teutonius ora coërcet:
Sive per Hercynia nemorosa cacumina Sylua
Dentatos prosterne apros, Syluisq; uagantes

Act

*Aeripedes ceruos, urfosq; agitare feroces.
 Pnguibus accipitres trucibusq; iubere rapinas.
 Tollere, et euulsas dispergere in aethera plumas.
 Hinc animus dubijs audens se credere rebus,
 Nec segnis timidusq; mori, roseumq; cruorem
 Pro patria & charis certans effundere amicis:
 Atq; audius cedis, si qua iniuria laesit,
 Quisq; fidem sancto & constanti pectore seruet
 Religionis amas, superumq; & cultor honesti,
 Et ueri iusliq; tenax mens consona libris,
 Ficta colorata fugiens mendacia lingua.*

Hercules
 in Germa
 nia fuit.

*Prelum inuituri Germani sacrum hymnum
 Hercule canebant, quem uolebant aliquando
 in eam terram uenisse, graui & terribili soni-
 tu, non dissono, caterum ad terrorem quaesito
 pugnam capeffebant. Truces oculi pluribus
 ac carulei, rutilo come, procerca corpora, ad
 primos impetus subita & praecepta natura. Cae-
 terum laborum operumq; impatiens. Siuim*

Auri &
 argenti Ger
 manis u-
 nullus. Au-
 rus olim
 nullus.

*& astum, ut Galli, non ferunt: frigorum
 patientissimi. Auri & argenti his olim usus
 nullus. Argentea uasa eorum legatis data,
 aut principibus muneri missa, non minori com-
 temtu quam fictilia traclabant. Commercio-
 rum usu aurum & argentum ab his primò
 receptum. Credita & a quibusdam tellus ipsa
 talium metallorum expers, quin & ferri
 inops: quo accidit, ut olim rari uterentur gli-
 dyis in praelio, sed longiori hasta, quam ipsi
 framcam uocant: & in ea breui ferro, habili
 telo*

*telo, siue cominus siue eminus dimicarent.
 Eques scuto & hasta instruebatur. Pedites
 missilia spargebant, plura singuli. Nudi in
 pugnam, aut breui sagulo utebantur, nulla
 cultus occultatione, scuta tantum coloribus,
 hisq; leuissimis distinguebant; paucis loricae
 usus, uix uni alteri ue castis, aut galea. Equi
 nec forma nec uelocitate conspicui: nec in gy-
 rum ut Italici, sed recto tantum conatu agun-
 tur. Scutum in pugna amisisse, praecipuum
 flagitium, ut sacris & publico concilio exclu-
 derentur eiusmodi clade adfecti. Multi tali in-
 famia superflites uitam laqueo finiunt. Re-
 ges nobilitate legebantur, nec his libera infimi-
 taq; potestas fuit. Exercitus is ductabat, qui
 praecipua uirtute praestaret, quisq; exemplo ma-
 gis, quam imperio polleret. uincere, uerbera-
 re, animaduertere in quenquam nullius ius esse
 praeterquam sacerdotum, ut non imperio,
 sed diuinitus flagitia uindictari crederentur.
 Signa quaedam Deorum lucis detracta in prae-
 lium gestari praecipuum in pugna incitanten-
 tum. Omnes suas necessitudines in proximo
 stantebant, ut in suorum conspectu, aut glorio-
 se uincerent, aut cum laude caderent: liberi,
 coniuges, parentes sanctissimi pugna testes ad-
 hibebantur. Ad matres & uxores accepta
 uulnera deferebant: nec ille & numerare &
 exigere plagas formidabant. Eadem ritos,
 hortationesq; pugnantibus suggerebant. Pro-
 ditum*

Nudi pu-
 gnauerūt
 Germani.

Scuti in
 pugna a-
 missio fla-
 gitium in-
 gens.

Deorū si-
 mulachra
 in praeliū
 gestaban-
 tur. Matres &
 liberi in
 bello.

ditum memorie est inclinatum aciem aliquando illarum hortatu resiliuntam. Creduntur ad hæc arbitrari aliquid sancti, prouidiq; in feminis esse, earumq; consilia propterea non aspernari, responsa uel negligere. Mercurio certis diebus humanas hostias immolabant: Herculi & Marti ex cæteris animalibus. Sortes et auguria in usu. De minoribus rebus principis ciuitatis consultabant, de maioribus uniuersa ciuitas. In inchoandis rebus nona luna aut plena obseruabatur. Noctium non dierum numerus supputabatur in ea gente. In consilium armati uentitabant: Sententiam approbaturi frameas concutiebant, id honoratissimum assentiendi genus: contra aspernati fremitu significabant. Transfuga & proditores ex arboribus pendentes, ignaui & imbecilles atq; infami corpore cæno obruti, aut à palude aliqua superiecta crate necabantur: tanquam scelera in aperto ponenda essent, uita contegenda, nihil publicè, aut priuatim magistratus agere, nisi armis instructi. In committatu & affectione incredibilis emulatio: qui maiori inuenum globo stipatus in publicum processisset, precipua celebritate apud suos & finitimos esse. Turpe & in omni uita infame suo duci superfluum in prælio esse, nisi uictor is ex acie decessisset. Princeps pro uictoria, comites pro principibus dimicabant. Bella ultrò appetere, ut pote quibus omnis a re bellica esset quies ingrat.

Magistratus semper armati.

ta. Inertia & ignauia dabatur sudore aliquid querere, quod posset cruore parari. Bellorum cura destituti somno & cibo uel fortissimi quique indolebant, domo & agorum cura feminis & senibus delegata, ut mirum uideri possit, duo tam diuersa eadem genti adfuisse, & inertie amorem, & odium quietis. Vicatim plurimum discretisq; domicilijs habitabant. Tegumen fuit sagum, fibula, aut si Vestitus. ea defuisset, spina conseruata: locupletissima ueste distinguebantur, non fluxa, sed stricta, ac penè singula membra exprimente: idem feminis habitus, qui & uiris. Atq; Germani ipsi omnium fere, qui ad Septentrionem & Ornam habitant, soli unica uxore contenti ab initio suere: quanquam & in his nonnulli plura celebrarent connubia. Non uxor uiro, sed uir uxori dotem comparabat. Nec ad delicias quærebatur cultus, sed iugati boues dabantur, frenatus equus, & scutum cum fræca & gladio. Mira in feminis pudicitia, nulla spectandi fuit illecebra, nulla conuiuiorum ratio, rara in tam numerosa gente adulteria: cuius cõsilia mulier resectis capillis, nudatam coram propinquis maritus domo exactam, toto uico uerbibus agebat: profigata pudicitia nulla uenia: non ætas, non forma, non opes connubium corruptis conciliare poterat. Nemò tamen uitia ridere, id enim seculum corrumpere & corrupti arbitrabantur. Sic unum

Matrimonium.

Adulterij pœna.

mulieres maritum accipere, ut unum corpus
 & unam vitam, nec ulla cogitatio ultra, nec
 longior cupiditas, tanquam matrimonium
 amarent, non maritum. plus apud illos boni
 mores ualuerunt, quam alibi bonae leges. Seruus
 in iuuenibus usus Veneris, atque eo minus ex-
 hausta pubertas: nec connubia uirginum pro-
 p̄rabantur, ut ualidior esset procreatio. Homicidium certo pecorum numero luebat, atque uniuersa domus satisfactionem capiebat. Conuictibus & hospitali mense supra modum studebant. Nefas habebatur quenquam domo aut epulis arcuisse. Gaudebant muneribus, nec data imputare, aut obligari acceptis. Diem, noctemq; potando continuare. Temulentia nulli probro data est. Crebra post crapulam rixae, raro conuiuijs, caede sapius transigebantur: de pace & bello in conuiuijs consultare, quasi nullo alio tempore simplicius paterent hominum cure, aut ad res magnas magis incallescere. Gens minime astuta, simpliciter omnia arcana detegere: postredie acta retractabant, ut de summa rerum deliberarent, dum fingere nescirent: decretum uerò ferrent, dum errare non possent. Potus ex hordeo in similitudinem uini corruptus: proximi stuniorum accole adueltitia uina in usu habebant. Cibis simplex, agrestia poma, recens farina, & lac concretum, potus immoderatio. Vno spectaculorum genere usi, ut

Homicidii
 multatio.

nudi iuuenes inter gladios & franeas sese ce-
 leriter expedirent. Exercitatio artem para-
 bat, ars decorem. Alca adeo studiosi, ut ce-
 teris amissis nouissimo iactu de libertate con-
 tenderent: uictus uoluntariam seruitutem adi-
 bat: & quanquam iuuenis & robustus, li-
 gari se & uendi patiebatur. Annuum in hye-
 mem, uer, & astatem diuisum habebant, au-
 tumnum uini & ceterarum frugum inopia
 nescientes. In funere lamenta & lacrymas cito
 abstergebant, in dolore & tristitia permane-
 bant diutius: foeminis tantum lugere permis-
 sum, uiris meminisse solum. Et hi olim fuerunt
 Germanorum mores, talis uiuendi ritus. Sed
 qua mutatio longo temporum intervallo, ut in
 ceteris gentibus, sit facta, ex presenti rerum
 statu deprehendi potest. Omnis hodie Germa-
 norum conditio sine status quadruplex est. Pri-
 mus clericorum tam secularium quam religio-
 sorum, utriq; magnis & largis redditibus, cen-
 sibusq; prouisi, ab alijs plurimum honoris per-
 cipiant, non solum, quòd Deo optimo maxi-
 mo sacrificent, sanctorum laudes cantent, ac
 animarum curam habeant, sed etiam quòd
 scripturas intelligant, & ipsas interpretentur,
 uitamq; caelibem agant. Nam qui in his minus
 probantur, facile ab inerti uulgo aspernari so-
 lent. Vestitu religiosi quiq; suo, & satis de-
 centi utuntur. Seculares tunicas portat fluxas,
 pullo ut plurimum colore, caput mixta lanea

Funeribus
 Germano-
 rum luctus.

Recentia
 Germano-
 rum insti-
 tuta.

tegunt nō multum fastigiata, sed capite auretenuis satis adherenti. Ex collo qui in publicum procedunt fasciam dependunt, quidam sericā, quidam lancam, honestatis tantummodo causa. Superducunt & calceis crepidas siue sandalia, quae domum reuersi deponunt. Ocio maior pars uacat, literis pauci intendunt, pomeridianas horas ludendo optandoq; deducunt. Iniurias suas minores sacerdotes ad Episcopum deferunt, & aliquando ad Romanam curiam: unde graui damno eos, qui nocere aliquando efficiunt, & sibi securitatem parant. Secundus status nobilium est, hic gradus multos habet: sunt enim principes, sunt Comites atque Barones, atque inferioris gradus milites. Principes non solum dignitate & generis claritudine, sed & potentia ceteris antecedunt, terras habent & dominia latissima: Comites & Barones, ceteriq; nobiles per regionem dispersi florum ad instar interlucent. Sed illud in nobilium ordine mirum uideri potest, quod principes ipsi, atque comites Caesari, quoties imperij necessitas exigit, obsequia tanquam subiecti praestent: nulites exemptos se dicant, & nisi ad stipendium nemini seruiant, nec subditos suos seruire sinant: & tamen Romanorum Imperatorem dominum suum ac principem esse dicant & recognoscant. Prophanari & non parum minui generis sui splendorem existimant, si mercaturam, artem uel aliquam

Clericorum Germanorum studia.

Secundus status nobilium est.

quam mechanicam exercent, si plebeiam aut sibi inferiorem uxorem ducant, si aliena urbe ciuium more habitent. Ipsi urbanorum confortia, commercia omnia perosi, arces & robustiora splendidioraq; aedificia in montibus, syluis & rure collocata cum familia sua libere habitant. Quidam principum aut regum curias frequentant, & bellas sequuntur: alij de redditibus suis & patrimonio uiuentes domi manent, communiter tamen uenantur, quod solum ipsis licere longo usu & concessa libertate contendunt: priuatis leporum praesertim, caprearum, hinnulorum, ceruorumq; uenatio in aliquibus locis oculorum effusione, in quibusdam truncatione capitis interdicta: noxias tamen seras captare cuiq; licet. Laute insuper nobiles ipsi epulantur, uestiuntur splendide, auro & argento, diuersicoloreq; serico tam uiri quam mulieres domi & foris exornantur: multo familiarium caetu incedunt, & incessu adeo mauro & praemeditato, ut a plebis mox ut uideantur internosci possint. Equis si longius eundem sit, & non pedibus uadunt: dedecorosum enim hoc ualde ducunt, & merum egestatis indicium. Sed praedari, ubi necessaria desint, non uentur. Iniurias illatas raro iure, saepius congregato ex socijs equitatu, ferro, flammis, & rapinis ulciscuntur: coguntq; per hoc eos, qui intulerunt, ad satisfactionem. Gens superba, iniqua, auara, ecclesiis pra-

Nobilium studia.

Venatio priuatis interdita.

Incessus nobilium.

latis & eorum bonis insidias semper, subditos rusticos irremissa uirtute exercet, incredibile dictu, quantum miseros & infelices homines uexet, quantum exugat. Esset Germania nostra ter, quaterq; felix, si Centauri isti Dionysij & Phalarides, aut eicerentur, aut saltem ipsorum tyrannide resanata & potestate diminuta priuati, quodmodum in Heluetia, nobiles uiuere cogentur. Sequens status oppidorum est, quorum quidam Casari tantum subiecti sunt, quidam principibus aut ecclesie prelati. Qui Casari parent libertates multas habent, mores etiam & instituta quibus in communi ferme utuntur. Singulis annis ex ciuibus magistratus suffragio creatur, apud quem summa potestas cum Imperio sit, in caput animaduertere cuiusque habet, hoc ordine: Si de criminibus agitur, assident in concilio hi, quos sibi ciuitas delegit, rei ipsi ligati adducuntur, accusatoribus & reorum defensoribus dicendi copia datur, quibus auditis, cum in sententiam, non ut leges censent, quas non nouerunt, sed prout ratio eis dicat atque iudiciorum consuetudo habet, quod & in ciuilibus causis obseruatur: excepto quod Casar in his appellari potest, in illis uero non. In omni fere Imperiali ciuitate duplices ciues sunt, ingenui & plebei. Mercatorij & officinis plebei intendunt, ingenui (qui & patrij dicuntur) patrimonij tantum reditib

Germania absq; nobilibus felix.

Tertius Germanorum status oppidanorum est.

Iudiciorum forma.

Ciuium Germanorum coditio duplex.

reditibusq; suis contenti equestrum ordinem imitantur. Si plebeiorum quispiam diuor satellus, se illis commercio aut consuetudine commiscere contenderit, repellitur. unde longo iam tempore uterque status in suo ualore perdurauit. Reipublica administratio tamen fere communis est, & utrisque permixta: nec eis plebs seruire aut subiecta esse uidetur, sua cuique substantia tuta est, & libertas, saluis legibus, ut uiuere uelint: in communi, iustitia per totam regionem ab illiteratis administratur. In singulis oppidis & nonnullis pagis etiam uiri duodecim, uita integritate ac honestate praecipui eliguntur in iudices, nullo habito respectu sciant ne literas uel non. illi iudicandi munus necessario subeunt: licet remunerationem seu mercedem inde nullam expectent, praeter honorem, pro communi tantummodo bono, suis negotijs posthabitis, iudicij statuto tempore intendunt, iurantq; singuli se unicuique indicaturos secundum quod eis uisum fuerit iustius atque melius. Nec a sententijs eorum maiores nostri appellabant, indignum fore putantes, tantorum uirorum gratis iudicantium decretis contraire. Hodie uero passim ab eis appellari coepit: quod ferendum esset, si iudices, ad quos appellatum fuerit, in iudicando consuetudinem priorum iudicum seruaerent: sed hoc a paucis attenditur, imo plerumque priorum iudicium sententia, alioquin nullam ini-

Illiterati iudicant uiri duodecim.

q s quitatem

Ciuu con-
cordia &
consuetu-
do.

Vitus.

Habitus
Germano-
rum diuer-
sus.

quitate[m] continent[ur]. ob id solum quia contra
leges scriptas prole[m] inueniantur, retrahantur,
in quo sine eorum demeritis & indices
prime instantie imperitia sagillantur, & ui-
drix pars grauatur. hoc quam iustum sit, ui-
derint ipsi. Ciu[us] insuper honestissime inter se
& amicissime uiuunt: in locis publicis & pri-
uatis frequenter conuenientes mercantur, con-
uiuuntur, colludunt, colloquuntur, raro alte-
r[um] decipiunt, raro contendunt: quocun-
que tempore, quocunq[ue] etiam loco, tam uiri
quam mulieres obuiantes inuicem honorant
& salutant. Victu, uestituq[ue] priuatis diebus
ferme omnes Germani admodum frugali &
simplici utuntur, festiuis parum splendidiori.
Operantes in die quater comedunt, ociosi bis.
Habitus quo uiri induuntur, communiter la-
neus est: quo mulieres, lineus: sed adeo utro-
ru[m]q[ue] diuersus & colore et forma ut raro unus
sicut alius uestitus appareat. Aduentitij &
nouis uestimentorum formis iam plurimum
gaudent, Italicis, Gallicisq[ue] presertim, a qui-
bus ante paucos annos obtusa calceamenta uiri-
cum fluxus & discisis manicis tunicas, &
texta pilea, que pyretia uocant, receperunt. ge-
stabantur mea adhuc memoria rostrati calcei,
uestes curtae atq[ue] strictae, caudata capita. Sed
ista antiqua uirorum frugalitas hodie ad mu-
lieres uenit, mulieribus commissa est. haec depo-
sitis multiplicibus pep[er]is, quibus grandia olim
capita

capita faciebant, unico tantum hodie uelantur,
modestius incedunt. Aurum, argentum, &
uniones, exquisita item uestimentorum fimbria
ex uarijs & preciosis animalium pelliculis aut
sericis fere omnino abiecerunt. Quid dicam de
uestium Sarmatis, qua nisi apud nobilitatem
nix magis conspiciuntur. Satis honestus hodie
faminarum uestitus est, satis decorus, nihil ha-
beret quod merito repr[eh]endere quis posset, si
a quibusdam supern[e] nimium non excuaretur.
In funeribus & parentationibus nigris
amiciuntur: desinatos dies triginta lugent, ac
ipsis interim ter iusta persoluunt. primo uide-
licet die, septimo atq[ue] tricesimo. Ad Dei cul-
tum deditissimi sunt: nullus artificum est, qui
mane, antequam laborare incipiat, ades sacras
non intret, & diuino officio intersit. serui atq[ue]
ancilla ad hoc a dominis quasi compelluntur,
turpe putant eiq[ue] non modicum exprobran-
dum, qui ex pigritia, alia ue mani causa sacra
negligunt. Elemosinas multas tribuunt. Nul-
la sine ciuitas est in qua non fratrum medican-
tium conuentus sunt, peregrinorum inopum
publica hospitia: Aluntur etiam iuuenes
ephebi, qui studiorum causa paterna domo di-
gressi uoluntarie hinc inde exulant, tam multi
interdum in una ciuitate, ut mirari possis unde
nutriantur, illi a ciuib[us] ex pietate hospitantur:
uictum domesticatim cantates mendicant,
cum tamen large accipiunt: propter hoc quod
adibus

Luctus su-
nebris.

Germani
ad cultum
Dei pro-
peni.

Misericor-
des sunt Ger-
mani.
Pueri stu-
dioru[m] cau-
sa exulant.

adibus sacris, & sacerdotibus deputati diuina officia cantent, ad clericatumq; instruantur. Domus publica iuxta singulas parochias una est, in qua artium & disciplinarum studio tan hi quam ciuium filij quotidie conueniunt. qui ipsis praesunt, docentq; uiri non minus uirtute quam doctrina spectati sunt: delinquentes & literarum neglectores ferulis percutiunt, aut uerbis duriusculis castigant. Primum aedes penè omnes contiguae sunt, atq; pro cinium facultate uicorum dispositione constructa. Diuites lapidibus cementoq; superbè adificant: pauperes luto & ligno tantum humiliter: tegulis tamen latericis aut scissili lapide adificia sua utriq; tegunt, ob decorem ne aut aduersus incendium affirmare nō possum. In Saxonia & alijs plerisque locis dolatis asferculi operant: quare oppida parum uenustata uisuntur, & igni magis obnoxia sunt. platea ut plurimum silicibus strata sunt. Porta seu exitus urbium celsis turribus insigniti, in quibus diuini custodes aduenientes equites tuba significare solent, ut hi qui portas inferius obseruant praemoneantur, & eas in maiori tutela habeant. Vrbes communiter natura & arte munita, aut iuxta uorticosa summina uel in montes sita sunt: quae in plano resident, muris, fossatis, uallis insuperabilibus circumseptae turribus & propugnaculis innumeris, ueluti ex terra, prominent. Est etiam

Vrbano-
rū adifi-
ciorū for-
ma.

Domoru
tectā in Sa-
xonia.

Vrbū si-
tus.

multarum ciuitatum circumiacens ager fossis adeo profundis & amplis conclusus, ut ab externa populatione & is tutus sit. Forū postremum, qui in uure pagatum, uillaimq; habitant, quiq; illud colunt, & propter hoc rustici uel rurales appellantur, si credere uelint, suis misera & dura conditio est: seorsum ab alijs quisque cum familia & pecore suo humiliter uiuit. Casa lato, lignoq; è terra paululum educta, & stramine contexta domus. Panis cibarius, puls auenacea, aut edoctum lumen, cibus. Aqua serum ue potus: Toga lineae, perones duo & pileus fucatus, uestitus. Gens omni tempore inquieta, laboriosa, immunda. In uicinas ciuitates ad uendendū portat quicquid tam ex agro, quam ex pecore fructus percipit: sibiq; ibi ediuerso comparat, quorumcumq; eget. Artifices enim secum habitantes nullos aut paucos habet. In sacra aede, quae in singulis uicis communiter una est, festo die ante meridiem omnes conueniunt & à sacerdote suo Dei uerbum & sacra audiunt: post meridiem uerò sub tilia aut alio publico loco, de suis rebus tractant. Iuniores postea modulante tibicine choream ducunt, senes perunt cauponam, & uina bibunt. Absq; armis in apertum uiuorum nullus uadit, gladys ad omnem temporis fortunam praecincti. Viros singuli pagi inter se eligunt duos aut quatuor quos rusticorum magistrōs appellant, contentionum illi

Quartus
Germano-
rū status
agricolarū
est.

Agricola-
rū misera
conditio.

Quid die-
bus festis
rustici a-
gunt.

Rusticorū
magistri.

contra

contra. *cluumq;* sequestres sunt, & reipublica
diffensatores: administrare tamen non habent,
sed domini, aut qui ab his eis proficiuntur bar-
baro nomine Sculteti. Dominis crebro per
annum seruiunt, rus colunt, & semine con-
spargunt, fructus metunt, & horreis impor-
tant, ligna secant, domos edificant, fossas effo-
dunt. Nihil est quod seruilis & misera gens
ipsis debere non dicatur. Nihil etiam quod ius-
sa facere absq; periculo recusare audeat: delin-
quens grauius multatur. Sed nihil est genti
durius, quam quod prediorum que possidet,
maior pars non sua sit, sed illorum, a quibus
certa frugum parte quotannis redimere debet.
Et tales hodie in uniuersum Germanorum
mores sunt, hi uiuendi ritus.

De Saxonia, Saxonumq; & priscis & recen-
tibus moribus. CAP. XIII.

Saxonie li-
mites.

Saxonia Germania particularis regio, ab
occasu *Vsra* flumio, aut, ut alij uolunt,
Rhenio terminata, ad *Aquilonem* *Dacos* ha-
bet, & mare *Balticum*: *Francones* ad *Meri-*
diem, quibus *Boiorum* & *Boemi* obtenduntur:
ad ortum *Pruteni*: intra quos terminos quam
multe gentes diuersis nominibus hodie inclu-
dantur, ex supradicta Germanie descriptione
intelligi potest, quas omnes Saxonici iuris esse
uolunt. Terra a Saxonibus populis nomen ac-
cepit, quos quidam reliquias *Maedonici* exer-
citus, qui secutus magnum *Alexandrum* im-
matur.

Saxones
unde Ger-
maniam
peruenere.

matura ipsius morte per totum orbem sic di-
spersus, esse dixerunt. Quidam eos a *Eritannia*
quarendarum sedium causa nauigijs digressos
Germania adnauigasse & propulsatis *Thu-*
ringis eorum terram occupasse. Erat enim *Sa-*
xonica gens ab initio inquieta nimis, finitimo-
rum sedibus infesta, domi tamen pacata, &
cuium utilitatibus placida benignitate con-
sules. Generis quoq; ac nobilitatis sue prou-
dentissimam curam habes, nec facile ullis alia-
rum gentium uel sibi inferiorum conubijs in-
fecta, proprium, sincerum & tantum sui si-
mitem populum facere conata. Vnde habitus
quoq; ac corporum magnitudo, comarum col-
or tanquam in tanto numero hominum idem
pene omnibus. Quatuor in genere differentias
habet, nobilium, liberorum, libertorum, atq;
seruorum. Et id legibus cautum erat, ne ulla
pars sua sortis oblita terminos in copulandis
coniugijs transgrediatur. Sed nobilis nobilem
ducat uxorem, & liber liberam, libertus con-
iungatur liberta, & seruus ancille, quicumq;
uero contra faciat, cum uite sue id damno
luat. Legibus ad malefactorum uindictam
optimis urebatur. Multa quoq; utilia & se-
cundum nature legem honesta in morum pro-
bitate habere studuit, que ei ad ueram beati-
tudinem promerendam suffecissent, si aliqua-
lem creatoris sui *Dei* optimi maximi notitiam
habuisset. Frondosis arboribus, fontibusq;
uenerat

Differetie
Saxonum
quatuor.

Leges qda
Saxonu.

Idolola-
trię Saxo-
nes dediti,

Mercuri⁹
à Saxoni-
bus obser-
uatus.

Auspicia
& sortes.

Equorum
presagiat
monitus
experiebā-
tur Saxo-
nes.

uenerationem exhibuit, & trunco ligneo non parue magnitudinis sub diuo erecto, quem patria lingua Irminsaul, Latine uniuersalem columnam dixit, quasi omnia sustinentem. Coluit etiam Mercurium, cui certis diebus humanis hostijs litabat. Deos suos neque templis includere, neque humane speciei as- simulare pro diuinitatis magnitudine & dignitate licitum arbitrata est. His lucos & nemora consecrauit, ab illorumq; nominibus dixit secreta non nisi cum maxima reuerentia contemplabatur. Auspicia & sortes gens illa quam maxime obseruabat. Virgam frugifera arbori decidam in surculos amputabat, eosq; notis quibusdam discretos super candidam uescam tenere, ac fortuito spargebat. Mox si publica consultatio fuit, sacerdos populi, si priuata, ipse paterfamilias precatus deos, cœlumq; sufficiens, ter singulos tulit, sublatiq; secundum impressam antea notam interpretatus est: & si prohibuerunt, nulla de eadem re ipsa die consultatio erat. Si permissum est, euentuum adhuc fides exigebatur. Auium uoces, uolatusq; interrogare proprium gentis erat. Equorum quoque presagia ac monitus experiri, publicè alebantur islem in nemoribus ac lucis candidi & nullo mortali opere contacti, quos pressos sacro curru sacerdotes, uel Rex, princeps ue ciuitatis comitabantur, atque hinc ut ac fremitus obseruabant: nec ulli auspicio maior

maior fides adhibebatur, non solum apud plebem, sed apud proceres etiam atque sacerdotes. eos enim ministros deorum esse, & diuinorum consiliorum conscios credebant. Erat & alia auspicioꝝ obseruatio genti in usu, qua grauium bellorum euentus explorabat: eius uidelicet gentis cum qua bellandum fuit captiuum quenque interceptum compellendo cum electo popularium suorum decertare: uictoria huius uel illius pro præiudicio accipiebatur. Carolus Magnus diutino bello gentem omni impietate abiecta Christianam fidem assumere coëpit, quam & hodie cum ceteris Germanis religiosissimè obseruat. Regio multis augustissimis & sumptuosissimis basilicis; templis, & cœnobijs clara: quod Alberstadio est beata uirgini sacrum, prophanus non patet, tantum initiati subeunt. Inducitur tamen unus aliquis è populo cineritio die, hominum opinione nequissimus: hunc uelato capite, pulla ueste sacris admouent. quibus ritè peractis, templo eiecitur: cœtus toto iciniorum tempore nudis calcibus urbem pererrat, diuorum templa uisitabundus. Sacerdotes illi uictum suggerunt, mox in dominica cœna iterum templo inductus, post olei consecrationem ab uniuerso clero expiatus dimittitur elemosina prius accepta, quam pie offert templo. hunc Adam uulgo uocant, quia ut protoplastus ille omni uacet crimine, per eumq; ciuitas creditur expia

Alia auspi-
ciorum ca-
pratio.

Templū
in Alber-
stadio.
Mirandus
ritus.

expiata. Est ager Saxonicus rerum omnium
 praterquam vini ferax, argenti atque eris fos-
 siones multas habet. Ad Goslarium & ple-
 risque alijs locis salem ex fontium quorundam
 aquis albisimum coquunt, & uelut ingens
 percipiunt. Hordeum & triticum serunt, ex
 quibus non solum candidissimum panem effi-
 ciunt, sed etiam ob vini caritatem potum Cer-
 uisiam, quae adeo sitienter & immodeste ab
 ipsis bibitur, ut ubi in symposijs, conuiujsq;
 pocillatores nec hyalis nec cantharis sat insun-
 dere possint, repletum multrale apponant,
 & scutella iniecta hortentur quemq; pro libito
 potare. dictu incredibile est, quantum huius
 liquoris in se immodestissima gens capiat, quan-
 tum mutuo ad bibendum cogant & hortentur:
 non sus, non taurus tantum ingurgitaret.
 Non ad ebrietatem atque uomitum potasse suffi-
 ciat, sed rursus ad sobrietatem, dies noctibus
 noctes diebus continuantes. Qui cunctos po-
 tando superat, is non solum laudem & glo-
 riam deportat, uerumetiam, pro quo contem-
 derunt, ex bene olentibus herbis aut rosas ser-
 tum aut quid aliud in praemium. Serpit ab illis
 echu perditus mos ferè in totam Germaniam,
 ut eo modo etiam iam fortissima uina bibantur,
 cum ineffabili malo. Hospiti uel alteri eum lo-
 cutur potu.

Hospites
 excipiuntur
 potu.

arbitratur qui saepius inuitatus non praesentia
 causa compotare recusat: eade nonnuncuam
 & multo sanguine hoc dedecus expiatur. Ci-
 batus Saxones duro & inconcinno utuntur, lar-
 dum, arida hile, cepe crude, butyrum salsum
 & nondum adhuc liquatum peculiaris geni-
 cibus. Dominicis diebus in plerisque locis co-
 quant quo per hebdomadam uescantur. Infan-
 tes non ut apud nos pulce, quae farina & lacte
 concinnatur, nutriuntur, uerum solidiori cibo
 qui bene masticatorum a nutriticibus ad deglutiend-
 dum tenello ori immittitur: unde Saxones tali
 cibo in tenera aetate affucti, & tolerantiores
 redduntur & ualidiores. Linguam peculiarem
 habent. Vestitum & cetera cum alijs Ger-
 manici sanguinis indiffereta.

Saxonum
 cibus.

Infantium
 nutritimè-
 tum.

Lingua Sa-
 xonum.

De Vuestualia, & iudicio Vuestualia à Ca-
 rolo commissio. CAP. XIII.

Vuestualia Saxoniae limitibus inclusa,
 Rhenum ab Occidente habet: Visurgum,
 qui etiam Visera dicitur, ab Oriente: à Septen-
 trione Phrisiam, & Holandiam: meridiem
 Hassiae montes excipiunt, quos Obnobios Pto-
 lemaeus appellare uidetur: ex quibus Amasis
 fluminis oritur, qui Padeburnam, & Mona-
 sterium, non ignobiles ciuitates, median ferme
 prouinciam intersecat: & per Phrisiam de-
 fluens, fertur in mare. Sala quoque Drusi, qui
 Augusti priuignus fuit, clade celebris. Haec
 regio olim, ut Strabo scribit, à Bructeris

Vuestua-
 liae fines.

Obnobij
 montes:
 Amasis
 fluiuius.

Sala flu-
 uius.

inhabitata est. *Alij à Sycambri dicunt. Hòs*
populos Carolus Francorum Rex, qui Magni
cognomen tulit, bello uictos, primum ad Chri-
stianam fidem compulit. ceterum quum sepius
rebellarent, repetitoq; idolorum cultu Christi
religionem spernerent, nec insurandum quouis
modo aduertent, ut metu pœna gentis teme-
ritatem Carolus compesteret, oculos iudices
instituit, quibus potestatem dedit, ut quam-
primum deierasse aliquem comperissent, aut
fregisse fidem, aut aliquod aliud scelus peper-
trasse, mox illum, ubi primum comprehendi
posset, pro arbitrio necarent, nulla citatione,
aut expurgatione præuia: uiros graues ac in-
stos eligit, qui plebre innocentes haud ab re
possent. Terruit ea res Vuestualos, ac demum
in fide continuit, quum saepe in nemoribus &
proceres & mediocres uiri laqueo suspensi in-
uenirentur, nulla accusatione prius audita:
querentibus tamen causam, constabat fidem
fregisse, aut magnum aliquod scelus commi-
sisse. Id iudicium ad nostram usque ætatem
uetitū siue perdurat, uocaturq; Veturum. Qui ei præ-
occulum sunt, Scabini appellantur, quibus tanta præ-
sumptio est, ut etiam per totam Germaniam
iurisdictionem suam extendi uelint. Secretos
ritus habent, & arcana quedam instituta,
quibus malefactores iudicant: ea nondum
quisquam repertus est, qui uel pretio uel metu
reuelauerit. Ipsorum quoq; Scabinorum maior
pars

Occulti iu-
dices à Ca-
rolo insti-
tuti.

Iudicium
uetitū siue
occulum.

pars occulta est, qui per prouincias discurren-
 tes, criminosos notant, & inferentes iudicio
 accusant, probantq; ut eis mos est: damnati
 libro inscribuntur, & iunioribus Scabinis com-
 mittitur executio. Rei ignari suæ damnationis
 ubicunque reperiuntur supplicio afficiuntur.
 Degenerauit autem hodie iudicium: nam &
 uiles interdum persone admittuntur, & ci-
 uilia negotia tractare audent, quibus erat so-
 lum de criminalibus permessa potestas. Regio
 est admodum frigida, uini & frumenti inops:
 pane uescuntur nigro, ceruisia potus est. Vi-
 num quod Rheno aduehitur magno emitur
 precio, eo tantum opulenti, & raro tamen
 utuntur: bellicosi indigene atque ingeniosi:
 unde inoleuit proverbiū: Vuestualiam ui-
 tiosos ac fallaces homines potius gignere quam
 stultos. Præsuli Colonienfi parent.

De Franconia, & Francorum multis ri-
 tibus. CAP. XV.

FRanconia, siue Francia orientalis, Ger-
 manie pars & ferè mediterranea, à Sy-
 cambri quibus Valentiniani Cæsaris tempore
 ob Hælanos deuictos Francorum nomen con-
 tigit appellata. Suediam & Baiouariam à me-
 ridie habet, Rhenus illi occidentus est, ab ortu
 Boëmi accolunt, Hæsi & Thuringi Saxonie
 populi à septentrione, Regio lauis ac densissimis
 syluis, asperisq; montibus clausa. difficulter
 adiri potest: intus plana est innumeris turris
 oppidis,

Regio
Vuestua-
lia condi-
tio.

Franconie
extrema
tes.

oppidis, castris & pagis excolta. Sylua que
 Hercynia dicitur aduissimis iugis per circui-
 tum obfirmans eam ueluti natiuo muro ambit.
 Moganus nauigabile flumen, Sala, & Thube-
 rius, Neccharius etiam perlabantur. Valles in
 quibus decurrunt ample & profunda sunt, ea-
 rumq; utraq; latera uitibus constita: uinum pro-
 ducunt, quod ob sui praestantiam ad remotissi-
 mas gentes transportatur. Terra praeterquam ea
 pars qua Norica hodie uocatur atq; ubi sum-
 mibus uicinijs est, arenosa nimum non est, ut
 Aeneas Syluius scriptum reliquit, nec nimum
 etiam filicosa. Fertilis omnis est, Hordeum, tri-
 ticum, & omne frumentum legumenq; satum
 multo citius fenore reddit. Nulla Germania pro-
 uincia plures & maiores cepas gignit, nulla
 Liquiritia grandiora rapa, & caulis capita. Adde Gyl-
 cerhyssam radicem melleam, qua in Babembur-
 gensi agro tanta copia effoditur, ut ingetes cur-
 rus ea onerari uideas. Est etia undecunq; terra
 cultissimis pomarijs & pratis amena. Homini-
 bus omni generisq; pecoribus abundas. Est pesca-
 tio propter fluuiorum copiam multa. Maior ta-
 men uenatio: serae in nemoribus a principibus
 fouentur: aperta stabula haec plurima habent in
 quibus hyemis tempore pabulum & interdum
 sal accipiunt, seq; a caeli inclementia tutantur:
 eas captare aut saltem persequi priuatorum ne-
 mini coeessum. Principes quibus Fraconia sub-
 iecta est, quinque sunt, Burggrauis Nornber-
 gensis,

gensis, Comes Palatinus Rheni, duo seculares:
 Babemburgensis, Herbipolensis, Maguntinensis, Episcopus
 tres ecclesiastici. Herbipolensis terra ducatu ha-
 bet: quare dum sacris operatur, in altari denuda-
 tum gladium habet atq; uexillum, is die quo Me-
 tropolim primum cathedra, episcopalem pos-
 sidere intendit, pro more ciuitate ipsam ingenti
 ac exquisitissimo equitatu accedit, in quam ad-
 missus, intra portas de equo descendit, & palmi-
 damento omni abiecto grisea & uilem tunicam
 induit, funeq; praecingit, atque in ea palmis &
 capite nudus humiliter in basilicam ad patres
 coenonicos ascendit, quibus fidelitate promissa
 in cathedra sublimatur: ducitur tamen prius ad
 Episcopi cuiusdam statuum, ibiq; seruo admo-
 netur, ut tale agere uelit, qualis ille fuerit, qui ex
 humili & abiecto scholasticulo per discordiam
 contemptumq; electus ecclesiae statum optime
 administrauit. Haec cathedra nullus ex Duci-
 bus aut etiam Comitibus progenitus praeficitur,
 sed qui ex inferiori nobilium ordine sint. Non
 quod principem sustentare non possit, quem
 opulenta & potens satis existat, uerum ut Epi-
 scopatus apud eos permaneat ex quibus maior
 Canoniorum pars constet. Est etiam Herbipolensis
 ecclesiae praepositura insignis: quam quocun-
 que nouus possessor intrat, debet ille in multis
 per regionem pagis, ob decimam, quam in his
 habet, referta uino ingentia dolia in publi-
 cum statuere, & scutellus aliquot imponere.

Episcopus
 Herbipo-
 lensis Fra-
 conie dux

Episcopa-
 tum Her-
 bipolen-
 sem quis
 admini-
 stre.

Præposi-
 tura Her-
 bipolensis.

Francones ex quibus quicumque velit bibere possit. Fran-
 à cæteris contra gens à cæteris Germanis & habitu &
 Germanis corpore nihil differt: laboris patientissima est:
 nihil dif- in uinetis colendis tam uiri quam mulieres exer-
 ferunt. centur: nemini otium datur. Vinum quod inde

percipit ob domesticam egestatem uulgò uen-
 dit, ipsa aquam bibit. Cerviſiam contemnit,
 nec facile ad se deferri perimit. In Herbiſoli
 tur à Fran- icuſiorum tantummodo tempore, & extra
 conibus. ciuitatem in naualibus hæc uenditur, ut hi, qui
 tum se à uino abstinent, eam aqua loco ha-
 beant. Insolens gens est, superbaq; multum sibi
 arrogans, multum presumens, alias nationes
 contemnit: cauillusq; adeò plerunq; prosequi-
 tur, ut qui cum ea morantur, nisi lingua produ-
 patriam suam non dicant. Eos qui hæc patienter
 ferunt facile secum commorari patitur, &
 ueluti per hoc approbatos coniugijs admittit:
 unde multi Sæui, multi Bawari, Hæſtiq; in Fran-

conia mul- conia habitant. Ad Dei insuper cultum pro-
 ti aduena- pensa est: duo tamen non mediocria uitia sunt,
 Duobusui quibus plus satis hodie gens illa indulget, bla-
 tiji Fran- sphemiam uidelicet & latrocinium, illud deco-
 cones ob- rum, hoc honestum reputans, & sibi ex longo
 noxij. usu licitum. Multos mirandos ritus obseruat
 quos ideo referre uolo, ne quæ de externis scri-
 buntur inanes fabule astimentur. In trium quin-

Mos in- tarum feriarum noctibus, quæ proximè Do-
 quintus fe- mini nostri natalem præcedunt, utriusque sexus
 rijs ante Christi na- talem. pueri domesticatim eunt ignas pulsantes, can-
 tantesq;

tantesq; futurum saluatoris exortum, annun-
 ciant & salubrem animum: unde ab his qui in
 adibus sunt pyra, poma, nuces, & nummos
 etiam percipiunt. Quo Christi Iesum natalem gau- Mos in
 dio in templis non clerus solum sed omnis popu- Christi na
 lus excipiat: ex hoc attendi potest, quod pueri
 tali. rili statuncula in altare collocata, quæ nuper
 aditum representet, iuuenes cum puellis per
 circuitum tripudiantes choreas agant, seniores
 cantent more haud multum ab eo quidem di-
 uerso, quo Corybantes olim in Idæ montis antro
 circa Iouem uagientem exultasse fabulantur.

Calendis Ianuarij, quo tempore & annus &
 omnis computatio nostra inchoatur, cognatus
 cognatum, amicus amicum accedant, & con-
 fertis manibus inuicem in nouum annum pro-
 speritatem imprecantur, diemq; illum festiua
 congratulatione & comotatione deducunt.
 Tunc etiam ex auita consuetudine ultro citroq;
 munera mittuntur, quæ à Saturnalibus, quæ eo
 tempore celebrabantur à Romanis Saturnali-
 tia, à Græcis Apophoreta dicta sunt. Hunc
 morem anno superiori ego ita uersificauit. Chri-
 ste patris uerbum &c.

Natalemq; tuum celebrantes octo diebus
 Concinnus laudem, perpetuumq; decus.
 Atq; tuo exemplo moniti munuscula notis
 Aut cappi pinguem mittimus, aut leporem,
 Aut his liba danus signis & imagine pressa.
 Autimus aut calulis aurea mala decem,

Coryban-
 tes circa
 Iouem.

*Aurea mala decem, buxo cristata uireni,
Et uarijs caris rebus aromaticis.*

In Epiphania domini singula familia ex melle, farina addito zinzibere, & pipere, libum conficiunt, & regem sibi legunt, hoc modo: Libum materfamilias facit, cui absq; consideratione inter subigendum denarium unum immittit, postea amoto igne supra calidum focum illud torret, tostum in tot partes frangit, quot homines familia habet: demum distribuit, cuique partem unam tribuens. Adsi-

gnantur etiam Christo, beataq; uirgini & tridogatur. *Magis sua partes, que loco elemosina largiuntur. In cuius autem portione denarius reperitus fuerit, hic rex ab omnibus salutatus, in sedem locatur, & ter in altum cum iubilo eleuatur, ipse in dextera cretam habet, qua toties signum Crucis supra in triclinijs laquearijs deliniat, que Cruces quod obstat plurimis*

Ædes sub- mals credantur, in multa obseruatione ha- fumigan- bentur. Duodecim illis noctibus, que Christi natalem Epiphaniamq; intercurreunt, nulla ferè per Franconiam domus est que saltem inhabitetur, que thure aut aliqua alia redolenti materia aduersus demonum incantatricumq; insidias non subfumigetur. Quo item modo tres præcedentes quadragesimale ieiunium dies peragat, dicere opus non erit, si cognoscatur, qua populari, qua spontanea insania castra Germania, à qua & Franconia minime desicse

desicse, tunc uiuat. Comedit enim & bibit, seq; ludo iocoq; omnimodo adeo dedit, quasi usui nunquam ueniant, quasi erus moritura hodie prius omnium rerum satietatem capere uelit. Noui aliquid spectaculi quisq; excogitat, quo mentes & oculos omnium delectet, admirationeq; detineat. Atque ne pudor obflet, qui se ludicro illi committunt, facies laruis obducunt, sexum & aetatem mentientes, uiri mulierum uestimenta, mulieres uirorum induunt. Quidam satyras aut malos demones potius representare uolentes, mimio se, aut atramento tingunt, habituq; nefando deturpant: alij nudi discurrentes Lupercos agunt, à quibus ego annum istu delirandi morem ad nos defluxisse existimo. Non enim multum diuersus est à Lupercalibus sacris, que Zyceo Pani in mense Februario olim à nobilissimis Romanorum iuuenibus celebrabantur: qui nudi, faciesq; sanguine sedati, per urbem uagantes, obuios loris cadebant, quos nostri faccis cinere refertis percutiunt. In die cinerum mirum est quod in plerisq; locis agitur. uirgines quotquot per annum choream frequentauerunt, à iuuenibus congregantur, & aratro pro equis aduectæ, cum tibicine, qui super illud modulans sedet, in fluium aut lacum trahuntur. Id quare fiat, non plene uideo, nisi cogitem eas per hoc expiare uelle, quò festis diebus contra ecclesie præceptum à lenitate sua non

Carnisfri-
uii dies.

Germani
annuatim
insaniunt.

Luperca-
lia.

Mos in ci-
neru die.

absq;

Mos in abstinerent. In medio quadragesime, quo quidem tempore ad letitiam nos ecclesia adhortatur, iuuentus in patria mea ex stramine imaginem contexit, que mortem ipsam (quemadmodum depingitur) imitetur: inde hasta suspensum in vicinis pagos uociferans portat. Ab aliquibus perhumane suscipitur, & lacte, pisces, siccatissq; pyris, (quibus tum uulgo uesiti solemus) resecta, domum remittitur: a ceteris quia male rei (ut puta mortis) prenuentia sit, humanitatis nihil percipit: sed armis, & ignominia etiam adsecta, a finibus repellitur. Eodem tempore & talis mos obseruatur: Intexitur stramine uetus una lignea rota, atq; a magno iuuenum cœtu in aditorem montem gestata, post uarios lusos, quos in illius uertice illi toto die, nisi frigus impediât, celebrant, circiter uesperam incenditur, & ita flammans in subiectam uallem ab alto rotatur: stupendum certe spectaculum prebet, ut pleriq; qui prius non uiderint, Solem putant, aut lunam cœlo decidere. In Paschate uulgo placente pmsuntur, quarum una interdum due, adolescentibus una, puellis altera, a ditiori aliquo proponuntur: pro quibus in prate, ubi ante noctem ingens hominum concursus fit, quique agiles pedestres currant. Ad parochialium templorum dedicationes, que Christiano instituto quotannis festino gaudio, & commensatione à totis pagis peraguntur, adolescentes ex alijs locis

In Pascha
te ritus.

In eccle-
siarū dedi-
cationib⁹
ritus.

eis non templa, sed choreas uisitaturi, cum armis & tympano, ueluti ad pugnam, quam & sapius aut inueniunt, aut suscitant, turmatim eunt, redeuntq; caputibus ob id multoties crucuantibus. Tribus illis diebus, quibus apostolico instituto maiores letanie passim per totum orbem peraguntur, in plurimis Franconiæ locis multe cruces (sic enim dicunt parochianos cœtus, quibus tum sancte crucis uexillum preferri solet) conueniunt. In sacrisq; adibus non simul & unam melodiam, sed singule singulam per choros separatim canunt: & puellæ & adolescentes mundiori quiq; habitu amicti frondentibus fertis caput coronati omnes, & scipionibus salignis instructi. Stant sacrarium adium sacerdotes diligenter singulorum cantus attendentes, & quancumq; suauius cantare cognoscunt, illi ex ueteri more aliquot uini conchos dari adiudicant. Pentecostes tempore ubiq; serè hoc agitur: Conueniunt quicunq; equos habent, aut mutuare possunt, & cum dominico corpore, quo sacerdotum unus, etiam equo insidens, collo in bursa suspensum deseri, totius agri sui limites obequitant, cantantes, supplicantesq; ut sepetes deus ab omni cœli iniuria & calamitate conseruare uelit. In die sancti Urbani uinitores in foro, aut alio publico loco, mensam locant, mapis, fronde, & plurimis redolentibus herbis instruant: de super statunculam beati pontificis stat

Ritus in
maioribus
supplicacionibus.

Pentecostes tempo-
re ritus.

Ritus in
die sancti
Urbani.

statuentes: quam, si dies serena est, largo uino coronant, & omni honore prosequuntur: si uero pluuialis, id non solum non faciunt, sed luto proiciunt, & aqua immodica persundit. Persusum enim habent, illius diei tempestate auspicioq; uinum tunc florens & augmentari & diminui. In nocte sancti Ioannis baptiste in omnibus ferè per Germaniam uicis & oppidis publici ignes parantur, ad quem utrisque sexus iuuenes, & senes conuenientes, choreas cum cantu agunt: multas etiam superstitiones obseruant. Artemesia & uerbena coronati in manibus flores, qui à similitudine calcaris militaria calcaria dicuntur, gestantes, ignem, nisi per eos, non aspiciunt: oculos id per totum annum à languoribus conseruare credunt. Qui abire intendit, ille herbas, quibus, ut dixi, præinctus fuit, igni iniecit, dicens, Abeat, & comburatur cum his omne infortunium meum. Ante arcam in monte, qui urbi Herbipoli supereminet, ab episcopi aulicis, etiam ignis fit, cui orbiculi quidam ligni perforati imponuntur, qui cum inflammantur, flexilibus uirgis præfixi, arte & ui in ærem supra Moganum amnem excutiuntur: Draconem igneum uolare putant, qui prius non uiderunt. Finit eodem tempore sigulino opere olla quadam, ita multis foraminibus discissa perforatæq; ut partes uix sibi cohæreant: puella illas emunt, & purpurearum rosarum solijs obd

Ollæ cum
luminibus
suspenduntur.

obductas imposito lumine ex domorum culminibus pro lucerna suspendunt. Tunc temporis adolentes pagis totas pinos inferunt: quarum inferioribus ramis absæctis, superiores speculis, uiris, fertis, bracteolisq; splendidantibus exornant, arborem terræ infixam per totam ætatem ita stare smunt. Autumni tempore cum uue iam mature sunt, non antea uindemiare cuiquam concessum, quam domini, quibus decima debetur, hoc permisserint: non enim ille hodie, cras alter legit, sed quotquot in uno colle uina habent, uno uel duobus diebus omnes omnia abceperunt: indicitur hodie in illo, cras in altero legendum: decime in uallibus sub uinetis excipiuntur, qui tardius, quam iussum est, uindemiare uolunt, non solum cum licentia facere debent, sed etiam suis expensis decimam in domini torcular inferre. Herbipoli cuiq; uindemiant ob exhibitam credo in decimando infidelitatem iuuenis addicitur, qui diligenter notet, & iubeat etiã, ut quodq; decimum uas lectum absque fraude domino suo tribuatur. Finita uindemia hi pueri omnes in campo conuenientes singuli se de stramine, quod ad hoc aduectum est, una aut duabus facibus armant, quibus sub noctem incensis cantantes ciuitatem ingrediuntur. Hoc more autumnum se expurgare atque exarere dicunt. Martini & Nicolai sanctorum præsulum utrorumq; dies miro gaudio, mira festiuitate

Arbores
frondentes
pagis inue
huntur.

Vindemiandi ritus

In festis
sanctorum
Martini &
Nicolai ti

uitate Franconie gens colit, diuersimodè timen, in sacris edibus & altari hac, illa in mensa & popinis. Nemo per totam regionem tanta paupertate premitur, nemo tanta tenacitate tenetur, qui in sèculo sancti Martini non aliud aliquo, uel saltem suillo uitulino uel uiscere asfato uestatur: qui uino nõ remissius indulgeat. Quilibet enim tunc noua uina sua, à quibus se adhuc usq; abstiniuit, degustat & dat degustare, omnia. Erogantur in Hieripoli & plerisque locis hac etiam die pauperibus ex pietate uina. Spectacula publica eduntur, duo aut plures frendentes apri circo includuntur: ut mutuo se exeritis dentibus uisceratim dissecent: quorum carnes ubi uulnerati conciderint, partim

In die sancti Nicolai.

plebi, partim potestatibus diuiduntur. In die uerò sancti Nicolai adolescentes qui disciplinarum gratia scholas frequentant, inter se tres eligunt, unum, qui episcopum: duos qui diaconos agant: is ipsa die in sacram eadem solemniter a scolastico cartu introductus, diuinis officiis infulsatus presidet: quibus finitis, cum electis domesticatim cantando nummos colligit, elemosinam esse negant, sed episcopi subsidium. Vigiliam dici pueri à parentibus ieiunare eo modo inuitantur, quod persuasum habeant, ea munuscula que noctu ipsis in calceos sub mensam ad hoc locatos imponuntur, se à largissimo presule Nicolao percipere: unde tanto desiderio pleriq; ieiunant, ut quia eorum sanitati

In festo sancti Martini.

rati timeatur, ad cibum compellendi sint. Et tales hodie Franconum famosi mores sunt, tales annui ritus.

De Sueuia, Sueuorumq; moribus & precibus & recentibus.

C A P. X V I.

Sueuia Germanie provincia atate nostra Suis finibus describitur, ab oriente Batiorum, ab occasu Alsatensibus & Rheno iungitur, Alpium iuga à meridie habet, à septentrione Franconiam, A Sueuis Populis dicta, qui ex ea Scythia parte qua hodie Lituania & Prussia est, digressi, ibi confederunt, auctore Antonio Sabellico, & confirmare istud Lucanus uidetur iniquens:

Fundit ab extremo flauos aquilone Sueuos.

Alemannia prius nominata fuit à lacu Lemanno, qui & Lausancensis uocatur. Supremam portio totius Germanie Sueuia est: duobus clarissimis fluminibus Rheno & Danubio irrigatur: quorum alter modico fluxu in occidentem oceanum miscetur. Hic ediuerso in orientem per innumeras gentes uolutatus pontum insluit. Terra partim plana, partim montosa.

Sueuicò Ager fertilis, cuius nulla pars inculta iacet, præter quam aut lacus, aut montes uel sylua occupant. Nemora in ea multa, & ob id genti uenatio frequens, aucupium peculiare, frumentorum abundantia, pecorum magna uis. Conualles plurime perenniuis riuus clarissima undiq; amnes procurrunt, qui se uniuersi in Rhe-

Sueuia finnes.

Sueui unde in Germaniã uenerunt.

Sueuia olim Alemannia.

Sueuicò ditio.

Laudes Sueuicæ.

num & Danubium exonerant. Tota insuper
prouincia salubritate gaudens, celebratissimis
urbibus, uicis, & castellis referta. Arces ex-
celsae natura & arte munitae, & quod ad Chri-
stianam religionem pertinet pulcherrimis atq;
ditissimis templis, collegijs, monasterijs utrius-
que ordinum sexus utriusq; , basilicis, paro-
chialibusq; ecclesijs est exornata. Circa montes
ferrum, argentum, & metalla procreat. Gens
populosa, fortis, audax, et bellicosa, proceris cor-
poris, flauo crine, uennusta facie, & decora, in-
genio singulari praedita: praeslantissima Germa-
norum a Plutarcho dicta. Cuius gloria conspi-
cuisse memoratur, ut uirtute & armis Imperi-
um orbis meruerit, illudq; ultra unius seculi
spacium magnificentissime tenuit. Sed uicta
postea suis principibus, nescio qua fortuna in-
iquitate dicam aut ignauia mox subliuit, quasi
non extet, quo famam suam extendere, aut
quod minus est tueri possit. Caius Iulius Caesar
in quarto Commentariorum de hac ita scribit:
Sueuorum gens longè maxima ac bellicosissima,
Germanorum omnium centum pagos ha-
bere dicuntur, ex quibus quotannis singula mi-
lia armatorum bellandi causa è sinibus educun-
tur: reliqui, qui domi remanserint, se atque
illos alunt. Hi rursus inuicem anno post in ar-
mis sunt, illi domi remanent: sic nec agricul-
tura, neq; ratio, atq; usus belli intermittitur,
sed priuati ac separati agri apud eos nihil est:

Neq;

Præstan-
tissimi ger-
manorū
Sueui.

Centum
Sueuorū
pagi.

Antiqui
Sueuorū
mores.

Neq; longius anno remanere uno in loco inco-
lendi causa licet. Non frumento solum, sed uul-
go lacte & pecore uiuunt, multumq; sunt in
uenatione, qua res & cibi genere & quodiam-
na exercitatione & libertate uita (quod à pue-
ris nullo officio aut disciplina consuefacti nihil
omnino contra uoluntatem faciunt) & uires
alti & immani corpore homines efficit: atq; in
eam se consuetudinem adduxerunt, ut sub cæ-
lo frigidissimo habitantes neq; uestem ullam
præter pelles habeant, quarum propter exigui-
tatem, maior corporis pars nuda & aperta est, Sueuorū
lauantur in fluminibus. Mercatoribus est ad
eos aditus magis, eo quod qua bello cepe-
runt uendant, quam ut aliquam rem ad se de-
ferri desiderent: quinciam iumentis, quibus
Galli maxime delectantur, quæq; impenso pa-
rant pretio, Germani non utuntur: sed qua
apud eos sunt & natura praua, & deformia,
hac quotidiana exercitatione summi ut sint
laboris efficiunt. Equestribus praelijs saepe de
equis desiliunt, ac pedites praeliantur: & eos
eodem uestigio remanere edoctos, ubi usus
est, celeriter repetunt. Neque moribus suis
quicquam inhonestius aut meritis putant,
quam ephippijs uti. Itaque ad quemuis ephip-
pitorum equitum numerum (quamuis pau-
ci) adire audent. Pinum ad se importari
omnino non sinunt, quod ea re ad laborem se-
rendum remolliscere homines atque efficiuntur
Sueui.

Vici^o Sue-
uorum ex
pecore.

Vestitu^s
Sueuorū
ad pelles erāt.

Ephippijs
non sunt
usi Ger-
mani.
Vinum ad
se impor-
tari non
patiebantur
Sueui.

nari arbitrentur. Publice esse laudis putant quam latissimè à suis finibus uacare agros, hac re significari magnum ciuitatum numerum suam uim sustinere non posse propter quod una parte à Sueuis circiter mille sexcentorum passuum agri uacare dicuntur. Cornelius Tacitus, ubi de Germania sive & gentis moribus scribit, de Sueuis ita refert: Maiorem inueniens Germani partem proprijs adhuc nationibus nominibusq; discreti sunt, quanquam in communi Sueui uocentur. Insigne (inquit) gentis est obliquare crinem nodoq; substringere: sic Sueuia à ceteris Germanis, sic Sueuonodo substringebat Sueui.

Germani
communi
nomine
Sueui ap-
pellati.

Crinem
nodo sub-
stringebat
Sueui.

Sacrifican-
di Sueuo-
rū ritus.

Superfisi-
tio gentis
admiran-
da Isidi sa-
crificabat
Sueui.

que ad canitiam horrentem capillum retro sequuntur, ac sepe in ipso uertice religant, principes ornatiorem habent. Statuto tempore in Syluam angurijs patrum & prisca formidant sacram omnes eiusdem sanguinis populi legationibus coeunt, casq; publicè homine celebrant, barbari certe ritus horrendaq; primordia. Est & alia luo reuerentia. Nemo nisi uinculo ligatus ingreditur, ut minor, & naminis potestatem pre se ferens: si fortè prolapsus, attolli & insurgere haud licitum: post huiusmodi euoluuntur, eoq; omnis superstitio respicit, tanquam inde initia gentis, ubi regnator omnium deus, cetera subiecta atq; parentia. Pars quoq; Sueuorum, ut idem Cornelius habet, Isidi sacrificat. peculiaria cetera Germanis

manis & ipsi sunt communia. Verùm enim uero non solum apud Sueuos, sed & apud omnes ferè gentes mutati sunt mores: & quod dolendum plurimum est, ferè in peius. Nam hodie potentiores Sueuorum ferè omnes mercatura uacant, societatem sive confederationem unam multi inueniunt, ac certam pecunie summam quisque ponit, qua non solum aromata, serica, atque alias pretiosas merces, que ad nos à transmarinis & remotissimis regionibus transuehuntur, emunt, sed uilia etiam ut coclearia sunt, acus, specilla, pupa, & huiusmodi: praesunt etiam uina & frumenta, quod ego tamen non laudo: quum id non minus opificibus & agricolis graue damnosumq; sit (qui sua ante tempus gryphonibus istis ne potius dicam uel mercatoribus, uendūt que postmodum necessitate cogente duplo are redimere ab ipsis debent) quam toti prouincia: que, quibuscunq; indiget, non apud uicinas gentes, à quibus minori pretio habere possit, accipere debet (sic enim à corruptis munere principibus impetratum) sed ab illis in Suegardia, aut alijs ubi emporia habent. Ipsi tamen per se non negotiantur, sed communibus seruitijs, qui contractam rursus pecuniam una cum lucro congregantes certo tempore rationem ponunt, singulisq; dominorum lucri partem fideliter praebent. Priuati Sueuorum nulla alia re, nullo artificio magis occupantur, quam lini

Recentio-
res Sueuo-
rū mores.

Mercato-
res Sueuo-
rū Germa-
nica reip.
damnosa.

Omnia
Sueuia in
lino opera
tur.

operatione, cui adeo incumbunt, adeo dediti sunt, ut in quibusdam Suevite locis nedom mulieres & puella, sed adolescentes & viri hyemis tempore colo admouentur. Panni generis faciunt cuius tela linea est, intextum bombycinum, Pargath illud uocantes: faciunt & totum lincum, quod Golsch appellant. Comperit habeo, apud Vlincenses solum quotannis utriusq; generis pannos parari centum milia, ex quo quisq; coniecturare potest quam incomprehensibilis incredibilisq; summa in tota regione elaboretur. Ad remotissimas nationes isti panni transfuchuntur, & maxime bis in anno ad Emporium Franconasfordense: ubi quoque ingens uectigal Sueuice nationi accedit. Præterea quoniam bonis male commixta semper sunt: & nulla ex omni parte perfecta: sunt Sueui in Venerem supra modum proni: femineus sexus virili ad malum facile consentiens: immaturè uterq; preuaticatur, serò respiscit. Ego huic uitio maxime suffragari existimo quòd, quemadmodum in alijs Germanie prouincijs, ecclesiastica censura, publici illi fornicarij, adulteri, raptores minus insectentur. Pro uerbium ortum, unam Sueuicam late Germanie satis meretricum transfundere: quemadmodum Franconiam copiam dare raptorum & mendicantium, Boemiam Hæreticorum, Baioariam furum, Hebræicam carnificum & lenonum, Saxoniam potatorum, Frisiam atq;

Pucell

Sueui in
Venerem
proni.

pro uerbium
quo Germanorū
mores notantur.

Puestualiam periturorum, Rhenum galonum.

De Bauaria & Charinthia, & earum pñcis Legibus, moribusq; quibus hodie uiuunt.

CAPVT XVII.

BAUARIA Germanie prouincia ab Auaribus Hunorum reliquis: qui Noricis expulsus in ea terra confedere adiecta B litera appellatur. Baioaria etiam à Boijs Cisalpine Gallia populis hoc loci aliquando moratus dicitur: Noricum olim fuit. Hungariâ ab oriente habet, ab occidente Sueuicam, à meridie Italian, & septentrione Franconiâ atq; Boemiam. Danubio insigni fluuio ex Sueuia profuente irrigatur, Austriam, Stiriam, & Charinthiam in se comprehendit: quòd ydem ferè homines, isdem moribus & lingua utantur. Noricis præterea finibus quondam contenti erant. Beatus Lucius Britannia rex primum, deinde sanctus Rupertus, ultimò Bonifacius Moguntinus Archiepiscopus Christianam pietatem edocuit. In quatuor Episcopatus Bauaria diuiditur, Saltzburgensem, Patauicem, Phrisingensem, Rhatipponensem. Nulla Germanie prouincia pluribus cultioribus urbibus illustratur. Saltzburga, qua Iunania fuisse creditur Metropolis est, Monachium ducalis sedes hodie, olim Schiren fuit. Hac terra priusquam in prouinciam redigeretur, à proprio rege ad Arnolphi Imperatoris usq; repõra administrata est: eum ut Parthia seu Arsacem

Noricum

Bauariæ
iimites.

Bauariæ
laus ab urbibus.

s 4 & Aeg

Cacannus & Aegyptius Ptolemaum, ipsa Cacannum Bauarorū nominauit, deinde duces habere cepit: hodieq; tenet. Qui ex una illiusiri Agilolfingorum familia diu eligebantur omnes. Gens mores uiuendiq; instituta ex legibus, quas orthodoxa fide recens suscepta habuere, cognosci possunt: tales suere, ut liberae conditionis homo Chirographo & sex testibus, quorum nomina, & manus suas imponat, confirmet, si uillus, terram, mancipia, pecuniam, aut quid aliud ecclesie donauerit, schedam presente sacerdote alteri superponat. Nec ipsi nec posteris illius potestas eius rei sit ulterius, nisi ecclesia permittat. Apud Episcopum defendatur quicquid ecclesie Dei datum fuerit. Dei iudicium & sancte ecclesie offensam incurrat, restituereq; cogatur aut à rege aut principe, quicumq; ecclesie, aut eius rebus iniurius fuerit, uncias auri tres pro multa persoluat. Negans ante altare populo sacerdoteq; presentibus secundum pecunie summam iuret. Qui seruum ancillanūue ad fugiendum persuaserit, reuocet: & alium interea pignoris loco sistat, solidis quindecim componat. Seruo occulte ecclesie res concremanti manus amputetur ac oculi eruantur, ne tale quid de cetero perpetrare uideat: dominus uerò eius restituat, quicquid incendio consumptum fuerit. Liber homo ex integro omnia restituet, & ob tmeritatem solidis LX. componat: negans X X I I I I. sacramentalib

Ecclesia
libertas.

De incen-
diariis ec-
clesiariū.

mentalibus nominatis ante altare coram ecclesie defensore digitis super Euangelij librum positus iuret. Reo ad ecclesiam confugiendi securitas esto: nec domino phas, seruum inde abstrahere, aut quoniam modo ledere: qui contra fecerit, iudice cogente componat ecclesie X L. solidis. Qui in minoribus ordinibus constituto noxius fuerit, dupliciter componat, quo parentes componuntur. In maioribus constituto tripliciter. Presbyterum si quis autem occiderit C C C. auro appreciatis solidis: Diaconum C C. ecclesia in qua ministrare exoluat: & si pecuniam habuerint nullam. seipsum, uxorem, liberos seruitio eo usq; mancipabit, donec statuta pecunia redimat. In Episcopum seuiat nemo, etiam si cui molestus fuerit: sed coram rege, duce, aut plebe conueniatur super homicidio, fornicatione, consensuq; hostili. Si inimicos prouincie introduxerit, si perdere, quos saluare debuerat, uoluerit, deponatur, aut in exilium relegatur. Qui sanctimoniam ex monasterio obductam contra ecclesiasticam legem sibi matrimonio coniunxerit, restituat. Episcopus ducis auxilio eam uelit nolite monasterio rursum intrudat. Ipsam uerò aut se emendare compellant aut prouincia eiciant. Presbyteris & diaconibus extraneam apud se in domo mulierem habere non liceat, ne consuetudine deceptus polluantur, indignè Deo offerens, & populus ob id plagam sustineat. Sacerdotum ac aliorum

Ad eccle-
siam q. cō-
fugerit.

De cleri-
corū per-
cussorib⁹.

Episcopi
causā.

aliorum clericorum cause ab Episcopis solum secundum canones iudicentur. Coloni & serui ecclesia secundum quod quisque habet, tributa decimasq; persoluant. de modis decem unum, de particis decem unam, de decem fascibus unum, de decem apum uasis unum, pullos quatuor, oua quindecim tribuant. Ligna, lapides, calcem ad sacrarium adium structuram aduchant: ultra uires tamen depraetur nemo.

De duce Qui regionis duci insidias struet, aut hostes & ei⁹ cau-
sis. provincie inuitauerit, aut ciuitatem aliquam prodiderit, tribus testibus conuictus, in ducis potestate sit, bonae eius confiscentur. Verum per inuidiam ne quisquam pereat: cum uno de se testante duello confisgens, si uicerit, absolutus abscedat. Si ducem aliquis suum interfecerit, interficiatur & ipse, ac res eius confiscentur in publico in sempiternum. Seditio-
rū poena. nem aduersus ducem mouens, duci sexcentis, ceteri factiosi C. C. solidis componunt. In ho-
stiles. sticum cum educitur exercitus, propter scorta aut casus non rixetur, nec etiam propter pabula vel ligna, tollat quisque quantis indigeat, tollentem nemo prohibeat. secus faciens uel discipline hostili subiaceat, uel coram Comite suo uerba quinquaginta sumat. Comitum in Comitatu suo, ne hostibus absq; ducis inuisione damna inferantur cura sit: ipse persoluat, si sua negligentia peccatum fuerit. Liber si dan-
num intulerit quadraginta solidis multetur, aequaliaq;

aequaliaq; omnia restituat. Seruus capite ple-
ctetur, dominus illius ne talia perpetraret, quia non prohibuit, pro ipso restituat. Aliquid ex exercitu surripiens criminis conuictus ser-
uus, manibus mutiletur, nihilofecius dominus eius restituere compellatur. Liber ad rei resti-
tutionem solidis x l. componat. Si quisquam aut à rege aut duce iussus aliquem interfecerit, defendat eum & liberos eius rex siue dux cui obediuit. Et si is morietur, alius, qui succedet tutelam ipsius assumat. Si dux contumax
Ducis cau-
sa. & rebellis decreta regis contempserit, ducatu priuetur, seq; aeterna salutis spe omni frustra-
tum sciat. Si ducis stultus & arrogans filius Filius pa-
tri insidia-
tore, equum ascendere, arma gestare pot-
tentem: qui necdum surdus, neque caecus est, qui regis mandatum strenue exequi uolet: ma-
lignorum consilio principatu deturbare nit-
tur, exhaeretur, aut, si libet, in exilium perpetuum ablegetur, quia contra legem in patrem peccauerit. Qui temeritate aut ebrie-
tate in ducis aula scandalum suscitauerit, quic-
quid mali sequitur, lege componat, solidis x l. plectetur, seruus manum perdat. In ducis aula qui temere aliquid iacere conspexerit, sur-
ripiciens, ubi nocte una celerit, furti alligetur, in publico solidis quindecim componat, quòd domus ducis domus publica censetur. Im-
perium ducis detrectans quindecim solidis
multe

multetur: & quicquid facere iussus fuerit ad-
 huc perficiat, ut placita omni quinto decimo die
 in Comitibus regionis omnibus peragantur.
 Quo tē-
 pore placi-
 randum. Liberi omnes conueniant: qui neglexerit, soli-
 dis quindecim multetur. Iudex ut iuste
 iudicet librum penes se legis habeat, ex eo
 causa omnis componatur. Neq; personam ne-
 que munera respectet iudex, sed de compositione,
 dum recte iudicarit, partem nonā accipiat.
 Iudex qua-
 lis esse de-
 beat. Sin perperam, duplo, quicquid lata sententia
 abstulerit exoluat: insuper solidis quadraginta
 multetur. Ducis cades parentibus aut regi
 solidis DCCCCLX. componatur. Parentes
 ducis sextentis, obseruato, ut ducis composiio
 parentum suorum compositionem triplo excedat.
 Agilolfingi, de quorum progene dux
 perpetuo eligitur, compositionem quadruplam
 habeant. Huosi, Trozzi, Sagani, Habilingi,
 Aemmoni, primi post Agilolfingos duplam.
 Liberi
 quomodo
 cōponāť. Liberum quisquis interfecerit, parentibus aut
 duci bis octuaginta solidos exoluat. Si oculo-
 lum, manum, uel pedem amputauerit, quadra-
 ginta: si claudum fecerit, duodecim: si man-
 cum, uiginti. Simplex uulnus tribus solidis,
 dentem molarē duodecim, alios omnes sex com-
 ponat. Peregrinos homines inquietare aut le-
 dere summē prohibemus: contrafaciens dupli-
 citer componat, & fisco CLX. solidos exoluat.
 Si occiderit, solidis auro appreciatis centum
 multetur. Seruus liberum aut molestans aut
 uenund

uenundans, presentatus iudici aut manum aut
 oculum amittat, absq; insigni nota nequaquam
 dimittatur. Liberti dimidio componantur mi-
 Liberti.
 De nu-
 priis. tius quam liberi. Nuptias inestatas prohibe-
 mus, unde socrum, nurum, priuigiam, nouer-
 cam, fratris aut sororis filiam, fratris uxorem
 uxoris sororem uiro ducere liceat nulli, fra-
 trum aut sororum filij matrimonio nequaquam
 sese coniungant: facultates eorum a iudice con-
 fiscentur, qui contra fecerint. Qui dominicam
 De feriis
 & porna
 non culto
 dientium. diem seruili opere profanauerit, nec semel
 iterum monitus cessat, L. uerberibus dorsum
 illius frangatur: si nec adhuc cessauerit, tertia
 ipsi bonorum pars auferatur: tertio si attempta-
 uerit, libertatem perdat, seruus sit, qui die san-
 cto noluit esse liber. Seruus uapulet, & si non
 emendauerit, dexterā perdat: Peregrinus mo-
 nitus nisi cessauerit, XII. solidis multetur.
 Qui liberum preter uoluntatem seruitute de-
 uinxerit, aut illius hereditatē bona ne inuase-
 rit, XL. solidis componat restituatq; que oc-
 cupauerit omnia. Si quis cum alterius coniuge
 libera concubuerit marito CXL. solidis com-
 ponat: & si deprehensus interficere, absq; iudi-
 cialia suo in scelere iaceat. Cum libera consen-
 tiente fornicatus, si in coniugem ducere no-
 luerit, duodecim componat solidis. Dominus
 seruum qui libera uim fecit parentibus illius
 ad porman dedat: interficere ius esto, si li-
 bet. Si quis uirginem liberam preter ius ac
 parent

parentum uoluntatem rapuerit solidis XL. liberam VIIII. ancillam IIII. componat. Liber liberam uxorem absq; culpa dimittens parentibus solidis XL. componat. Mulieri dotem & quicquid asportauerit secundum familiae, ex qua nata est, stemma legitime persoluat. Si liberam liber post desponsationem repudiauerit, aliamq; superduxerit, XLIIII. solidis puella parentibus componat. Sacramentalibus XII. iuret, eam, neq; ob crimen aliquod, neq; ob parentum inuidiam dimittere, uerum ob solum amorem, quo alteri teneatur. Qui alterius sponsam sibi rapuerit, restituat eam, & bis LXXX. solidis marito componat. Mulier quae alteri potionem, ut abortum faciat, comiserit, si ancilla est CC. uerbera accipiat, Ingenua libertate uiduata seruitio deputatur. Si pregnantis mulier iceta abortum fecerit, ipsa si morietur, qui icerit tanquam homicida teneatur, si fixus tantum, nondum uiuens XX. solidis uiuus L. ueregeldum persoluat, solidosq; tres & tremissem. Si in ducis curia, in aedibus sacris, in fabrica, aut molendino, quae domus publicae sunt, liber homo quid furatus fuerit, nonuplum componat, secundum rei ualorem iuret, siue campionibus depugnet, fur nocturno in furto deprehensus, si occidatur, non uindictetur. Qui alterius seruum ad furium uel aliud nefas in domini discrimen persuasuerit, fraude detecta, tanquam fur damnetur, nonuplum exoluat.

Domus
publicae.

Furta quo
modo com-
ponatur.

SCRIPSI

seruus quod tulit restituat, & insuper flagellorum ictus CC. extensus publice accipiat, dominus incommodi nihil patiat. Fur quascunq; res subtraxerit iudici presentatus secus dum legem uindicta subiaceat. Verum morti non prius damnatur, quam nonnulla illi, qui damnum pertulit, compositio de furis facultatibus fiat. Qui aliquid in provincia emerit, diligenter prius interroget, furtiuum sit, nec ne. Furtiuum si emerit restituere cogatur, atq; in fiscum pro fredo solidos XII. persoluat: quae lege in eum etiam animaduertitur qui furtiuum commendatum susceperit. Compositio nem a fure, nisi coram iudice, suscipiat nemo. Latrocinij culpis subiaceat qui iudicem suum rem celat. Quoties de agrorum finibus contenditur, constituta olim signa ab inspectoribus quarantur, nec aduersus ea longe possessionis tempus patrocinetur, uenditor ostendat, si nulla apparuerint: & si contentio tanta sit ut sedari non possit, campionibus depugnetur. Nemo nouum terminum aut signum sine alterius partis consensu, sine inspectore constituat. Liber si contra id fecerit, lege solidis VI. multatur: seruus CC. flagellorum ictus extensus publice sustineat. Si liber liberi parietem aut septem dissipauerit uel irruerit, tribus solidis componat, & damnum restituat. Columnas, trabes, spangas tribus solidis ad restitutionem componat. Asseres, lateres, & aliud quicquid adificio

Furtina
emptio le-
ge coerci-
ta.

Agrariae
leges.

Pignolare edificiorum continetur singulis solidis. Pignorum autem abduxerit pignora sine duci permissu liceat nemini: contrarium faciens, pignus cuiusque illi reddat, duci X L. solidos pro fredo exoluat, lesum ad arbitrium iudicis componat. Qui messim iam maturam alterius demesserit, solidis sex componat. Negans sacramentalibus secundum legem suam sex iuret. Qui segetes alterius incantando uitiarit, conuictus X II. solidis componat, familiam illius anno toto alimentis provideat, aequale reddat, si quid perdiderit. Negans sacramentalibus X II. iuret, aut campione se defenset. Si quis alieno seruo uel ancille ad fugam aut auxilio aut consilio adiuerit: X II. ipsum, eam sex solidis componat, reducatque: si negare uelit, X II. sacramentalibus damnatum iuret, aut campionum se pugna expurget. Ne illatorum compositio alienum animal etiam in damno deprehensum quouis modo ledat occidat uel sed penes se eorumque retineat, donec domino aut uicinis damnum acceptum indicabit, qui locum lesum cum aequali illeso signent, in messis collectione quod lesus non lesio minus protulerit, is cuius animal damnum intulit rependat. Qui uero contra legem hanc animal occiderit, cadaver sibi habeat, domino aliud aequale reddat. Si oculum excusserit, quanti animal estimabitur, tertia precij parte componat. Si caudam uel aurem, uno solido. Si cornu tremisse: duplentur, si hoc in domini contemptum odium uel perpetrarit.

Qui

Qui pacta mercede equum aut bouem custodiendum suscepit, sua culpa periclitatum ab integro persoluat, & mercedem nullam requirat: uerum iuramento si se absoluerit, corium reddat. Qui aurum, argentum, uestes, aut alias quascumque res uendendas sine custodiendis in aedes suas receperit, si fortuito incendio una cum rebus suis consumpta fuerint, quod sibi non profuerint iuramento dato, nihil persolvere cogatur. Qui auxiliatoris specie ex incendio aliquid rapuerit, proditum, quadruplum exoluat secundum legisque statuta componat. Rem in contentione locatam nec ulli donare nec uendere liceat. Mulier in uidiuitate post mariti obitum permansens aequalem ut filiorum unus usu fructuariam portionem possideat. Si uero ad alias nuptias transferit, eo die cum dote & rebus suis domo egre diatur: filij inter se portionem, quam consequuta fuerat, ut reliquam diuidant. Patris bona filij de diuersis etiam coniugij suscepti equaliter hereditabunt: Matris minusquibusque tantum sue. Ancilla filius cum libere filio haeres non esto. Si quis sine liberis morietur, nisi testamento caueatur, uxor, quoad uidiuitatem obserauerit, bonorum medietatem omnium retineat, propinqui reliquam accipiant. Si uero & ipsa morietur, aut alteri nupserit, cum bonis suis, & que lege debentur, abeat, propinquis & haec pars cedat. Viro aut muliere defunctis, si usque ad septimum gradum

Ex incendio quid furripens. Res in contentione posita.

De hereditate leges.

propin

propinqui nulli reperiuntur, nisi testamento uel donatione caueatur, res eorum omnes, fiscus indispiscatur. Qui rem aliquam uendiderit, precio accepto, emptionem aut charta aut testibus ratam faciat, duo, tres, uel plures testes adhibeantur. Venditio nisi uoluntaria & libera, firma non sit. Qui rem alienam domino ignorante uendiderit, ipsam lege restituat, & aliam aequalem addat. Si reperiri nusquam poterit, duas similes pro ea reddat. Qui arram in quacunque re dederit, nisi placitum mutatum fuerit, stare contractui debet, aut hanc ipsam perdat, & precium quod debuit exoluat. Si quis rem uiciatam uendiderit, infra dies tres recipiat, uel sacramentali uno iuramentum ignorasse iuret, & stet emptio. Seruus suo non domini peculio redemptus, fraude cognita domino restituatur, quia non precium, sed res serui ignorans acceperit. Commutatio tantum roboris habeat, quantum emptio. Qui agrum aut pratum alterius suum dicens inuaserit, sex solidis propter temeritatem componat & exeat. Testem aure tractum nisi super mortuum testari uelit, repelli nec debet nec potest. In mortui causa hic duello probetur: si uicerit alterius, non impuonetur, sed credatur ei. Ex pluribus testibus unus tantum foret eductus iuret, ita dicens: Testis sortitus sum, testem me exhibeo, sic me Deus inuet & illum, cuius manum teneo, testis aure tractus sum, ueritatem presenti in causa dicere, datus deinde ad sacr. and

De emptione & uenditione.

Arre traditionis uis.

Mancipiorum redemptio.

Testes & eorum causa.

Iurandi modus.

sacrantiam armis, solus altera manu uerbum ipsum cum uno sacramentali iuret. Mendaciter iurasse conuictus causam restituat, x l. solidis componat, aut innocentiam suam campione defendat. Si campionum unus ab altero inter decerandi interficiatur, si ingenuus, ab eo, qui iniuste eum inuitauit, x l. solidis nec amplius componatur. Qui liberum mortuum monumento refoffum spoliauerit, paruibus illius solidis x l. componat, & ipsum etiam furtiuum quod tulit. Si quis occulte liberum occiderit, cadauer in profuentem aut alio abiectum condigna sepultura & exequijs priuet, x l. primum solidis, deinde Vueregeldo componat. Qui uero liberi hominis cadauer ad litus deuolutum aquis iterum immiserit, solidis xx. componat. Seruus eo modo occisus atq; abscondus non nupto, id est, clxxx. solidis componatur. Qui uelitu a se interfectum spoliauerit dupliciter componat. Cadauer hominis mutilans singula membra singulis x l. solidis componat. Si reperitum nec a fratribus dilaceretur pietate motus humuerit, a parentibus aut domino illius solidum accipiat. Qui alterius nauem loco submouerit, illam aut aequalem reddat. Extra aquam uero protractam si celauerit, interrogatus negauerit, ut furtiuum componat. Qui canem uenaticum abstulerit, ipsum aut similem reddat, & sex solidis componat: pastoralis tribus. Illis legibus Bawari. ante aliquot secula paruere: nonnullisq;

Periurij animaduersio.

Campionum causae.

De mortuis & eorum causis.

De nauibus.

De canibus.

nullisq; adhuc. siquidem qui Christiana pietatis obseruantissimi sunt, ad externa augustiora templa sturnatim peregrinantur, Aquigranum præcipue, duo etiam prouincie loca miraculis sanctorum & peregrinorum frequentia clara, Virgo Maria Ottingæ, & beatus Volfgangus. Regio vitibus, præterquam ubi australior est, non feritur. Nemorosa multum est & montuosa. Sues glandibus slyuestribus uel pomis credo tanta copia nutrit, ut ueluti Hungaria boues, ita hæc sues cæteris Europe nationibus largè suppeditet. Est gens adeo sutils & ipsa moribus sanosa, ut cæteris Germanis comparata Barbari (Barbari dico) nomen

Duobus uitisobno xij Bauari

bus uitis plus alijs insignes, inhospitalitate uidelicet, & furto. Vestitu ut plurimum blauo colore amicitur, ocreis libentius quàm caligis calciatur. Batioaria, siue Bawaria ad Au-

Charintia limites.

striam contigua est partim Charintia partim Styria. Est Charintia montana regio Carnis ad ortum, Styria ad occasum ac meridiem iuncta, Alpes Italas & forum Iulij contingit: multa in ea ualles collesq; feraces tritici, multi

Draus amnis. Sauus amnis.

lacus, multi amnes, quorum præcipuus Draus, qui per Styriam ac Pannoniam in Danubium fertur haud inferior Sauo. Imperium Austriae principes obtinent, & archiducem appellant, cui ea regio parer. quoties nouus princeps reipublica gubernationem init, solennitatem

nusqu

nusquam alibi auditam obseruant. Non longè ab oppido S. Piri in ualle spatiosa dirue ciuitatis uestigia uisuntur. nomen loci uetustas perdidit: nec procul hinc in patentibus prais ætelus lapis marmoreus est, quem, cum dux creandus est, rusticus quidam cui per stirpis sue successionem hereditario id officium debetur, ascendit, ad dexteram bouem habens fixam, nigri coloris: ad leuam equa illi sistitur strigosa macicq; insigni, frequens circa populus, agrestiumq; turba ingens: dux inde futurus exaduerso mouet purpuratorum multitudine septus: præcedunt principatus signa, omnesq; in toto comitatu epregiæ culi præter futurum ducem. Is agrestis habuit, pileo tectus, calceos & pastoralem baculum gerens, pastorem agit magis quàm principem. Hunc uenientem intritus qui lapidem obtinet: Illyrica uoce (sunt enim Charinthij Illyrij hoc est Sclauoni) quis est hic, exclamat, qui tam superbe incedit? Respondet circumfusa multitudo principem regionis aduenire. Tum ille, iustus ne iudex? salutem patriæ querens? libera conditionis? dignus ne honore est? Christiana pietatis cultor? ac defensor? clamatur: est quidem & erit. Rursus idem, quero quo me iure hæc à sede dimouebit? Respondet ducalis aula magister, Sexaginta denarijs hic abs te locus emittur: iumenta hæc tua erunt, ad bouem & equam manum intendens, Vestimenta quæ dux

Festiuitas in noui ducis acceptione miranda.

Princeps in agricolæ habitu.

Carinthio rû lingua.

exuet habebis, erisq; tu cum domo tua tota liber à tributo. Quibus dictis, Rusticus malam principis percussit, alapa leniter incussa, iubetq; æquum iudicem esse, præmioq; abducto, loco cedit. Tum lapidem dux occupat, nudum gladium uibrans ad omnem se partem uertit. populum affatur, polliceturq; se æquum iudicem futurum: ferunt & aquam agræsti pileo oblata potare in future sobrietatis argumentum.

Solemne- Deinde ad Solemnensem ecclesiam, que in proximo tumulo sanctæ Mariæ uocabulum & nomen habet, perductus, sacrificijs interest. Quibus peractis, humiliueste, qua adhuc indutus est deposita, paludamentum induit, splendideq; cum proceribus suis conuiuatur. Postremo in prætorium reuertitur pro tribunali sedens, ius dicit

Honor principem inuestiendi rusticis datus est, quod illi primò in ea terra Christi fidem accepere, nobilibus & principibus in errore adusq; Caroli magni tempora permanentibus, quando & ipsi baptismati admoti sunt. Fuit Charintia dux uenator Imperij, unde ad eum lites & contentiones uenatorum omnium deserebantur: uocatus in iudicio coram Imperatore querulantibus non nisi Sclauonica lingua respondebat. Est & alia huius provincie consuetudo in oppido Klagen furibus durissima: si quis in furti suspicionem uenerit, euectigio suspenditur: posttridie de suspicionem iudicant, si fontem inueniunt: pendere sinunt

Charintie dux imperij uenator

Consuetudo furibus gratis.

sinunt donec per partes ad terram defluat cadauer. Insons repertus sepelitur, exequiæq; ex publico persoluantur. Penulis natui uelleris haud fucat Charintij teguntur uulgoq; capita pileo obmuniunt, sermone loquuntur Sclauonico. Stirij uerò agrestes uulgo populi sunt & strumosi, adeo quidem ingenti struma, ut ipsis loquelam impediat: & mulier lactans illam post tergum perinde atque saccum reiciat (si fama uera est) ne infanti impedimento sit. Struma causam aque aëriq; quibus uescuntur incolæ tribuunt. Syriani ipsi cultu & sermone Germani sunt, præter Draui accolæ, qui Illyrica utuntur lingua. Sal ibi coquitur quod ad finitimas gentes desertur. Regio ferri & argenti ferax, sed principum incuria parcius foditur. Valeria olim dicta fuit, montana plurimum præterquam ad orientem, quæ Pannonie finitima est, ea parte uasiam effundit planiciem.

De Italia, Itolorumq; moribus. Item de Romulo & eius ciuilibus institutis.

C A P. XVIII.

ITalia Europæ regio, prius Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, qui à fratre pulsus, & Hispania, & Italia dedit nomen: siue, ut Macrobius inquit, ab Hespero stella quod illius occasui subiecta sit. Oenotria etiam dicitur, uel à bonitate uini quod in Italia nascitur,

Stirij uulgo strumo li.

Strumæ causa. Sal styriacum. Sticia olim Valeria dicta.

Hesperia.

Oenotria.

nam Graeci Oenon uinum dicunt: uel ab Oenorio Sabinorum rege. postea à Italia ab Italo Siculorum rege, qui agriculturam Italos docuit, & leges posuit: nam ad eam partem uenit in qua postea Turnus regnauit, & à suo nomine appellauit, ut Virgilius probat:

Est locus, Hesperiam Graij cognomine dicunt,
Terra antiqua, potens armis, atq; ubere glebae:
Oenotrij coluere uiri, nunc fama minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentem.

Timeus autem & Varro à bobus uocatum putant, quoniam Tauri Graeca ueteri lingua ita appellati sunt, à quorum multitudine pulchritudineq; Italiani dixerunt. Latium pars illa ubi hostia Tyberina sunt dicitur, quemadmodum Ausonia, ut Aristoteles inquit, pars ad Thyrrheni uersa. Crucis forma inter Adriaticum & Thuscum mare iacens, ab Alpium iugis & Apennini porrecta se paulatim tamen ad Rhegynum usq; attollens uerticem, & litora Brutorum. In ultimo sui in duo cornua scinditur, quorum alterum Ionium spectat mare, alterum Siculum: in extremitate Rhegium oppidum habens. Eius longitudo ab Augusta Praetoria per Romanam Capuanq; porrecta usq; ad oppidum Rhegium, Solino teste, decies centena & uiginti milia passuum colligitur. Latitudo uero quadringenta decem, ubi

Latitudo Italiae. lator: ubi breuior, centum triginta sex: habetq; umbilicum in agro Rheuino, qui dudum

ex

ex latere maris superi Rubiconem fluuium pro finibus habuit. Diuiditur Italia in multas regiones, à Pado flumine à macram Liguria terminatur, ubi Genua illustris ciuitas. inde ad Tyberinum amnem Etruria, ubi Pisa. à Tyberi ad Lyrin Latium, ubi Roma, intus Antium in ora. à Lyri ad Sarnum Campania, ubi Neapolis. Inde ad Silarin Picentinarum regio, ubi Surrentum et Salernum. à Silari ad Latiun Lucania, ubi Pestum & Buxentum. à Latio ad Leucopetram Bruttium in quibus regium Iulium. à Leucopetra ad Iapigium promontorium, quod & Salentinum magne Graeciae ora est, ubi Croton & Tarentum. ab Iapigio ad Brundisium Calabria, ubi Hydruntum. à Brundisio ad Garganum Apulia, ubi Bariun & Salapia à Gargano ad Sari fluuij hostia Frentinorum regio, ubi Isonium. à Saro ad Aspernum amnem Marrucinorum ora, ubi Orton. ab Asperno ad Aesum fluuium antiquissimum Italiae terminum Piceni, quorum Anticon. ab Aesio siue Aesio, ut quidam scribunt, ad Rubiconem recentius Italiae confinium Senones, quorum Phanium fortuna, Pisaurum & Ariminum. à Rubicone ad Padi hostia Boij, quorum Raucenna. à Pado ad Tiliacemptum Veneti, ubi nunc Venetia. à Tiliacempto ad Natisonem Carni siue Forouidienses, ubi Aquileia. à Natifone ad Arsiam Iapiges & Istri, quorum Tergestum & Formio amnis, &

Italiae regiones.
Liguria.

Etruria.

Latium.

Càpania.

Picentino

tum regio

Lucania.

Bruttium.

Magna

Graecia.

Calabria.

Apulia.

Frentino-

rù regio.

Marrucino-

rù ora.

Piceno-

rum ora.

Senonum

regio.

Boij.

Veneti.

t s ipse

Apenni- ipse aliquando Italia finis. Apenninus mons
 nus mons totam terram utat in duas dividit plagas.
 Italia dit hanc ad occasum & meridiem, illam ad se-
 scens. penitronem & ortum obuersam ab Alpi-
 bus primo in Liguriam excurrans, mox inde
 Cisalpinam Galliam & Picenum ab Hetruria
 & Sabinia dirimit, Anconemq; progreditur
 unde aduersus in Apuliam & Garganum
 monem extenditur, Marrucindrum, Peligno-
 rum, Frentinorum terram à Latio Campania
 separans: Vltimus eius conatus ex Gargano est
 ad Leucopetram, hinc Apuliam habens, Ca-
 labriam, & magna Græcia oram Picentes inde
 Lucanos & Brutios. Est Italia metallis gra-
 uida, ubiq; uitalis & perennis salubritas, exi-
 mia cæli temperies, campi fertiles, aprici colles,
 innoxij saltus, opacæ nemora, munifica sylvarum
 genera, mira frugum, uinum, & olearum fer-
 tilitas, nobilia pecori uellera, opima tauris colla,
 perspicui & piscosi lacus, flumina, fontesq; si-
 luberrimi, portus plurimi, ipsa auidè ad mor-
 tales inuandos in maria procurrans, & uelut
 gremium omnium gentium commercio pand-
 ens, ut uerè dicta sit à quibusdam terrarum
 omnium alumna, atq; eadem parens, cælestium
 prouidentia electa, quæ sparsa congregaret im-
 peria, molliretq; effratrum gentium ritus:
 discordes ad colloquia linguas munere litera-
 rum, Latinoq; sermone congregaret. Caterum
 ut gentes silicam (nam longum esset numerare)

Laus Ita-
 lia.

Italia ter-
 rarum o-
 nium alu-
 mna & pa-
 rens.

quis

quas Itali Romani lingua & armis uicere, tan-
 tum una Quiricum ciuitas uirtutum omnium
 ualuit exemplis, quantum omnis Græcorum
 eloquentia præceptis, qui quasi ita futurum
 diuinassent, ut hæc una terra omnibus esset gen-
 tibus imperatura, quotam ipsius partem ma-
 gnam Græciam dixere: & ut breuiter dicam,
 non sine prouidentia accidit, ut quum Deus
 optimus terras inuisit, tum ibi cunctarum gen-
 tium arx esset & Imperium, ubi mox Chri-
 stiani nominis futurum erat caput. Color Ita-
 lis & statura penè diuersa est. In Cisalpina
 Gallia, Venetoq; recessu color uulgò candi-
 dus, cultus & sermo accuratior: contra in He-
 trurie tractu Latio Campania, Lucania &
 Brutijs aquilus, capillus niger, breuior statur-
 ra, & macilenta, sermo & cultus simplex.
 omnia similia in Piceno & his qui superi ma-
 ris oram accolit in magnam Græciam usq; nisi
 quod in Apulis, Calabria, & ijs qui extremam
 tenent Italian uictus & sermo cum Græcis
 promiscuus durat. Tota Italia ut omnis ferè
 Europa uno matrimonio semper contenta fuit.
 Repudium ex urbe Roma translaticium. Hic
 Spurius Carbillius sterilitatem coniugis causatus,
 primus uxorem repudiavit. Triplex olim
 in regionis ciuitatibus cōditio fuit. Seruilis, Li-
 bertina, & Ingenua. Ingenuorum triplex or-
 do, Plebeius, Equester & Patricius. Sacrorum
 ratio penes potiffices & flamines, et alia quedam

Quiricum
 ciuitas.
 Romæ
 laus.

Hominū
 color cul-
 tus & sta-
 tura.

Ciuium
 triplex cō-
 ditio.
 Ingenuo-
 rum triplex
 ordo.
 coll

Dictatoris dignitas. collegia esse, alia alijs demonibus sacra facere, summus honos & potestas in dictatore, a quo nulla fuit prouocatio. Ea dignitas semestris fuit, & ad eam per gradus fiebat a quaestura accessus, per aedilitatem, praetoriam, Consulatum, & Censuram: non quod semper per hos gradus iretur, explendusq; esset numerus, sed in dignitate, potestareq; hic ordo erat, ut in re bellica cerui militiae gradus: in le centurioni parebat, Centurio Tribuno, Tribunus Legato, Legatus Consuli seu alteri cuius essent auspicia, Magister equitum dictatori.

Dignitatum ordo Militiae gradus.

Legitima militia decennalis.

Causaria militia ignominiosa.

Municipes.

Coloni.

Decuriones.

Legitima militia decennium habuit, si non prius debellari cum hoste contigisset, aut missio aliqua intercidisset, qua nomine & re non una fuit. Praeter legitimam illam cuius nunc mentio facta est, fuit & Causaria: haec ut priore illa minus pulchra, ita reliqua honestior, qua ab re ignominiosa dicta est. Militaris aetas ex Seruii Tullij praescripto a septendecimo anno in octauum & quadragesimum decurrebat. Pacati in toga agebant, bellantes in fago, & paludamento: bella feziali iure inferebantur, illataq; soluebantur non nisi legitime. Ciuitates aut sociae, aut coloniae, aut municipia dicebantur. Municipibus alijs ciuitas cum suffragio data, alijs sine suffragio. Coloni ut membrum ciuitatis erant, & Romanis uidebantur legibus, municipes suis. In his Decuriones erant, quod Romae Senatores. Purpura patric

patricium distinguebat ordinem ab equestri. Patriciorum equestres a plebeio. Aetate status indicia totius populi erant: rerum capitalium, iudicium, qui ad id sorte lecti essent, ex ea decuria, quae eo anno iudicaret: ciuiliu[m] rerum, praetoris centumuiralis hasta, aliaq; aliorum. Et hi olim Italicarum ciuitatum & gentium in uniuersum mores erant, institutionem hanc a Romulo trahentes. Romulus enim postquam ciuitatis Romanae muros, fossas, munitiones & necessarias extrucciones perfecisset omnes, ad ciuium statum se conuertens ita ordinauit. Diuisa imprimis triariam omnis populi multitudine singulis partibus singulos praefecit duces clarissimos: deinde trium rursus earum partium unam quancq; diuidens in denas partes, aequales, harum quoque duces designauit uiros fortissimos, uocauit partes maiores tribus, minores curias, homines tribuum ducatus habentes tribunos: qui uero curijs praesiderent, curiones dici poterant. Erant autem & in decurijs diuisa curiae, ducesq; earum decuriones appellati. Omnibus itaq; in tribus & curijs diuisis, agrum in triginta partes diuidens, suam cuiusque curiae partem tribuit, tantum ipse agri accipiens, quantum quidem ad sacrificium, templaq; satis esset: partem quoq; agri publicam relinquens, sicq; una diuisio regionis & hominum communem continens aequalitatem fuit. Altera item hominum ipsorumq; fuit comagatio.

Romanae ciuitatis ordinatio.

Hominu[m] multitudo diuisa.

Agri in singulos diuisio.

Altera multitudinis hominum legregatio.

moda,

moda, & honores pro dignitate cuiusq; patri-
 tiens. Illustres enim genere & spectate uirtu-
 tis uiros tum diuites, & quibus erant filij ab
 ignobilibus discreuit, humilibus & egenis,
 uocauitq; tenuioris fortuna homines plebeios,
 & qui melioris erant conditionis patres: his de
 causis progenitos eorum deinceps patricios uo-
 cabant. Romulus ubi maiores à minoribus dif-
 creuerat, leges dehinc posuit, statuitq; quid
 utrosq; agere opus esset. Sacra quidem patricios
 perficere, magistratus gerere, ius dicere, ac se-
 cum quoq; publica administrare. urbanis ipsos
 maxime negotijs intentos esse. Plebeios autem
 his muneribus solutos, cum inexerti essent,
 & ob inopiam negotiosi, agricolari simul, &
 pascere pecora, quaestuarisq; exercere artes.
 Ne uero disiderent, aut iniurijs locupletum in
 humiles, aut leniuum, & egenorumq; hominum
 in excellentiores inuidia: commendauit ipse pa-
 tricij plebeios, unumquenq; eorum permisit,
 quem uellet sibi patronum eligere, patrona-
 tum uocans, susceptum pauperum, humi-
 liumq; patrociniū, & officia instituit utrius-
 que commoda, beniuolas ciuilesq; eorum con-
 iunctioniones fecit: ut illi tuerentur clientes, tan-
 quam patres filios: clientes econuerso patronis
 obsequio essent, communiter autem utrisq; ne-
 que pium, neq; phas erat accusare se inuicem,
 nec aduersus se testimonium dicere, nec cum
 inimicis numerari, sicq; firmior erat Romano-
 rum

Patriciorū
officia.

Plebeiorū
officia.

Patronus.
Patrona-
tum.

Clientes.

rum concordia. Consiliarios post hac instituit. Centum
 uiros ex patricijs eligens, fecitq; dele-
 ctum eorum hoc modo. Ipse unum ex omni-
 bus optimum designauit, cui committenda es-
 sent urbana negotia: cum ipse exercitum extra
 fines duceret, tribuum unicuiq; edixit, ut tres
 uiros ex se deligeret, qui aetate & generis splen-
 dore, sensuq; excelleret: post hos autem nouem
 uiros, etiam cuius singulis imperauit tres ma-
 xime idoneos ex patricijs eligere, posteaquam
 nouem istos primis à tribubus electis addens
 nonaginta, quos curia suffragijs pretulerant, eo
 quoq; quem ipse elegerat duce adduo, cen-
 tum consiliariorum numerum expleuit, & à
 Romanis Senatus dici coepit, qui ob au-
 toritatem Patres, et aetatem Senatores dicti
 sunt. Deinde trecentos uiros ex generosissi-
 mis familijs eligens robustissimis corporibus,
 quos Curia renunciarunt, eodem modo quo
 antea Senatores, singule denos iuuenes, eos
 semper circum se Romulus habuit. Nomen
 commune omnes habebant, Celeres uocati, ab
 exequendi ministerij celeritate, custodes re-
 gis erant. Regis autem hac officia, primum
 quidem templorum, sacrificiorumq; principa-
 tum tenere, agereq; cum omnia in honorem,
 cultumq; Deorum pia. Deinde legum, morisq;
 patrij custodem ipsam fieri, iurisq; simul omnis
 Senatum cogere, populum conuocare, potesta-
 temq; sibi in bello Imperatoriam esse. Senatorio
 concedi
 ordini

Centum
uiri confi-
liarii dele-
cti.

Senatus.

Patres.

Senatores.

Trecenti

robustissi-

mi electi.

Celeres.

Regis offi-
cia.

Dignitas

Senatui

concessa.

ordini honorem & potestatem talem attribuit, omni de re, de qua referret regno, cognoscere atque suffragium ferre. & quod usum maiori parvi esset id vincere. Plebi deinde tria hæc dedit magistratus creare, leges ferere. & de bello decernere, cum rex uellet, neq; tamen potestatem horum absolutam, nisi & senatus approbasset. Ferebat populus suffragium non uirum, sed per curias conuocatus, & quod pluribus uisum esset curijs, ad senatum referebatur. Nunc autem mos iste suffragiorum in plerisque locis conuersus est, neq; enim de plebiscitis senatus iudicat, sed eorum que senatus cognouit populus est dominus. Ex hac autem diuisione Romuli non ciuilia modo negotia, sed bellica quoq; Celeres isti exquebantur. Quando unque enim ei uisum esset exercitum educere, nec tribunos tunc per tribus, nec per curias centuriones, neq; præfectos equitum creare oportebat, sed rex tribunus mandare, illiq; curionibus, e quibus deinde decuriones edocti statutos sibi quisque milites educerat. Vna enim decemter instructi aderant. Nulle etiam pugnatōres elegit, ut quidam scribunt, quos ob numerum milites nominauit. Tum ipse se Imperij insignibus, & cætero habitu & duodecim lictoribus cum fascibus præcedentibus augustiorem populo reddidit: in quo fascium numero duodecim uultures, qui ei augurium fecerunt, uideri potest Romulus secutus, nisi

ab

ab Hetruscis morem ipsum aliquis potius sumptum dixerit, quibus cum duodecim populis essent, magistratumq; unum communi nomine crearent, singuli suum illi apparitorem dare consueverunt. Sella curulis Trabea & aliorum Romanorum regum insignia omnia inde haud dubie fuerunt. Romulus etiam ciuitatis uires augere uolens, causam honestam commentus, & rem in honorem Dei referens, templum loco in umbrato erigit, confugiensq; ad illud sponsor factus est per speciem religionis erga deos, nihil eos mali ab inimicis accepturos: ac si permanere apud se uellent, ciuitatis etiam participes faciebat, iradebatq; agri portionem, quam bello quisserat. Fuit item & aliud institutum, ut ne captas bello urbes funditus euertent, aut in seruitutem redigerent: uerum misis in eas colonijs pro portione aliqua regionis colonias Romanorum facerent urbes uictas & Reipublice participes. Ceterum post Titi Tacij cadem, cum quo & Sabinum & Romanum populum in unum confluxum quinque annis gubernarat, Romulus ad sacra conuersus publica & priuata multa instituit. Legem de matrimonijs tulit, ut mulier uiro socia esset pecuniarum, & ceterarum rerum, sacrorum etiam, & ut uirerit ad mariti sui morem, domusq; ut ille dominus, ita & hæc domina. Morienti uiro sine liberis succederet: si cum prole, aqua sit illi ta-

Apparitores.

Lex in bello obseruanda.

Leges à Romulo latae.

Mulier uiro æquapars

patris sua. Adulterij conuictam uir & cognati ut uellent necarent. Si uinum bibisset domi, ut adulteram punirent, quo instituto uideri potest apud Romanos morem inualuisse, ut quoties uiri domum se reciperent, filias & uxorem exciperent osculo: an, ut Porcius Cato prodidit, uolent tuncum, ut enim corruptionem insania principium arbitrati sunt, ita corruptionis ebrietatem. Parentum in liberos ut

Ius parentibus in liberis con-
cessum.

omne ius sit statuit, siue uellet coercere, siue uerberare, siue uinctum rustico operi detinere, uendere quoque permisit & occidere. Si quis a patre uenditus se in libertatem uindicauit, ut iterum ac tertio patri ius uendendi sit. Fuit id legis caput, C. C. C. deinceps anno in duodecim tabulis relictum. *M*itigauit tamen non nihil austerum carmen Numa Pompilius, qui tulit nullum patri amplius ius in filium oportere esse, ubi illius iussu duxerit uxorem. *S*equuta & alia instituta. Ne quis libere fortune sedentariam exerceret artem. *M*ilitaris disciplina & agricultura ciuibus permixta: unde laudationis mos ille manauit ad posteros, *B*onus miles, bonusq; colonus. Imperfectum putabat rex utraq; uitam alteram ab altera separari, necesse esse & humum exerceri, & belli obiri munera, ut lex Zaccemoniorum habet. *O*peri omnes pacis tempore uacare rustico precepit, permisit tamen mercari etiam, quando res aliqua desiderabatur. Nec religionis imme-

mor,

mor, templa, aras, deorumq; simulachra constituit. *A*diecit & dies sacros, sacrificia, ferias, mundinas. & alia pleraq; ad deorum cultum pertinentia: peregrina sacra; & ea in pri-
mis, quae Graecanico fierent ritu urbe exclusi, prae-
ter *H*erculeam iam inde ab *E*uandri temporibus instituta. *H*alicarnassens *D*ionysius *R*omam secutus l. x. ait sacerdotes, qui publica sacra facerent tributim, curiaimq; ab eo institutos, additos & his *A*ruspices diuinationum interpretes: *C*uruarum singulis genius suus cum fauorum ministris datus, communisq; omnibus *V*esta, & annus in decem menses digestus: *V*esta dea quibus nemo non potest intelligere fuisse *R*omulum diuinarum, humanarumq; rerum non uenerata.

imperium, nec ante *N*uma regnum populum Romanum sine moribus & religione, ut plerique autumant, mansisse. *H*as ciuiles disciplinas *R*omulus dedit. *N*uma Pompilius qui post eum regnum accepit, plures alias adiecit: an-
ni ad eursum *L*unae in duodecim digesti menses, quum *R*omulus ex decem antea constituisset: mutatoq; mensium ordine, *M*artius, qui primus tum fuit, ac inuentem inchoabat annis, duobus *I*anuario & *F*ebruuario prelaus, tertius in ordine est factus. *F*astos quoq; dies fecit & nefastos, quibus nihil cum populo agi poterat. *F*laminem unum *I*oni creauit, qui *D*ialis est dictus, cum insigni uelle, curuiliq; sella excoluit. *A*diecit & alios duos, *M*artii unum.

Annus in
menses duo
decim.Fasti & ne
fasti dies.

Quir

Virgines Vestales. *Quirino alterum, ab insigni quod capite gestabant, quasi Filamines dictos. Vestæ uirgines legit. Hæ decem primos annos sacrorum rituum perdiscebant: totidem deinde operabantur sacris, tertio decennio rudes, & nuper capras instituebant: postea uerò, si que nubere uellet, fas erat alterum mallet sequi. Saluum his ex publico constituit: perpetua uirginitate interim alijsq; carimonijs uenerabiles fecit. Si qua incesti conuicta esset, ante ora cinium mæsto silentio efferebatur, uiuâq; circa Collinam portam in subterraneum specum demissa, tellureq; superingesta necari. Graduo*

Duodecim Sali. *Marti duodecim sacrauit Salijs: hi mense, qui ab eo nomen traxit, plures dies celebribus locis urbis solenne ducebant tripudium: tunica uersicolori tegmine puniceo distincto amicti, eneo baltheo, & gladio succincti: dextera lanceam uirgamq; gestabant, leua thraceam ex ære peltam, altioribus pileis, & in conum exeuntibus capita insonebant. Nihil ab his diuersos fuisse, Dionysius opinatus est, quos Græci Curetas dixere, Romani à solenni salutatione Salijs. Pontifex est deinceps ab eo crea-*

Pontifex creatur. *tus, cuius potestati omnia sacrorum iura subiecit, quibus hostijs, quibus diebus, ad que templa sacra fieri oporteret formula edocuit. Interiecti etiam sunt tot sacris ordinibus Feciales, his ea cura tradita, ut Romani nullum iniuste bellum inferrent cuiquam. Hi si qua per iniu-*

viam Romanis adempta essent, res ablatas ab hoste repetebant: quæ si non reddita essent, Bellum composito ad id carmine indicebant. Pari potestate fontes, res iniuste repetentibus ad supplicium dabant, legatorum iniurias uindicebant: hi quæ pia in foderibus essent tueri sancire pacem: eandem si minus legitime patula esset, irritam habere: si quid imperator, aut exercitus contra publicum iusurandum deliquisset, scelus expiare. Puerum trimo novem lugeri uetuit, neque natu grandioreni plures menses legendum censuit quàm uixisset annos. Tempus longissimi luctus in decem menses extendit. Populum in diuersa distribuit collegia Tibicinum, arificum, architectorum, infelorum, sutorum, coriariorum, fabricorum, singulorum, & ex uariarum artium opificibus contractus unum omnium nouissimum, sua singulis sacra uenerationesq; dijs reddendas distribuit. Seruius Tullius in classes & ceteras omniem ciuium multitudinem diuisit. Quorum ordinum ratio hæc fuit, ut hi, quorum res centum millibus censerentur, in prima classe essent, quæ ceteras habuit octoginta. Prima Pari numero iuniorum seniorumq; ut hi ad urbis custodiam præsto essent. Iuuenes foris bel- la gererent: arma utriq; imperata, galea, clypeus, lorica, ocrea, & hæc quæ corpus tegerent, in hostes hasta & gladius. Ad ditte huic classi duo satorum centuriæ, qui in bellum machinas

Lugendi ratio.

Populi in collegia distributio.

Populi in classes distributio.

Prima

ferr

Secunda ferrent, & ob id incrimet. Altera classis ex
 classis. nigrimi facta est centurijs, quarum census ab
 quinque & septuaginta millibus ad centum
 millia extendebantur: arma illis scutum, ga-
 lea, ocreae, lorica dumtaxat adempta: tela in
 Tertia
 classis. hostes eadem: idem etatis discrimen. Tertia
 classis census in quinquaginta milia descendit,
 totidem centurijs, nec in armis quicquam pre-
 ter ocreas uariatum, par centuriarum nume-
 rous. Quarta
 classis. Quarta classis census adhuc minor, quip-
 pe qui a quinquaginta millibus in summam
 dimidio minorem contraheretur, nihil his da-
 tum praeter ueruum. Quinta
 classis. Quinta classis classis tri-
 ginta centurie expleuit, fundam his & la-
 pides misiles ferre in pugnam commissum.
 Ciuitatis
 census. Cornicines, tibicines, cum ipsis censi, in tres
 centurias distributi, quadraginta millibus asti-
 mata est haec classis. Amor deinceps census re-
 liquam habuit multitudinem, cui ob inopiam
 militiam munus tributumq; Tullus remisit. Ci-
 ues iuramento adiecit, ut singuli bona sua asti-
 mare, quibus parentibus ori essent, quos filios
 haberent, cuius ipsi etatis, cuius uxores, libe-
 riq; qua illorum nomina, quo urbis loco, aut
 quo regionis pago domicilium haberent, pro-
 posita his, qui fallerent, pœna, ut ademptis bo-
 nis, ipsi uerberibus casti, uenderentur. Peditum
 Equitū or
 do. numero distributo, ex primoribus ciui-
 tatis notos scripsit equitum ordines, ut cum
 ijs que fuerant sub Romulo inaugurata: quaeq;
 illis

illis postea à Tarquinio additæ duodeciginti
 essent centurie: dena millia aris singulis ad
 ornandos equos data ex publico, & ad eos
 alendos duo millia in annum constituta: ni-
 linae equitibus attributa, quae annuam pecu-
 niam penderent: fuerunt equitum pediumq;
 centurie centum nonaginta tres, quibus in
 ferendis suffragijs, sua omnibus ordinibus ser-
 uabatur dignitas, ut qui plurimi censi essent,
 maiora bellorum onera sustinerent (nam ita
 comparatum à Seruio erat, ut non uirum, ut
 Tributi
 pensio. antea, sed pro census estimatione singuli tri-
 buta penderent) hi primo loco suffragia ini-
 rent. Ceterum habuit prima classis octoginta
 pedium centurias, imitantiq; cum his equi-
 tes suffragia, quod Dionysius demonstrat, ut octo
 Suffragi-
 di ratio. & nonaginta centurie primo loco in suffra-
 gium uocarentur. Excedebat hic numerus
 dimidium suffragiorum, quo factum, ut quod
 his suffragantibus conuenisset, pro decreto ha-
 beretur, quicquid id esset, quapropter missus
 esset populus in suffragia. Si hic, quod raro
 accidere solebat, uariatum esset secunda clas-
 sis centurie uocabantur: atque aliae deinceps
 aliarum ordine, ita, ut serè nunquam sit ad ex-
 tremam classem peruentum. Tulli regis pru-
 dentia comparatum, ut ordines in eo paria
 facerent, ut ijs qui maiora sustinerent onera,
 id commodi suffragijs reponeretur: quibus li-
 cet nemo exclusus uideretur, ijs tamen omnis
 pene

Equitū di- penes equites & primæ classis centurias esset
gnatio. constituta: in quorum potestate fuit creare
quos uellent magistratus, sancire leges, bella
indicere: quorum trium potestas ab initio fuit
à Romulo populo data. Deinde Tarquinio
ex urbe eiectō iterum mutata regiminis forma
est, pro regibus Consules habere ceptum, qui-
bus omnia insignia permittā que fuerant &
regum, præter corona togæq; palmatæ usum,
cum Brutus cum Collatino libertatis uindex
hanc dignitatem centuriatis comitijs conse-
quutus Cives sacramento adegit, ne mortalium
quenquam amplius Romæ regnare paterentur.

Senatores trecenti. Regem sacrificulum creauit, qui ea
Rex sacri- sacra perpetravit, que reges facere consueverant.
ficulus. Leges Valerius tertius consul tulit, quibus
prouocatio à consulibus ad populum est per-
missa, ut capitale esset, huic, qui iniussu populi
magistratum caperet. Ciuum uellegalia tol-
lerentur, quo contigit, ut uulgo promptiores
ad quæstus et opificia sint homines facti. Ad-
didit & alio capite, ut qui tyrannidem affe-
deret, impune occideretur. Aerarium in quod
publica pecunia reponeretur, Saturni templum
constituit populo, ut duos quoq; quæstores
crearet, permittit. Creatus tamen non longè
post magistratus, ab cuius Imperio nulla esset
prouocatio. Dictatoris ei nomen indicum, à dic-
tando qua uellet potestate, siue à dicendo po-
tius.

Aerarium cōstitū. publicam pecuniam reponeretur, Saturni templum
constituit populo, ut duos quoque quæstores
crearet, permittit. Creatus tamen non longè
post magistratus, ab cuius Imperio nulla esset
prouocatio. Dictatoris ei nomen indicum, à dic-
tando qua uellet potestate, siue à dicendo po-
tius.

Dictator in urbe. Dictatoris ei nomen indicum, à dic-
tando qua uellet potestate, siue à dicendo po-
tius.

tius, quia non populi suffragio creati contigif-
set, sed ab uno esset dictus, qui tum summum
in urbe Imperium haberet. Hunc creandi dicta-
toris morem uideri possunt Romani à Græcis
accepisse: quibus, ut Theophrastus tradidit in
libris quos de regno scripsit, in certum tempus
tyrannos, quos Eshymetas dixerunt, legere mo-
rus fuit. Semestris illius dignitas apud Romanos
fuit, nec alio pacto creati solebat, quàm cum uis
aliqua maior repente exorta ingentem urbi cla-
dem minitari uideretur: huic ceteros magistra-
tus eligere licebat, ut magistrum equitum, qui
secundam post eum dignitatem gerebat, præ-
ferim in equites & accensos: iungebatur di-
clatori, sicuti regibus tribunus. Spurio Cassio
& Posthumio Cominio consulibus plebi da-
tum est ut & suum haberet magistratum, qui
sacrosanctus esset, qui iniuriabilis, cui auxilij
latio aduersus consules esset: diseritè expressum,
ne patrum cuiquam eum magistratum capere
liceret, hic Tribuni plebis nomine dicebatur.
tanta fuit ipsorum postea insolentia, ut, nisi eis
placere, decreta consulum & senatorum cas-
sarent: comitijs creabantur, siue auspicijs, siue
religione primū duo numero, deinde tres ad-
diti, ad ultimum adhuc quinque. Tria Comitio-
rum genera Romæ olim usurpata sunt: Curia-
ta, cum ex generibus hominum suffragiū ferretur,
nomenq; ideo rei datū, quod curiam per
licitorē calarentur. Centuriata, quom ex censu,

Magister
equitum.

Magistra-
tus sacro-
sanctus.

Tribuni
plebis.

Tria co-
mitiorum
genera.

Decemviri
creati.

Leges de-
cē tabula-
rum pro-
mulgatae.

Censores
duo crea-
ti.

Et aetate fieret, quorum ratio abundè relata est: ceterum, ut illa per lictorem, ita haec per cornicem calari solita. Tributa reliquum genus appellatum, ex regionibus & locis constata. Ex patribus centuriatis Comitibus Decemviri sine prouocatione creati. Et in eos publica administrationis ratio omnis à Consulibus translata est, ut olim à regibus ad consules, hi condere leges inisi, decimo die eius singuli in orbem dicebant, quo in decem tabulas complexo, quod fasillum felixq; esset, leges decem tabularum populo promulgauere: duodecim fasces precedebant eum, cuius erat iurisdictio, ceteris singuli accensi. Sed diu non durauit magistratus ille, quippe qui ut Tribunitia potestas ab eo ex urbe in perpetuum tolleretur à patribus excogitatus fuerat, re cognita, ab ipsis tribunis ipse sublatus est. Tum lege cautum ut quod plebs uellet, totus populus teneret. Et alia: ut qui Tribunis plebis Aedilibus iudicibus noceret, eius caput Ioui esset sacrum, familia ad adem Cereris liberi liberaq; uenderentur. Item, ut alter ex plebe consul deinceps crearetur: atque ut inter patritios & plebeios connubia promiscua essent. Censores praeterea creati duo, quibus scribarum ministerium, tabularum cura censendi formula commissa. Res parua ab initio, sed quae procedente tempore multo maiora quam ab initio credibile fuerit, habuit incrementa. Tanta illis dignatio,

tio, tanta auctoritas, ut omnis morum ciuilibiq; disciplina ratio ipsorum esset. Regimen ad haec senatus, equitum Centuriarum, omne decoris ignominiaq; discrimen, horum priuata & publica loca recognoscere: uel ligalia populo Romano locare, censum agere, ius truum condere, Senatores è senatore mouere, notare infamia, quinto quoque anno creabantur. Magistratus & alius superadditus, qui ius dicebat. Praetorem hunc uocare placuit, huic omnis publici priuatiq; iuris potestate permiffa, nouum ius condere, & uetera abrogare facultas: erat unus ab initio, qui urbanus dicebatur, quo non sufficiente (quòd multi peregrini in ciuitatem uenirent) alius creatus est, peregrinusq; uocatus, quòd plerumque inter peregrinos ius dicebat: honorarium ius illud appellabatur à magistratus honore, regia illis insignia, & apparatus consulibus penè aequalis. Permissis hic ciuitatis status ad Iulij Caesaris usque tempora, qui monarchiam, qua longa postea Imperatorum serie retenta est, iterum induxit. Ludus Rome celebrabatur, qui magnus Circensis etiam & plebeius dicebatur, eius pompa ex Capitolio per forum in circum maximum mitebatur tali apparatu: Equitum filij, quibus aetas apta esset pompe, equis sedentes, quiq; pedibus stipendia facturi erant, suis alis centuriisq; discreti precedebant, ut ceteris gen-
tibus

Praetores
duo urba-
nus & pe-
regrinus.

Ius hono-
rarium.

Ludus cir-
censis siue
plebeius.

ibus ostenderetur qualis quantaq; inuentus indoles, in spem ciuitatis interim subolefecerit: hos auriga sequebantur, quadrigae, bigaeq;. & Athleta: equi desultorij. Mox athleta leniorum grauiumq; certaminum, pudenda tantum uelati, ceterum corpus nudi, cursu, palastra, caestibus certaturi. Saltatorum deinceps chori, uirorum primas, alter pubescere incipientium, postremos puerorum. Ordine deinde tibicines subsequi, utres & tibiolas inflantes, citharae diq; Hyas septichordes eburneas, & que barbita nuncupata sunt, habentes. Saltatorum cultus tunica punicea cingulis aereis stricta, enses lateribus pendentes, tela breuiora uiris, galea aerea cristis insignes, pennisq; exulta. Praebant choris uiri singuli saltationis & tripudij modum praemonstrantes, bellicos motus, atq; uehementer

Enoplia procelematicis et rithmis imitantes. Enoplia siue Pyrrhica saltatio. Enoplia saltatio in his usurpata, quae & Pyrrhica nuncupata est, a Pallada, ut creditur, reperta, alij Curetes eius saltationis auctores arbitrati sunt. Satyriaci. Enoplios choros Satyriscorum coetus cuesligio sequebatur: erant hi in Syllenos & Satyros figurati, cauillabundo motu ridicula in magnis imitantes. Atque hunc demum ordinem tibicines alij, & citharocedi uario sequebantur concentu. Ibant inde qui passim thura & aromata thuribulis adolebant, multaq; odorum fragrantia deorum simulachra auro argenteoq; calata uirorum humeris ferebantur.

Tum

Tum demum Thensam summi urbis magistratus, magna omnium ordinum caterua religiose sequebantur. Circi area in qua hic & alij ludi agebantur tria & dimidium in longitudine stadia habuit, latitudo quatuordecim fuit ingeram: id soli spatium inter Palatinum & Auentinum iacens, tribus lateribus porticus paululum repanda claudebant, C. L. milium spectatoru capaces, sedilia circa aream cinctio extructa erant, in quo sedentes spectarent. Scenicus ludi in eo etiam agebantur, tali primu ratione. Ludiones ex Hetruria accersebantur, hi ad tibicinis modulus saltantes, haud indecoros moue iusto reddebant motus. Imitari hos primo Romana inuentus, incomptis inter se carminibus iocularia fundentes, nec motus interim absomi a uoce, mox diligenti usurpatione eo processit usus, ut uernaculi eius rei artifices, quia nihil iam a Tuscis ludionibus distarent, Histriones appellati sint, quia Hetrusca uoce Histrer ludio uocaretur. Hi deinceps non inconditum & rude carmen, alternisq; ut a principio iactatum usurparunt, quod Fescennio fuit simile, sed modulatas satyras, descripto ad tibicinem cantu, decoroq; motu peragebant. L. Andronicus ab Satyris digressus fibulam argumento fecit, factamq; cum sepius egisset, obuisa demum frequenti usu uoce, puerum qui caneret ante tibicinem statuit, inde ut ad tibicinis laus histriones canerent receptum, ubi

igitur

Circi magnitudo.

Ludi scenici.

Histriones.

igitur res à risu & soluto ioco auocari ex-
pra est, ludoq; in artem paulatim uerente,
iuuentus fabulatum actū histrionibus reli-
Eis ueteri instituto ridicula uersibus intexta
inter se iacabant: unde exordia fabulis po-
tissimum Aetelanicis conscripta extiterunt.
Id Ludionum genus ab Osceis acceptum, iu-
uentus tenuit, nec Histrionibus attingere per-
missum. Hic quæ ratione Senatus populusq;
Romanus suos uita defunctos imperatores con-
secrare, caeloq; inferre solebat, referendum
duco. ipsi namque, ut Herodianus scribit, lo-
cabant in regie uestibulo super eburneum le-
ctum auro stratum imaginem, defuncto prin-
cipi perquam similem: recumbebatq; spal-
tida effigies in modum ægotantis: circa le-
ctum, magnam dici partem assidebat. Sena-
tus omnis, ad lectam pullis uestibus ami-
ctus: ad dexteram lectæ ex omni nobilitate
matrone, in albis uestibus: Is enim color lu-
gubris fuit in muliere olim: omni alogui or-
natu destracto, id septem diebus defuncto da-
tur: Medicis uelut adhuc sperantem in-
ter uisentibus, denuntiantibusque in dies
morbū ingrauescere. Ad postremum,
quasi tum demum uita defunctum, eque-
stris senatorijq; ordinis iuuenes per uiam sa-
cræ in forum deferunt, lecto in rostris de-
posito, pueri puellæq; patrij generis compo-
sita ab utraque parte cætu hymnos in defun-
ctum

Consecran-
di ratio.

Albus co-
lor lugu-
bris in se-
minis, ni-
ger lugu-
bris in ui-
tis.

ctum canunt, flebili carmine modulatos. Dein
eburneo lecto cum effigie ex foro in campum
Martiū translato, ingens ibi suggestus
quadrata forma, lignea tenuium materia conte-
xitur, multis gradibus in phari speciem fasti-
gio assurgentibus. Singuli auro & purpura
instrati, signis ex ebore factis, uarijsq; pictu-
ris insipienter excoluntur: ac quò altiores illi
minusq; patentes, eò minores his imagines
prominebant: interius erat moles aridis refer-
ta fomitibus. Effigie secundo gradu colloca-
ta, omnibusq; odoramentorum generibus
omnifariam adnotis, quæ erratim a tota ci-
uitate eò congeriebantur: nobilissimi iuuenes
equestris ordinis trabeati tabernaculo obequi-
tabant motu quodam Pyrrhichio solenni-
q; decursu. Circumagebantur & currus, qui-
bus insidebant rectores personæ illustrium
principum gerentes: ac tum demum ab im-
perij successore face adnota circumfusa mul-
titudine ab imis partibus molem incendi: ac si-
mul ignis cepit inualescere, ex edificij fastigio
aquila emittitur, quæ principis animam in
caelum ferre putabatur. Qui per hæc Romano-
rum princeps consecratus esset, uana super-
stitione inter deos colebatur. & hæc de urbis
Romana statu. Hodie Italia omnis Christia-
nam pietatem religiosisimè obseruat, sacro-
rum ceremonias ex Romane ecclesie instituti-
o: nisi forte in ultima eius terræ parte pauci
Græcum

Recentes
Italix mo-
res.

Græcum feruent ritum, & ipsi quidem Græci generis. unum conubium ut Itali olim, sed citra repudium: neq; id permittitur nisi magna de causa, Romaniq; pontificis permisso. Regum nobiliumq; principum primogeniti ueteri instituto regnum obtinent: in primata fortuna uirilis stirpis liberi ex æquo sunt hæredes, sed legitimo thoro nati. Triplici iure utitur Italia, Pontificio, Cæsareo, & Municipali: constat hoc ex legibus quas alie ciuitates alia sibi de causa condunt: ad bonum æquumq; spectant Iudicia rerum ciuiliūq; negotiorum: hic iudicium ordines exercent, illic magistratus: nam non una ubiq; est regiminis forma. Prima nobilitas militis, si felix sit, sequens rei literarie, sacerdotium magis uenerabile facit, quàm nobile. In claritudine literarum Theologi primas sibi partes uendicant, secundas ab his Iuris scientie periti: sunt & Medici admiratione, sed maiore quæstu, Mathematici, Dialectici, Astronomi, & Poëtæ magis inter se clari, quàm uulgò conspiciui. Grammatici extremi omnium: ut qui inter pueros consenscant. Est & sacris oratoribus grande nomen, sed maior ueneratio: ob pictatis studium frequentiore agunt theatro, quàm forenses. His maior quæstus, quàm nomen. Est & Mercatura in magna celebritate, nam precium hodie, ut semper in precio est, Pictores, Statuarij, Fusores in maiori admiratione, quàm agricolæ: etsi ut auditum est prim

est prima laus apud maiores his debebatur. Romani propemodum soli Italorum pecuaria exercent, sed mercenaria externorum hominum opera. Vestitus alius alij, sed Venetis laxitate insigni ac prolixitate: & in his urbis municipali sumptuosior. Secundum Venetos ciuilibus & nitidus Florentia, & cætera Hetruria. Mediolanensibus ac toti Æmilia, Liguriaq; floridior, sed paulo contractior. Roma Aulicus prolixitate uarietateq; colorum omnes alios antecellit. Romanus multo frugalior, sed cui suus non desit nitor, præsertim in fœminis. Neapolis magis nitido utitur quàm sumptuoso, & externus gratior Italico. Cætera Italia simplicius uestitur, nec unus habitus omnibus: quippè quem nostra memoria sæpius uariari contigit. Ecce in Æmilia & tota Gallia Cisalpina gaudent principes fœmine in Hispanico habitu uideri, uiri in Gallico malum. Iam & Roma muliebris sexus Tuscum nuper affectabat: Venetiarum matronæ his paucis annis ubras petus & humeros nudabant: nunc omnia contemunt, ac laxioribus utuntur manicis, & in Hispanicum degenerant. Veteres Romanorum stauæ, & numismata arguunt nullum apud maiores fuisse tegendi capitis usum, nec caliga fuit nisi militaris, est hodie utrunque uulgatissimum, sed tegere caput translatiuium in Italia, ut credere est: quod nomen etiam declarat, nec lanei aut linei thoracis adeò frequens

Vestitus
Italorū di-
uersus.

Romano-
rū uestitus

Principū
fœmina-
rū uestitus

Tegēdicap-
itis apud
Italosolim
nullus usus.

usus olim : quod ex veteri statutarum figurati-
one potest intelligi: nunc omnis iuuenium cul-
tus his sese propemodum effert. *Italicus sermo*
neque ille est, qui olim fuit, nec omnino ab eo
diuersus: sed barbaris uocibus plus minusue
adulteratus, ut haec aut illa regio fuit externis
gentibus magis obnoxia. *Littoralis Elyria ora*
Venetica plurimum utitur lingua, quae compta
lingua est, & grauis, plurimumque linguarum flore
constat: quod facile contigit in frequentissi-
mo *Italicarum gentium commercio*: olim mul-
to simplicior fuit, ac minus auribus grata.
Carnicus sermo. Carnicus sermo plures sonat linguas, ac nescio
quid ab *Italico diuersum*, dulcius auditu, quo
Tarvisium, Patanium, Verona, Vincen-
tia, Mantua, Ferraria utuntur: sed in his ur-
bicus grauior agrestis. *Cisalpina Gallia* exter-
num quendam & à nostro alienum sonat.
Nulla alioquin gens cultior aut urbium appa-
ratu, aut uilius frugalitate. *Rauenta, Ari-*
mino, Pisauro, Fauentia, Bononia, & uni-
uersa Aemilia, Flaminia uenustus sermo,
Tuscis breuis, & uelut Laconicus, in alieno
quam suo ore, grauior. quod *Roma* nuper of-
fendebat commercio gentium in dies magis ex-
colitur. *Picinis & Sabinis & Marsis* cras-
sior castigatioque. *Umbris, Apulis, Lucanis,*
Brutijs, Samnitibus & caetera Italia rudiior
lingua ac minus peregrinis imbuta, praeter *Nea-*
polim, ubi plerique *Hispanicum* affectant, quod
si quis

si quis alius spectet, atque in uniuersum iudi-
cet, nulla est ciuitas, nullus populus, qui non
aliquid à finitimis differat. auctor *Antonius*
Sabellius Eneade xi. lib. i.

De Liguria, Ligurumque prisco uiuendi
more.

CAP. XIX.

Liguria Italiae regio pro maiori parte mon-
tuosa, inter annes *Parum & Macram*,
ab altero laere *Apenninum* habens, ab al-
tero *Padum* *Tusciam* attingens: cuius caput
nunc est *Genua*. *A Ligysto Phacontis* filio
dicta, conuersione y in u, ut *Pictor Fabius*
prodidit: horum gens *Siculi* fuisse, ut *Thu-*
cydides arbitratur. *Magna pars Italiae* est ab his
olim possessa. *Siculi* ab *Oenotrijs* Italia eiekti *Sy-*
cilium tenuerunt. *Ligures* labore plurimo con-
tinuo uitam duram agunt: nam multis arbo-
ribus oppleta regione materia est ad naualem
fabricam praecipua: arbores tanta crassitudi-
ne, ut diametri octonos pareant pedes. Unde
quidam cedenda materici, quidam subigendo
agro à lapidum asperitate cultu difficili na-
tati: ita enim terra lapidosa est, ut gleba
absque saxo nequeat effodi, ob quod uita
arumosa natura affueri: licet multo in labo-
re uersentur, parum tamen percipiunt emol-
lamenti: continuum uero exercitium: & uil-
lus parcitas corpora eorum macilentia efficit
ac robusta. *Mulieres* quoque uirorum labores
perferunt, assueti una cum uiris opus facere.

Liguria fi-
ncs.

Siculi ex
Italia in Si-
ciliam co-
pulsii.

Ligurum
studia.

Mulieres
in labore
uiros ad-
iuuant.

Venationibus continuo uacant, captisq; feris fructuum inopiam sustinent. Niuisibus insuper montanis; asperitatibus assueti agiles corpore ac ualidi redduntur. Nonnulli mēsis raritate carnes partim domesticas edunt, partim ferinas, aqua in potum sumpta. Oleribus utuntur, prout fert regio eorum, ad quos neq; Ceres uenit, neque Dionysius, præ cæteris dijs hominibus utiles. In terra cubant ut plurimum, rari sub tecto aut in tugurijs iacent. Plures ad concava saxa, speluncasq; ab natura factas, ubi tegantur corpora, diuertunt. Hoc pacto prisce more absque apparatu aliquo uiuunt. Denique

Victus Li-
gurum.

Habitacu-
la.

Robur cor-
porum.

Arma.

Ferocitas.

Nauigan-
tes merca-
tura exer-
cent.

Recentes
mores.

mulieres uirorum, uiri ferarum robur & uires habent. Asserunt in bello sæpius uegetum Gallum ab gracili macilentoq; Ligure ex pro- uocatione singulari certamine uinci. Arma habent leuiora, quam Romanis. Operiuntur corpora scuto longo ad formam galaticorum scuto, tunicaq; succincta. Armantur etiam ferarum pellibus, ac ense mediocri. Quidam Romanorum consuetudine, quos in eare imitati sunt, arma immutarunt: feroces sunt, & acuto ingenio, non in bello solim, sed in communi uita. Mercatorem exercent, nauigantes per Sardonum Libycumq; pelagus, sponte se grauib; maris periculis obiectantes, scaphit enim haud satis cæterarum nauium more præparatis nauigant: quo fit ut imminente tempestate grania subeant uita discrimina. *Gens*
has

hac ut Anton. Sabellicus primo libro VII. eneadis habet, adhuc ferax est, & ad rebelandum nata, ut quæ diu Romana exercuit arma: plurimum pecore uicitat, lacte, hordeatæq; potione.

De Tuscia & gentis eius antiquis moribus.

CAPVT XX.

Tuscia Italia regio celebris, à sacrificijs, ut quidam arbitrantur, dicta: nam Græci *θυσια* sacrificare dicunt, uel à *θηρ*, quo maxime in sacrificijs utimur, uel à *τυσκω* Herculis filio, quod ueteres probant. Olim Tyrrhenia dicta fuit. Dubium à Tyrrheno *Ατys*, an Hercules & *Ομφαλες*, an (ut alij scribunt) *Τελεφ* filio, qui in eam terram duxerit colonos. Dionysius à Tyrsibus edificiorum genere: quibus Tusci uterentur, id nomen factum suspicatur. Romani eius terre populos nunc Tuscos nunc *Ηετρυσκος* dixerunt. Græci uerò Tyrrhenos. *Πετερεμ* illorum opulentiam, tum *πελαγι* nomen demonstrat magna ex parte Italiae appellant.

Tirthenia
unde Tu-
scia appel-
lata.

Tusci etiã *Ηετρυσκι* appellant. tum fines terre, ab infero ad superum mare, & ad Alpes propemodum promoti. Satis constat quod quicquid terre intra Alpes iacet & *Απεμινυμ* Vmbrorum olim fuisse, Vmbroꝝ qui inde à Tyrrhenis sint ciecli, Tyrrheni à terra. Gallis, Galli à Romanis, Romani à Longobardis, qui postremo nomen ipsi terre indidierunt. & quod ad celebritatem nominis attinet, Latini, *Umbri*, et *Αυσωνες* à Græcis Tyrrheni
x s sunt

sunt olim uno nomine appellati. quidam etiam Roman ipsam Tyrrenam urbem opinati sunt. Fuit Tyrrenna gens fortitudine egregia, magno potita imperio, ciuitates condidit plures atque opulentias. Classe quoque potens, cum diutius mari imperitasset, Italum pelagus ab se

Tuba à Tyrrenhis inuenta.

Tyrrennum denominauit. Pedestri quoque exercitū præuulida, tubam primo adinuenit, & bello admodum utilem, & ab illis Tyrrennum appellatam. Duces exercitus plures insignibus decorauit. Liliores, currulem sellam, prætextam ueslem, fascēs, sceptrum eburneum,

Inuenta Tyrrenorum plurima.

alia multa dedit: domibus porticus addidit, in quas seruatorum concurrentium turba diuerteret: qua imitati postmodum Romani, inque melius aucta ad suam rempublicam translulere, licetis quoque & rerum naturalium inuestigationi ac theologie plurimo tempore impenso. Ira ceteris in fulgurum interpretatione & arte augurandi uersata est: adeo ut nostram etiam etate uniuersus ferme orbis, tum admiratur uiros, tum aruspices uatur. In scientia faciendorum sacrorum ita etiam floruit, ut Romani qui non seruanda tantum, sed & amplificanda religionis cupiditate incendebantur, decem principum filios senatus consulto singulis Tusciae populis percipienda sacrorum disciplina gratia tradrent: hinc ludibrium illud maiorum demonum ad Romanos destulxit. Hinc Bacchanalia, qua ut foeda & pernicio-

Religiosi ualde Hertrufci erāt Bacchana lia ex Thufcia ad Romanos.

Religiosi ualde Hertrufci erāt Bacchana lia ex Thufcia ad Romanos. xit. Hinc Bacchanalia, qua ut foeda & pernicio-

ciosa, magno sunt bonorum consensu, autorum suorum supplicio uindicata, ex totaque Italia sublata. Patriam Tyrreni uberem incolunt, quam studio curaque efficiunt fertiliorem. Mensabis in die sumptuose preparata, omnia que ad epularum delicias pertinent abunde subministrant. Stragulis insuper nestes floribus distinctas, poculaque aurea uarij generis, ac ministrorum seruatorumque numerum permagnam in usu habent: multiplices ubi non solum serui famulantur, sed etiam liberi plures. Gens in uniuersum magis adhuc superstitiosa est, quam pugnax.

De Galatia Europea, & Galatatum præcis moribus.

CAP. XXI.

Galatia magna Europa regio fuit, ultra Galatiæ fines. Celticam ad notum oceanumque uersus pertinentesque oras, & Hercinium montem (scribit Diodorus Siculus) & a terminis Istri ad Scythiam usque protensa. Sic appellata à Galate Herculis & Celtica cuiusdam mulieris filio. Hac à pluribus nationibus incolebatur, regioque ut plurimum ad arcton sita, frigidatque: adeo, ut que hyemis tempore pro aqua niuibus optleta existat: glacies quoque immensa adeo patriam occupet, ut flumina congelata sint peruia transuentibus, non solum paucis, sed exercitibus quoque cum curribus atque impedimentis. Complures magni flumini uario fluxu per Galatiam fluunt, quorum hi

Galatia hyemis tempore glacie occupata.

x 4 ex pro

ex profundis stagnis, hi ex montibus, partim in Oceanum ut Rhenus, partim in Pontum ut Danubius, alij in Adriaticum mare decurrunt ut Eridanus, qui & Padus. Sed hi omnes ferè hyemis tempore congelati securum transfutum inieclis desuper (ne labantur) paleis euntibus præbent. Vinum & oleum propter eam frigiditatem regio non producit, quare coacti homines potum sibi ex hordeo comparant, quem

Zitum ex hordeo potus. Zitum appellant: aqua etiam in qua lauant sauium mellis utuntur. Vino præter modum adco delectantur, ut à mercatoribus importatum parum bibant, minimoque potu ebrii, aut somnum inducant, aut insaniam: quo fit ut mer-

Vini appetentissimi. catores Italici plures quæstu ducti vinum, tum nauibus, tum per terram curribus descendentes pincernam puerum mercantur pro vini amphora. Vniuersa Galatia argento caret, auro abundat, illud natura ipsa præbente. Nam cum summum decursus, difficiles flexus habeat, superans ripas à montibus fluxus aqua, arenam auream passim per campos eijcit, qua confata, auroque puro educto ad ornatum corporis mulieres

Argento caret, Auro abundat Galatia.

Corpus auro exornat Galatæ. Aurum in templis sparsum. & virg; utuntur: etenim & manuum articulos, & brachia armillis aureis exornant. Circa collum grandes torques gessant ex solido auro, & in digitis anulos. Thoraces etiam auro exornant. Priuati quid ac mirabile in deorum templis potentiores obseruant, plurimum auri ipsis doli oblati per pavementum spargentes, neque id quisq;

quisquam incolarum, quamuis gens auri sit audax; propter religionem contingere audeat. Sunt Galatæ molles atque albi, corpore oblongo. comas quamuis habeant natura rufas, studio tamen argenti nature colorem. Calami Stro capillos insectant, fronte illos ad eiuicem reijcientes, ut Satyris aspectu puerisque appareant perfimiles: capillos arte efficiunt crassiores, ut nihil differant ab equorum iubis. Barbam quidam radunt, nonnulli nutriunt. Parcè nobiles quidam genus radunt: barbam adco fouent ut corpora operiat. Quo accidit, ut cum edant, repleatur cibo: cum bibant, ueluti per cannale potus uideatur inferri. Cœnant sedendo omnes, non tamen in sedibus, sed in solo super luporum aut canum instratis pellibus. At ministrant latæ.

Corporum Galatarum dispositio.

Barbam nobiliores nutriunt.

eis pueri iuniores ætate tenera: iuxta eos ignes sunt, in quibus olle sunt & uerua plena carnibus. uiros bonos melioribus carnibus honorant, quemadmodum Poëta Asiæ scribit, Impensum ab opimatibus honorem, quando singulari Hæctorem certamine uicisset. Hospites ad epulas, qui sint, qua causa uenerint rogantes. Consueuerunt quoque sumpto cibo ad uerborum, prout casus tulit, concertationem surgentes ex prouocatione certare inuicem, nulla habita uite cura: increbuit enim apud eos Pythagore sententia, qua dixit, animas hominum esse immortales, rursusque eas desinitis corporibus post certum tempus in alia corpora

Sedentes in solo cœnant Galatæ.

Ex prouocatione certare solent Galatæ. Att. morem.

porta reuerysuras: ob hanc causam in desuncto-
rum pyram epistolae scriptas quidam conij-
ciunt, tanquam eas mortui sint lecturi. In ui-
nere ac pugna bigis utuntur, quas rhedarius
ac asseffor ducunt. In bellis obuium hostem
iaculo ex curru primum appetunt, tum reli-
elo curru pedites ensibus certant: quidam adeo
mortem contemnunt, ut pugnent nudi. Cu-

Corpo-
ris custo-
des ex ho-
minibus li-
betis.

Strenuorū
militū di-
gnationes.

Hostium
spolia do-
morum fo-
ribus affi-
guntur.

Vestitus
Galatarū.

stodes corporis ex liberis hominibus pauperes
eligunt, qui & pro aurigis in pugna seruiant,
& serant scutum. instruant aciem praere
confueuerunt, & ad singulare certamen fortis-
simos hostium provocare, arma ut hostem ter-
reant quotientes. Quum quis strenue in acie
pugnauit, tum maiorum, tum suas laudes ac
uirtutes decantant: res hostium deprimunt,
tanquam uituperatione dignas. denique omnes
in bello audaces extollunt uerbis. Capita ho-
stium in acie cadentium absq̄ equorum alligant
collis. Hostium spolia sanguine perfusa
fumulis tradunt in foribus domorum cum can-
tu atque hymnis affigenda, quemadmodum
feras solent uenatu captas. Hostium nobilio-
rum capita aromatibus uncta in thecis con-
dunt summa diligentia, ea hospitibus osten-
dunt, nulloq̄ pro precio ea uel parentibus
uel liberis uendunt. Vestes ad terrorem inton-
sas ac uarij coloris serunt, quas illi uocant brac-
cas. Sagula ferunt uirgata, hyeme quidem cr. s-
fiora, aestate subtilia. Fictilia in usu habent
densa

densa ac floribus distincta. Arma ferunt, scu-
tum ad staturam hominis longum, proq̄; li-
bito cuiusque ornatum. Quidam in scutis ani-
malium formas ercas paulum eminentes ge-
stant, & ad ornatum, & ad corporis tute-
lam fabricatas. Aerea galca caput manium
paulum eminentiore, in qua aut cornua im-
pressa sunt, aut auium uel quadrupedum effi-
gies sculpta. Tubas habent suo more barbaras,
ut quae asperum sonum & turbulentum red-
dant. Thorace ferreo utuntur quidam, alij ar-
mis a natura datis nudi pugnant, pro ensibus
ferreas spatias gerunt oblongas, aerea cathena à
dextero latere pendentes. Nonnulli tunicis au-
reis aut argenteis zonis cinguntur, iaculis in-
super bellantur, quae illi lanceas uocant, ferro
cubiti aut amplius longitudinis paulominus
duobus palmis lato: enses haud minores sunt,
quam apud caeteros uenabula, habentq̄; tum
rectos tum curuos non solum ad corpora co-
dendū, sed etiam ad perforandum aptos. Aspe-
ctu sunt terribiles, uoce graui atq̄; aspera. Ser-
mone uentur breui ac subobscurō, multaq̄; ex
animo dubia loquuntur: plurima ad iactan-
tiam in eorum laudem dicunt, & ad ceterorum
contemptum. Minacas sunt ac detractores, opi-
nioneq̄; inflati, acuti ingenio, & a doctrina mi-
nimè alieni. Sunt & apud eos melodiarum Bardi me-
poeta, quos ipsi Bardos dicunt, hi cum organis
ueliui non hyra cantant, hos laudantes, alios poetæ.
uicup

Enses ma-
ximi.

Bardi me-
lodiarum

uituperantes. Philosophi quoque ac Theologi, quos vocant Saronidas, precipue ab illis coluntur. Puntur insuper diuinatoribus, qui apud eos cum augurijs & sacrificijs futura predictent, maximè existimantur, omni eis obtemperante plebe: de rebus magnis consulturi mirabilem ac incredibilem obseruant ritum: esse hominem iugulant, quo labente, tum ex casu, tum ex membrorum laceratione, tum etiam ex sanguinis effluxu futura dyndicant. Est apud eos moris nullum absq; Philosopho sacrificium facere, existimantes per diuina natura confcios sacra fieri oportere, tanquam deis propinquiores. Horum intercessione bona à dijs censent petenda, quorum consilio, & pace, & bello fruuntur. Poëta uerò apud eos tanti habentur, ut cum extructa acie exercitus eductis ensibus iactisq; iaculis propinquant, non solum amici sed hostes eorum quoque interuentu à pugna abstineant, ita apud agrestiores barbaros ira cedit sapientia, & Mars reuertitur Musas. Galatarum femine non tantum corporis magnitudine sunt uiris similes, sed robore etiam. Pueri ut plurimum cani sunt, atate prosecti colorem paternum assument. Eorum qui subitus arcton habitant Galatae, quicq; Scythiae sunt propinqui, utpotè ceteris agrestiores, nonnullos aiunt humanis carnibus uesci, quemadmodum & hi qui eam Britanniae inhabitant, partem, quae Iris dicitur habitant: horum for-

Mirabilis atq; horridus ritus
Nullum absq; Philosopho sacrificium.

Poëta in maxima ueneratione.

Feminae Galatarum uiris similes.

Humanis carnibus uescuntur qui Irim inhabitant.

itudine feritateq; diuulgata tradunt eos, qui prisca temporibus omne ferme Asiam discurretes Cimerij dicebantur, ipsos esse, qui paulò post corrupto nomine pro Cimerijs Cimbrj sunt appellati: iam prisco more dunt Lutrocinjs operam, rapiens aliena, suis omnibus contemptis. Hi sunt qui Roma capta, cum Delphici Apollinis templum spoliassent, magnam Europa partem, non paruam Asia tributariam fecerunt, agris eorum quos subegerant possessis. Nam qui in Graciam peruenerunt Galatae, de se partem occupatam Gallograciam dixerunt, & Galatiam minoris Asiae regionem, quae ab oriente Cappadociam & Halym fluiuium habet, ab occidente Bithyniam & Asiam, à meridie Pamphiliam, à septentrione ponum Euxinum. Ceterum Cimbrj de quibus iam nobis sermo est, Gens dira supra modum feritatis, impietatisq; in deorum sacrificijs inaudite: sequebantur exercitum mulieres sacerdotes diuinationis perite, quarum canis capillus erat, alba uellus, lutea è carbaso subter tunica fibulis annexa ahenis, incincta zonis, pedes nude, capitijs per castro strictis occurrerant ensibus, quos sternentes humi ad arcum protraherant craterem uiginti capacem amphorarum. Habebant & pulpitem quo agiliter ascenso, tolentes in sublime captiuum super lebetè iugulabant, tum profuso in craterem sanguine inde eam stillaret uaticinium edebant: alij uerò scisso

Sacerdotes feminae.

Crudelis uaticinandi ritus.

uentre

uentre intestina speculabantur suis uictoriam clamitantes. Noxios quoque quinqueennio serua eos affixos sudibus sacrificabant, & animam ex hostibus capta unam cum hominibus interfecit, aut supra ingentem pyram posita comburebant, aut alijs afficiebant pennis. Et quam-

Cimbri ad mares cupidiores. Cimbri mulieres habeant speciosas, ad mares tamen praeter modum sunt cupidiores. In ferarum pellibus humi dormientes, ex utroque latere excubitores habent. In ipsis certaminibus extentas ad carorum uelamina pelles tantis pulsant ictibus, ut ingeni cum horrore fragor efficiatur. Sed ille admiranda eorum impudentia, quod speciem corporis facile alijs offerunt in propatulo, neque hoc turpe ducunt, quin potius ignauium abnuere gratiam oblatam. Fertur à Valerio Maximo Cimbros & Celtiberos in acie gaudio exultare consueuisse, tanquam gloriose & feliciter uita essent excessuri. Lamentari uero in morbo, quasi turpiter perituri.

Impudentia Cimbrorum admiranda.

De Gallia, Gallorumque ueteribus & recentibus moribus. CAP. XXXI.

Gallia lata Europa regio, inter Gallicum internum mare oceanumque Britannicum, Rhenum, Alpes, & montes Pyrenaeos iacens: Pyrenaeus iugis ad occasum includitur: ad septentrionem & boream Gallico, Britannicoque oceano: ad orientem solem Rhenus illi partibus penè spacijs ex alpijs in oceanum, quibus Pyrenaeum iugum ex interno mari ad

ext

externum procurrit: quae meridiem spectat, Narbonense illi praetenditur pelagus. Gallia appellata à candore populi, Galiae enim lac dicitur. Triplex est, Tonsa siue togata, quae & Cisalpina dicitur, sed Italia finibus includitur. Comata cognominatur omnis Transalpina Gallia, eam in tres prouincias à tribus populorum generibus historici diuiserunt, Belgicam uide licet, Celticam, & Aquitanicam, terminos illarum ita statuentes, ut à Scalde ad Sequanā Belgica sit dicta: mox Celtica ab eo ad Garumnam, quae eadem est & Lugdunensis: inde ad Tyreni excursum Aquitanica olim Armonica uocata. Augustus quadrifariam diuisit addita Lugdunensi prouincia. Ammianus in multitudine prouincias diuidit, utpotè, qui primam & secundam Lugdunensem, & primam & secundam Aquitanicam faciat. Braccina, quae et Narbonensis dicitur, à Braccis nestium genere uocitata. Belgica, quae Rheno adiacet, pro maiori parte lingua Teutonica utitur, prouincias habet, Heluetiam, Alfaciam, Lotharingiam, Galliam re-

Gallia unde appellata.

Diuisio Galliae.

Braccata siue Narbonensis.

Holandiam, Selandiam: quae omnes, nisi Rhenus antiquus terrarum limes absceinderet, Germania nostra potius annumeranda essent, ex quo hodie & consequenter etiam non montes, non sumina pro regionum terminis habentur, sed singulae linguae & imperia, & consueque unquamque regionem extendi dicant, quousque gentis illius sermo

Galli à Græcis olim omnes Celtæ uocati. Galli hodie Franci appellantur.

Factiones amabant Galli.

Druidum officia & dignitates.

sermo uersatur. Gallie populos Græci communi appellatione olim ab eorum Regis nomine Celtas dixere, & ab illius matris nomine Galatas. Franci hodie uocantur, & Gallia Francia. à Francis Germania populis, à quibus olim ferè tota subacta est, ut Baptista Mantuanus in Dionysio suo: & M. Antonius Sabellicus lib. III. X. cmeadis habent. Cæsar dictator Gallicas gentes lingua, legibus & institutis inter se differre dixit, multa tamen multis communia esse, ut factiones exercere, quæ non solum in ciuitatibus & pagis, sed in singulis penè familijs uulgo reperiantur, ut qui ingenio & opibus polleant, inter se de principatu contendunt, ut cuncta suo potius quam alterius arbitrio fiant, quod ut gentile, ita uetus esse, nec temerè institutum uideri, ut ista plebs esset à posteriorum iniuria, nusquam gentium plebs alogui contemptior: quippe quæ olim seruitij penè loco haberetur, omnis publici consilij expert, pleriq; tributorum, aut alieni eris magnitudine grauati, uulgo soliti se nobilioribus addicere, ut à caterorum iniuria tutiores essent, omnia in eos iura, ut in seruis, habituris. Duo hominum genera in præcipuo honore esse, Equites & Druides. alij Bardos & Facies Druidibus adijciunt, quorum hi naturalium rerum causis dediti essent inuestigandis, illi laudationibus & Poëticis rebus. Cæsar uno nomine omnes Druidas uocat, hi sacrificia curare

curare publica & priuata, religiones interpretari, adolescentes disciplinis instituire, quorum cœtibus præcipue uenerari: ydem de cadibus, de finibus, cæterisq; controuersijs cognoscere, pœnas constituire: si quis sue publicam, siue priuatam personam gerens decreto non stetit, sacrificijs interdiceret, quæ præcipua fuit in gente animaduersio. Druides omnem hominum congressum & sermonem declinare, ne contagione polluerentur: his potentibus neque ius dici cuiquam potuit, neque homo ullus publicus communicari: unius omnibus præesse, cui in uniuersum ordinem summa erat potestas. In huius defuncti uelut anti-stitis locum alius suffragio surrogabatur: eogebatur horum concilium certo anni tempore in Carnutum finibus. Est is locus Galliarum serè medius, controuersiasq; ex uniuersa gente edelatas suo componebant decreto. uulgo postea receptum, id institutum, sed ex Britannia translatum, Parliamentumq; uocatum, de quo postea. Druides à bellicis rebus aberant, neq; ad tributum cogebantur. Multa millia uersuum ediscere necesse erat, qui tali discipline tradidisset: ut plerique uiginti annos in ea comparanda morarentur: neque fas erat quippiam ad eam cognitionem pertinens literis commendare, quod ad memorie cultum, & scientie autoritatem putaretur pertinere. Cateris Gallis tempestate ea Græca litera in

Concilium annuum in Carnutum finibus.

Opiniones usu suere. Credidere Druides animas nō interire, sed in alia trāsire corpora, atq; metu mortis ita sublato audaciores in periculis fieri. Multa de sideribus disputabant, de mundi & terrarum magnitudine, de rerum natura, & Deorum potestate. Mundum ipsum æternum, ignem & aquam vicissim prævalere. Alterum genus equites, hi cæterorum ordinum religiosissimi, verum gravi morbo affecti aut in periculis constituti, pro salute humanā hostiam mactabant. Druidum ministerio adiuti: Alij simulachra habebant immensi magnitudine, uiminibus contexta, eaq; uiuis corporibus plena circumiecto igni atsumebantur. supplicia eorum, qui latrocinij alterius uel noxæ conuicti essent dijs grauisima arbitrat. Mercurium in ueneratione Gallicis erat.

Mercurius sent dijs grauisima arbitrat. Mercurium in ueneratione Gallicis erat. præcipua ueneratione habebat, quem omnium artium inuentorem predicabant, Martem & iunium ducem, & ad questum faciendum plurimum prodesse. Marti in pugnam ituri quicquid cepissent pro uictoria uonebant, uisebanturq; ob eam in plerisq; urbibus ingentes tumuli, bellicis spolijs constructi. Si quis ex præda aliquid fraudasset, graui supplicio id scelus uindicabant. Se ex Diæ procreatos persuasum habuere, ob idq; initium festorum dierum ab ea nocte capere, qua festam lucem præcessisset, uari noctem illi sacram esse. Iberos ad conspectum suum non prius uenire patiebantur, quam per ætatem adoleuissent, ut militaria iam

Galli ex Dite se natos dixere. ea nocte capere, qua festam lucem præcessisset, uari noctem illi sacram esse. Iberos ad conspectum suum non prius uenire patiebantur, quam per ætatem adoleuissent, ut militaria iam

iam obire munia possent, turpissimum arbitantes filium adhuc puerum patri assistere. Viri quantas ab uxore pecunias dotis nomine accepissent, tantundem domesticarum fortunarum aqua estimatione cum dote conferret quicquid inde fructuum perciperetur, id diligenter assennari, eiusq; esse, qui subverses alteri iussisset. Viri in uxores, sicut in liberos, uita & necis potestatem habuere. Si qua uenefici conuicta esset, à propinquis mariti igne sanisq; cruciatibus necari. In funere omnia, que uiuis clarissima fuissent, cremare cum defunctis. animalia etiam ipsa: nec mulum antequam C. Caesar eam terram debellasset, clientibus & seruitia funebri rogo inferebantur. In ciuitatibus qua optimè insituta erant priores temporibus ad annum eligentes, sicut in bello unus à multitudine designabatur Imperator. Si quis de Republica aliquid à finitimo fama compertum haberet, id ad Magistratus deferbat, quadam suo arbitrio occultare, cætera pro concione palam facere. De Republica nisi in publicis loqui nemini licebat. Qui in consilium ultimus ueniebat necabatur. Qui tumultuabatur, ad eum minister stricto occurrebat ense, & minitabundus silentium imperabat: qui si non desistebat, secundo ac tertio ididem saecitabat, denique tantum illi absceidabat è sagulo, ut quod residuum esset,

Virius in uxores & liberos.

Ciuitatū administratio. Arilocratia.

In confilio tumultuans.

redderetur inutile. *At* agiſtratibus aurea ſunt
geſtamina, collo torques, manibus & lacertis
armille. *Vulguſ* ſagis veſtiur, ſciſſoq; pro
tunica amictu, qui uix nates integer dimi-
ditus, lana quidem aſpera, cæterum oblongis
nullis, unde & ſagula hirsuta texunt, que
lene uocantur. Comus ſtudio nutriebant, cor-
pora genti proceriora, & uulgo candida. &
ſecundum ea armatura equalis, gladius lon-
gus à dextero latere dependens, clipeus etiam
longus, hæſte ad proportionem. & *Ateris* pel-
te genus eſt: arcubus plerique utuntur, cum
relo certiores inſtigunt ielium, quo in aucupij
potiſſimum utuntur, pauciſſimi bellum fun-
dis & ſuſle ineunt. *Humi* cubant canit aures
in ſtramentis aſſident: plurima cum lacte illis
eſca: carnibusq; multiſariam præferim ſuilla
& recentibus & ſalitis. Sues in agris nutriun-
tur, & proceritate, robore, & celeritate præ-
ſtantes adco, ut inſueto cuiquam accedenti non
minus quam à lupis periculum immineat. *Non*
copioſi illis & ouium & porcoru greges ſunt,
ut hinc ſaginarum & ſalſamentorum abun-
dantia, non ſolum Roma, ſed & pluribus Ita-
lie partibus ſuppeditetur. *Domicilia* ex plu-
retis & cratibus in teſtudinis ſpeciem facie-
bant: & quidam permagna multis impoſitis
lacunaribus. *Ferox* omnibus ingenium, inge-
nita ſimplicitas, plus uirium quam conſily in
bella offerunt, maius bellorum quam agrorum
ſtud

ſtudium. *Mira* foeminarum ſecunditas ut ter-
centium & amplius armatorum millia gens
una Belgica ad bellum olim mitteret: uictoria
ſupra quam dici poſſit; uincenibus leta,
milis ſuſpor. *E* pralio decedentes ceruicibus
equorum hoſtium capita ſuſpendunt, eaq; do-
mum delata, ut ſint ſpectaculo poſſilibus aſſi-
gunt. *Illuſtrium* uirorum capita cedris con-
dicentes odoribus peregrinis oſtentant, nec tan-
tidem auri redimi dignabantur. *Centile* &
uctus aureos torques ex collo ſuſpendere, ma-
nibus & lacertis armillas inducere, ueſtes au-
ro pictas geſtare. *Hominem* diuinationi deſti-
natum in tergo ſerientes, ex ipſo impatientia
aſſuetandiq; modo uaticinium capiebant. *Tra-*
duntur & alia humanorum ſacrificiorum ge-
nera, quosdam ſapientis conſigebant, & intra
ſacras ades patibulo ſuffigebant, magnamq; è
fenochoſto ſtatuum apparatus, eiq; lignum
micchantes pecoraq; & uarias immutentes be-
luis, atque homines, holocaustum faciebant.
Erant Galli ex aſſiduo labore & exercitio fe-
rè omnes olim macilentis corporis, uentresq; mi-
nime propendebant: nam ſaginan adeo deu-
tabant, ut adoleſcentes, qui *rome* meſuram
uentre excederent publicè multarentur. *Cate-*
rum, Romanorum commercio multa mutari
contingit, tempus inde omnia in melius uertit.
Obſeruantiffimi itaque hodie uere pietatis
ſunt, regis imperium lucè omnia tenet. *Matri-*

Fœmina-
rum Gal-
lorum mi-
ra fecun-
ditas.
Hoſtium
capita po-
ſſibus aſſi-
guntur.

Galli olim
omnes ma-
cilentii.

Recentes
Gallorum
mores.

monia Italico ritu celebrant, liberales artes multis cura existunt, & in primis diuinarum Artibus liberalibus Franci student.

Bellica Galorum uirtus.

Francorum religio.

Musica studium Gallis peculiare.

Veltitius Francorū.

monia Italico ritu celebrant, liberales artes multis cura existunt, & in primis diuinarum Artibus liberalibus Franci student. *Artibus liberalibus Franci student.* est, id demonstrat, omnium quae hodie sunt in terris celeberrimum. Sunt & Romanarum literarum appetentissimi, ac latinarum amulii, in eo studiorum genere, nec Graeca aspernantur. Penes magistros iudicia sunt, regum est hos legere. In bellis cataphraeto equite utuntur, pediteq; leuiter armato: utuntur & sagittarijs, qui longiores intendunt arcus: nec corneos, ut Scythae & totus serè oriens, sed ex Taxo, aliè ue duriore materia, comitantur bellica tormenta exercitum, curribus uel hantur: magis ordine quam agminibus dimicant, maiore ferocia quam arte, quanquam hanc quoq; in administrando bello haud negligant. Atallos uocant caduceatores, hi belli pacisq; nuncijs in templis, in religione sanctitas, sacrorum antistitum maiestas, in clero dignitas & ueneratio multa, frequens in caeremonia cantus: & ob eam rem Musica studium his propemodum peculiare in uelitu & calceatu, uel nostra memoria uariatione me pucro (inquit Veltitius) Gallis gentis aulici omnes circa clorum amiciebantur manicato sagulo, uix dimidius nates tegente, in multas scutulas ab imo ad summum complicato puluinatoq; circa humeros. Calcei anteriore parte in tenui cornu

prot

protenti semipedalis longitudinis, qualis nunc species uisitur in gentilibus aulis: tegmen capitis, id Diureum dicunt, oblongum, ac ueluti in conum exiens. At nunc omnia mutata, Calcei à fronte uehementer expansi in modum uisimi pedis, retro castigator forma, ac uix calcanei capax, laxior uelutius ac multo demissior quam antea, ad media serè crura descendens, laxis manicis ab una parte defectis, tenuis uersicoloribus tectis & ex obliquo cancellatum saepe assutis. Laxus pileus ac plurimum puniceo coloris, sed Diureum multo laxius, male capiti coherens, ut nihil sit aliouisi ipsa gente cultius. Cepit his paucis amīs nostrorum hominum animos incredibile studium eius cultus imitandi, atq; adeo mos inualuit, ut tota serè Italia Gallico spectaretur habitu, manifesto praesagio eorum quae postea secuta sunt. Mulieris habitus nihil serè mutatus. Et Gallian Baptistam Mantuanus in Dionysio suo libro secundo metricè sic describit:

Gallia terreni pars est non infima mundi, sed longè laeq; parens, Hispanica tangit Oppida ab occasu, sese coniungit ac ortu Italia: nostro hinc pelago qua respicit austrum, clauduntur Oceano, geminas qua respicit Urvas, Unde uenit Boreas hybernaq; frigora surgit, Et uada Teutonici tangit nastissima Rheni. Terra hominū, frugūq; ferax, armenta, gregesq; Veribus pascens glebis, non languida caelo

Italia in Gallico habitu delicta.

y 4

Tabisco,

Tabifico, non mortiferis infesta uenenis,
 Vt Libya: non perpetuis adoperta pruinis,
 Sicut hyperborci montes: non torrida ab aestu,
 Qui faciat steriles, ut decolor India, campos.
 Non etiam noctis pallens semestribus umbris.
 Quale sub aethuro positum aere, et ultima Thyle:
 Sed nec ut Aegypti, qua fusa palustribus undis,
 Sed caelo & tenera succunda uligine terra.

Et paulo post.

Ignea mens Gallis, & lactea corpora: nomen
 A candore datum populis: muliebria pingui
 Ora color Tyrius: Paphium meditata decorem
 Ex geminis fecit natura coloribus unum:
 Latius, alacres, lusu, choreis, & carmine gaudet:
 In Venerem prouisi, prouisi in conuiuia, prouisi
 Ante dapes ad sacra Deum: seruire, iugumque
 Ferre negant: fugiunt figmenta & hypocrisis, et
 Liberi, ut ingenius mos est, tetricosque perosi:
 Venatu, aucupio, campos, montana, lacusque,
 Sollicitant: bellandi usu letantur, equorum
 Terga fatigantes: lorice hastilia & arcus.
 Delicia genti: sub dio ad hydram somnum
 Carpere, suscipi sole & ferrugine, pulchrum est:
 Puluere conspergi, grauius sudare sub armis.
 Pro patria, pro cognatis, pro regibus ire
 In pugna et gladios, et morti occubere dulce est.

Aegoceros, id est,
 capricornus
 Fracis dominans.

Aegoceros genti dominans: si credimus astris.
 Si damus hoc caelo arbitrium: cito mobile pectus
 Cordaque largitus, rerum sitibunda non arum.
 Non inueniens alienumque ab instituto
 uidetur

uidetur huc precipuum regia Francorum or-
 namentum Parliamentum ponere. quis illud a Parlamenti
 principio instituerit, aut unde originem ha-
 beat, a scriptoribus aliud non traditur, quam
 ut supra significanti a Druidibus receptum, aut
 longo tempore ad nostram usque aetatem obser-
 uatum credere est. Nam & illud, quemadmo-
 dum Druidum concilium, Carnoto quorant-
 nis tempore & loco, quem rex designasset, ha-
 bebatur, hoc modo: Conueniebant ex cunctis
 prouinciae ciuitatibus uiri consuetudinum &
 iudiciorum periti, ad idque antea munus dele-
 ti, qui ius cuique per prouocationem disceptanti
 dicerent. Sed quia uaga esset incertaque insti-
 tutio, decreta Parisius curia et sedes est: summi
 Curia Par
 ad eam iudices designati qui ibi consistentes lamenti
 perpetui prouocationum definitores essent: Il-
 lorum octoginta numero sunt, annua stipen-
 dia ex fisco regio percipiunt. In curias qua-
 tuor diuisi sunt, seorsumque singuli sedent, &
 suos presidentes habent. In prima, quam ipsi
 Curiae par
 Cameram uocant, presidentes quatuor sedent
 lameti 4-
 Consiliarii triginta: hi contentiones & cau-
 sus odiunt, dilaciones & quae ad iuris cogni-
 tionem attinent constituunt, leuiora quadam
 & temporanea definientes. In secunda uero
 & tertia cameris aequati sedent tam in hac
 quam in illa xviii. Hi Enquestrarum, id
 est, inquisitionum consiliarii dicuntur, quod
 inquisitionibus praesunt, ex clero & laicis con-
 stant.

Druidum
 concilium.

stituti: *Præsidentes* utriq; quatuor habent, *sententias* dicunt, *quas* consiliis diebus *præsidentium* unius *primæ curiæ* pronunciat: idq; *arrestum*, id est, *ratiom* & *fixum* uocant: quod ab eo *prouocari* nemini licet: qui ibi *reus* iudicatus fuerit, *l. x. librarum Turonensium* *pretium* persolvere *curijs* debet, & *quandoq;* *magis*: nam si *causam* suam non satis *intellecta* aut *discussam* existimaret, & ob hoc sibi *iniuriam* factam, *reuoluenda* in *iudicium* *causa* sua ipse *potestate* habet: *uerim* nõ prius *audiuir*, quam *duplicatam* dictæ *pecuniæ summam* *deposuerit*. *Quarta curia* eorum est, quos *Requestarum*, id est, *supplicationum* & *palatii magistrorum* appellat: ab illis eorum *causa tantum* agitur qui *regijs obsequijs* deputati sunt, aut *privilegio* donati: ne ab alijs *curijs* *infescentur*: huius *curiæ iudices* sex tantum sunt: & ab eis *prouocare* ad *Parlamentum* licet. In *decidendis* *causis* cum *modus* aliquis, hoc est, *magna difficultas* offertur, hæc *omnium curiarum consiliarijs* *congregatis* *discutiuntur*: quod etiam fit in his quæ *Rex* de *republica* statuit, huius enim *senatus decreto* *omnia* *aduntur*. Habet & *Parlamentum* *coniudices*, dum *adsunt* *Franciæ pares*, & *alii supplicationum magistris* *familiares* *regis comites*, qui post *primæ curiæ præsides* *primi* *sedent*. Illis enim cum *Franciæ paribus* *regalium* & *parium cause* *diffinienda* *committuntur*. Sunt autem

Franciæ

Franciæ Pares ex *omni nobilitate* *duodecim* *selecli*, *Remensis*, *Laundunensis*, *Lingonensis*, *Episcopi* *Duces*: *Bellouacensis*, *Nonionensis*, *Tatalaunensis*, *Episcopi* *Comites* *uocati*: *Ex* *secularibus* etiam *sex*, *Burgundus*, *Normandus*, *Aquitanicus*, *principes* *Duces*, *Flandrensis*, *Tholosanus*, & *Campanus*, *principes* *Comites*. Illos *duodecim*, ut *refert* *Robertus*, *Carolus magnus* *primam* *instituit*, & *secum* in *militiam* *ductos* *Pares* *appellauit*, quia *aquali* *inter* *se* *dignitate* *regi* *astarent*, *nec* *cuiusquam* *quam* *senatus* *Parlamenti* *iudicio* *obtemperarent*, *coronandisq;* *regi* *adessent*. Et *hi fuerunt* & *sunt* *hodie* *Gallorum* *sive* *Francorum* *more*, *talesq;* *eorum* *decant* *uiritus*.

Franciæ
pares xij.
numero.

Parium
Fractæ di-
gnitas.

De Hispania & moribus Hispanorum.

CAPVT XXIII.

Hispania maxima Europa regio, inter *Aphricam* & *Galliam* *iacens*, *oceanifre* & *Pyreneis* *montibus* *clauditur*, *terris* *optimis* *comparanda*: *nullis* *posthabenda* *frugum* *copia*, *sive* *soli* *ubertatem*, *sive* *uinetrum* *proventus* *respicere*, *sive* *arborarum* *uelis*: *omni* *materia* *affluit*, *quæcumq;* *aut* *precio* *cara* *esse* *possit*, *aut* *usu* *necessaria*, *adco*, *ut* *non* *ipsis* *incolis* *tantum*, *uerum* *etiam* *Italia* *ubiq;* *Roma* *cunctarum* *rerum* *abundantiam* *sufficiat*. *Argentâ*, *gemmas*, *et* *aurû*, *si* *requiras*, *habet*: *ferrarijs* *naquâ* *deficit*, *nec* *cedit* *uiuibus*, *uincit* *oleis*:

Hispaniæ
laudes.

Diuitiæ
Hispaniæ.

Ferrū gla-
diis confi-
ciēdis uti-
lissimum.

Hispano-
rū bellica
virtus.

Cantantes
pugnā in-
grediūtur
Hispani.

Hospitales
sunt Hi-
spani.

utuntur, galcas ferunt areas cristatis palmis;
gladios ex ferro puro ad palmi mensuram, quibus
in conferta utuntur pugna. Ferrum suo
more ad conficiēda arma preparant. Nam fer-
reas laminas in terram abscondentes, ibi tan-
diū esse sinunt, quoad debiliori parte ferrugine
absumpta ualidior supersit: ex eo tum enses
fortissimos, tum cetera ad belli usum arma ne-
cessaria componunt. hoc pacto fabricata, adeo
cedunt omnia, ut neque sentum, neque galea,
neque aliud quid eis obstat: duobus gla-
dijs sulti, cum equestri certamine superiores
eius ferunt, ex equis desiliunt, & pedestrem ad-
iuuant pugnam. Taculus longē iaciunt & sum-
ma arte in acie diutius perscuerant: mobili cor-
pore leuiq; ut facile fugiant hostem & inse-
quantur. Bella ad numerum aggrediuntur,
hosti obuiant cantando. In pace choreas leui
saltu exercent, cum quadam crurum agilitate.
Erga nepharios homines atq; hostes crudeles
sunt, cū aduenis humani atq; hospitales. Ad-
uonientes enim exterius hospitio benignē reci-
piunt, adeo ut emulatione quadā inuicem pro-
prium honore certent. Quos aduenē sequun-
tur, hos laudant, amicosq; Deorū putant. Mu-
lieres ferrea monilia collo gestant supra uerti-
cem cornus incuruos habentia, & ante frontem
longius incumbentes, ad quos, cū uelint ue-
lum attrahunt, ut extenti faciei umbraculum
præbeat, idq; ipsæ pro maximo ducunt orna-
mento.

mento. Quadam item in parte tympanulum
circunducitur, ad posterioresq; in occipite ner-
uos capiti usq; ad auriculas adstrictum in al-
tum latumq; paulatim supinatur. Alia senci-
put expilatam euadens, adeo ut amplius quam
fronti ipsa pateat. Aliqua impositum ad pedis
mensuram in sublime stylū erigit, cui cesariem
circumcunctant, deindeq; pileo nigranti exor-
nant. Carnibus uarijs affluenter uescuntur. Po-
tum ex melle conficiunt, eius copiam præbente
essam patriam. Vinum emptum bibunt, merca-
torum opera aduectum. Mirabilis apud eos
hæc obseruatur cōsuetudo: quod licet in uictus
munditia elegantes existant, una in re tamen
ipsa immundi uidentur, & spurcitie pleni: nam
uniuersum corpus lauant urina, dentesq; fri-
cant, hæc optimam corporis curam existiman-
tes. Fuit olim tota Hispania terra (ut nihil ob-
mittatur quod ad regionis cognitionem atti-
nere cognoscitur) diuisa in ulteriorem & ci-
teriore Hispanias. Citerior eadem quæ Tar-
raconensis ad Pyrenæa usq; iuga protenditur.
Uterior in duas per longitudinem prouincias
diuiditur, in Beticam & Lusitaniam. Supe-
rioribus annis Hispania in regna quinque di-
uisa est, in Castella Regum, Aragonum, Por-
tugalsē, Nauaræ, & Granatæ.

Nota mo-
rem admi-
randum.

Viſus.

Lotio Hi-
spani cor-
pus curæ.

Hispania
bifariā di-
uisa.

Regna
Hispaniæ
quinque.

De Lusitania, & uetustis Lusitanorum mo-
ribus.

C A P. X X I I I.

Lusitania

Lusitania.
Portugalia.

Lusitania ulterioris Hispanie pars, quae hodie Portugalia appellatur, Betbica à meridie, Tarraconensem ab ortu, ab occasu & septentrione oceanum habens: dicta, ut Plinius scribit, à Lusio Liberi patris ac Lyfa cum eo bacchante. Sunt Lusitani Hispanorum fortissimi, scrutatores insidiosi, ueloces, agiles, atque uersatiles. Scutis dum pedum latitudine utuntur curuis ad anteriora prospectantibus, quibus neque fibula, neque ansa nulla est, his in bello ea agilitate utuntur, ut & ictus & sagittas emittent. Gladiolus aut pugio lateri adheret. Plurimi lineos Thoraces habent, perpauci loriceis utuntur, aut cristatis cassidibus, nonnulli uernatis galeis. Tacula longè iaciunt, & summa arte: in acie diutius perseuerant, mobili corpore leuique, ut facile & fugiant hostem, & insequantur. Pedibus ocreae adsunt, unusquisque plura fert iacula, quidam utuntur & hastilibus, cuspides sunt aerea. Aliquos Durio anni uicinos Spartano ritu degere tradunt, duobus utuntur unguentis, ad calefaciendumque ignitis utuntur lapidibus, & frigida leuantur. Pnicus illis est cibus mundus quidem & simplex. Sacrificijs dediti extra prospiciunt, nihilque concidunt, inspeclant & lateris fibras & contrelantens uentura conieclant. Ex intestinis quoque hominum maximè captiuorum diuinationes capiunt, sagis uelantes. Inde ubi plaga insigitur ab intestinis sub aruspice primi ad hom

Bellica Lusitanorum uirtus.

Spartano ritu Lusitani uiuunt.

Vaticinandi uarij ritus.

ad hominis casum uaticinantur, abscissas captiuorum dextris dijs offerunt. Omnes montium habitatores uiclu simplici utuntur, aquarum potores, humi cubitores. Longas ut femina inferius diffundunt comas, miratis frontibus pugnas incunt. Hirco maximè uescuntur, quem & Marti immolant, sicut & captiuos & equos. Faciunt etiam Hecatombas, id est, centenarij numero sacrificia quolibet ex genere, ritu Graecanico: & ut inquit Pindarus, omnia centena immolant. Gymnica etiam conficiunt certamina. Armis exercent ludos, & equis, & castibus, & cursibus, & tumultuaria pugna, & instructo per cohortes praelio. Montani homines duabus anni partibus quereant, uescuntur glande, quam cum siccaerimifrangunt, molunt, panes conficiunt, & ad tempus reponunt. Hordeaceo utuntur uino, nam uitis inopia summa laborant, idque in confectum emuligio absumunt. Conuiuia inter consanguineos celebrantes, pro oleo butyrum usurpant, sedentes cenitant: adificatos in pariete hemicyclos habentes. Primus sedendi locus cenantibus in orbem aetati praestatur & honori. Inter potandum ducto ad tibiam uel tubam choro saltant inflexis exultantes pollicibus. In Baethernis mulieres inuicem manibus proniscuè inueclantur. Omnes fere pullis amelli uescibus, & sagis, in quibus inuoluti per stramenta cubant. Terra illis ut Gallis

Vaticinan- di uarij ritus.

Omnia centena immolant Lusitani.

Glande uescuntur Montani Lusitaniae.

Inter potandum choras ducunt Lusitani.

Particida-
tū pœnæ.

in usu sunt uasa. Mulieres in roseis degunt ornamenti. Nummorum loco graui admodum sarcinarum permutatione utuntur: uel extensis argenti lamina frustum abscissum exhibent. Deſtinatos neci lapidibus obruunt. Particidas extra montium confinia uel ultra flumina eiectos saxis opprimunt. Coniugia de more Græcorum contrahunt. Aegrotos uetusto ritu Aegyptiorum in plateis deponunt, ut

Curandi
ægrotos
mos Aegy-
ptiacus.
Cantabro-
rū mores.

qui eo morbi genere tentati sunt, commonescere eos ualeant. Hic est montanis uiuendi ritus quem commemorauimus, eis inquam, qui boreale Hispania latius terminant. Memorie proditum est, Cantabros, qui extrema Lusitania seruant, cum in hostium potestatem perueniant & deinde cruci affixi, lactis pœna canere. Viros uxoribus dotes tradere, & filias heredes designari, à quibus fratres earum uxoribus exhibentur, tantaq; feritate esse, ut matres

Cantabro-
rum fero-
citas,

filios, ne in hostium manus perueniant, trucidare, & illud etiam filios parentibus facere. Cuidam deo sacra faciunt, cuius nomen non extat. Rotunda luna tempore nocturno ante fores per omnes domos pernoctant choreas agitan-tes. uirorum & mulierum communis est utilitas. Rem ipsa rusticam exercent, Puerperæq; uiris ministrum exhibent. Hispanum & illud est, ut de more toxicum apponatur, ex oleo apio consimili consiciunt, nullum offerens dolorem, ut si quid offeratur inuiti, in promptu illud

Religio.

Toxicum
semper in
promptu.

habeant.

habeant. Eorundem & illud est, ut sese proys, quibus concilientur immolent, & pro eis mortise deuouent.

De Anglia, Scotia, Hybernia, alijsq; multis insulis, & Insularum moribus.

C A P. XXV.

Anglia, quæ & Britannia ab eruditis dicitur, insignis in Oceano insula trianguloni forma Siciliae similis. Hæc undique à circumfuso mari complexa est nusquam iuncta continenti, sed ab omni orbe nostro diuisa, quæ & quondam ab albis rupibus, qui ad eam nauigantibus primò apparent, Albion dicebatur.

Anglia
quondam
Britannia.

Troes eam quandoque incolerunt, qui Troia à Græcis uastata Palladis oraculo digressi classe in hanc insulam uenerunt, atq; Gigantes tunc eam incolentes multis prelijs uictos expulerunt. Hos uerum & ipsos post multos annos Saxones illustris Germania populus Angliæ regina auspicio expulerunt, & agros opesq; Insularum inter se partientes, ut lingue pariter & gentis memoria in deuicta insula sempiterna foret ab Anglia dultrice sua terram illum Angliam dixerunt: quamuis plerique sic appellatam putent, quasi nostri orbis angulum. Gallis & Hispanis septentrionem uersus opponitur. Ambitus quadragesies octies & septuaginta quinque milibus passuum constat: dies longissimus xvii. horarum deprehenditur, & astate lucida sunt noctes. Sunt

Albion.
Troes in
Anglia.

Saxones in
Anglia.

Anglia un-
de appel-
lata.

Ambitus
Angliæ.
Noctes æ-
statis luci-
dæ in At-
glia.

Venusti sunt Angli corpore. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Hospitalitas Anglorum. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Lupos non gignit Anglia. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Diuitiae Angliae. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Vina exotica, id est aliunde ad uecta. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Lundonia urbs regia antiqui Anglotum mores. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Londres, copia negotiatorum celebris. *Angli ceruleis oculis, facie adco uenusta & statura procera, ut beatissimus Gregorius cum forè Anglorum pueros Roma uideret. Bene inquit, bene Angli dicuntur, quia uultu nitent ut angeli, oportet illis ministrari iter salutis aeternae. In bello sunt intrepidi, optimiq; sagittarij. Formina candore & forma insigni. Fulgus ignobile, ferum & inhospitale: mitior nobilitas ac magis obuia ad omne humanitatis officium: aperto capite, alteroq; genuflexo hospites saluant: osculantur etiam si mulier sit, atque in cauponam ducunt, potantq; una, quod facere minimè probro est, modò omnia lasciuia absit. In bello non agri uiolantur, non urbes, sed ad interuentionem alterius partis dimicatur. Omnia uictorem sequuntur. Prouinciarum omnium prima Christianam pietatem complexa est, pecoris & lanificij abundans. Lupos non gignit, nec illatos nutrit. Idcirco uulgum pecus & sine custode securum. Est Anglia etiam metallis diues: Aurum habet, argentum, plumbum, & cuprum. Insunt & Margaritae: & Gagates lapis, qui ardet in aqua, id est oleo extinguitur. Vinum non gignit aliunde ad tellus, sed pro eo Ceruista in usu est. Sic & exotica uina. Pici & uille in Anglia plurimi sunt, & urbes numero multae. Lundonia gentis caput regniq; sedes, quae nunc corrupta uoce Londres, copia negotiatorum celebris. & tales infra paucos annos Anglorum mores erant.*

Casaris uerò tempore alios tuebantur. *Nefas tunc erat leporem, gallinam, aut anserem gustare, alere tamen uoluptatis gratia. Mediterranei plerique lacte & carnibus sine frumenti usu, uictabant, amiciebanturq; pellibus. Glafstum. Glafsto ora insciebant, qui color est ceruleus, ut in pugna horridiores essent, capillo promisso, praeter caput ceterum corpus rasitare. Mulieres uno tempore denis & amplius uiris matrimonio locari, habereq; eas fratres cum fratribus conuues, parentes cum liberis: ac si qui ex his nati essent, liberi habebantur. Strabo auctor est, Anglos proceras homines supra Gallorum staturam esse, capillo breuiore, in quo tamen cum Casare dissentit, nemora undiq; obseptas, urbes illis fuisse & in his tuguria, sub quibus Mafiones. & domani & armenia stabulabantur: plunium ibi caelum esse magis quam niuale, cum Caelum in differeret, late nebulam obtinere terram, ut Anglia. quatuor circiter horas meridianum solem non aspiciant. Scotia suprema Angliae pars est, Scotia. ad septentrionem tenui freta siue fluuio ab insula dirempta: nec procul inde Hybernia, Hybernia. landiam uulgus uocat. Indiscreti insularum Hyrlandia habitus, indiscreta ferè omnia, eadem lingua, ydem mores, subita ingenia, & in ulionem prona, ferociasq; in bello insignis, sobrii, & media patientissimi, eleganti forma sed cultu negligentiore. Scoti ad pietatem corporis nuncupati ut quidam arbitrantur. uetus & uulgare nuncupati.*

fuit pectus, brachia, manus, encausto figurare, quod in paucis hodie seruetur, atque ipsam siluestribus, ueteres scriptores, Britannorum fuisse aiunt, quum in pugnam iuri essent, corpora sibi tingere, ad terrorem ut credere par est. Inuidi natura, ac caterorum mortalium contemptores. Ostentant plus nimio nobilitatem suam, ut in summa etiam egestate suum genus referant ad regiam stirpem. Gaudent mendacio, nec pacem colunt, ut ceteri Angli.

Dies Brumales triū horarū in Scotia.

Infulę quędam mirabilia.

De Hybernia & gętis moribus.

Infulę ubertas.

Nullū noxiū animal in Hybernia.

Scribit Pius pontifex dies ibi brumales, trium ferme horarum esse. ceterum & illud mirabile in ea gente obseruasse. Mendicantes circa diuorum templa lapides in elemosinam, à prætercuntibus congerere, quibus ad usum ignis uterentur. Caret lignis ea regio: lapis qui datur sulphurea est materia aut certe pinguis. Refert quoque Aencas inuestigatam à se ibi arborem esse, sed non reperit, cuius caduca folia in subiectum amicum prolapsa in uobres uerri dicerentur, adijcit audiuisse postea à locorum peritis id miraculi in Orcadum una spectari. Hybernia Insula inter septentrionem & occidentem solem dimidio minor quam Britannia, cui propinqua est, ab hyberno tempore, ut quidam putant, appellata, adeò pabulosa est ut ibi pecuaria (nisi æstare à pastibus arceantur) in periculum agat suetas. Nullum noxiū animal gignit, non araneum, non ranam, nec alit aliunde inuectum: omnia noxiā

noxia animalia alio apportata sole pulueris iniectu necat. Apes in ea non reperiuntur, mira cęli temperies, fertilitas insignis. Gens tamen inhospita, inculta, & crudelis. Sanguine interemptorum hausto prius uictores uultus deturpant. Fas atque nefas eodem animo ducunt. Puerpera si quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os paruuli summo mucrone auspicio alimenterum leniter infert. & gentilibus uoris optat, non aliter, quam si in bello & inter arma mortem obeat. Qui cultui student, dentibus marinarum beluarum insignium ensium capulos exornant, candidant enim ad eburneam claritatem. Viris præcipua gloria in armis est. Montium, incolę carne, lacte & pomis uictitant, magis uenationi & ludis, quam agrestibus operibus dediti. Mare quod inter Hyberniam & Angliam interluit, undosum, & inquietum toto anno: non nisi æstiuus pauculis diebus est nauigabile, nauigant autem nimicis alueis, quos circumdant ambitione tergorum bubalorum. quancuncque tempore cufus tenebit, nauigantes esis abstinent: freti latitudinem in centum uiginti millia passuum diffandi, qui fidem ad uerum ratiocinati sunt æstimarunt. Qui Sylluram insulam tenent homines etiam Syllurainunc uetuslum morem custodiant. Nundinas sula, ac nummum rufuant, dant res & accipiunt, mutationibus necessaria potius quam precijs parant.

Hybernorum barba ti mores.

Hybernis præcipuam armis gloria.

parant. Deos percolunt, scientiam futurorum
Ebudes in pariter uiri & femina oſtendant. Ebudum
ſula. inſularum quarum quinque ſunt, incola fruges
neſciunt, piſcibus tantum & lacte uiuunt. Rex
unus eſt uniuerſis: nam quotquot ſunt, omnes
anguſta interluuie diuiduntur. Rex nihil ſuum

Omnia
uniuerſo-
rum apud
Ebudes. habet, omnia uniuerſorum: ad æquum uem cer-
tis legibus ſtringuntur, ne auaritia à uero di-
uertatur, diſci paupertate inſtituta, ut pote
cui nihil ſe rei familiaris: e publico aliuu.
Nulla ei datur ſœmina propria, ſed per uiciſ-
ſitudines in quamcunque commotus ſit uſu-
riam ſumit, unde ei nec uotum nec ſpes concedi-
tur liberorum. Thyle inſularum ultima, quæ cir-
cum Britanniæ iacens eſt, in qua æſtuo ſolſti-

Thyle in- ſularum ul-
tima. tima.
Nox nulla
Dies nul-
lus. rio, ſole in Cancrj ſydeus faciente tranſitum, nox
ferè nulla, Brumali ſolſtitio perinde nullus dies.
Pomorum copia eſt. Qui illic habitant, princi-
pio ueris inter pecudes pabulis uiuunt, deinde
lacte, in hyeme conſpergunt arborum fructus.
Nuntur ſœminis uulgo, certum matrimo-
nium nullis. Alia quoque, exiſtunt inſula in

Communia matri-
monia.
Gymneſis
inſula. Mediterraneo occidentem uerſus, quæ à Græ-
cis Gymneſia ab incolarum nuditate, qui æſta-
tis tempore abſque ueſtibus incedunt: ab acco-
lis uerò ac Romanis Balcæres, à funde iactu,

Balcæres
inſula. quod reſtius quàm reliqui lapides iactant: ap-
pellant. Eturum media reliquis maior eſt, dem-
ptis ſeptem, Sicilia, Sardinia, Creta, Euboia,
Iberia Hi-
ſpania. Cypro, Cyro, Leſbo. Ab eſt ab Iberia, quæ

Hiſpan

Hiſpania eſt, dici unius nauigatione. Minor
ad orientem ſpectat, nutriens plurima omnis
generis armenta, ſed mulos præcipuè, qui &
magni ſunt, & ſonora uoce. Paraq; inſula fer-
tilis ac fructifera eſt, reſerta eſt habitatoribus,
ut qui triginta hominum millia excedant. Ad
uini potum, quod raro apud eos eſt, ſunt prom-
ptiores. Oleo omnino carent: idè ex Lentifco
& Prœſidipo uiniſi ungunt corpora. Mulie-
res ad cò præ ceteris appetunt, ut mulierem
prædonibus captam tribus aut quatuor redi-
mant uiris. Habitat in ſaxis concavis, iux-
taq; præcipientes petras. Eſſoſis cuniculis ad cor-
porum tegumenta utuntur. & uita ſecurita-

Durus ha-
bitandi ri-
tus.

Pecuniæ
nulli uſus
tatem. Aureo nummo aut argenteo non utun-
tur, quæ afferri ad inſulam prohibent: exiſti-
mant enim eo pacto, cum auro atque argento
careant, ſeſe facile omnes uite inſidias euasuro.
Hanc ob rem cum olim cum Carthaginien-
ſibus militaſſent, ex ſtipendio impenſo mulieres
ac nimum emptum ſecum tulere. Mirandum

Nuptiam
còuiuiper
ordinè co-
gnoſcunt.

uero quod in nuptijs de more ſeruant: in epu-
lis enim quæ cum domeſticis amicisq; in nu-
ptijs ſunt, primus ſecundusq; & deinceps ſe-
cundum aetatem reliqui nuptiam cognofcunt:
ultimus ſponſo locus ad uxorem datur. Priua-
tim quid etiam, & a ceterorum moribus alic-
num in defunctorum ſepulchris obſeruant. Li-
gus enim membra corporis in uas conij-
ciunt, ſupraq; ſaxa accumulunt. Arma inſularum.

Arma in
ſularum.

ſunt
2 5

Fúdarum sunt funde tres, una caput cingunt, altera uentrem, tertia in manibus gestatur. In praelio lapides multo maiores quam reliqui ita robuste iactant, ut ab aliquo tormento lapis missus uideatur. In urbium expugnatione lapidum iactu eos quidem qui supra ex propugnaculis moenia tenebant uulnerant. In pugna uero scuta, galeas, omneq; armorum genus confringunt: ita autem recte lapides propellunt, ut raro effugiat ictum appetitus locus, quod eis continuus à pueritia usus prebet, à maturibus ad id certamen coactis. Imponunt enim supra erectum linguam panem, signum quod iactu petant, neque ante cibum capiant, quam panem lapide ictum pro cibo sumunt permissu matris. Nunc à Iambolo de insula in oceano uersus meridiem reperta, reperta. Quae in ea praeter fidem narrantur, deq; inventionis causa paucis sunt explicanda. Iambolus à pueritia eruditus post patris, qui mercator fuit, obitum, & ipse mercaturae operam dedit, per Arabiam transiens ad aromata emenda, cum socijs itineris à latronibus captus primo cum uno ex conferuis pastor deputatus est, deinde unà cum eo à quibusdam Aethiopicis comprehensus, utraq; uentura Aethiopia ductus. Hi cum essent externi, in expiationem eius regionis capti sunt. Mos erat his qui in ea loca incolebant Aethiopicis à prius temporibus ex deorum responso traditus, perq; progenies niginti, annos uero sexcentos

(progen

(progenies enim triginta perficitur annis) obseruatus duobus hominibus expiationem facere. Habebant preparatum nauigiolum ad ferendas maris tempestates aptum & quod duo uiri facile regere possent. In id sex mensium uictu, quod satis esset ambobus imposito uiros inducentes mandabant, ut secundum oraculi responsa nauiculam uersus meridiem dirigerent, uenturos eos ad insulam esse felicem & humanos homines, qui beate uiverent. Eodem modo & eorum patriam, si ipsi in insulam salui peruenissent, sexcentis annis in pace felicitateq; futuram. Sin uero longitudine maris territi cursum retro uerterent, tanquam impios ac scelestos omni eorum genti magnarum calamitatum causam praeuiuros. Aethiopes uero aiunt dies agere iuxta mare festos, sacraq; facere, optantes, quo solita fiat expiatio, prosperum nauigantium cursum. Hi post quatuor mensium nauigationem multis acti tempestatibus ad insulam deferuntur figura rotundam stadiorum ambitu quinque millium. Insula appropinquantibus, accola quidam obui scapham deducunt, alij accurrentes mirantur alienigenarum aduentum, eos humaniter benigneq; suscipiunt, quae apud se erant illis communicantes. Sunt eius insula homines corpore ac moribus haud nostris similes, eadem tamen corporis forma, sed quae magnitudine quatuor cubitos exced

Aethiopi
maritimo
rū expia-
tio.

Insulae de
scriptio.

Hominū
mirabiliū

excedat, horum ossa ueluti nerui quo uelis stentur uel reflectunturq; Corpore sunt plusquam nos, agili ac robusto. Nam si quid manibus ceperint, nemo eripere ex digitis potest: pilis corporis adeo perpolita, ut ne parua quidem lanugo appareat. Pulchri sunt, decori, & corpore composito. Aurium foramina multo nostris patentiora, quemadmodum & lingua à nobis differunt. Habet enim eorum lingua priuatiu quid, tum à natura, tum ab ingenio datum: diuisam enim linguam natura dedit, qua scinditur in inferiori parte, ut ab radice duplex esse uideatur. Ita uaria utuntur loquela, ut non solum uoce hominum loquantur, sed auim diuersarum imitantur cantus. Et quod mirabilius uidetur unà cum duobus hominibus perfecte simul respondendo, tum disputando loquuntur: una enim lingua parte unum loquuntur, reliqua alteri. Purum ibi esse integro anno aërem constat, quemadmodum poeta scribit, *Pyru supra pyrum, malū supra malū, uuan supra uitem* senescere: esse insuper tradunt continuo diem partem nocti. Circa meridiem nullam fieri rei alicuius umbram cum supra uerticem sol existat. Viuent autem secundum cognationes ac coetus, qui tamen quadringentos non excedant. Habitant in pratis ferene absque cultura sponte sua uberes fructus terra. Nam insule uirtus aerisq; temperies terram sua sponte frugiferam, ultra quam

Lingua duplex à natura hominibus.

Insulae uerbetas.

Terra absque cultura frugifera.

fatiss est, reddit. Nascuntur apud eos arundines plurime ferentes uberem fructum albo cruo persimilem: hos collectos spargunt aqua calida, quoad aucta ouis columbae magnitudinem aquat; ex his postmodum contritus panem conficiunt dulcedine praestantem. Sunt etiam in ea aquarum fontes permagni, ex quibus partim aqua calide ad usum balnearum, ad curandosq; morbos manant. Partim summa dulcedine frigide, quae ad ualitudinem conferunt. Est quoque omnium doctrinarum maximeq; astrologiae apud eos cura. Viuentur literis quas habent uiginti & octo secundum uirtutem significandi, characteres uero septem, quarum quaelibet quatuor interpretatur modis. Longissime sunt aetatis, ut qui annis centum quinquaginta uitam agant, & absque aliquo (ut plurimum) morbo. Si quis febricitat, aut corpore eger fuerit, mori statua lege compellunt. Non scribunt per litteras, ut nos, sed à superiori parte recta linea ad inferiorem. Aetate est eis ad certam usque aetatem uiuere, quae perfecta, uariam sibi mortem sponte constituunt. Gemina est insula quae herba, supra quam si quis iacet in suum deductus somnum moritur. Mulieres minime nubunt, sed omnibus sunt communes. Simili modo & filii educantur, communiq; amore sunt omnibus. Abducunt saepius à nutriendis infantes ne mares filium cognosc

Fontes salubres.

Doctrinarum cura. Litera.

Aeger morti lege compellitur.

Viuenti certa metata.

Herbae mortem inducentes. Matrimonia communia.

Animalia
admirabi-
lia.

gnoscant. Quo fit, ut eum nulla sit apud eos
ambitio, aut precipua affectio, concordēs
absque seditione uiuant. Esse insuper ea in in-
sula animalia magnitudine quidem parua,
sed natura & sanguinis uirtute admirabilia,
corpore sunt rotundo ac testudinibus simili,
duabus lineis inuicem per medium transuer-
sus, in quarum cuiuslibet extremo sit auris &
oculus, ut quatuor oculis uideant, uoidemq;
audiant auribus. Præcis uentre atq; intestinis,
in quæ commesta confluunt. Pedes circum ha-
bent plures, quibus in utranque partem ambu-
lant. Huius beluæ sanguis mirabili asseritur
uirtute. Omne enim corpus concisum dum
utilissim^o.

Sanguis
medicinæ
utilissim^o.

spirat hoc tinctum sanguine coheret. Quisque
cæcus nutriti magnas diuersæ naturæ aues, qui-
bus experimur quales filij sunt futuri. Im-
positis enim supra aues infantibus, si uolati-
tes per aëra immoti non expauescant, educant.
Si uerò timore, ignauiaq; deficiunt, proyiciun-
tur, ut neque diutius uicturi & animi exer-
cicio inutiles. Cuiuslibet cæcus senior alijs tan-
quam rex cui parent omnes, imperat. Annis
centum quinquaginta actis seipsum uita ex-
lege priuat, post eum senior accipit principa-
tum. Mare quo insula circumdatur fluctuo-
sum, & quod morus ingentes facit, dulcis est
aque gustus. Arctus & pleraque stella que
nobis apparent minime ab illis conspiciuntur.

Senior cu-
iuslibet
cæcusræx.

Sunt & alie septem insula pari magnitudine,
parib

Alie insu-
lae septē.

paribus; serē interuallis distantes, quæ eiusdē
genus, legisq; existunt. Omnes eas incolentes,
quamuis terra sua sponte abunde uictum ferat,
his tamen modeste utuntur. Simples enim ci-
bos appetunt, nutrimentumq; quod satis est qua-
rentes. Carnibus tum assis tum elixis uescun-
tur. Coquorum artem uarijsq; saporibus condi-
ta ut inutilia reijciunt. Deos & eū, qui omnia
continet, solenq;, & reliqua cœlestia colant.
Pisces, auesq; uarij generis capiunt. Nascentur
ibi sua sponte arbores; fructifera, Olea, & uites,
ex quibus olei & uini copiam educunt. Ser-
pentes magnos sed innocuos insula producit,
quorum carnes miræ dulcedinis edunt. Pestes
parant ex lanugine molli ac splendida ex me-
dio arundinum sumpta, qua meritis tincta
ostreis uestimenta purpurea conficiuntur. Pa-
ria exillunt animantia, ut quia propter opi-
nionem haud facile credita. Certum uiuendi or-
dinem seruat, unico cibo dietam contenti. Nam
certo die pisces, alio aues, quandoq; terrestria
animalia edunt, oleo aliquando simpliciq;
mensa utuntur. Diuersis sunt exercitijs dediti,
quidam inaicem ministrant, alij piscantur,
alij exercent artes, nonnulli circa alias res usui
commodas occupantur. quidam acceptis seni-
bus paritijs inuicem operis seruitio uacant. In
sacro ac diebus festis hymnos in deorum, &
maxime Solis, laudes canunt, cui se & insulas
dicant. Mortuos in litore sepeliunt, cadauer
cui

Vitus in-
sulanorū.

Religio.

Serpentes
innocui &
esui apti.Exercitia
& studia.Sepulchra
cui

cum mare fluit arena obruentes, ut aqua fluxu inundationeque exaggeretur locus. Calamos ex quibus fructum decerpunt augeri aiunt, minuique ad Lunæ modum. Fontium aqua dulcis ac sana caliditatem seruat, nisi frigida aqua aut vinum immisceatur. Tambolus & qui cum eo accesserat cum septem annis in insula mansisset, tandem inuitti eiceli sunt, tanquam mali, malisque moribus affucti. Igitur preparata rursus scapha, cibisque impositis, abscedere coacti mensibus quatuor ad regem Indiarum peruenire, a quo postea saluo conductu per Persidem in Græciam dimissi sunt.

De Taprobana insula, & gentis eius moribus.

CAPVT XXVII.

Taprobana insulam antequam temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu orbem alterum putauerunt, & quidem cum, quem habitare Antipodes crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, sed in hæc usque secreta propagauit nominis sui gloriam. Missus igitur Onesicritus prefectus classis Macedonicæ, terram istam quam uisita esset, quid gigneret, quo modo haberetur exploratam notitiæ nostræ dedit: patet in longitudine stadiorum septem milia, in latitudine quinque milia, scinditur annæ interfluo. Nam pars eius bestiarum & Elephantis repleta est, maioribus multo, quam quos India: partem

homin

Aquæ mirabilis natura.

Alexandri magni uirtus.

Insula ab Onesicritio reperta

hominibus tenent. Margaritis scatet, & gemmis omnibus: sita est inter Ortum & Occasum, ab eo mari incipit quod fretum India est. A Prasias Indorum gente dierum uiginti quinque; primo in eam sive cursus: sed cum papyraceis & Nili nauibus illò pergeretur, mox cursu nauium nostrarum septem dierum iter factum est. Mare uadosum interiacet altitudinis non amplius senium passuum. Certis autem canalibus adeo altum, adeoque depressum, ut nullo unquam anchoræ ad profundum illius ima potuerim peruenire. Nulla in nauigando siderum obseruatio, ut potè ubi septentriones nequaquam aspicuntur, Vergiliæ nunquam apparent: Lunam ab octaua in sexti, undecimam tantum supra terram uident. Lucet ibi Canopus hydus clarum & amplissimum: Solem orientem à dextris habent, occidentem à sinistra habent. Sub Claudij adhuc principatu as signatum ignorabant. Pecunia maxime stupuisse traduntur, quod signata disparibus force uulnibus, parem tamen haberet modum ponderis. Excedunt homines corporum magnitudine alios omnes, Crines fusco imbuunt. Caruleis oculis, atroci uisu, terrifico sono uocis, quibus immixtura mors est. In annos centum auium trahunt. Alijs omnibus amosa ætas, & penè ultra humanam extenta fragilitatem. Nulli aut per diem, aut ante diem somnus. Noctis partem quieti desinant, lucis ortum uigilia antecurrunt.

Taprobanae ambrosus.

Mare uadosum.

Canopus hydus.

Taprobanae homines.

et et tunc.

Rex suffragio cteatur.

Rex liberis carere debet.

Iudiciorū pulchra institutio.

Rex peccans morte multatur.

Gentis studia.

Testudinū marināū magnitudo.

tunt. Aedificia modicè ab humo tollūt. Annona semper eodem tenore est, vires nesciunt, pomis abundant. Colunt Herculem. In regis electione non nobilitas preualet, sed suffragium uniuersorum: populus enim eligit spectatum moribus & inueterata clementie. Et iam annis grauem. Sed hoc in eo queritur cui liberi nulli sint. Nam qui pater fuerit, etiam si uita spectatus est, non admittitur ad regendum & si forte dum regnat pignus sustulit, excutitur potestate. Idq; eo maxime custoditur, ne regnum hereditarium fiat: deinde etiam si rex maximam præferat aequitatem, nolunt ei totum licere. Quadraginta rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet, & sic quoque si displicuerit, Iudicatum ad populum promouatur. A quo datus Iudicibus septuaginta, fertur sententia, cui necessariò adque scitur. Cultu rex dissimili à cæteris uestitur. Quòd si etiam ipse in aliquo peccato argutus sit, ac conuictus, morte multatur. Non tamen ut cuiusq; atrectetur manu, sed consensu publico rerum omnium interdicitur ei facultate etiam colloqui potestas punito denegatur. Cultura student inuicis, uenatibus indulgent, nec plebeias agunt prædas, cum Tygrides & Elephantis tantum requirantur. Atria quoq; piscationibus inquietant, marināq; testudines capere gaudent, quarum tanta est magnitudo ut superficies earum domum faciat, & numero famul

familiam non arte receperet. Maior pars Insule huius calore ambusta est, & in vastas deficit solitudines, latus eius mare alluit peruiridi colore, fructicosum adeò, ut iuba arborum plerumq; gubernaculis atterantur. Mirantur aurum, & ad gratiam poculorum omnium gemmarum adhibent apparatus. Secant marmora testudinea uarietate, Magaribas legunt plurimas maximasq; Et hæ sunt gentes, hæ nationes, quarum mores ritus & instituta ab historiographis ipsis passim celebrata sunt, & potissimum que potuerunt aliqua sui excellentia & dignitate ad cognitionem nostram peruenire. permultas adhuc esse satior, quæ a me aut prætergressæ sunt, aut parcius atrectate, cum de illis scribere non plura potui quàm inueni, ut qui apud eas non sui, nec cognoui, neque qui omnium conscius esset (præter immortalē deum) dicere satis posse existimaui. Ipse enim solus est, qui nouit omnia, & solus qui potest, Ipse est, qui prima ipsius orbis fundamenta in orbem coniecit, & immensæ maris aditum & semitam mortalibus patefecit, quiq; uite huius commoditates omnes, diuitias, dignitates, honores præstitit: qui ne sidera discernens unicuiq; quam uoluit, forte tradidit: quibusdam enim ut terram colerent, atq; inde sibi diuitias & opes compararent, alijs autem ut pelago acti, aut piscarentur sibi uictum, aut mercimonia committarent. Alijs ut scientie et

Conclusio libri.

Excusatio auctoris.

Deus solus omnia nouit & potest.

A deo cuiusque sortis sua concessa.

philosophie studijs se dederent, atque inde haec
nones aucuparentur & laudes. Multis etiam
ut ceteris honores iuberent & imperarent:

Vnde mo-
rum diuer-
sitas. Ideo non mirandum, si homines uariam inter
se, non solam fortunam, sed etiam naturam
mores, & uiuendi ritus sint consecuti: quum

uidemus regiones & loca eam quoque uarietate
adepta, postquam una quidem lacteos homines
pariat, alia subalbidos, alia fuscos, alia pro-
fus adustus, aut similes multis floribus, qua-
les Assyria generat. Sic enim statuit Deus, ut

homines utrius quoque ingenij, & multiformis
animi ac industriae, quemadmo-

dum & cetera, nascerentur,

atque ut unusquisque sua

contentaretur

sorte.

AND

ANDREAS PA-
LEOSPHYRA GVN-
DELPHINGIVS LE-
CTORI S.

*

MARONE licet Ithacus Pyl-
ses scelerum inuentor, ab Ho-
mero Polyropos, ab alijs tech-
narum architectus, & uersutia
omnis conciliabulum appelle-
tur: attamen sapientissimus, peritissimus, atque
patientissimus heroum omnium & predica-
tur, & habetur, quod peregrè profectus, ex-
ternorum hominum mores multorum cogno-
uit, & urbes, ab aduersante nimium sibi for-
tuna per Scyllam atque Charybdim actus, Syr-
tium, Cyclopijs, Syrenum, & Circes molestias
tulit. Quis ergo non uideat, quis non intelligat
quam decorum, quamque utile sit ad tanti prin-
cipis uestigia quam remotissime peregrinari,
alienas terras inuisere, unde peculiaris genium
aliarum studia, mores, exercitia, lingua, leges,
dogmata sacra & profana omnia, eius, uesti-
tus, adificandi ratio, locorum situs, cultusque, &
denique rerum natura omnium edificantur. Quo-
niam uero propter impedimenta pleraque, atate
maxime nostra omnibus hoc non conceditur, ut
non minus illa haec in patrio sinu quiescendo
cognoscantur, elaborauit Boemus hic meus,

Litterarum humanarum sciuitissimus, ex innumeris classicis scriptoribus conscriptum presens opus. In quo tres terra partes, partium regiones, & loca, locorum homines, hominum mores & ritus memorabiliores explicantur omnes, tanta diligentia, tanta arte, quanta à nemine ante eum unquam prius pertractati dimoscuntur: ex racematione diligenti iudicium, ex specilegio-messum fecit, succosum non minus, quam iucundum, nec iucundum minus, quam utilem atq; pernecessarium librum, ad id, ut nisi qua in ipso de homine predicatur, ille, qui humanitati studet, cognoverit, magis instituto aberret suo, quam materiarius, quem materia, in qua laborat, natura siue conditio sugerit. Quare humanitatem ream humane Lector, eas hominum res invere, lege atq; ubi quanta in eis utilitas, quanta humani culte influentio sit, experieris, gratias Boccino nostro age immortales.

CAPITVM HVIVS:
OPERIS INDEX.

LIBRO I.

- I. CAP. De Origine hominis opinio Theologorum uera 17
 II De Origine hominis opinio Ethnorum falsa 20
 III De terre situ & partitione 23
 IIII De Aethiopia & gentis eius priscis moribus 26
 V De Aegypto & ritu gentis uctustulo 32
 VI De Paenis et ceteris Africæ populis 52

LIBRO II.

- I De Asia & celebrioribus eius gentibus 67
 II De Panchaia & moribus Panchatorum 72
 III De Aegyptis, Aegyptiorumq; uiuendi moribus 75
 IIII De Indea & Indeorum uiuendi ritibus, legibus, ac institutis 80
 V De Media, Medorumq; moribus 92
 VI De Parthia & Parthorum uiuendi moribus ibidem
 VII De Persia & Persarum moribus ritibus & institutis 95
 VIII De India & Indorum prodigiosis ritibus, moribusq; uiuendi 99

I X	De Scythia, Scytharumq; feris moribus	113
X	De Tartaria, gentiq; Tartarorum moribus & potentia	123
X I	De Turcia, Turcarumq; moribus, legibus & institutis omnibus	141
X I I	De Christianis, eorumq; origine & ritibus	156

LIBRO III.

I	De Europæis memorabilioribus gentibus	183
	De Europa	ibidem
I I	De Græcia, et legibus à Solone Atheniensibus Græcorum longè principibus sancitis	185
I I I	De Laconia, & Laconum siue Lacedæmonum institutis	191
I I I I	De Creta insula, & Creensium celebratis moribus	203
V	De Thracia Thracumq; feris moribus	206
V I	De Russia siue Ruthenia, & recentibus Russianorum moribus	212
V I I	De Lithuania, Lithuanorumq; uita	217
V I I I	De Liuonia, Prussia, et militibus Marianis	219
I X	De Polonia, Polonorumq; recentibus moribus	225

De

X	De Hungaria, Hungarorumq; uicendi institutis	227
X I	De Boemia & moribus Boemorum	231
X I I	De Germania, & institutis eorum plurimis	235
X I I I	De Saxonia, Saxonumq; & priscis & recentibus moribus	254
X I I I I	De Puestualia & iudicio Puestualia à magno Carolo commissò	259
X V	De Franconia, & Francorum multitudine	261
X V I	De Suenia, Suecorumq; moribus & priscis & recentibus	273
X V I I	De Bawaria & Carinthia, & earum priscis legibus & moribus quibus hodie uiuunt	279
X V I I I	De Italia, Italorum moribus. Item de Romulo & eius civilibus institutis	295
X I X	De Liguria Ligurumq; prisco uicendi more	323
X X	De Tuscia & gentis eius antiquis moribus	325
X X I	De Galatia Europea, & Galatarum priscis moribus	327
X X I I	De Gallia, Gallorumq; ueteribus & recentibus moribus	234
X X I I I	De Hispania, & moribus Hispanorum	335

XXIII	De Lusitania & uetustis Lusitanorum moribus	347
XXV	De Anglia, Scotia, Hybernia, alijsq; multis insulis & insularum moribus	354
XXVI	De Taprobana insula, & gentis eius moribus	355
		368

INDEX

INDEX ALPHABETICVS RERVM IN
HOC OPERE CONTENTARVM.

*

Absque sceptro in publicum nemo prodit	76
Absolutio peccatorum	173
Absstemij ex lege sunt Turca omnes	150
Acridophagi	60
Acerba lex	82
Adam singulis annis expiatur	257
Adoratio mutua in uis	35
Adrimachide	52
Ad uirtutem quid efficacius impellat	51
Adulterij poena	44. 68. 84. 153. 188. 143
Adulteri deprehensi occiduntur	134
Aegypti fecunditas	21
Aegyptus delicta	33
Aegyptij ab Aethiopibus	ibidem
Aegrotantes interimuntur & comeduntur	306
Aerarium publicum constitutum	312
Aes nullum in usu	213
Aetas in choros tres diuisa	197
Aetatis mira reuerentia	353
Aethiopes omnium mortalium primi	27
Aethiopia duplex	26
	Aethiopi

I N D E X.

<i>Aethiopia quaedam hodie India appellatur ibi.</i>	
<i>Agathinſi excultiſſimi Scytharum</i>	111
<i>Agilolſingi Bavarorum duces</i>	184
<i>Ager circa templum Dijs ſacer</i>	74
<i>Agraria lex</i>	82
<i>Agriculturum miſera conditio</i>	253
<i>Agraria leges</i>	287
<i>Agrorum in ſingulos diuiſio</i>	191.301
<i>Albion</i>	355
<i>Albus color lugubris foeminis, niger lugubris in uiris</i>	312
<i>Alemania</i>	236.273
<i>Alea ſtudioſi germani</i>	245
<i>Alternatim cantatur in templis</i>	163
<i>Amazones bellicoſe mulieres</i>	65
<i>Amasius fluvius</i>	259
<i>Amiclus ex papyro</i>	108
<i>Anglia</i>	355
<i>Animantium naturalis creatio</i>	21
<i>Animalium uariorum portentofus cultus</i>	47
<i>Animas in alia copora migrare, de anima opiniones Eſſeſcorum</i>	88
<i>Annulorum uſus</i>	75
<i>Annus in menſes duodecim</i>	307
<i>Animalia multa ut ſacroſancta nutriuntur in templis</i>	48
<i>Anthropophagi</i>	111.332
<i>Antiochia prima eccleſie ſedes</i>	157
<i>Animalia mirabilia</i>	364
<i>Aqua</i>	

I N D E X.

<i>Aqua religioſiſſimè colitur</i>	96
<i>Aqua de melle & auena ſublimatur</i>	224
<i>Aquitania olim Aremonica</i>	335
<i>Appellationis abuſio</i>	249
<i>Apis bos</i>	48
<i>A pecore Trogladyte filios denominant</i>	56
<i>Apenninus mons</i>	298
<i>Aphrica ſitus, gentes, & qualitas</i>	24
<i>Apum & mellis mira copia</i>	213
<i>Arabia triplex</i>	68
<i>Arabum mores</i>	ibidem
<i>Aſtra quatuor Mercurij</i>	79
<i>Aegypti natura calui</i>	122
<i>Ariopagite</i>	187
<i>Ariſtocratia adminiſtratio optimatum</i>	339
<i>Artra traditionis uirtus</i>	290
<i>Ars ex neceſſitate</i>	68
<i>Artes ut inuiles ſublata</i>	193
<i>Arsaces Parthorum reges</i>	93
<i>Aruſpices</i>	307
<i>Aſia denominatio</i>	67
<i>Aſia quatuor conſinia & magnitudo</i>	ibid.
<i>Aſia ab Europa diuiditur</i>	24
<i>Aſſyria</i>	74
<i>Aſſum</i>	305
<i>Atlantes anonymi</i>	54
<i>Athli Gallorum caduceatores</i>	342
<i>Athleta</i>	316
<i>Athene & illius ciuilia inſtituta</i>	186
<i>Auaris</i>	

Avaritia regnorum disturbium	71
Aurum ere uilius	18
Auri & argenti nullus usus	114
Auri & argenti usus lege sublatus	193
Aurum in Deorum templis sparsum	318
Auspicia & sortes	156
Autores legum numina habita	190
Axioma legum tabula	189
Azimorum serie	86
B	
Bacchanalia	234
Balceares insula	145
Basse militie duces	ibidem
Barba nobilitatis indicium	324
Barce & feninae	54
Barbari ululantes bellum petebant	193
Baridi poëta Galatarum	331
Baptismi sacramentum	367
Bauaria, siue Baiouaria	279
Belgica	335
Bellicosi Tartari	131
Belligerandi ritus	76
Benedictio rerum irridetur à Boëmis	212
Bethica Hispania	348
Blasphemia poena	81
Boechorides legislator	44
Boëmia & consinia	211
Boves femine non immolabantur	34
Bosm & equorum stercore ignes nutriuntur	114
Braccata Gallia	315
Braga	

Braga Boëmorum regia	231
Bragmani	107
Britannia	355
Budini	112
Buda Hungarorum regia	219
B	
Cacanni Bavarorum reges	279
Calcei rostrati, obrusi	342
Cadaueri intra urbes sepeliri permissum	199
Caeorum in bello sepultura	190
Canguista primus Tartarorum rex	115
Cilamius aromaticus	213
Chami immaturum exilium	19
Cainus primogenitus	18
Canones missæ	164
Canopus sydus	360
Cantus rybiarum in bello	197
Cantantes belligerant Hispani	350
Cantabri	354
Cananea terra lacte & melle fluens	80
Capita hostiarum damnata abijciuntur	34
Capillorum cultus probro	215
Carnispruij dies	267
Castrensis ignominiosa lex	44
Catachysmus	15
Cathani & mores	111
Celeres & officia eorum	253
Celta Galli	335
Census ciuitatis	312
Censores	

I N D E X.

<i>Censores Romani duo</i>	314
<i>Certamina feminae dirimunt</i>	57
<i>Ceruisia totius septentrionis potus</i>	216
<i>Ceruisiam contemptum soli Francones</i>	264
<i>Chaan rex Dei filius</i>	118
<i>Chaldaei</i>	78
<i>Charinbia</i>	291
<i>Christiani idololatrae</i>	149
<i>Christiani à Christo</i>	157
<i>Cimbri</i>	314
<i>Circuncidere uirilia</i>	34
<i>Circi magnitudo</i>	317
<i>Ciuitas quirium</i>	299
<i>Ciuitates Aegypti</i>	33
<i>Ciuitates Thraciae</i>	26
<i>Ciuitates Hispaniae</i>	349
<i>Cythara in procinctu usus</i>	197
<i>Clericorum in ecclesia dignitates</i>	159
<i>Clerici ob quid honorandi</i>	246
<i>Clientes</i>	302
<i>Classes Romanorum</i>	309
<i>Cœmeterium</i>	182
<i>Coitus Indorum in propatulo</i>	107
<i>Concharum cruda caro cibus</i>	63
<i>Concilium Areopagitium</i>	187
<i>Cœlibes ludibrio habentur</i>	194
<i>Comata Gallia</i>	315
<i>Communis Libycarum gentium uita</i>	55
<i>Compotando certant Saxones</i>	258
<i>Comit</i>	

I N D E X.

<i>Comitorum tria genera</i>	313
<i>Confirmationis sacramentum</i>	167
<i>Confessio peccatorum</i>	173
<i>Consuetudo furibus acerba</i>	294
<i>Consules Romani duo</i>	312
<i>Consecrandi Imperatores Romanorum ratio</i>	318
<i>Cornuum in procinctu usus</i>	119
<i>Corybantes</i>	265
<i>Cracouia Polonorum regia</i>	216
<i>Creta qua etiam Candia</i>	203
<i>Crudelitas Tartarorum insignis</i>	119
<i>Cupiditas ferocissima pestis</i>	108
<i>Curatores funerum</i>	49
<i>Curatores pupillarum</i>	189
<i>Culices leonibus infestis</i>	58
<i>Curia & curiones Rom.</i>	300
<i>Cynanymy</i>	61
<i>Cymbrica Chersonesus hodie Dacia</i>	219
<i>Cyneci</i>	59
<i>Cynocephali in India</i>	111
<i>Cyrena femina</i>	54
<i>D</i>	
<i>Daci</i>	127
<i>Deba diuites auri</i>	70
<i>Decalogus in monte Sina datus</i>	81
<i>Decem Dei præcepta</i>	165
<i>Decemuiri</i>	314
<i>Decime quomodo, & de quibus danda</i>	282
<i>bb</i>	<i>Defus</i>

I N D E X.

Defunctorum Christianorum exequia	182
Democratia	192
Decorum cultus ab Aethiopibus institutus	27
Decorum simulachra in praelium gestata	241
Dies Veneris Turcis ut sabbatum Indeis sa- cra	250
Dies lapillo signare	206
Dies trium tantum horarum in Scotia	358
Dies nulli & noctes nulle	360
Dies qui Christianis sacri	174
Dignitatem ordo	300
Dignitas Senatus	303
Dignationes strenuorum militum	330
Dij & yherum	116
Diluvium quandiu duravit, & quare immis- sum	18
Dictator, & eius dignitas	312
Dicendi constans ratio	78
Ditissimi mortalium Arabes	68
Diuitie Indiae admirande	100
Diuitie Germanie	237
Diuitie Angliae	356
Diuitie Hispaniae	347
Domnica dies Christianis ut Sabbatum Sa- dae sacra	177
Domus Gallorum	340
Domuum publicarum privilegia	286
Donationes ecclesiarum	157
Dragale & Dani	211

Drauis

I N D E X.

Drauis omnis	292
Druides sacerdotes Gallogum	338
Ducalis aule immunitas	283
Ducum cauae	ibidem
Duodecim fidei articuli	164
Duodecim matrimonium dirimentia	173
Duodecim Francie pares	347
Durus habitandi mos	361

E

Ebrietas capitis poena multatur	224
Ebrietas non vitiosa	244
Ebudes insula	360
Ecclesia Christianorum	179
Enoplia sive pyrrhica salatio	316
Ephorum potestas	192
Episcopi consecratio, & eius dignitas	169
Episcoporum cauae	158
Episcopi quomodo primum introducti	169
Equi omnia obcurrunt Parthi	94
Equi nulli in Arabia	69
Equi Hispanorum praestantissimi	348
Equorum praestigia explorata	156
Errores a fide Armeniorum	139
Errores Boemorum	234
Essorum vita	90
Eucharistia sacramentum	171
Euentus belli monomachia tentatus	257
Europa & eius limites laudatissimi	183
Europa ab Aethiopia diuiditur	24

bb 2

Exerc

I N D E X.

<i>Exercitia puerorum</i>	97
<i>Expiationes Iudeorum</i>	84
<i>Ex promocatione certare</i>	329
F	
<i>Faba immundum legumen</i>	34
<i>Fabulus non amant Bracmani</i>	109
<i>Falsariorum pena</i>	44
<i>Fanuli regum Scytharum omnes ingenui</i>	117
<i>Factiosi semper Galli</i>	336
<i>Fasli & nefasli dies</i>	307
<i>Ferarum astuta uenatio</i>	60
<i>Ferarum pelles gentis diuitia</i>	117
<i>Feris non obseruantes quomodo puniendi</i>	285
<i>Ferri & argenti usus nullus</i>	119
<i>Fertilitas terre quare cohibita</i>	18
<i>Fidei dande ^{uicis}</i>	69
<i>Filii a parentibus iniurijs suspenditur</i>	82
<i>Filiarum publica prostitutio</i>	99
<i>Fimbria Veneris pretium</i>	53
<i>Fœderum incundi forma</i>	92. 116
<i>Franconia</i>	261
<i>Francia. que etiam Gallia</i>	336
<i>Frislio corporis probatur</i>	101
<i>Frigoris mira curatio</i>	224
<i>Fragalissimi mortalium Tartari</i>	130
<i>Funde studium</i>	362
<i>Funerandi multe rationes</i>	48
<i>Funeribus Christianorum laetus</i>	182
<i>Furti</i>	

I N D E X.

<i>Furti admiranda lex</i>	47
<i>Furto nihil sceleratius creditum</i>	114
<i>Furti pena</i>	153
<i>Furari pro honesto habitum</i>	296
<i>Furtorum compositio</i>	286
<i>Furtina emptio</i>	287
<i>Futura ex astris uaticinati Chaldaei</i>	79
G	
<i>Ganges. Indus. Hispanis</i>	100
<i>Gallata Europea</i>	327
<i>Gallata Asiana</i>	333
<i>Gallia</i>	334
<i>Galli tripudiantes belligerant</i>	198
<i>Garumantes</i>	53
<i>Garrei opulenti</i>	71
<i>Geloni</i>	122
<i>Gentium diuersitas</i>	22
<i>Gentes qua Turciam inhabitant</i>	141
<i>Georgiani</i>	139
<i>Germani annuatim insanisunt</i>	267
<i>Germani olim uno nomine Sueui . sicut hodie</i>	
<i>Franci</i>	276
<i>Gepide</i>	217
<i>Gethe</i>	207
<i>Glande uescabantur Lusitani</i>	353
<i>Glasto tingebantur belligerantes Angli</i>	
357	
<i>Glycerhysa liqueritia</i>	262
<i>Gnidanes</i>	53
bb 3	Gothi

Gothi ex Scandinavia	210
Greci ob fibulas derivsi	51
Grecorum administratio	158
Grecia	183
Gregum initiabantur sacris Aegyptij	33
Grubenhimeri heretici	234
Gymnosophista Indorum philosophi	107
Gymnasium Parisianum	342
Gymnesie insule	360
H	
Hereditatis maris leges	289
Hebraei, siue Israelita	280
Hebraeorum ciuitas	158
Here uxores dicta	194
Herba mortem ferentes	365
Heracles Boemorum inimica	235
Hercules in Germania	240
Hercules sacra	307
Hispania	247
Histriones	347
Homidij poena	43
Homines a brutis parum diuersi	19
Homines ab omni passione animi scmoti	64
Homines sermone carentes	ibidem
Homines odore solo uiuentes	111
Homines auribus	ibidem
Homines cernicibus carentes, oculos habentes in humeris	111
Homines natura imberbes	ibidem
Homines	ibidem

Homines opinione sacri	113
Hominum mirabilium descriptio	363
Hominum ingenia secundum terram in qua habitant	284
Holocaustum	85
Homicidio scythae student	215
Honestissimi uelutius rince	148
Honor desinctus regibus exhibitus	202
Horae Christianis septem canonicae	162
Hospites potu excipiuntur	258
Hostium spolia domorum foribus affiguntur	310
Hostium capita postibus affiguntur	216
341	
Humana coria pro amiculo	115
Hungaria	217
Hybernia & Hyrlandia	357
Hypocretheus mensis	386
I	
Iactandi magna peritia	362
Iamboli insula	ibidem
Iberia Hispania	360
Ibidem, uel Elarian interficiens, interficitur	43
Ichthyophagi	68
Idamons excelsissimus	203
Ieiunia Turcarum	151
Ieiunia Armeniorum	129
Ieiunia Christianorum	176
bb 4	Ignem

I N D E X.

<i>Ignem religiosissime colunt Tartari</i>	134
<i>Ignis sacrosanctus & perpetuus</i>	222
<i>Ilophagi</i>	59
<i>Illiterati iudices</i>	249
<i>Immunitas ecclesiarum</i>	281
<i>In aures mulieres perflant</i>	215
<i>In Aegypto nunquam pluere</i>	33
<i>Indorum ordines septem</i>	203
<i>India & gentis mores</i>	99
<i>Infantes non nutriunt Saxones pulce</i>	259
<i>Infantes inualidi precipitio necantur</i>	195
<i>Infantes communicant Boëmi</i>	234
<i>Infantes communicant Armeni</i>	140
<i>Infernus à Turcis creditus</i>	156
<i>Ingenuorum Romanorum ordo</i>	299
<i>In hominis arbitrio qua posita</i>	89
<i>In propatulo coeuntes</i>	52
<i>Inter pocula consultant Persæ</i>	98
<i>Inuenta Tyrrenorum</i>	316
<i>Iobeleus</i>	84
<i>Iren puerorum præceptor</i>	196
<i>Iffedones parentes defunctos comedunt</i>	113
<i>Isis apud Suenos culta</i>	276
<i>Iudicio defunctorum uita discutitur</i>	50
<i>Iudicia Aegyptiorum</i>	41
<i>Iudicium electio</i>	ibidem
<i>Iudiciorum Germanorum ratio</i>	243
<i>Iudicium occultum P'ueslualia</i>	260
<i>Iudex qualis esse debeat</i>	284
	<i>Iudæor</i>

I N D E X.

<i>Iudæorum ritus caterorum contrarij</i>	88
<i>Iurare per regis solium</i>	118
<i>Iurandi forma Bavarorum</i>	290
<i>Ius in uxores & liberos</i>	339
<i>Ius municipale</i>	310
<i>Iustitia Sarracenorum</i>	153
<i>Ius honorarium</i>	315
	<i>L</i>
<i>Lancæum uestlium contemptus</i>	35
<i>Latiium & Ausonia</i>	296
<i>Laus Aegyptiorum</i>	36
<i>Lacedæmonia, siue Laconia</i>	191
<i>Lac iumentinum</i>	210
<i>Laus Europa</i>	123
<i>Laudes Suecia</i>	273
<i>Laus Italia</i>	298
<i>Laus Gallia</i>	343
<i>Laus Hispania</i>	349
<i>Lauandi mirabilis ritus</i>	118
<i>Legende pecunie potestas</i>	128
<i>Leges nulla Aethiopiibus</i>	31
<i>Leges nulla Aegyptiorum</i>	42
<i>Leges qua optima censenda</i>	52
<i>Leges à Moise Iudæis data</i>	80
<i>Leges à Mahomethe Sarracenis lata</i>	143
<i>Leges à Dracone sancita</i>	186
<i>Leges à Solone data</i>	187
<i>Leges à Lycurgo perlata</i>	192
<i>Leges quedam Saxonum</i>	255
	<i>bb s</i>
	<i>Leges</i>

I N D E X.

<i>Leges in Neptuni placationem mulieribus gra- ues</i>	190
<i>Leges multa Bauarorum</i>	280 & seq.
<i>Leges à Romulo late</i>	305.
<i>Legitima militia decennalis</i>	300.
<i>Leprosi & gonorrhœi ex urbibus pellendi</i>	81
<i>Letania Christianorum duplices</i>	475
<i>Lex in mœchos crudelis</i>	44.
<i>Lex Syfæa</i>	45.
<i>Lex circa infirmos utilissima</i>	77.
<i>Liberi diuerso matrimonio suscepti</i>	354.
<i>Libycarum gentium mores</i>	24.
<i>Lictores cum fasibus</i>	304.
<i>Liguria</i>	323.
<i>Lingua hominibus natura duplex</i>	364.
<i>Linteis vestimentis usi sacerdotes</i>	34.
<i>Literarum apud Indos nullus usus</i>	201.
<i>Lithuania palustris regio</i>	217.
<i>Liuonia</i>	219.
<i>Lituorum usus in procinctu</i>	198.
<i>Longissima Indis uita</i>	100.
<i>Longobardia</i>	345.
<i>Lotio corporis curare</i>	353.
<i>Luctus in regis morte publicus</i>	38. 102.
<i>Luctus funebris undecim dierum apud Lace- dæmones</i>	199.
<i>Luctus funebris apud Assyrios</i>	77.
<i>Luctus funebris Christianorum</i>	181.
<i>Luctus</i>	

I N D E X.

<i>Luctus funebris apud Rusticos</i>	214.
<i>Luctus funebris Tartarorum</i>	256.
<i>Luctus funebris Germanorum</i>	251.
<i>Ludus Circensis sine plebeius</i>	315.
<i>Ludi scenici</i>	317.
<i>Lugendi defunctos mirandus ritus</i>	34. 309.
<i>Lugdunensis Gallia</i>	335.
<i>Lundonia Anglorum regia</i>	316.
<i>Luperi & Lupercalia</i>	267.
<i>Lupi nulli in Anglia</i>	356.
<i>Lusitania</i>	352.
<i>Luxus omnis è medio sublatus</i>	293.
<i>Lycurgus legislator</i>	19.
<i>Lyræ</i>	122.
<i>M</i>	
<i>Macilenti omnes Galli</i>	341.
<i>Mace</i>	53.
<i>Magnitudo Asia</i>	672.
<i>Magi & eorum officia</i>	78.
<i>Mahometes in Lilya</i>	32.
<i>Mahometis parentes & dogma 141. Eius domus in Mecha</i>	151.
<i>Magistratus Iudeorum</i>	81.
<i>Maria Christi mater</i>	157.
<i>Magna in humanis rebus mutatio facta</i>	
31	
<i>Marieburgum</i>	221.
<i>Marathon</i>	291.
<i>Magister equitum</i>	316.
<i>Mag</i>	

I N D E X.

<i>Magistratus semper armatus</i>	242
<i>Magistratus sacrosanctus</i>	260
<i>Maſculus brachia franguntur</i>	86
<i>Matrimonij sacramentum</i>	272
<i>Matrimoniorum repudium</i>	299
<i>Maures & liberi bello adhibiti</i>	241
<i>Maſſagethe</i>	119
<i>Maſſouia duces</i>	220
<i>Mauri in Aegypto</i>	32
<i>Maxies</i>	55
<i>Medo potus dulciſſimus</i>	213
<i>Media, & fines eius</i>	92
<i>Medici ex preſcripto curant, non arbitrio</i>	
47	
<i>Mel & uinum ex palnis</i>	75
<i>Melanchleni</i>	111
<i>Mellis ueſtigal ingens</i>	227
<i>Menſe de corio</i>	149
<i>Meroë Aethiopum regia</i>	28
<i>Militiæ Tartarorum ordinatio</i>	125
<i>Militia Turcarum ex quibus conſtet</i>	145
<i>Milites Teutonici Mariani</i>	219
<i>Militia Romana gradus</i>	300
<i>Militaris Turcarum peritia</i>	147
<i>Mira Aethiopum obedientia</i>	27
<i>Mira patientia homines</i>	64
<i>Mirabilis mos</i>	51
<i>Mirabilis nubendi mos</i>	76
<i>Miſſe apparatus</i>	163

Moleſtiſſi

I N D E X.

<i>Moleſtiſſimi mortalium Tartari</i>	129
<i>Monachi</i>	161
<i>Monumentum Caliſti</i>	191
<i>Monomachia controuerſie componuntur</i>	216
<i>Monomachia cauſe dubie diſcutiuntur</i>	ibid.
<i>Monomachia euentus belli explorantur</i>	217
<i>Monopedes</i>	111
<i>Monoculi homines</i>	eodem
<i>Moneta papyracea</i>	113
<i>Mors miſeranda</i>	61
<i>Mortis commoneſcacio in conuiujs</i>	35
<i>Morbos uomiu curant aut ieiunio</i>	47
<i>Mortuorum publica laudatio</i>	50
<i>Moriendi ritus</i>	107
<i>Morbis non inſeſtantur Bracmani</i>	109
<i>Moſcouia, & Moſcouita</i>	223
<i>Mulieres cum hoſpitibus coeuntes</i>	77
<i>Mulieres multos uiros habentes</i>	92
<i>Mulieres ſemel tantum parientes</i>	112
<i>Mulieres quinquennes paruentes</i>	eodem
<i>Mulieres ad bellum edoſte</i>	119
<i>Mulieres ingenue noſis quibuſdam inſignium</i>	
149	209
<i>Mulicrum cauſe</i>	285
<i>Mulieres uiros ſrenue iuuant</i>	323
<i>Mulieres agros & rem domeſticam curantes</i>	
149	
<i>Mundus aternus creditus</i>	78
<i>Muſica damnata ab Aegyptijs</i>	46
	<i>Muſic</i>

I N D E X.

<i>Musica in conuiujs</i>	69
<i>Musici</i>	100
N	
<i>Nabathæi omnium continentissimi</i>	72
<i>Narbonensis Gallia</i>	335
<i>Nasamones</i>	52
<i>Nauigia ex corio</i>	75
<i>Nauigia ex arundinum internodijs</i>	106
<i>Neuri</i>	111
<i>Nihil priuati Panchas</i>	73
<i>Nobilium Germanorum studia</i>	247
<i>Noctes æstatis in Anglia lucida</i>	358
<i>Noë propagatio</i>	13
<i>Noë filios ac nepotes habitatum transmittit</i>	
<i>ibidem</i>	
<i>Nomades</i>	70
<i>Noricum</i>	179
<i>Novem sacerdotum sacre uestes</i>	161
<i>Noxios sacrificabant Cymbri</i>	334
<i>Nubendi mirabilis mos</i>	110
<i>Nudi qui pugnant</i>	150
<i>Nullum noxium animal in Ætheria</i>	318
<i>Nuptiæ deuirginanda regi exhibentur</i>	152
<i>Nuptiam conuiuæ per ordinem cognoscunt</i>	361
O	
<i>Obnobij montes</i>	179
<i>Ociari, & ex rapta uinere honestum</i>	
209	
	Occ

I N D E X.

<i>Oculi iudices Punctualia</i>	260
<i>Odor & mira rerum fragrantia in Sabæis</i>	
70	
<i>Ocubalia</i>	192
<i>Ocnoria</i>	195
<i>Officium regis Ægyptij</i>	36
<i>Oleum è seminibus & nucibus</i>	216
<i>Oligarchia</i>	192
<i>Omnia centenaria immolantur</i>	353
<i>Omnia uniuersorum</i>	360
<i>Opiniones de hominis origine</i>	16. 20
<i>Opinio de Dijs</i>	120
<i>Opiniones Druidum uarie</i>	338
<i>Ophiophagi</i>	70
<i>Oppida India quinque milia</i>	100
<i>Optima medicina lotium</i>	351
<i>Oratio dominica</i>	164
<i>Ordines gentis Æthiopia</i>	30
<i>Ordines Atheniensium</i>	186
<i>Ordines Christianorum</i>	161
<i>Ordinis sacramentum</i>	167
<i>Ordo</i>	
<i>Pada pecuarij Indi</i>	106
<i>Panchaia</i>	72
<i>Palesina, & fines</i>	80
<i>Pamones</i>	118
<i>Pans ex tostis amygdalis</i>	92
<i>Paradisus</i>	17
<i>Parfymonia Ægyptiorum</i>	18
	Parl

I N D E X.

Parlamentum iudicum Francorum	345
Parvicularum poena	43. 354
Papa Romanus pontifex	159
Parfymonia morborum omnium curatrix	109
Parentationes Rusianorum	214
Pascha Iudeorum	86
Pascha Turcarum	151
Pascha Christianorum	175
Pascho & uita Christi recolitur	ibid.
Pastoricij Aphri nihil uaccinum gustant	54
Parthia & eius latera	92
Patroni	302
Patrij	301
Pecunia nullus usus	217. 361
Pentecoste Iudeorum	87
Pentecoste Christianorum	171
Peones	218
Periurus digitis decuratur	102
Persia	93
Periurium capitale apud Aegyptios	41
Periurij grauis animaduersio	191
Peregrinari Lacedaemonibus prohibitum	194
Perpetuum frigus	222
Peregrina sacra urbe excludit	307
Petrus ecclesie Christiana princeps	157
Tharistorum mores	89
Philia, siue Ihidicia	194
Philosophorum de mundo opinionones	10
Philosophi quantum uita humana prosint	104

I'hir

I N D E X.

Pithirasi moriuntur acridophagi	61
Piscula Iudeorum	86
Piscium ingeniosa captio	62
Pitacia in frontibus	89
Planetarum observatio	78
Plebei	301
Pocula ex capitis testa	115
Policia Aegyptiorum	39
Policia Panchaionum	72
Policia Indorum	103
Policia Romanorum	158
Policia Athenensium	186
Policia Thracum	209
Policia Germanorum	245
Pompa in regio funere	116
Polonia duplex	226
Potentia sacra militia Teutonica	221
Pontifex	308
Populus in classes diuisus	309
Portugallia	352
Poenitentia sacramentum	175
Presbyteri	169
Pracipua in armis gloria Hybernis	363
Pretores Romani semper duo	315
Primorum parentum creatio	17
Promiscue cum mulieribus habitantes	54
Protoplastorum uita	18
Prouincia Germania	236
Prussia, siue Pruthenia	219

c c

I'ub

I N D E X.

Publica conuiuia lege instituta	194
Pueros leges addiscere debere	81
Pueri expositi ex publico nutriuntur	76
Puerorum Lacedæmonum educatio & exercitium	196
Pueri in agrum non in forum ducebantur	200
Pueri studiorum gratia exulantes	251
Puerorum educatio & impensa leuis	46
Pugnandi Parthorum ratio	93
Pugnandi Hungarorum ratio	230
Pugnam cantantes inueni Hispani	350
Purgandi per ignem ratio	134
Pueri in hypodromo exercitii	98
Pythij	201

Q

Quare ueri Dei cultus apud tam paucos permansit	20
Quatuor Aphricæ luera	21
Quatuor astra Mercurij dicta	79
Quæ animalia in Aphrica nascantur	26
Qui primum Deos commenti aras, & simulachra	31
Quæ philosophi ad Aegyptios studiorum gratia iuere	35
Quid cogerit Aegypti reges bene uiuere	39
Quid mortuorum corpora a putredine diu conseruat	49
Quid festis diebus rustici agant	271
Quindecim sacra episcoporum uestes	151

Quinq

I N D E X.

Quinq; in die orantur Turca	151
Quinta olim feria ut dies dominica festiua	178
Quinq; per annum Christi ecclesia recollit	ibidem
Questores Romani duo	311
R	
Raptu nubunt uirgines	195
Regis officium diurnum, pariterq; nocturnum	42
Regibus non omnia agere licitum	38. 141
Regis Indorum uita mulieribus cura	102
Reges ex una tantum familia	96
Regij Scythæ	117
Regia potestas	137
Reges semper duo apud Lacedæmones	192
Regum Spartiatarum dignationes	201
Regiones Græciæ	186
Regio hycem tantum aduenda	217
Regiones Italiae	297
Regiones Germaniæ	235
Regiminis pulchra forma	315
Regiones Galliæ	315
Regiones Hispaniæ	348
Regna Hispaniæ quinq;	151
Religio Iudeorum	88
Religio Persarum	95
Religio Tartarorum	127
Religio Turcarum	150
Religio Cantalvorum	354
c c 2	Relig

I N D E X.

Religiosi ualde Hetrusci	326
Religio Scytharum	116
Repudium apud Turcas	154
Rex phanaticus apud Aethiopes	27
Rex domesticatim singulis annis eligitur	266
Rex sacrificulus	312
Rex eligitur cui nulli liberi	209
Requistarum iudices Gallorum	346
Roma Quiritum ciuitas	299
Romana ciuitatis politia	158. 301
Rusia sine Ruthenia	212
	S
Sabei	70
Sabbatum Iudeis sacrum	86
Sacerdotes in summo honore apud Aethiopes	30
Idemdem apud Pancheos	73
Sacerdotum utilitas & autoritas	39
Sacrificandi ritus	55
Sacerdotes delicijs uacant	73
Sacerdotibus sacrum locum exire non licet	74
Sacerdotum Christianorum uita, mores, & habitus	160
Sacerdotes Turcarum à plebeis parum differunt	152
Sacramenta ecclesie septem	165
Sacerdotum Rusianorum habitus	215
Sacerdotum dignitas apud Germanos	241
Sacerdotes femina	333
	Sanctijs

I N D E X.

Sanctissimi mortalium Seres	119
Sacerdotes Armeniorum uxores ducebant	140
Saducei	89
Salus Regis omnibus cura	38
Saltatio pyrrhica	205
Sal ex lacu foditur	213
Sal Stryianum	295
Saltatores	316
Salis fodina	227
Saly sacerdotes Martis	308
Saltzburga olim Iuuania	279
Sanogubia	221
Sanguine Iudaei abstinent	83
Sarmatia Europea	225
Sarraceni & Turcae de Christo quid	142
Saronide philosophi Galatarum	332
Satisfactio pro admissis	174
Sagacissimi mortalium Cathari	112
Sayrisi	316
Sauus annis	292
Scotia	357
Scythia, & gens eius	113
Scuti in bello amissio dedecorosum	241
Sculteti pagorum praefecti	254
Semi & Iaphetis prognati	20
Sepeliendi ritus apud Thracas	210
Senectus in honore	35
Senior cuiuslibet aetatis rex	366
Sedenaria ars ingenius prohibita	306

I N D E X.

Senio aut morbo adfecti mori compellantur	110.365
Senibus nisi prudentes sint nullus honor datur	102
Senectus apud Zacedamonios honoratissima	100
Sepeliendi ritus apud Aethros	55
Sepeliendi ritus apud Tartaros	136
Sepulchra in melle	77
Sepulchra regum Scytharum	117
Sepeliendi Christianorum ritus	182
Sepulchra nihili curant Troglodytae	56
Senes Massagethae immolant suos & carnes edunt	119
Septem ecclesiae sacramenta	165
Septies orant in die Christiani	162
Septem circa baptizandos	166
Septem clericorum ordines	167
Seres sanctissimi omnium & quietissimi mortalium	120
Sermo in missa qualis	164
Servilis conditionis apud Indos nemo	105
Serpentes innocui & esui apti	218
Serpentes pro dijs venerati	ibid.
Serpentes domesticam exculti	ibid.
Senatus	303
Simplex mortalium vita	65
Siculi ex Italia in insulam expulsi	323
Sigillum imperatoris Chami	138
Sigillus Turcae literas nihil obscurant	149
	Slavo

I N D E X.

Sclauonica lingua omnium maxima	218
Sclauonica lingua alijs uiciata	235
Sodomita, Tartari, & Sarraceni	133
Sol & Luna diuinos honores consecuti	20
Solemnis suspectarum foeminarum expurgatio	84
Soli Turcae legitime militant	147
Spartia	192
Spectaculum	244
Spermatophagi	59
Stratagema Tartarorum	32
Stiria olim Valeria	295
Syrii uulgo strumosi	ibid.
Struma causa	ibid.
Studia quibus Persarum pueri uacant	97
Studiorum publicus in urbibus locus	252
Sues non abant Scythae	116
Sueuia regio	273
Suffragandi ritus admirandi	198
Suffragandi alius ritus	253
Supputatio temporis more Christianorum	174
Superstitio gentis famosa	222
Superstitiose obseruationes Tartarorum	134
Susceptio principis miranda	244
Symbolum apostolorum	163
Syluae sacrosanctae	222
Sylua Hercinia	262
Syllura insula	359

I N D E X.

<i>T</i>	
Taprobana insula descriptio	368
Taracomenfis Hispania	348
Tartaria & gentes eius	113 & seq.
Taurus mons	67
Taurosytha	110
Temulentia nulli probro data	244
Temulentia morte uindicatur	214
Templum ultra fidem ingens	74
Templa Christianorum	180
Temporum supputatio per Chaldaeos	79
Tempus omne equatur à Tartaris	118
Tempus ut supputatur à Christianis	174
Terre diuisio	23 & seq.
Terra Aethiopia qualitas	24
Terrarum omnium parens Italia	298
Terrarum omnium fertilissima Russia	212
Terra absq; cultura frugifera	364
Testes & eorum cause	290
Testudinum marinarum magnitudo	370
Tegendi capitis olim nullus usus	321
Thermopylae montes Graeciae	185
Thracia & gentes	206
Thome apostoli summa ueneratio	30
Thuris copia in Panchaia	72
Thyle insularum extrema	360
Tibiarum usus in prociectu	198
Totius orientis dominus Imperator Cham	125
Toxicum semper in promptu	314

Tribus

I N D E X.

Tributi pensio	311
Tributa Persarum	96
Tribus Romanorum	301
Tribus Atheniensium quatuor	187
Triceterica sacra	122
Tres testimonium ferans	81
Trusi	208
Tyronia palus	66
Troglodytae	56
Transfugarum poena	242
Tumulantur serui quinquaginta cum mortuo rege	117
Turca & Sarraceni in unam gentem coaliti	145
Turcia & eius gens	143
Tuscia	325
Tyrrhenia	eadem
Tympanis & tybijs in prociectu etiam Turcae uiuunt	148

V

Valachia quae olim Dacia	210
Varij Francorum annui ritus	264
Varia animalia portentose coluntur	47
Vaticinandi uarij ritus	152
Veniendi Tartarorum ritus	127
Veniendi & emendi nullus usus	98
Vendere homines solitum	225
Venatio priuatis prohibita	247
Veritas insigne principis indicium	42

Vesta

cc 5

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

~~26.448~~
H.184299

22-1-22

76 21